

מפתחות

רשימת ערכי המפתחות

אבירה	אבירה
אברהם אבינו	אברהם אבינו
אהבת לרעך	אהבת לרעך
אודיתא	אודיתא
אומדנא	אומדנא
אונאה	אונאה
אונס	אונס
"כופין אותו עד שיאמר רוצה אני"	"כופין אותו עד שיאמר רוצה אני"
אי עביד מהני או לא מהני	אי עביד מהני או לא מהני
אין אדם משים עצמו רשע	אין אדם משים עצמו רשע
אינו ברשותו	אינו ברשותו
אינו בתורת	אינו בתורת
אישות	אישות
מהות ודיני אישות ישראל	מהות ודיני אישות ישראל
מיתת הבעל	מיתת הבעל
אמתלא	אמתלא
אפוטרופוס	אפוטרופוס
אפותיקי	אפותיקי
כללי	כללי
אפותיקי מפורש (לא יהא לך פרעון אלא מזו)	אפותיקי מפורש (לא יהא לך פרעון אלא מזו)
ארבעה מינים	ארבעה מינים
אריס	אריס
ארץ ישראל	ארץ ישראל
עבר הירדן	עבר הירדן
כיבוש רבים וכיבוש יחיד	כיבוש רבים וכיבוש יחיד
הקדושה הראשונה של יוצאי מצרים	הקדושה הראשונה של יוצאי מצרים
הקדושה השני של עולי בבל	הקדושה השני של עולי בבל
סוריא	סוריא
ישוב ארץ ישראל	ישוב ארץ ישראל
ערים	ערים
בכל	בכל
ביאה	ביאה
בית המקדש	בית המקדש
זכר לחורבן	זכר לחורבן
בעלי חיים	בעלי חיים
בפני נכתב ובפני נחתם	בפני נכתב ובפני נחתם
מקומות	מקומות
רבה ורבא	רבה ורבא
שליח שהוא אילם, סומא, חרש, קרוב,	שליח שהוא אילם, סומא, חרש, קרוב,
אשה	אשה
ציורים שונים של כתיבה או נתינה בחוץ	ציורים שונים של כתיבה או נתינה בחוץ
לארץ	לארץ
שליח לקבלה	שליח לקבלה
שעת נתינה	שעת נתינה
היכא שלא אמר בפני נכתב	היכא שלא אמר בפני נכתב
ערעור הבעל	ערעור הבעל
לאחר שלמדו	לאחר שלמדו
דינים שונים בענין בפני נכתב	דינים שונים בענין בפני נכתב
ברי לי	ברי לי
ברירה	ברירה
בתי ערי חומה	בתי ערי חומה
גוי - בן נח	גוי - בן נח
גיד הנשה	גיד הנשה
גירושין	גירושין
כללי	כללי
דעת	דעת
דיני כתיבת הגט	דיני כתיבת הגט

כתיבה וחתומה לשמה	ביטול הגט
לשם כריתות	בענין אם אפשר לבטל את הביטול
עדי חתימה ועדי מסירה	לא אתי דיבור ומבטל מעשה
עוד עניני עדות	ציורים שונים של ביטול דיבור
שמות גוים	דיינים
נתינה וזכי'	דינא דמלכותא דינא
שליח	דמאי
נאמנות על כשרות הגט או על מעשה	הודאת בעל דין כמאה עדים דמי
הגירושין	מהות הנאמנות
דינים שונים	ציורים שונים של הודאה
גניבה וגזילה	חזרה מהודאת בעל דין
בענין אם צריכים מעשה, נוסף על קנין	חב לאחריני
הלאו	הזמה
מצות השבה	הפה שאסר הוא הפה שהתיר
הקדש	הפקר
קרקע	כללי
עבדים	הפקר בית דין
גניבת נפש	הפקר ב"ד
גר תושב	הקדש
גרות	כללי
גרמא וגרמי	סוגים ומדריגות שונים של קדושה
דאורייתא - דרבנן	ממון הקדש בלי קדושה
דבר שבערוה (אין דבר שבערוה פחות משנים)	פחות משהו פרוטה
עדות לקיומי ועדות לברורי	אמירתו לגבוה
עד שבא רק לברר ולעשות גילוי מילתא	חפצים שיש להם דינים מיוחדים
אב שאומר קדשתי את בתי	התפשטות
להעיד על מהות הגברא	הקדש מפקיע מידי שיעבוד
כנגד חזקה ושלא כנגד חזקה	פקעה בכדי
דינים שונים	פדיון
דבר שלא בא לעולם	מעילה
היכא שאמר מעכשיו	הדין של חפצים שונים מסוימים לענין
הקנה לנולדים	מעילה
בידו	התחייבות
ציורים שונים של דבר שלא בא לעולם.	זכי'
דברי המת	מטעם שליחות או לא
דברים שבלב	ביאורים שונים בהצדדים הנ"ל
דוד המלך	הגדר של זכות והגדר של חובה
דיבור מבטל דיבור	דיני זכי'
כללי	אופוטרופוס

מבריה ארי מנכסי חבירו	האומר תן או הולך - כזכי דמי או לאו
מוחזק	כזכי דמי
מומר	המגבין מציאה או הפקר לחבירו
מזיק	חובל
מחובר	חזקה
מחילה	הכח של חזקה
מיאון	חזקה דאיתרע, חזקה העשוי' להשתנות,
מיגו	חזקת הגוף, חזקת צדקות, חזקה דאתי
מהות מיגו	מכח רובא
סוגים שונים של מיגו	חזקת היתר
דינים שונים בענין לאיזה דברים מועיל מיגו	רובא וחזקה רובא עדיף, וסמוך מיעוטא
מיגו להוציא	לחזקה
מיטב בינונית זיבורית	מיגו נגד חזקה
מכירה	חזקת מרא קמא
מלוה	חזקת שלש שנים
מלחמה	חלה
ממזר	חנות
מעמד שלשתן	חרש
למה מהני	טומאה
צירימם שלא מהני בהם מעמד שלשתן ע"י שליח, על תנאי, טעות	טוען ונטען
דיני הנותן והמקבל לאחר שקנה במעמד שלשתן	טענה
מקח טעות	טענין
משכון	יאוש
נדה	כללי
נדריים	יאוש דאבידה
סוטה	יאוש דגזילה
סוריא	יבום
סיחון	ילפותות
סנהדרין	יצחק אבינו
ספק ספיקא	ירושה
ספקות	ירמיהו
ספר תורה	כהן גדול
עבד כנעני	כיבוש
דרכי קנייתו	כלל ישראל
מדריגת עבד כנעני ומהות העבדות	כתובה
איסורו לקהל והתירו לשפחה כנענית	כתיבה
	לא פלוג
	למפרע
	לקט שכחה ופאה
	לשמה

בענין שלפעמים ע"א מהני לענין ממון	מוחזקות וחזקת מרא קמא על עבד כנעני,
עדות	ורדינים שונים בנוגע להבעלות עליו
כללי	גזילת וגניבת עבד כנעני
הגדת וקבלת עדות	החויב לזונו
אין עד נעשה דיין (ובית דין שראו)	אכילת תרומה
אינו חוזר ומגיד	האיסור למוכרו לחו"ל
תרי ותרי כשיש חזקה	חיובו במצות
שאר כחות במקום תרי ותרי	מה שקנה עבד קנה רבו
פסולי עדות - כללי	חצי עבד חצי בן חורין
בעל דבר, ונוגע	יום או יומים
קורבה	לעולם בהם תעבודו
גוי	שחרורו - כללי
מפי כתבם, פסול אילם, עדות בשטר	שחרורו - ע"י שן ועין
עוד בענין עדות בשטר	שחרורו - ע"י כסף
נמצא אחד מהם קרוב או פסול כולם	שחרורו - ע"י שטר
פסולים, ועדות שבטלה מקצתה בטלה	שחרורו - ע"י הפקר
כולה	שחרורו - ע"י חליפין
שליח נעשה עד	גר שמת והניח עבד כנעני
עד מפי עד	עבד עברי
עדות אשה	קניית ומכירת עבד ואמה - כללי
עזרא	מהות העבדות - כללי
עלי' לרגל	מהות העבדות - גופו קנוי וקנין איסור
עמון - מואב	ההיתר לישא שפחה כנענית
עציץ	שחרורו - כללי
עקירת דבר מן התורה	שחרורו - ע"י הפקר ומוחזקות בעצמו
ערבות	שחרורו - ע"י שטר
ערי מקלט	עבירות
עריות	עד אחד
גדה	דינים הנוהגים כשאינו נאמן
אשת איש	עד אחד בשטר
עשה דוחה לא תעשה	עד אחד נאמן באיסורין
פדיון הבן	חזרה ע"י אמתלא
פועל	עד אחד נגד חזקה, ובידו
יד פועל כיד בעל הבית	עד אחד נגד רוב, וכן נגד כחות אחרים
פלאגין דיבורא ופלאגין נאמנות	"כל היכא שהאמינה התורה עד אחד הרי
פלגש	הוא כשנים"
פרו ורבו	עד אחד בדבר שבערוה
פרוזבול	הוחזק האיסור בע"א
כללי	הנאמנות של אב לומר קידשתי את בתי,
גדרי תקנת פרוזבול	וכן שנתגרשה

קנין	מוסר שטרותיו לב"ד
מהות הקנאה, וקנינים	אין כותבין פרוזבול אלא על הקרקע
דעת, וחרטה	מילי
ציורים של חפצים מיוחדים - פחות	סוג הב"ד
משו"פ, תפוסת הבית, דבר שאינו	יתומים
קצוב, ועוד	"על מנת שלא תשמיטני שביעית"
קני את וחמור	"פרוזבול הי' לי ואבד"
באין כאחד	פרוזבול מוקדם ופרוזבול מאוחר
לך חזק וקני	היכא שמכר את החוב, והציוור של
מתנה	שיעבודא דרבי נתן
קנין לזמן	צדקה
מתנה על מנת להחזיר	ציצית
קנין אגב	צער
קנין ד' אמות	קדשים - קרבנות
קנין הגבהה	קטן וקטנה
קנין חליפין	קידוש וחילול השם
דיני מעשה הקנין, פירי, מטבע	קידושין
עבודות וקידושין לענין קנין חליפין	כללי
קנין חצר	העדים
קנין כסף	קידושי כסף - טיב הנתינה
קרן תמה	קידושי כסף - מקדש במלוה
רבעי	קידושי שטר
רוב	שליחות וזכי'
רובע	אפקעינהו רבנן לקידושין מיני'
ריבית	קידושין לאחר ל'
ריפוי (תשלומי ריפוי)	קיום מצות
שבאי	מצוה הבאה בעבירה
דיני עבד שנשבה	קיום שטרות
דיני עבד שנשבה ופדאוהו	כללי
קנין השבאי ע"י כיבוש מלחמה או יאוש	שטר לפני קיום
עוד בענין כיבוש מלחמה	מתי צריכים קיום מן התורה ומתי צריכים
טיב הקנין שיש לגוי בגוי, ולגוי בישראל,	קיום רק מדרבנן
ולישראל בגוי	דרכי קיום
שבויים (פדיון שבויים)	"על כתב ידם הן מעידין" או "על מנה
שבועה	שבשטר הן מעידין"
שבת (תשלומי)	"מודה בשטר שכתבו"
	הנאמנות של בעל השטר

שבת קודש	שכר ועונש
מלאכת שבת - כללי	שליחות
מלאכת שבת - תולש	יסוד הדין של שליחות
מלאכת שבת - כותב	כחה של שליחות
מלאכת שבת - מילה	דינים שונים
מלאכת שבת - שבותים	חזרה מהמעשה בתכ"ד לאחר שהשליח
שואל	כבר פעל
שודא דדייני	שליח לקבלה ושליח להולכה ושליח
שוטה	להבאה
שויא אנפשי' חתיכה דאיסורא	שלוחו של בעל הממון
שומר	מינוי שליח
כללי	ביטול שליח
חיוב השבה וחיוב אחריות	בענין שליח עושה שליח, ועוד בענין
כופר בפקדון	ביטול שליח
שטרות	עוד בענין שליח עושה שליח, ובענין
כללי	מילי לא מימסרן לשליח
העדים	נשתטה או מת המשלח
שטר חוב	כל דאיהו לא מצוי עביד שלוחי' נמי לא
כתב ידו של הלוה	מצוי עביד.
שטר קנין	שליח נעשה עדאין שליחות לעכו"ם
דעת המתחייב	אין שליח לדבר עבירה
"שטרך בידי מאי בעי"	שליש
עדי חתימה ועדי מסירה	שמיטה - יובל
ערכאות	השמטת כספים
יחלוקו, יהא מונח, כל דאלים גבר	בזמן הזה, ובמדבר
שילה	"השמר לך"
שיעבוד	"לא יגוש"
שיעבוד	"על מנת שלא תשמיטני שביעית"
מהות שיעבוד	ציורים שאין שביעית משמטת
שיעבוד הגוף ושיעבוד נכסים	פרוזבול ומוסר שטרותיו לבית דין
שיעבודא דאורייתא או לאו דאורייתא	יובל
יורשים	שער (הגוף)
כללי	שפחה חרופה
הקדש, וקונם, ושויא אנפשי' חתיכה	שקר
דאיסורא, מפקיעין מידי שיעבוד	שרטוט
שיעבודא דר"נ	תוך כדי דיבור
שכיב מרע	תופס לבעל חוב
שכירות	

תנאי

דיני פעולת תנאי

תנאי כפול

תנאי קודם למעשה

שאר משפטי תנאים

עוד בענין משפטי תנאים

מתנה על מה שכתוב בתורה

דיני "מעכשיו"

דיני קיום התנאימה נחשב ביטול התנאי,

והדין לאחר שנתבטל

מחילת התנאי

דינים שונים

תנ"ך

תפילה

תפילין

תקנות דרבנן

תרומות ומעשרות

מחובר ועוד ציורים של פטור

הפרשה - הדין שהפירות צריכים להיות

שלו

שאלה, ביטול השליחות

אכילת תרומה, ואכילת תרומה ע"י עבדו

קנין כספו

מעשר שני ממון גבוה

מפתחות

אבידה

שאם אחד מביא סימן אחד וחבירו מביא שני סימנים אין יתרון לבעל שני הסימנים. פרק המביא גט כ"ט (קטע "ובשו"ת פרי יצחק").

בענין דברי הר"ן שע"א נאמן לומר שהמציאה שייכת לפלוני. פרק המביא גט כ"ט (קטע "ומהמהרי"ק" ולהלן שם).

בענין "סימנין וסימנין ועד אחד יניח": ביאוריהם של הש"ש והשער משפט והפרי יצחק בענין למה לא מהני הע"א. פרק המביא גט כ"ט (קטע "ומהמהרי"ק" ולהלן שם).

אברהם אבינו

דברי תוס' בדף ב' ש"מסתמא" אברהם ויצחק היו דרים בא"י ולא בחו"ל. חלק ההערות דף ב' הערה ל"ג.

אהבת לרעך

ספיקת הפמ"ג אם יש מצות ואהבת לרעך כמוך כלפי עבד כנעני. פרק המביא גט שע"ד (קטע "ועיין עוד").

אודיתא

דעת הקצה"ח והקרני ראם שקנין אודיתא צריך עדים לקיום הדבר (וכן סובר רעק"א וכתב משום שאם אינו בפני עדים אינה הודאה המחייבת), ודלא כהפ"י שסובר שאינו צריך. פרק המביא גט תל"ט (קטע "וכתב").

דברי הרשב"א בקידושין שקנין אודיתא מהני רק כשהוא מודה שמעולם הי' של השני ולא שלו. פרק המביא גט תל"ט (קטע "ועי' בקרני ראם").

דברי המהר"ם שיף והקרני ראם שבקנין אודיתא היכא שהודה על דבר שיש לו ביד שומר, אין השומר נעשה השומר של המקבל. פרק המביא גט תל"ט (קטע "ועי' בקרני ראם" וקטע "ועי' גם").

אומדנא

בענין אם הא דאזלינן בתר אומדנא היכא דהוי בלבו ובלב כל אדם הרי זה כי בכה"ג מהני דברים שבלב, אשר לפ"ז לא יועיל לבטל את מה שאמר בפירוש בפיו, או האם זה משום שבכה"ג הרי זה נחשב כמו שאמר, אשר לפ"ז שפיר יועיל לבטל את מה שאמר בפירוש בפיו. ודברי הריטב"א בקידושין דף נ' ע"א שאפילו דברים שבלבו ובלב כל אדם אינם יכולים לסתור את מה שאמר בפירוש בפיו.

פרק שולח ח', כ"ד.

"גילוי דעתא בגיטין".

פרק השולח ז' סק"ה.

דברי הרא"ש בפרק יש נוחלין שספק אומדנא חשיב דברים שבלב. פרק השולח ח', כ"ד.

עוד בענין ספק אומדנא.

פרק השולח כ"ד.

בענין אומדנא בנוגע לדעת הבעל בביטול שליחות.

פרק השולח ח'.

בענין שאפשר לסמוך על אומדנא רק לענין ממונא אבל לא לענין איסורא. פרק השולח - עבדים נ"ז, ע"ג.

אונאה

שאם גבה קרקע כל שהוא בשביל החוב הרי זה נקרא שנפרע החוב כי אין אונאה לקרקעות.

פרק השולח - פרוזבול ל"ח (קטע "ותוס' כתבו").

שיטת הרמב"ן שאע"פ שאין אונאה לקרקעות אבל הלאו נהג גם בקרקע. פרק השולח - פרוזבול ל"ח (קטע "והנה שיטת הרמב"ן").

בענין אם "אחיך" ממעט שמוותר להונות עבד.

פרק המביא גט שע"ד (קטע "והנה יש לעיין").

בענין "שכירות ביומי" מכירה היא, ובענין אם אמרינן כן רק לענין אונאה או האם גם לענין שאר דברים.

פרק השולח - פרוזבול ל"ט.

אונס

"כופין אותו עד שיאמר רוצה אני"

דברי הרמב"ם שכופין אותו עד שאומר רוצה אני מהני ולא חשיב אונס כי בתוך תוכו רצונו לעשות כדיון. פרק השולח - עבדים ס"ז.

הסברא שכופין אותו עד שיאמר רוצה אני מהני רק בגדול שיש לו יצר הטוב אבל לא בקטן.

פרק השולח - עבדים ס"ז.

הדרך שהטעם למה כופין אותו עד שיאמר רוצה אני הרי זה גם כי הוא עצמו הרי הוא חייב בהדבר, אבל לשם השגת התכלית לחוד לא היינו כופין אותו. פרק השולח - עבדים ס"ח.

אי עביד מהני או לא מהני

קושיית החת"ס דכיון שאסור לשחרר עבד כנעני איך חל השחרור הלא אי עביד לא מהני.

פרק השולח - עבדים מ"ג (קטע "והנה עיין בחת"ס" ולהלן שם).

בענין אי עביד לא מהני לענין לקיטת פאה. פרק המביא גט שנ"ד סק"ג סק"ד, שנ"ה, שנ"ה*.

אין אדם משים עצמו רשע

דברי רב יוסף ודברי רבא ביבמות דף כ"ד וסנהדרין דף ט' ב"פלוני רבעני לרצוני".

פרק המביא גט רמ"ד סק"ז, רמ"ה סק"א.

הסוכרים שכשהוא אומר דרך תשובה הרי הוא שפיר משים עצמו רשע. פרק המביא גט תנ"ז.

דברי הכתב סופר שאין אדם משים עצמו רשע אפילו ע"י מיגו אפילו אם הוי איסור דרבנן.

פרק השולח ל"ד סק"ב.

אינו ברשותו

בענין אם מה שקובע שמיקרי אינו ברשותו הוא העובדא שאינו ברשותו במציאות או העובדא שיש להשני קניני גזילה.

פרק המביא גט שצ"ה, פרק השולח - עבדים כ"ג ובההערה השני', ל"ב* סק"ב סק"ג.

שאינו יכול להקנות דבר שאינו ברשותו (ודברי הרשב"א ששפיר יכול).

פרק המביא גט תל"ד (קטע "ועי' באמת").

שיטת הריב"ש שאפשר להקדיש קדושת הגוף גם דבר שאינו ברשותו, ורק קדושת בדיק הבית אי אפשר להקדיש.

פרק השולח - עבדים ע"ח סק"א (קטע "והקצה"ח" ולהלן שם).

בענין אם יכול לשחרר עבד כנעני שאינו ברשותו.

פרק השולח - עבדים כ"ח (קטע "ובספר"), ל"א (קטע "ועי' באור שמח"), ל"ב, ל"ב*, נ"ד (קטע ראשון), ע"ח סק"א (קטע "וביאר").

דברי השט"מ בשם הרא"ש שאע"פ שבשעה שהנגזל הקדיש לא ה' החפץ ברשותו אבל אם אח"כ חזר לרשותו הרי ההקדש חל למפרע.

עבדים ל"ב* סק"א.

בענין היכא שנועלים ביתו של אדם ואין נותנים לו להכנס לשם, האם נכסיו שבתוך

הבית נחשבים אינם ברשותו ולא יוכל להקדישם.

עבדים ל"ב* סק"ב.

(המחלוקת בין הבעל המאור והמלחמות בענין אם אפשר להקדיש חוב או האם מלוה נחשב דבר שאינו ברשותו ודבר שלא בא לעולם.

פרק המביא גט תל"ד).

(דברי הרמב"ן שם שמקדש במלוה אינה מקודשת כי הוי דבר שאינו ברשותו ודבר שלא בא לעולם.

(פרק המביא גט תל"ד).

דברי הגר"ח שבמלוה עצם הכסף שהמלוה עומד לקבל נחשב דבר שלא בא לעולם ואינו ברשותו, אבל בכל זאת עצם החוב והשיעבוד נחשבים שפיר דברים שישנם כאן ואפשר להקנותם.

פרק המביא גט תל"ד (קטע "וע"ע בחידושי הגר"ח).

שיטת רש"י שחוב נקנה אגב קרקע. **פרק המביא גט תל"ד (קטע "ועי" גם").**

דברי הגר"ח שבמעמד שלשתן כיון ששלשתן נמצאים כאן אין חסרון של אינו ברשותו של הנותן.

פרק המביא גט תמ"ד (קטע אחרון), תמ"ז, תמ"ח.

דברי הגר"א שבמעמד שלשתן שפיר יש חסרון של אינו ברשותו.

פרק המביא גט תמ"ח.

בענין אם הלוה יכול למכור דבר הממושכן אצל המלוה. ובענין שיטת רש"י בפסחים דף ל' ע"ב בד"ה כולי עלמא וכו' שהקרקע של הלוה המשועבדת להמלוה נחשבת אינה ברשות הלוה ולכן אין הלוה יכול להקדישה או למוכרה אפילו למ"ד מכאן ולהבא הוא גובה.

פרק השולח - עבדים ע"ח סק"א סק"ב (ותוס' שחולקים עליו וביאור מחלוקתם, ושרש"י סובר כן רק לגבי השוויות אבל לא לגבי גוף החפץ), פ'.

בענין אם אבידה נחשבת אינה ברשותו.

פרק השולח - עבדים כ"ג בההערה הראשונה.

בענין אם עבד שנגזל לא מיקרי ברשות הבעלים או האם הוא שפיר מיקרי ברשות הבעלים משום שהוקש לקרקעות או משום שיד עבד כיד רבו.

פרק השולח - עבדים כ"ג, כ"ד, ל"א, ל"ב, ל"ב*.

בענין היכא שנתרצה הגזלן להשיב, האם מיקרי כבר ברשותו של הנגזל.

פרק השולח - עבדים כ"ג בההערה השני'.

בענין דברי הגמ' בב"מ דף ז' שהיכא שהנגזל יכול להוציא את הקרקע בדיינים הרי הוא יכול להקדישה. האם הטעם הוא משום שהיא כגבוי וממילא ה"ה שהיכא שמעולם לא היתה שלו אם הוי מיהא כגבוי חשיבא כבר גם שלו, או האם הטעם הוא משום שעצם העובדא שהוא יכול להוציאה בדיינים נחשב מצב של ברשותו.

פרק השולח - עבדים פ"א.

אינו בתורת

בענין מאיפוא לומדים שצריכים ישנו בתורת. **פרק המביא גט רס"ג סק"ב (קטע "ויעוד יש להקשות") סק"ג.**

בענין מתי "אינו בתורת" פסול מצד הסברא ומתי צריכים פסוק.

פרק המביא גט רס"ג סק"ג.

בענין שגוי אינו יכול לתרום משום שאינו בתורת. וכן בענין שעבד אינו נעשה שליח לקבל גט אשה מיד בעלה משום שאינו בתורת. וכן בענין שחתימת גוי על גיטין וקידושין צריכה להיות פסול מדאורייתא משום שאינו בתורת.

פרק המביא גט רס"ג סק"ג.

דברי תוס' בדף כ"ב ע"ב בענין לאו בני כריתות ניהו, ודברי הרמב"ם בענין זה.

פרק המביא גט רס"ד.

שלפי ר"ת שגוי אינו יכול לקנות קרקעות בשטר, הרי הוא פסול לחתום על שטר משום שאינו בתורת (אפילו אם גוי כשר לעדות).

פרק המביא גט רס"ג סק"ב (קטע

שאדעתא דרבנן מקדש, האם הבעל חייב להחזיר את כל הפירות שאכל. פרק השולח פ"ו סק"ב.

מיתת הבעל

בענין אם נשארת שארות לאחר מיתת האשה, וכן לאחר מיתת הבעל. פרק המביא גט רע"ב (קטע "מיהו יש גם" וקטע אחרון).

בענין אם היציאה של מיתת הבעל היא עם גמר מיתה או האם רק לאחר גמר מיתה. פרק השולח - עבדים ס"ה.

הסברא שהטעם למה במים שאין להם סוף חיישינן למיעוטא דמיעוטא הוא משום שיש ב' חזקות, חזקת אשת איש וחזקת חי. פרק המביא גט כ"א סק"ג.

"הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפוטרופא".

פרק המביא גט תנ"ג (קטע "עוד יש להעיר" ולהלן שם).

אמתלא

ע"י עוד בערך עדות בסוף סק"ז.

בענין אם אמתלא מהני להאמין את דבריו השניים נגד דבריו הראשונים, וממילא מהני רק כשיש לו נאמנות עצמית על דבריו השניים, או האם מהני לעקור את דבריו הראשונים, וממילא מהני אפילו כשאין לו נאמנות על הצד השני, וכגון בהודאת בעל דין, או באב שאמר קידשתי את בתי. פרק המביא גט תנ"ז (קטע "שוב"), פרק השולח ל"ז (קטע "ג").

בענין אם האב שאמר קידשתי את בתי יכול לחזור בו ע"י אמתלא.

פרק המביא גט תנ"ז (קטע "שוב").

שאפילו אם הדין הי' שעד יכול לחזור ולהעיד אבל הי' צריך אמתלא. וביאור למה הי' צריך בכה"ג אמתלא. וכן היכא שהדין הוא שהוא באמת יכול לחזור בו ע"י אמתלא כי לא נאמר בכה"ג שאינו חוזר ומגיד, למה גם בלא אמתלא אינו יכול לחזור בו.

פרק המביא גט תנ"ז (קטע אחרון).

"ברם הקצה"ח", שי"ג (קטע "והתומים"), שט"ז.

השיטה שבשטר מתנה או מכר אין צריכים ישנו בתורת.

פרק המביא גט שי"ג (קטע "והנתיח"מ").

השיטה שאין צריכים שעדי מסירה יהיו ישנו בתורת.

פרק המביא גט שי"ג (קטע "והתומים" ולהלן שם).

בענין אם עדי חתימה צריכים להיות ישנו בתורת.

פרק המביא גט שי"ג (קטע "והתומים" ולהלן שם), שט"ז.

אישות

ע"י עוד בערך קידושין, ובערך חופה, ובערך נישואין.

מהות ודיני אישות ישראל

בענין אם אשת איש נאסרת בשעת הקידושין לעולם רק שאח"כ מיתת הבעל וגירושין מפקיעין את האישות, או האם היא נאסרת רק עד אותה שעה כי מה שאוסר אותה הוא המצב של כל רגע ורגע שהיא עוד אשת איש.

פרק המביא גט ל"ו (קטע "מיהו ראיתי").

גדר הקנין שיש להבעל באשתו ע"י קידושין.

פרק המביא גט ט"ו, מ"ח.

"מזוני עיקר או מעשה ידים עיקר". פרק המביא גט שנ"ט.

שקטנה שנשאת, בעלה זכאי במציאתה ובמעשי' ידי' ובהפרת נדרי'.

פרק השולח פ"ו סק"ב.

בענין היכא שקידש על התנאי ונתבטל התנאי, האם הבעל חייב להחזיר את כל הפירות שאכל.

פרק השולח פ"ו סק"ב.

בענין היכא שנתבטלו הקידושין משום

בענין אם ע"א באיסורין יכול לחזור בו ע"י אמתלא.

פרק המביא גט תנ"ז (קטע "שוב").

אפותיקי

כללי

בענין מה מוסיף העובדא שעשה אפותיקי סתם (בניגוד לאפותיקי מפורש שאמר לא יהא פרעון אלא מזה), הלא עדיין מותר לו להלוה למוכרו.

פרק השולח - עבדים צ"ה.

משמעות דברי רש"י שבאפותיקי קם החפץ ברשות המלוה וכן שהמלוה חייב באחריותו.

פרק השולח - עבדים צ"ו.

הדעה שאם מכר הלוה כל נכסיו, המלוה גובה מן האפותיקי אפילו אם מכר אותו ראשון.

פרק השולח - עבדים צ"ה.

שהיכא שעשה שורו אפותיקי ונתנו במתנה, הדין הוא שהבעל חוב גובה ממנו כמו היכא שמכר אותו.

פרק השולח - עבדים ע"ח סק"ג.

אפותיקי מפורש (לא יהא לך פרעון אלא מזו)

בענין אם אפותיקי מפורש נחשב כאומר מעכשיו, ולמפרע הוא גובה.

פרק השולח - עבדים ע"ט.

השיטה שאפותיקי מפורש, הרי הוא יכול לסלקו בזווי רק אם התנה בפירוש שיהי' רשאי לעשות כן. וכן השיטה שבתוך זמנו יכול לסלקו בזווי אפילו אם לא התנה על זה, ואם התנה שגם בתוך זמנו לא יוכל לסלקו בזווי אז גם תוך זמנו אינו יכול.

פרק השולח - עבדים ע"ו (קטע "והנה מהמהר"ם"), ע"ט.

שיטת רש"י שאע"פ שבאפותיקי מפורש לא מצי מסלק ל' בזווי משום דהוי כאומר מעכשיו, אבל בכל זאת בתוך הזמן מצי לסלק ל' בזווי, ומש"ה אפילו אם עשה חמצו אפותיקי מפורש לגוי, הרי חמצו

אפוטרופוס

המחלוקת בין הראשונים בענין אם מה שאפוטרופוס זוכה בשביל היתומים הרי זה דין רגיל של זכי', או האם זה כח חדש של אפוטרופוס. ושאם הוא דין רגיל של זכי' אז הטעם למה צריכים ללמוד דין אפוטרופוס מפסוק הרי זה כדי לומר שהוא יכול לזכות אפילו אם לא הוי זכות גמור אלא יש צד חובה, וכן כדי לומר שאין היתומים יכולים למחות אלא בטענה, כגון שטעה או ברוחות, משא"כ בציוור רגיל של זכי' הרי הוא יכול למחות אח"כ גם בלא שום טענה.

פרק השולח - עבדים ע' (קטע אחרון).

המחלוקת בין רש"י והרשב"ם בענין אם כשאפוטרופוס משחרר עבד כנעני הרי זה נחשב שהקטן הוא המשחרר או האם זה נחשב שהאפוטרופוס הוא המשחרר.

פרק השולח - עבדים ס"ט, ע', ע"א (דעות הרמב"ם והראב"ד בזה), ע"ב (ר"ת).

בענין מה שאפוטרופוס יכול לעשר כדי להאכיל להיתומים אבל לא כדי להניח.

פרק השולח - עבדים ע' (קטע "והנה תוסי' ולהלן שם).

ספיקת הרשב"א בדף נ"ב, וכן בקידושין דף מ"א, אם הדרשה של אתם ולא אפוטרופוסין (גבי תרומה) היא רק אסמכתא בעלמא, ועוד בענין זה.

פרק השולח - עבדים ע' (קטע "ברם עי' ברשב"א" ולהלן שם).

בענין הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפוטרופוס.

פרק המביא גט תנ"ג (קטע "עוד יש להעיר" ולהלן שם).

מפקיע מידי השיעבוד של האפותיקי וחשיב חמצו של ישראל שעבר עליו הפסח והחמץ נאסר. ושיטת תוס' שהיכא שלמפרע הוא גובה אין חמץ מפקיע מידי שיעבוד חוץ מהיכא שהישראל קיבל עליו אחריות. פרק השולח - עבדים ע"ט.

ארבעה מינים

שיכול לצאת ידי חובתו באתרוג שזכה בו מחמת שהממע"ה או חזקת מרא קמא, כי חשיב ממונו בתורת ודאי. פרק המביא גט שצ"ג (קטע "ובטעמא").

אריס

דברי הרשב"א בקידושין דף מ"א שמסתפק אם הדרשה של אתם ולא אפוטרופוסין (ולכאורה גם "ולא אריסין") היא רק אסמכתא בעלמא. פרק השולח - עבדים ע' (קטע "ברם עי' ברשב"א").

ארץ ישראל

עבר הירדן

דברי הריטב"א והרמב"ן שאפילו אם עולי בבל לא קידשו את עבר הירדן אבל חביבות שפיר יש. פרק המביא גט י"א.

דברי הכפתור ופרח (והרמב"ן) שהמקומות שלא קידשו עולי בבל (אבל קידשום עולי מצרים), אע"פ שאין בהם קדושה לענין תו"מ ומקצת דברים, אבל לענין מינוי סמוכין שיכולים לעשות כן רק בארץ ישראל, ולענין מעלת הדר בארץ ישראל, ולענין מעלת הנקבר בה, וכן לענין שאר דיני קדושת ארץ ישראל, הרי הם כארץ ישראל. גפרק המביא גט י"א, רל"ו.

"רבי אבהו הוה מנשק כפי דעכו", ו"רבנן כי הוו מפטרי מהדדי בעכו הוו מפטרי מהדדי": בענין אם יש ראי' מזה שנתקדשה בבית שני. פרק המביא גט י"א.

כיבוש רבים וכיבוש יחיד

דברי הרמב"ם בפ"ב מהל' תרומות ה"ג

שלכיבוש רבים צריכים את הסנהדרין הגדולה, ואילו בה"ב הזכיר שצריכים דעת רוב ישראל. והסברא שמה שצריכים את הסנהדרין אין זה בתורת ב"ד אלא מפני שהם הממונים על הדברים שנוגעים לכל כלל ישראל.

פרק המביא גט רל"ג.

בענין הגדר של כיבוש יחיד: מה קובע שאינו נחשב כיבוש רבים (ושלכן לא שמי' כיבוש למ"ד כיבוש יחיד לא שמי' כיבוש) (שיטות רש"י ותוס' בענין זה). פרק המביא גט רל"ב - רל"ד.

הסתירה בדברי הרמב"ם בענין אם החסרון בכיבוש יחיד הוא כרש"י משום שיחיד כובש לעצמו או כתוס' משום הטענה של "סמוך לפלטרין לא כבשת". פרק המביא גט רל"ד.

שהמ"ד שסובר כיבוש יחיד לא שמי' כיבוש סובר כן גם בתוך גבולות א"י היכא שעשו על דרך כיבוש יחיד ולא על דרך כיבוש רבים.

פרק המביא גט רל"ג (קטע "ובע"ז" וקטע "וע"ע ברמב"ם").

בענין אם בשביל כיבוש יחיד שמי' כיבוש מספיק בכיבוש או האם צריכים גם לומר שתהא שייכת לכל ישראל, או האם צריכים גם קידוש בפה. פרק המביא גט רכ"ח.

בענין אם בשביל כיבוש רבים שמי' כיבוש צריכים שיר ושתי תודות. פרק המביא גט רל"ב.

הקדושה הראשונה של יוצאי מצרים

בענין אם בשעת הקדושה הראשונה עשו רק כיבוש וזה גופא פעל קידוש, או האם היו צריכים גם קידוש בפה ושיר ושתי תודות. פרק המביא גט רכ"ח.

הקדושה השני' של עולי בבל

בענין אם הקדושה השני' היתה רק ע"י שהחזיקו בה על מנת שתוקדש, או האם

היו צריכים גם קידוש בפה ושיר ושתי תודות.

פרק המביא גט רכ"ח.

שקדושת עולי בבל הועילה רק על מה שכבשו בשעתם עולי מצרים.

פרק המביא גט רכ"ז (קטע "ועי' בחידושי הגר"ח").

שבשעת הקדושה השני' לא הי' חיוב לכבוש. **פרק המביא גט רכ"ז (קטע "ועוד רצו הגר"ח").**

בענין אם עולי בבל קידשו עד הים וכן הנסים שביים.

פרק המביא גט ד', רכ"ה סק"ג.

בענין אם גם בהקדושה השני' הי' חסרון של סמוך לפלטרין לא כבשת.

פרק המביא גט רכ"ז (קטע "ועוד רצו הגר"ח").

סברת הרמב"ם למה הקדושה הראשונה קידשה רק לשעתה ואילו הקדושה השני' קידשה לע"ל, ודברי הרדב"ז על זה. **פרק המביא גט רכ"ז (קטע אחרון).**

שבהשטחים שלא קידשו עולי בבל אין דמאי. **פרק המביא גט רכ"ז (קטע "והחזו"א").**

דברי הכפתור ופרח (והרמב"ן) שהמקומות שלא קידשו עולי בבל (אבל קידשום עולי מצרים), אע"פ שאין בהם קדושה לענין תו"מ ומקצת דברים, אבל לענין מינוי סמוכין שיכולים לעשות כן רק בארץ ישראל, ולענין מעלת הדר בארץ ישראל, ולענין מעלת הנקבר בה, וכן לענין שאר דיני קדושת ארץ ישראל, הרי הם כארץ ישראל.

פרק המביא גט י"א, רל"ו.

סוריא

הקושיא שאפילו אם כיבוש יחיד לא שמי' כיבוש אבל למה לא נתקדש סוריא כי גם אחרי שכבשו את יתר ארץ ישראל הרי

המשיכו לישוב גם בסוריא וגם זה מיקרי כיבוש.

פרק המביא גט רל"ב, רל"ד (קטע "וע"ע בדבר אברהם").

בענין אם עולי בבל קידשו סוריא. **פרק המביא גט רכ"ז.**

הדרך שדוד קידש את סוריא בקידוש בפה כדרך שקידשו קדושה שני' וממילא קדושת סוריא לא בטלה עם החורבן. **פרק המביא גט רכ"ז (קטע אחרון).**

ישוב ארץ ישראל

משמעות דברי רש"י והרמב"ן שמצות ישוב ארץ ישראל כוללת לגרש את הגוים. **פרק המביא גט רל"ז.**

בענין אם נשים מצוות בישוב ארץ ישראל. **פרק המביא גט רכ"ו סק"א.**

בענין אם הקפידא שלא לצאת לחוץ לארץ הוא משום השם של חו"ל, או האם הוא משום שעפרה טמא, או האם הוא משום שהוא רחוק מן הישוב. **פרק המביא גט רכ"ו סק"א סק"ב סק"ג.**

בענין אם מותר לצאת מא"י לחו"ל בדרך עראי כדי ללוות קצת את מי שחוזר לחו"ל. חלק ההערות דף ב' הערה ל"ה.

בענין אם במוכר עבדו לחו"ל הטעם למה קנסינן את הלוקח בזה שהעבד יוצא לחירות הרי זה כי הפקיע אותו ממצות ישוב ארץ ישראל, או האם הטעם הוא משום שהפקיע אותו מהמצות שתלויות בארץ, או האם זה משום שהרחיק אותו מעיקר הישוב.

פרק המביא גט רכ"ו סק"א.

בענין למה רק מצות ישוב ארץ ישראל דוחה אמירה לעכו"ם שבות. **פרק המביא גט רל"ח.**

שיטת האור זרוע שלצורך ישוב ארץ ישראל התירו רק שבות דשבות (אמירה לעכו"ם לכתוב כתב שאינה כתב אשורית או יונית). **פרק המביא גט רל"ה.**

עוד בענין שבות, וכן שבות דשבות, במקום
ישוב ארץ ישראל.
פרק המביא גט רל"ו, רל"ז.

בענין האיסור של "כלילא" ו"עטרת חתנים".
פרק המביא גט ר"ט.

ערים

"רבי מאיר אומר עכו כארץ ישראל לגיטין,
לגיטין אין לעבדים לא": שיטת רבינו תם
שאיירי בהחצי של עכו שהוא חוץ לארץ,
ושיטת הר"י שאיירי בהחצי שהוא ארץ
ישראל.

פרק המביא גט י"ב, י"ג, קע"ו
(קטע "מיהו העירוני"), ר"י, רכ"ו
סק"ב סק"ג סק"ד סק"ה, חלק
ההערות דף ב' הערות ל"ו - מ"ה.

הדרך שעכו היתה בגדר כיבוש יחיד.
פרק המביא גט רכ"ו סק"ג.

"רבי אבהו הוה מנשק כפי דעכו", ו"רבנן
כי הוו מפטרי מהדדי בעכו הוו מפטרי
מהדדי": בענין אם יש ראי' מזה שנתקדשה
בבית שני.
פרק המביא י"א.

דעת תוס' בריש מכילתין שהיו שתי עיירות
בשם קדש, ודברי הר"ן שם שהיו ארבע,
והדרך שהיו חמש.
פרק המביא י'.

בבל

בענין המביא גט מבבל, לענין אמירת בפני
נכתב ובפני נחתם.
פרק המביא גט קע"א - קפ"ט.

ביאה

היכא שפקעו הקידושין ע"י שאדעתא דרבנן
מקדש, האם זה נקרא עכשיו שכל הביאות
היו עבירות או האם לא היו עבירות רק
שהן נקראות ביאות זנות.
פרק השולח פ"ו סק"א.

בית המקדש

זכר לחורבן

בענין האיסור של "זמרא".
פרק המביא גט ר"ז - ר"ח.

בעלי חיים

בענין אם יש חיוב על אדם לזון בהמותיו.
פרק המביא גט שנו"ו, שס"ג, שע"ד
(קטע "ועי' גם ברש"י).

בפני נכתב ובפני נחתם

מקומות

דעות המפרשים בענין הגדר של מובלעות.
פרק המביא גט ג' סק"ב - סק"ה,
פ"ד.

עוד בענין מובלעות.

פרק המביא גט ג' סק"א, רי"ב.

בענין אם לפי פי' הר"י כוונת ר"מ במה
שאמר עכו כארץ ישראל לגיטין היא להחצי
של ארץ ישראל או להחצי של חו"ל.
המביא גט י"ג.

טעמו של רבי יהודה בעכו.

פרק המביא גט קע"ד (קטע
"שו"ר").

בענין שמדברי ר"ת בעכו יוצא שהמביא גט
מהחצי של עכו שהוא בחו"ל להחצי שהוא
בא"י צריך לומר בפ"נ.
חלק ההערות דף ב' הערה ל"ו.

בענין המביא מהגמוניא להגמוניא.
פרק המביא גט צ"ד, ק"א.

בענין "לא תחלוק במדינת הים".

פרק המביא גט פ"ח, קי"ח סק"ג,
קע"ד (קטע "ונראה לומר" ולהלן
שם), קע"ה, קצ"ב, רי"ד, רט"ו
סק"ג.

בענין המביא מבבל.

פרק המביא גט קע"ד - ק"פ,
קפ"ד, קצ"ב.

בענין אם מספיק בזה שבתי דינין קבועים
ות"ח מצויין שם, אפילו אם אין המקום על
מדריגת בבל.

חלק ההערות דף ב' הערה כ"ח.

שרק סמיכות ("סמוכים") לארץ ישראל מהני, אבל לא מהני סמיכות לבבל. פרק המביא גט קפ"ז.

בענין גט שנכתב בספינה. פרק המביא גט רט"ו.

רבה ורבא

ראיות אם ההלכה היא כרבה (שסובר משום שאינם בקיין לשמה) או כרבא (שסובר לפי שאין עדים מצויין לקיימו). פרק המביא גט קס"ז סק"ג סק"ה, קצ"א.

ביאורי רש"י ותוס' (ופירושי התוס' הרא"ש והאחרונים בדבריהם) במה הוא החשש של אין בקיין לשמה. פרק המביא גט ב' סק"א, כ"א, מ"ה, קכ"א סק"א, קס"ז סק"א.

המחלוקת בין רש"י ותוס' בענין אם לפי המסקנא החשש הוא שמא נכתב באמת שלא לשמה, או האם החשש הוא שמא הבעל יערער שנכתב שלא לשמה. פרק המביא גט מ"ה (קטע) "והנה הגרי"ז".

ביאור דברי רש"י שאחרי שאומר בפני נכתב שיילינן ל' אם הי' לשמה. חלק ההערות דף ב' הערה ע"ו.

דברי הבית יוסף שגם לפי רבא יש בכלל דברי השליח שאומר בפ"נ גם שנעשה לשמה, ודברי הט"ז שאין זה בכלל דברי השליח, אבל לכו"ע השליח צריך להשיגה שנעשה לשמה. פרק המביא גט נ"ה (קטע) "ועכ"פ" ולהלן שם).

שיטת הפ"י, שגם לפי רבא, לאחר שתיקנו משום קיום, תיקנו שיאמר לכתחילה גם משום לשמה, כי מאחר שאומרים משום קיום, חשיב אפשר לברר (ולפי דבריו פשיטא שצריך לומר גם בפנ"ח משום

לשמה משא"כ לפי הרמב"ן כמו שיבואר להלן בסמוך). פרק המביא גט קס"ז סק"ה, ק"ע (קטע) "וע"ע בריטב"א", קצ"א, רס"ח.

הדרך שכתב הרמב"ן, שגם לפי רבא צריכים לומר משום לשמה כי כיון שצריכים כתיבה לשמה אין לבפני נכתב משמעות אם אינו מתכוין גם שהיתה לשמה, ואם שינה פסול (ולפי דבריו יש לצדד בלפני נחתם כי לבפנ"ח שפיר יש משמעות גם בלי לשמה דהיינו שאינו מזויף).

פרק המביא גט קס"ז סק"ה, ק"ע (קטע) "וע"ע בריטב"א", קצ"א, רס"ח.

דברי ההגהות חכמת שלמה על שו"ע שגם לפי רבא אם הבעל יערער ויאמר שהי' שלא לשמה נצטרך בפני נכתב גם בשביל לשמה.

פרק המביא גט קס"ז סק"ה (קטע) "ובהגהות".

דברי תוס' שעל גט מקוים אין השליח צריך לומר בפ"נ, ורא"י מהתוספתא דשפיר צריך או שיחזירנו למקומו ויעשה ב"ד ויקיימנו ויחזור ויביאו ויאמר שליח ב"ד אני. חלק ההערות דף ב' הערה צ"ח*.

בענין אם קן קולמוסא מהני רק בשביל בפני נכתב או האם גם בשביל בפני נחתם. וכן האם זה מועיל רק לפי רבא בשביל קיום או האם גם לפי רבה שחושש לשלא לשמה. וכן האם מהני לפי רבה לכה"פ לאחר שלמדו. פרק המביא גט ק"ע.

עוד בענין קן קולמוסא.

פרק המביא גט קס"ז סק"א (קטע) "והנה בקנ"י", קס"ט - קע"א.

בענין איך ידעינן ע"י שאומר בפ"נ ובפנ"ח שהוא באמת שליח. פרק המביא גט כ"ו.

כתיבת הגט ובמקום הכתיבה אין עדים מצויין לקיימו כיון שהעדים הם מא"י.
פרק המביא גט רי"ד, חלק ההערות דף ב' הערה כ"ב.

בענין הציור הנ"ל שיצאו האשה והעדים לחו"ל וכתבו וחתמו את גט אבל הגט ניתן בא"י דאולי בכה"ג אין צריכים בפ"נ.
פרק המביא גט רי"ד בהערה.

שהיכא שנתן לה גט במדה"י ואמר לה הרי את מגורשת לאחר שתבואי לא"י, אינה צריכה לומר בפ"נ.
פרק המביא גט קי"ט.

בענין הא דהיכא שנתגרשה במדינת הים (בהציור הרגיל שכולם הם בני מדינת הים), ובאה כאן כשהיא כבר גרושה, אין צריכים בפ"נ.
פרק המביא גט ב' סק"א, ל"א.

שיטת הרמב"ם שכמו שאם באה אשה לכאן וגיטה בידה אינה צריכה לומר בפ"נ, הה"נ שאינה צריכה לקיימו, ושיטת הראב"ד שיתקיים בחותמיו.
פרק המביא גט ב' סק"א, קי"ט, רמ"ד סק"א בהערה.

שליח לקבלה

דברי הנו"ב שי"ל שגם הרמב"ם (הובא לעיל בסמוך כאן) מודה בשליח לקבלה שצריכים בפני נכתב, וכן י"ל להיפך דהיינו שגם הראב"ד מודה בשליח לקבלה שאין צריכים קיום בחותמיו.
פרק המביא גט ב' סק"א.

סברות הראשונים והאחרונים למה לומר ששליח לקבלה אינו צריך לומר בפ"נ ובפנ"ח.
פרק המביא גט ב' סק"א, ל"א, רנ"ח.

שעת נתינה

טעמים למה סוברים תוס' שצריכים לומר בפ"נ דוקא בשעת נתינה.
פרק המביא גט קס"א סק"א, קס"ה סק"ג.

בענין לפי רבא שאומר משום שאין עדים מצויין לקיימו, למה תיקנו לומר בפ"נ ובפנ"ח, ולא תיקנו שיאמר שהוא שליח, דהא גם עי"ז יודעים שאינו מזויף.
פרק המביא גט כ"ו (קטע "ועוד הביא" ולהלן שם).

שיטת הרמ"ה שבמביא בארץ ישראל, שאינו אומר בפ"נ, הרי הוא נאמן לומר שהוא שליח.
פרק המביא גט כ"ו (קטע "והקשה").

שליח שהוא אילם, סומא, חרש, קרוב, אשה

בענין היכא שהשליח הוא אילם, האם מהני אם יכתוב בפני נכתב ובפני נחתם. ויש לדון על זה בין לענין אם מועיל לסלק את החשש של שלא לשמה ובין לענין אם נחשב קיום.
פרק המביא גט קל"ג, קנ"ה.

בענין היכא שהשליח הוא סומא, לענין בפני נכתב ובפני נחתם.
פרק המביא גט קל"ג סק"ה סק"ו, ק"ע.

בענין היכא שנעשה השליח חרש תכ"ד לאחר שנתן את הגט, האם הנתינה נפסלת.
פרק המביא גט קל"ג סק"ב.

שיטת תוס' שאע"פ שאשה וקרוב יכולים לומר בפ"נ אבל אינם יכולים להיות מהב"ד שמקיימים את הגט, ואילו הרשב"א והר"ן סוברים שהם שפיר יכולים להיות.
פרק המביא גט קנ"ח.

ציורים שונים של כתיבה או נתינה בחוץ לארץ

שאם יצאו האשה והעדים מא"י לחו"ל למקומו של הבעל, וכתבו ונתנו שם את הגט, אע"פ שהאשה והעדים יחזרו לא"י ויהי מצוי לקיימו, וגם ידוע שגמירי, בכל זאת צריכים בפ"נ, משום שגזרו על מקום

שיטת הטור שצריכים לעיכובא שיאמר בפ"נ בשעת הנתינה, ומאי דתניא יחזור ויתננה לה ויאמר הרי זה לעיכובא, ושיטת הרמ"ה דלא בעינן לעיכובא שיחזור ויתננה לה.
פרק המביא גט ב' סק"א (קטע "וע"ע בחידושי החת"ס").

שיטת הר"י מקינן שבפ"נ מהני אפילו לאחר הנתינה אם הוא אומר כן בפני עדי המסירה.

פרק המביא גט קס"א סק"א.

ספיקת תוס' בענין אם יכול לומר אחרי הנתינה כל זמן שעסוקים באותו ענין.
פרק המביא גט קס"א סק"ד.

בענין הא דמהני אם אמר לה תכ"ד אחרי הנתינה.

פרק המביא גט קס"א סק"ה.

בענין ספיקת תוס' אם מהני אם אמר בפ"נ לפני הנתינה.

פרק המביא גט קס"א סק"ו.

שיטת הרמב"ם שבפ"נ מהני אפילו זמן מרובה לפני הנתינה.

פרק המביא גט קס"ו סק"ג.

בענין איך אפשר לצמצם ולומר בשעת הנתינה.

פרק המביא גט קס"ו סק"ג.

בענין אם מהני קיום בחותמיו לאחר הנתינה היכא שנתן לה בלי לומר בפ"נ.

פרק המביא גט קכ"ו, קס"א סק"ב.

היכא שלא אמר בפני נכתב

"רבי מאיר אומר לא אמר בפ"נ יוציא והולד ממזר וחכמים אומרים אין הולד ממזר": ד' דרכים באם לפי רבי מאיר מהני תיקון ולענין מה מהני, וכן ד' דרכים בדעת רבנן.

פרק המביא גט ק"ס, קס"ב סק"ב סק"ה, קס"ד.

בענין היכא שחזר ולקח את הגט ממנה, ונתן לה פעם שני ואמר לה בפני נכתב,

איזו נתינה נחשבת נתינת הגירושין מדרבנן, הראשונה או השני'.

פרק המביא גט קס"א סק"ג, קס"ה סק"ג.

בענין אם גם לפי רבנן הדין הוא שאם לא אמר בפ"נ תצא, רק דס"ל שאין הולד ממזר.

פרק המביא גט נ"ד (קטע אחרון), ס"ד*, קמ"ח, קמ"ט, קס"ב.

בענין אם היכא ששינה מהמטבע שטבעו חכמים, דיוציא והולד ממזר לפי רבי מאיר, ולפי רבנן יתכן שלכה"פ יוציא, האם הכוונה היא שהחמירו בנוגע להתקנה המקורית, או האם הכוונה היא דכיון שנעשה הדבר חלק מסדר הגט א"כ מעתה יש דין נוסף כללי שהמשנה מסדר הגט יוציא והולד ממזר.

פרק המביא גט קכ"ז (קטע "ויש להקדים"), קס"ב, קס"ג, קס"ה סק"ב.

בענין אם שיך שחכמים יתקנו מטבע ושאם ישכח נשאל אותו, או האם לא שיך תקנה על דרך זה.

פרק המביא גט כ"ד. חלק ההערות דף ג' הערה נ"ב.

ערעור הבעל

הטעמים שכתבו הראשונים למה בגט אשה לא טענינן מזויף.

פרק המביא גט ט"ו.

בענין הסיפא של המשנה של אם יש עליו עוררין יתקיים בחותמיו: האם הכוונה היא להיכא שהבעל מערער שלא לשמה או שהוא מערער מזויף.

פרק המביא גט ז', מ"ה (קטע "והנה באות נ"א"), נ"א, רנ"ה.

שיטת הרמב"ם שאם הבעל טוען מזויף הגט בטל מדאורייתא והולד מן השני הוא ממזר, אבל אם אבד הגט וערער הבעל הרי זה ספק גירושין.

פרק המביא גט מ"ו, מ"ז, נ"ג, ר"צ.

הצד שלפי הריטב"א שסובר שלא טענין מזויף לפי שאין האשה ממנו של הבעל, לא יוכל הבעל לטעון מזויף. חלק ההערות דף ב' הערה ע"ח.

דברי הגרי"ז שיש נאמנות לבעל השטר לומר מזויף או שהי' תנאי (אבל לא שנכתב שלא לשמה).

פרק המביא גט מ"ה - נ', נ"ג (קטע "מיהו אכתי יש להעיר"), ר"צ.

בענין שאחרי בפני נכתב אין הבעל יכול לערער.

פרק המביא גט מ"ו, נ"ג.

לאחר שלמדו

בענין אם מהני ערעור הבעל לאחר שלמדו, וכן בארץ ישראל, לפסול או לכה"פ להוציא לעז.

פרק המביא גט קכ"ב, קכ"ח, קנ"ב.

בענין אם לאחר שלמדו ביטלו את התקנה הראשונה לומר בפ"נ, רק ששוב גזרו תקנה חדשה מטעם שמא יחזור הדבר לקולו, או האם הכוונה היא שמתעם שמא יחזור הדבר לקולו לא הורידו את התקנה הראשונה.

פרק המביא גט קל"א.

שאע"פ שגזרו לאחר שלמדו שמא יחזור הדבר לקולו אבל אין זה בגדר מטבע שטבעו חכמים בגיטין (כי לא תיקנו דבר זה בהתקנה החדשה א"נ ביטלו את החלק הזה מהתקנה הראשונה) אלא הרי זה בגדר גזירה בעלמא.

פרק המביא גט קכ"ז (קטע "וננקוט"), ק"נ.

בענין אם לפי רבה גזרינן מוליך אטו מביא גם לאחר שלמדו.

פרק המביא גט קפ"ה.

בענין למה לפי רבא לא חיישינן היכא דשכיחי לקיימו שמא יחזור למצב של לא

שכיחי לקיימו כמו שלפי רבה חוששין שמא יחזור הדבר לקולו. פרק המביא גט קע"ו.

דינים שונים בענין בפני נכתב

דברי הריב"ש ששליח שנתן גט, ומת הבעל לפני שהספיק לומר בפני נכתב, לא מהני אמירתו אח"כ כי כבר אינו בגדר שליח כיון שמת המשלח.

פרק המביא גט ב' סק"א (קטע "וע"ע בחידושי החת"ס").

בענין "אתי לאיחלופי בקיום שטרות", ובענין אם "ידענו" מהני.

פרק המביא גט נ"ה - נ"ז, ס"ג, ס"ד.

בענין מאי דאמרינן שמשום עיגונא אקילו בה רבנן להכשיר עד אחד לבפני נכתב: האם הכוונה היא שהקילו רק לענין סוגי בעד אחד ואין צריכים שנים, אבל עדות בכתב שמועילה בעד אחד נאמן באיסורין לא תועיל כאן כי יש לעדותו דין של עדות על דבר שבערוה, או האם הכוונה היא שהקילו להחשיבה כעדות על סתם איסורין, וא"כ גם עדות בכתב תועיל.

פרק המביא גט קל"ג סק"י, קנ"ג סק"ב.

בענין אם כדי ליצור את ה"מידק דייק" סגי בנתינה בפני ג', או האם צריכים גם אמירה בפני ג'.

פרק המביא גט קנ"ג.

בענין איך יכולים להעיד אח"כ שהשליח אמר בפ"נ הלא הוי עד מפי עד שנכתב לשמה.

פרק המביא גט קנ"ג סק"ב סק"ד.

דברי המאירי שמה שמהני בפני נכתב גם לענין לתת לה את הכתובה הרי זה כי היא מקבלת את הכתובה כתוצאה ממה שהיא מותרת להנשא.

פרק המביא גט רמ"א (קטע "ועיין במאירי").

דברי הירושלמי בענין גט אשה שכתוב בו גם הקנאת נכסים, לענין בפני נכתב. פרק המביא גט רמ"א (קטע "והנה עי' בירושלמי").

דברי הר"ן בענין קרוב שהביא גט שכתוב בו גם נכסים. פרק המביא גט רמ"ב.

בענין עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה בציוור של בפני נכתב: בציוור של "עצמך ונכסי", ובציוור של "כל נכסי". פרק המביא גט רמ"ב.

ברי לי

בענין שיטת הרשב"א, ועוד, שברי לי מהני נגד חזקה. פרק המביא גט ל"ה.

ברירה

קושיית הגרש"א איך מהני אדעתא דרבנן מקדש הלא הוי כמו על מנת שירצה אבא שהוא ציוור של ברירה. פרק השולח פ"א, פ"ח (קטע אחרון).

בתי ערי חומה

בענין אם נהג דין בתי ערי חומה בבית שני. פרק השולח - פרוזבול י"ז.

גוי - בן נח

בענין אין שליחות לעכו"ם, עי' בערך שליחות - אין שליחות לעכו"ם.

בענין אם יש חיוב לתת צדקה לגוי. פרק המביא שע"ד (קטע "ועל כל פנים").

דברי הקו"ש שאע"פ שהפקעת הלואתו מותרת אבל חוב ושיעבוד מיהא איכא, וממילא אם לא הפקיע הישראל את החוב ומכר הגוי את החוב לישראל הרי הלואה חייב להישראל. פרק השולח - עבדים ע"ט.

דרכו של ר"ת שגוי אינו יכול לקנות עבד

עברי בשטר, וכן אפילו קרקעות בשטר, כי אינו בתורת גיטין וקידושין. פרק המביא גט רס"ג סק"ב, ש"ו סק"א, (ש"ח סק"א קטע "ג"י" ולהלן שם).

בענין אם גוי נאמן באיסורים כמו עד אחד ישראל. חלק ההערות דף ב' הערה פ'.

המחלוקת בין הרמב"ם והרמב"ן בענין מה היא המצוה של דינים: האם המצוה היא לתקן דינים של בין אדם לחבירו (הרמב"ן), או האם המצוה היא לדון את הגוים על שאר השש מצות (הרמב"ם). פרק המביא גט ש"ח סק"א (קטע "ברם").

גיד הנשה

בענין המחלוקת בין הקדמונים איך להסתכל על ספק גיד הנשה: דהנה אם מסתכלים על כל הירך ומסתפקים אם הוא אסור באכילה או לא א"כ הרי זה ציוור של איתחזק איסורא, וכן הרי זה ציוור של בידו כי בידו להתיר את הירך ע"י ניקור, אבל אם מסתכלים על כל חתיכה וחתיכה של בשר ומסתפקים אם הוא גיד הנשה או לא או אין כאן איתחזק איסורא כי אם אינו גיד הנשה א"כ לעולם לא הי' גיד הנשה, וכן אין זה ציוור של בידו כי אין בידו להפוך את הגיד לבשר. פרק המביא גט ל"ב.

גירושין

בענין אינו בתורת גיטין וקידושין, עי' בערך אינו בתורת.

בענין ביטול הגט וביטול השליח, עי' בערך דיבור מבטל דיבור - ביטול הגט.

כללי

שגירושין לא חשיב רק ביטול אישות אלא חשיב חלות של קנין חדש כדתנן וקונה את עצמה.

פרק השולח צ"ב (קטע "ובדו"ח").

הסברות למה גירושין נחשב בגדר חוב בשביל האשה.
פרק המביא גט של"ב, של"ג, של"ג*, שצ"א.

דברי תוס' בדף ד' שגירושין נחשב בגדר חב לאחריני כיון שהיא נאסרת על כהנים.
פרק המביא גט ס"ב סק"א (קטע אחרון) סק"ב סק"ה, חלק ההערות דף ג' הערה נ"ד.

הדרך שגירושין לא נחשב בגדר חב לאחריני.
פרק המביא גט ס"ב סק"ח.

דברי הגר"ח שהבעל אינו בגדר בעל דבר על האיסור אשת איש אלא רק על כתיבת הגט.
פרק המביא גט ס"ב סק"ח.

דברי רש"י בענין למה אין גט לאחר מיתה.
פרק המביא גט רע"ב, ת"ו, ת"י סק"ה.

דעת

הדרך שלא מספיק בזה שיש דעת האיש לגרש אלא צריכים את המדריגה של רצון.
פרק השולח צ"ה.

שבגירושין יש דין מיוחד שהאשה צריכה לדעת בזמן שהיא מתגרשת.
פרק המביא גט של"ה (קטע מיהו עי"י).

שיטת הנודע ביהודה שאי אפשר לגרש אשה ע"י שליח בעל כרחה של האשה.
פרק המביא גט רפ"ז.

בענין למה במגרש לא מהני חזרה תוך כדי דיבור.
פרק המביא גט ב' סק"א (קטע וועל קושית), פרק השולח י"ח, כ"ח.

בענין אם אע"פ שהמגרש אינו יכול לחזור בו אפילו תכ"ד, אבל היכא ששלח שליח

לגרש אולי הרי הוא שפיר יכול לבטלו תכ"ד מהגירושין.
פרק השולח ד' (קטע ווע"ע באות י"ח"), י"ח, כ"ח.

דברי תוס' שאם צוה שכיב מרע לכתוב גט הרי הוא צריך להיות שפוי כל הזמן מהכתיבה עד הנתינה, ודברי המהרש"א על דבריהם, ודברי הר"ן בשם הר"י שנראה שחולק על זה וסובר דסגי בשעת הכתיבה ושעת הנתינה.

פרק השולח נ', נ"א סק"ב (דברי הגליא מסכתא על זה).

הדרך שלפי ר"ל בקידושין דף נ"ט ע"א, היכא שנתן לה גט, ומגרש לאחר ל', לא יוכל לחזור, כמו שהוא סובר שהאשה אינה יכולה לחזור בה היכא שקיבלה כסף קידושין שיחול לאחר ל'.
פרק השולח כ"ח.

"גילוי דעתא בגיטא לאו מילתא היא".
פרק השולח ז' סק"ה.

"גילוי דעתא בגיטין מילתא היא".
פרק השולח ט"ו, ל"ג.

דיני כתיבת הגט

הסברא שהכתיבה חשיבא התחלת הגירושין.
פרק המביא גט כ"ח סק"ה.

בענין אם מיקרי שהכשר הגט הוא מאליו ע"י שיש כאן חפצא של גט שנכתב כהלכה, או האם מיקרי שהכשר הגט חל ע"י כח אדם, ונפ"מ אם יוכל לכתוב גט על תנאי, או לומר שהגט יתכשר רק ביום פלוני.
פרק השולח נ"ח.

כללו של הרמב"ם שכל היכא שהוא כותב בחיבורו שהגט "פסול" כוונתו היא מדרבנן, והיכא שהוא כותב שהגט "בטל" כוונתו היא שהגט פסול מהתורה.
פרק המביא גט ס"ז (קטע ונהנה הרמב"ם).

דברי הגמ' ביבמות דף נ"ב שאי אפשר לכתוב גט לאשה לפני שאירס אותה.
פרק השולח - עבדים נ"ט.

בענין אם השליח יכול לכתוב את הגט על הנזיר שלו.
פרק השולח ד' (קטע "וע"ע באור שמח").

בענין הגדר של "וכתב ונתן מי שאינו מחוסר אלא נתינה יצא מחובר שמחוסר קציצה".
פרק המביא גט נ"ט.

הדרך שהחסרון במחבר אינו עצם העובדא שתולשים אותו אחרי הכתיבה בין הכתיבה להנתינה ובשעת הכתיבה הגט הוא מחוסר תלישה, אלא זהו רק הילפותא איך דורשים שהוא פסול, אבל החסרון הוא גוף הכתיבה במצב של מחובר.
פרק המביא גט ע"ה.

בענין דעת חכמים שאין כותבין במחובר לקרקע ואם כתב כשר: דצ"ע נימא דכל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין פסול.
חלק ההערות דף ג' הערה כ"ח.

בענין דעת חכמים שאם כתבו על המחובר לקרקע תלשו חותמו ונתנו לה כשר: האם מותר לכתחילה לתלוש ולתת (אע"פ שהי' אסור לכתחילה לכתוב במחובר).
חלק ההערות דף ג' הערה נ'.

בענין היכא שכתבו וחתמו את הגט בתלוש, ושוב חיברו אותו לקרקע, ושוב תלשו אותו, האם הוא כשר (לפי רבי יהודה שפוסל מחובר) או לא.
פרק המביא גט ע"ה.

בענין כתב גט על חרס של עצוץ נקוב.
פרק המביא גט רט"ז.

בענין כתב ידו של הבעל.
פרק המביא גט ס"ב, ס"ה*.

הנה כתב ידו של הבעל פסול בגט, אבל יש לחקור אילו הי' כשר האם הי' מפסיד את הפירות משעת הכתיבה כמו שהוא מפסיד בגט רגיל משעת החתימה.
חלק ההערות דף ג' הערה ס"א.

בענין המנהג לכתוב גט ב"ב שורות.
חלק ההערות דף ב' הערה י"ח.

כתיבה וחתומה לשמה

השיטה שצריכים שהסופר יוציא בשפתיו שהוא עושה לשמה.
פרק המביא גט כ"א סק"ח, כ"ב, חלק ההערות דף ב' הערה ס"ז.

שהעדים אינם צריכים לדעת אם הסופר כתב את הגט לשמה.
חלק ההערות דף ב' הערה ס"א.

שתי הדעות בהראשונים בענין למה צריכים בכתיבת הגט ציווי הבעל, דהיינו האם זה כדי שיהי' נקרא "וכתב" כי "וכתב" פירושו הוא שהבעל יכתוב או יצוה, או האם צריכים ציווי הבעל משום שבלי זה אין הכתיבה נקראת כתיבה לשמה.
פרק המביא גט כ"ג, שי"ח (קטע ראשון), פרק השולח נ"א סק"ד, סק"ה (בענין איך ציווי הבעל פועל לשמה), פ"ה.

דברי הקובץ הערות שצריכים לשמה לא רק בשעת הכתיבה, אלא צריכים שהגט יהי' עומד לשם האשה כל הזמן שבין הכתיבה להגירושיה.

פרק השולח נ', נ"א סק"ב, סק"ג (דברי הגליא מסכת ודברי האור גדול בקשר לזה), נ"ו.

לשם כריתות

דברי הרמב"ם שכנסו שטר חוב זה לא מהני מפני שכתוב וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה שצריך לתת לה בתורת ספר כריתות.
פרק השולח נ"א סק"ג.

הסברא שאם הבעל אינו מתכוין לשם כריתות לא מהני כתיבת הסופר להחיל על הגט שם של לשם כריתות.
פרק השולח פ"ה.

הסברא שכל עיקרו של לשם כריתות הוא דבר

שבלב וא"כ דברים שבלב יכולים לעוקרו.
פרק השולח פ"ה.

עדי חתימה ועדי מסירה

בענין למה צריכים ששני עדים יחתמו על גט אשה, ע"י בערך שטרות - כללי.

הסברא שלפי ר"מ שסובר עדי חתימה כרתי, כתיב וכתב ולא כתיב וחתם כי ע"י החתימה הרי זה נחשב שהם כתבו את הגט ומה שצריכים שיחתמו לשמה הרי זה מצד כתיבת הגט ולא מצד חתימת עדים.
פרק המביא גט נ"ח (קטע "והנה יש ליישב").

בענין אם העדי חתימה צריכים להיות שלוחו של הבעל.
פרק המביא גט רע"ה.

הדרך שהמחלוקת בין רבי מאיר ורבי אלעזר הוא בענין איזה עדים פועלים את ה"לאשוויי" שטרא", אבל גם לפי ר"מ בענין עדי מסירה כדי שיהיו עדי קיום על הגירושין.

פרק המביא גט ס"ו סק"א (קטע ראשון), ע"ו.

הדרך שלפי רבי אלעזר שסובר שעדי מסירה כרתי או עדי החתימה אינם עושים את הגירושין אלא את החפצא של הגט, ולענין לעשות את החפצא של הגט אין חסרון של לא בא לעולם אם האשה אינה ראוי' עוד לגירושין.
פרק השולח - עבדים נ"ט.

הדרך שלפי רבי אלעזר לא צריכים בכלל לאשוויי' שטרא כי גט אינו צריך להיות נחשב בגדר שטר ורק לפי ר"מ בענין עדי חתימה כי לפי ר"מ גט שפיר צריך להיות נחשב בגדר שטר.
פרק המביא גט ס"ב סק"ו, ס"ו סק"ג.

דברי תוס' שלפי רבי אלעזר צריכים העדי מסירה לדעת שהבעל מינה באמת את השליח, וקושיית רעק"א למה לא סגי בזה

שהשליח אומר להאשה שהוא שליח ושזה יתברר אחרי נתינת הגט, ותירוצו של הקהלות יעקב על זה.
חלק ההערות דף ב' הערה קי"ח.

דרכו של הראב"י שגם לפי ר"א נאמר על גירושין שאין דבר שבערוה פחות משנים בשביל קיום הדבר, רק שזה יכול להתקיים ע"י עדי חתימה לחוד, וציון לביאור הגרש"ש בשיטתו.
פרק המביא גט ס"ו סק"ה.

סברת הנתיחה"מ (דלא כהראב"י) שבגירושין אין צריכים עדים בשביל קיום הדבר אלא מספיק בהעובדא שהגירושין נעשו בפני הבעל, כי גם הבעל הוא כח של נאמנות כי בעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן משום שבידו לגרשה.

פרק המביא גט ס"ב סק"ז, ס"ו סק"ה, ע"ט.

שיטת הרי"ף שרבי אלעזר סובר אף עדי מסירה כרתי.

פרק המביא גט, ס', ס"ב סק"ג (קטע "והנה בהתלי'") (ר"ן), ס"ו (הדעות בביאור שיטתו באריכות), קנ"ג סק"א, חלק ההערות דף ג' הערה מ"ו (שמרש"י בדרך כ"ג משמע לא כן).

הדרך (דלא כהראב"י) שלפי הרי"ף לפי ר"א היכא שיש עדי חתימה לא צריכים שום עדים בשביל קיום מעשה הגירושין.
פרק המביא גט ס"ו סק"ה, ע"ז.

הדרך (כהראב"י) שלפי הרי"ף בדעת ר"א ע"ח מראים שהיתה מסירה, דהיינו או ע"י יצירת אנן סהדי שהיתה מסירה (הר"ן), או משום דכיון שיש אנן סהדי הרי הם עצמם חשיבי עדים על המסירה כמו "הן הן עדי יחוד הן עדי ביאה" (חידושי הרי"ם), או בגלל שנקרא שהם מעידים בפירוש על המסירה כיון שהוא עומד לקרות (הגר"ח).

פרק המביא גט ס"ו סק"א סק"ב, ס"ח סק"ג, ס"ט, ע', ע"ז, פ"א, שט"ז.

הדרך של הקצה"ח בביאור דברי הר"ן שלפי ר"א גם עדי חתימה יכולים לעשות את ה"לאשוויי" שטרא", והאגן סהדי הרי זה רק בשביל עדי קיום על המעשה גירושין. פרק המביא גט ס"ו סק"ד, ס"ח סק"ג (קטע "ואולי"), ס"ט.

דברי תוס' שחולקים על הר"ף. פרק המביא גט שט"ו.

דברי הגאונים שחולקים על הר"ף וסוברים שלפי ר"א צריכים ע"מ גם כשיש ע"ח, וכן הרי הם סוברים שגם כשיש ע"מ כתב סופר וע"א פסול והולד ממזר, ובענין אם כוונתם לומר שפסול מדאורייתא או האם רק מדרבנן, ודעת הרמב"ם בזה. פרק המביא גט ס"ז.

בענין הראיות שהביא הר"ף נגד הגאונים. פרק המביא גט פ"א.

בענין היכא שעשו עדי חתימה לפי רבי אלעזר, האם הם צריכים לחתום לשמה, ואת"ל שצריכים לחתום לשמה האם צריכים בכה"ג כתיבה לשמה. וכן אם חתמו שלא לשמה האם הגט פסול מהתורה או האם רק מדרבנן, ואם מהתורה האם זה משום לתא דוכתב או משום לתא דוחתם, וכן בענין דעת הר"ף בזה (שסובר שלפי ר"א אף עדי מסירה כרת). פרק המביא גט ס', ס"ח.

דברי הירושלמי שהשליח צריך לתת לה את הגט בפני שנים כדי להחזיקה בגרושה. פרק המביא גט קנ"ז (קטע "והנה ע"ע").

דברי הירושלמי שאם הבעל עצמו מביא את הגט אינו צריך לתת לה בפני שנים. פרק המביא גט קנ"ז (קטע "והנה ע"ע").

עוד עניני עדות

דברי הר"ן שהעדות נוצרת רק אחרי שרואים את הגט ביד האשה. פרק המביא גט ס"ב סק"ג (קטע "והנה בהתלי").

הסברא שהעדים שחותמים על הגט חותמים גם על כשרות הגט ולא רק על

רצון הבעל.

פרק המביא גט כ"ה, חלק ההערות דף ג' הערה נ"ו.

הדרך שהעדים אינם צריכים לדעת אם הסופר כתב את הגט לשמה.

חלק ההערות דף ב' הערה ס"א.

בענין אם מהני שטר רא"י להוכיח שהיו קידושין או גירושין, כגון שיכתבו עדים שפלוני גירש את אשתו או קידש את פלונית. פרק המביא גט ס"ו סק"ז.

סברת החזון איש שאומרים כתב סופר כעד רק אם למטה חתום רק ע"א, אבל כשחתומים שני עדים אין הסופר מתכוין להיות עד, וכן אין הבעל מתכוין לזה.

פרק המביא גט נ"ח (קטע "ועי' בחזו"א").

דברי רעק"א והקובץ ביאורים בענין למה כשאחד מן העדים חתם בגט שלא לשמה לא אמרינן עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, ועוד סברא בזה.

פרק המביא גט נ"ח.

שמות גוים

ע"י עוד בערך שטרות - ערכאות.

בענין למה שמות מובהקים של גוים כשרים בגט כשיש עדי מסירה, דלמה לא נגזור שמא יתנו להם גם לכתוב את הגט. פרק המביא גט ע"ג.

דברי התרומת הדשן שהא דגוים פסולים לכתובת הגט כי אדעתיהו דנפשיהו כתבי "לאו פסול ודאי הוא אלא חששא כדפירש"י בפ"ב דחיישינן אפילו אמר שכותב לשמה שמא גמר בלבו לשם אחר". פרק המביא גט ע"ג.

סברת הרשב"א שחתימת גוי שיש לו שם גוי מובהק הרי זה בגדר טיוטא בעלמא ואינה בגדר חתימה כלל.

פרק המביא גט ס"ח סק"ג (קטע "וע"ע ברשב"א"), ע"ג.

נתינה וזכי

דברי הקצה"ח בסי' ר' סק"ה שאין האשה (וכן עבד כנעני) צריכה לקנות את הגט אלא סגי במעשה נתינה (וכן בענין מה

צריכים בקידושין).

פרק המביא גט ר"מ, רנ"א (קטע "ועיין בקצה"ח"), ת"ב, תי"ג, פרק השולח - עבדים ל"ט (קטע אחרון), נ"ח (קטע "מיהו עיין").

בענין "הרי זה גיטך והנייר שלי".

פרק המביא גט ר"מ (קטע "ועיין"ש"), רנ"א (קטע "ה"), פרק השולח - עבדים נ"ח.

שיטת רש"י שיכול להקנות להאשה את הגט בדרכי קנין, כגון בקנין אגב, בלי מעשה נתינה.

פרק המביא גט ת"ב.

בענין אם סגי בזה שהיא קונה את הגט בקנין דרבנן.

פרק מביא גט ת"ב, תי"ג.

קושיית המרדכי למה א"א לשכיב מרע להקנות את הגט להאשה ע"י מתנת שכיב מרע, ותירוצו שצריכים קנין דאורייתא.

פרק המביא גט ת"ב.

שיטת התוס' רי"ד שד' אמות מהני בגט מן התורה.

פרק המביא גט שפ"ד סק"א, ת"ב.

שיטת הרשב"א שבגט מהני ד' אמות גם ברה"ר מטעם עיגונא.

פרק המביא גט שפ"ד סק"ב, ת"ב.

דברי הכתב סופר ששליח להולכת הגט צריך לקבל את הגט מידו של הבעל ואל"כ הרי זה כמו טלי גיטך מעל גבי קרקע.

פרק השולח ז' סק"ג (קטע ראשון).

בענין שלא מהני להקנות לה את הגט במעמד שלשתן.

פרק המביא גט תי"ג.

יא. שליח

שיטת הרמב"ם שבעל שעשה שליח להולכה, וכן אשה שעשתה שליח להבאה, אינם צריכים למנותו בפני עדים, אבל אשה שעשתה שליח לקבלה הרי היא צריכה

למנותו בפני עדים.

פרק המביא גט ב' סק"ב (דברי הגרש"ש בסברת הרמב"ם בשליח לקבלה), כ"ח סק"ו (דברי המהרי"ט שאם לא אמר השליח לפני נתינת הגט שהוא שליח, אשר אז הרי הוא נאמן על זה, וכבר נתן את הגט, הרי הוא צריך להוכיח ע"י שני עדים שהוא שליח להולכה), פרק השולח ג', ז' סק"ג (קטע ראשון).

דברי הכתב סופר ששליח להולכת הגט צריך לקבל את הגט מידו של הבעל ואל"כ הרי זה בגדר טלי גיטך מעל גבי קרקע.

פרק השולח ז' סק"ג (קטע ראשון).

דברי הר"ן והאור גדול והגרש"ש והאור שמח בכוננת הרמב"ם במה שכתב שליח להבאה.

פרק המביא גט ב' סק"ב.

בענין אם שליח להבאה צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם.

פרק המביא גט ב' סק"ב.

בענין אם הסופר צריך לכתוב בשליחות הבעל.

פרק המביא גט כ"ג, שי"ח (קטע ראשון), פרק השולח נ"א סק"ד, סק"ה (בענין איך ציווי הבעל פועל לשמה), פ"ה.

בענין אם העדי חתימה צריכים להיות שלוחו של הבעל.

פרק המביא גט רע"ה.

דברי התורת גיטין ששליח שני נאמן לומר שהבעל שלח אותו לבטל את השליח הראשון משום שע"א נאמן באיסורין.

פרק השולח ל"ב (קטע אחרון).

דברי הבה"ג שא"א לשלוח גט לשלוחו ע"י שליח עכו"ם.

פרק השולח ז' סק"ג (קטע ראשון).

בענין אם השליח יכול לכתוב את הגט על הנייר שלו.

פרק השולח ד' (קטע "וע"ע באור שמח").

דברי תוס' שלפי רבי אלעזר צריכים העדי מסירה לדעת שהבעל מינה את השליח,

ניסת לא תצא כותבין לה גט אחר ונותנין לה כשהיא תחת בעלה השני.
פרק המביא גט קס"א סק"ג.

גניבה וגזילה

בענין אם צריכים מעשה, נוסף על קנין

בענין אם לזה ולא פרע עובר בלא תגזול.
פרק השולח - פרוזבול כ"א סק"א.

הלאו

בענין היכא שע"י שהוא גוזל הרי הוא באמת מפקיע מהנגזל את בעלותו (וכגון היכא שגונב מגוי שבוי שהי' קנוי לו בכיבוש מלחמה לפי הצד שהקנין של כיבוש נשאר רק כל זמן שקיים הכיבוש), האם שייך לומר שעוברים בכה"ג על לא תגזול.

פרק השולח - עבדים כ"א סק"ג (קטע אחרון).

בענין שאם מפקיעים את השיעבוד של הבעל חוב אין זה נקרא גזל כי הי' קנוי לו רק לגוביינא.

פרק השולח - עבדים פ'.

מצות השבה

בענין אם גוי חייב בהשבה מקרא דוהשיב, אינו משום שזה נכלל במצות דינים.

פרק השולח - עבדים כ"ב (קטע "ובאמת"), כ"ח (קטע אחרון).

הקדש

דברי השט"מ בשם הרא"ש שאע"פ שבשעה שהנגזל הקדיש לא הי' החפץ ברשותו אבל אם אח"כ חוזר לרשותו הרי ההקדש חל למפרע.

עבדים ל"ב* סק"א.

קרקע

המחלוקת אם קרקע נגזלת או אינה נגזלת.
פרק השולח - עבדים כ"ב (קטע "ועי' גם בנתיה"מ"), כ"ג, כ"ה.

בענין אם גם בגוי אמרינן שקרקע אינה נגזלת ע"י גזלן גוי.

פרק השולח - עבדים כ"ג (קטע ראשון).

וקושיית רעק"א למה לא סגי בזה שהוא אומר להאשה שהוא שליח ושזה מתברר אחרי נתינת הגט, ותי' הקהלות יעקב על זה. חלק ההערות דף ב' הערה קי"ח.

דברי הירושלמי שהשליח צריך לתת לה את הגט בפני שנים כדי להחזיקה בגרושה.
פרק המביא גט קנ"ז (קטע "והנה ע"ע").

נאמנות על הגט או הגירושין

דברי הרשב"א שהבעל נאמן שהגט פסול רק כשיש לו מיגו.
פרק השולח ל"ב, ל"ד סק"א.

בענין טענת מזויף בגט אשה.
פרק המביא גט י"ד, ט"ו.

דינים שונים

בענין אם אין חוששין לשני יוסף בן שמעון רק היכא שמכירים את העיר ויודעים שלא הוחזקו שם שני יב"ש, או האם גם היכא שאין מכירים את העיר.
פרק המביא גט מ"ג*.

בענין אם הטעם למה אין חוששין לשני יוסף בן שמעון היכא שלא הוחזקו הוא משום שהעובדא שלא הוחזקו מראה שאין שם שני יוסף בן שמעון, או האם הוא משום שכל זמן שלא הוחזקו נקטינן ששני יוסף בן שמעון לא שכח.
פרק המביא גט מ"ג*.

"שלשה גיטין פסולין ואם נשאת הולד כשר: ביאור המחלוקת בגמ' אם תצא או לא תצא".
פרק המביא גט ס"ד*.

בענין ריח הגט.

פרק השולח כ"א.

בענין דברי המהר"ם שמה שהבעל מפסיק לאכול פירות משעת כתיבת הגט הרי זה רק אם הגט חתום על ידי שני עדים אבל לא כשהגט נכתב בכתב ידו של הבעל, וקושיית הקצה"ח עליו.
פרק המביא גט ס"ה*.

שיטת הרמב"ם שהיכא שהדין הוא שאם

עבדים

דברי הגר"ח שאע"פ שלא שייך קניני גזילה בעבדים אבל מעשה גזילה שפיר שייך. פרק השולח - עבדים כ"ג (קטע "ועי' גם בחידושי הגר"ח").

שאינן עבד כנעני יכול לקנות קניני גזילה על עצמו (אפילו לפי רבי מאיר שסובר שעבדים הם כמטלטלין). פרק המביא גט שצ"ה.

שיטת הראב"ד דמהני יאוש על עבדים, וקושיית הש"ך דהא עבדים אינם נגזלים, ותיורצו של הנתיח"מ, ודברי הגר"ח. פרק השולח - עבדים י"ז סק"א, כ"ג, כ"ד, כ"ה.

דברי העליות דרבינו יונה שהגזול עבדים אינו יכול לקנותו ביאוש כי חשיב באיסורא אתא לידו, אלא רק הקונה ממנו יכול לקנותו ביאוש כיון שיש בכח"ג גם שינוי רשות.

פרק השולח - עבדים כ"ב (קטע "ברם עי' בשט"מ").

גניבת נפש

בענין אם "אחיק" ממעט גונב עבד. שע"ד (קטע "והנה יש לעיין").

גר תושב

דברי הרשב"א שמותר לתת מתנת חנם לגר תושב.

פרק השולח - עבדים מ"ה* סק"א (קטע "ועי' ברשב"א").

גריות

עי' עוד בערך גר תושב.

בענין "גר צריך שלשה משפט כתיב ביי".

פרק השולח ס"ז.

שכמו שגרות מפקיעה מידי חוב ושיעבוד שיש עליו הה"נ שהיא מפקיעה מידי קנין ממון כגון קנין למעשה ידים או קנין פירות, אבל אינה מפקיעה קנין הגוף גמור של עבד כנעני.

פרק השולח - עבדים כ"א סק"ז.

שבגר שמת, שהנכסים נשארים הפקר, אין

הכוונה שהתורה מפקירה את הנכסים, אשר נוכל לומר שהתורה עושה כן רגע לפני גמר המיתה בשעה שהוא עוד חי, אלא הכוונה היא שמכיון שמת ואין להחפצים בעלים א"כ בדרך ממילא הרי הם נשארים הפקר. פרק המביא גט תכ"ה (קטע אחרון).

גרמא וגרמי

בענין דברי הגמ' בב"ק דף קי"ז שאם אנסוהו נכרים והראה ממון חבריו הרי הוא פטור. ובענין שיש חילוק בין אם האנס בא במיוחד כדי ליטול ממון חבריו או לא. וכן שחלוק בין אם הוא שומר או לא. פרק המביא גט תע"ט, ת"פ (קטע "והש"ך").

בענין היכא שהאנס הי' יכול ללוקחו מעצמו.

פרק המביא גט ת"פ (קטע "וכתב הנתיח"מ").

בענין מזיק שיעבודו של חבריו: שיטת הראב"ד שאפילו למ"ד שגרמי חייב, מזיק שיעבודו של חבריו פטור משום שבדנפשי קעביד.

פרק השולח - עבדים צ"ד.

דאורייתא - דרבנן

שבדינים מהתורה אין חילוק בין לכתחילה לבין בדיעבד אלא אם צריכים מהתורה דבר מסוים הרי זה מעכב. חלק ההערות דף ד' הערה ה'.

דבר שבערוה (אין דבר שבערוה פחות משנים)

בענין אם מיגו מהני בדבר שבערוה או האם בעינן דוקא עדות, עי' בערך מיגו - דינים שונים בענין לאיזה דברים מועיל מיגו.

עי' עוד בערך קידושין - העדים.

בענין אם יש לאמירת בפני נכתב וכו' דין של דבר שבערוה, עי' בערך בפני נכתב - דינים שונים בענין בפני נכתב.

בענין העדות של גירושין, עי' בערך

גירושין - עדי חתימה ועדי מסירה, שם - עוד עניני עדות.

בענין אם שליח להולכה, ושליח לקבלה, ושליח להובאה, צריכים מינוי בפני עדים, עיי' בערך גירושין - שליח.

בענין שני עדים על ביטול הגט, עיי' בערך גירושין - ביטול הגט.

בענין אם האיסור של נדה נחשב דבר שבערוה, עיי' בערך נדה.

עדות לקיומי ועדות לברורי

בענין שמבואר בסוטה דף ב' ע"ב שבדבר שבערוה צריכים שנים לברורי. פרק המביא גט ל"ט.

קושיית המפרשים מנלן מהג"ש של דבר דבר מממון שדבר שבערוה צריך עדים גם לקיומי, הלא בממון גופא צריכים שנים רק לברורי אבל לא לקיומי. פרק המביא גט ע"ט.

בענין אם אותו סוג נאמנות שמהני לברורי, כגון "בידו", מהני גם לקיומי, דהיינו האם מספיק אם הדבר נעשה לפני סוג נאמנות זה. פרק השולח צ"ב (קטע "והאור גדול" ולהלן שם).

עד שבא רק לברר ולעשות גילוי מילתא

דברי הרמב"ן שדבר שבערוה אינו צריך שנים היכא שהעיד רק מברר ועושה גילוי מילתא בעלמא כגון להעיד איזו מכמה נשים קידוש.

פרק המביא גט כ"ט (קטע "והנה הרמב"ן כאן").

דברי הבית הלוי שהר"ן סובר שדבר שבערוה צריך שנים גם כשהוא רק מברר ועושה גילוי מילתא אם עיי' בירוורו הרי הוא עושה שינוי בהדין, אבל היכא שאינו בא לשנות את הדין מאיך שהיינו נוהגים בלעדו אין צריכים שנים.

פרק המביא גט כ"ט (קטע "והנה כבר הבאנו"), של"ט סק"ד (קטע "מיהו צ"ע").

אב שאומר קדשתי את בתי

בענין דברי הר"ן שהטעם למה אם אמר

האב קידשתי את בתי ובא אחד ואמר לי נתקדשה הרי הוא נאמן הרי זה כי אינו אומר נגד חזקה, וביאור דבריו.

פרק המביא גט כ"ט (קטע "והנה כבר הבאנו").

להעיד על מהות הגברא

בענין אם להעיד על אשה שהיא אשת אב או אחות אשה חשיב דבר שבערוה, או לא כי "עיקר דבר שבערוה אין פחות משנים זהו באשת איש בגיטין וקידושין וזנות דאשת איש לאוסרה על בעלה".

חלק ההערות דף ב' הערה ק"ו.

בענין מה שע"א נאמן לומר לענין יבום שפלוגי הוא אחיו של המת כי חשיב רק בגדר "גילוי מילתא".

פרק המביא גט כ"ח סק"ב סק"ד.

בענין הא שע"א ואפילו אשה נאמנים לבדוק סימני נערות.

פרק המביא גט כ"ח סק"ב סק"ד.

כנגד חזקה ושלא כנגד חזקה

בענין אם בדבר שבערוה צריכים שני עדים גם כשאינם מעידים כנגד חזקה (דברי המהרי"ק שרק כשמעידים נגד חזקה, והשגת הש"ש).

פרק המביא גט כ"ט, ל', ל"ג בהערה השלישית, מ', מ"א, מ"ב, קכ"ד (קטע "מיהו יש לתרין"), פרק השולח ל"ב, צ"ב.

בענין אם יש הבדל אם הוי נגד חזקה או לא היכא שצריכים עדים לקיומי.

פרק השולח צ"ב (קטע "ברם הבית מאיר" ולהלן שם).

בענין אם לפי הצד שדבר שבערוה צריך שנים רק כשמעידים נגד חזקה, הוא הדין שצריכים שנים כשמעידים נגד חזקה העשוי להשתנות, וכן היכא שהחזקה לא רק עשוי להשתנות אלא בודאי תשתנה בהעתיד.

פרק המביא גט ל"ו (קטע "והקה"י"), מ' (קטע "ברם יש ליישב").

דינים שונים

בענין אם עד אחד נאמן בדבר שבערוה היכא שהדבר הוא בידו, ובענין הא דבעל

שאמר גירשתי את אשתי נאמן מכאן ולהבא אבל לא למפרע.

פרק המביא גט ל"ג בההערה השלישית, מ' (קטע "מיהו צ"ע" ולהלן שם), מ"ב, רמ"ה סק"א סק"ב סק"ד (קטע אחרון), פרק השולח צ"ב (קטע "והאור גדול"), פרק השולח - עבדים ע"ג (קטע "ולכאורה גם כוונת" וקטע "ועכ"פ").

דבר שלא בא לעולם

היכא שאמר מעכשיו

בענין היכא שאמר מעכשיו האם הוא יכול לחזור בו או לא.
פרק המביא גט תס"ג סק"ג.

הקנה לנולדים

בענין המחלוקת בין רב נחמן ורב הונא בענין הקנה לנולדים, דלפי רב הונא לא מהני אפילו לפי רבי מאיר, ולפי רב נחמן מהני אפילו לפי רבנן. ובענין אם סברת ר"נ היא משום שהוא סובר ש"לדבר" עדיף מ"דבר", או האם סברתו היא משום שהוא סובר שעובר חשיב דבר שבא לעולם.
פרק המביא גט תל"ו.

דברי רעק"א והקצה"ח שאפילו לפי רב נחמן, היכא שעוד אין כאן אפילו עובר, לא מהני, אבל דוקא לפי רבנן, אבל לפי רבי מאיר שפיר מהני.
פרק המביא גט תל"ו.

דברי החת"ס שגם לפי רב נחמן אם הקנה דבר שלא בא לעולם לדבר שלא בא לעולם לא מהני אפילו לפי רבי מאיר.
פרק המביא גט תל"ו.

בענין מה שהאומר "שדה זו שמשכנתי לך לכשאפדנה תהא הקדש" הרי זה מועיל גם לפי רבנן שסוברים שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם משום שבידו לפדותו.
פרק השולח - עבדים ע"ח סק"ב (קטע "וכבר" ולהלן שם).

בידו

בענין מה שהאומר "שדה זו שמשכנתי לך

לכשאפדנה תהא הקדש" הרי זה מועיל גם לפי רבנן שסוברים שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם משום שבידו לפדותו.
פרק השולח - עבדים ע"ח סק"ב (קטע "וכבר" ולהלן שם).

ציורים שונים של דבר שלא בא לעולם.

בענין אם מלוה מיקרי אינו ברשותו ודבר שלא בא לעולם.
פרק המביא גט תל"ד.

דברי הגר"ח שבמלוה, אע"פ שהכסף שהמלוה יקבל הוי דבר שלא בא לעולם ואינו ברשותו, אבל בכל זאת עצם החוב והשיעבוד חשיבי שפיר דבר שישנו בעולם ואפשר להקנותו.
פרק המביא גט תל"ד.

"הרי את מקדושת לאחר שתשתחררי".
פרק השולח - עבדים נ"ח.

דהיכא שהשטר קידושין נכתב בשעה שאין האשה ראוי' להתקדש אין זה נקרא שנכתב לשמה, ובענין אם זה אמת רק לפי רבנן, או האם אפילו לפי רבי מאיר אין זה נקרא שנכתב לשמה.

פרק השולח - עבדים נ"ח (קטע "ועכ"פ"), נ"ט.

שלפי מאי דקי"ל שעדי מסירה כרתי אז עדי החתימה אינם עושים את הגירושין אלא את החפצא של הגט, ובנוגע לעשיית הגט אין חסרון של לא בא לעולם אם האשה אינה ראוי' עוד לגירושין.
פרק השולח - עבדים נ"ט.

דברי המת

בענין אם מצוה לקיים דברי המת פועל קנין. פרק המביא גט תי"ט, תפ"ב, תפ"ז, תפ"ח, פרק השולח - עבדים ס"ד (דפקע הממון מחיים ואינו כמו מתנת שכיב מרע שאינה חלה אלא לאחר מיתה).

בענין קושיית תוס' למה צריכים "דברי

שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמי" תיפוק ליה משום שמצוה לקיים דברי המת. פרק המביא גט תי"ט.

דברי הרמ"א בשם המרדכי שאם מכר היורש את החפץ ולא קיים דברי המת מה שעשה עשוי, ודברי הגר"ש היימן על זה. פרק המביא גט תי"ט, ת"כ, תכ"ה.

דברי רעק"א שאם היתומים צריכים את החפץ כדי לפרוע את החוב שלהם אולי מצוה זו קודמת למצוה לקיים דברי המת, ודברי הגר"ש היימן על זה. פרק המביא גט ת"כ.

דברי תוס' שלא אמרינן מצוה לקיים דברי המת כשבשעת מיתה הי' ביד שלישי אלא היכא שהשליש מתרצה (ובענין היכא שהוא ביד היורשים).

פרק המביא גט תכ"ד.

דברי ר"ת שלא אמרינן מצוה לקיים דברי המת כשבשעת מיתה הי' ביד שלישי אלא היכא שהושלש בידיו מתחילה לשם כך (ובענין כשהוא ביד היורשים).

פרק המביא גט תי"ט, תכ"ב, תכ"ג.

דברי הרמב"ן שמצוה לקיים דברי המת רק כשצוה להיורשים אבל לא כשאמר לעדים. פרק המביא גט תי"ח.

דברי הרמב"ן שלא אמרינן מצוה לקיים דברי המת אלא כשהנכסים הם ביד יורשיו או מקבל מתנתו אבל לא היכא שנכסי המת נעשו הפקר וזכה מי שהוא מן ההפקר כמו בגר שמת.

פרק המביא גט תכ"ה.

דברי ר"ת שלא אמרינן מצוה לקיים דברי המת בגר שמת כיון שאינו בירושה, ודברי תוס' שדחו דרך זה. פרק המביא גט תכ"ה.

דברים שבלב

בענין המחלוקת אם דברים שבלב אינם דברים משום שאינו נאמן שכך הי' בלבו, או האם זה משום שאפילו אם הוא שפיר נאמן אבל אינו יכול לעקור את דיבורו, או

האם זה משום דאמרינן שאינו גומר דעתו למה שנמצא רק בלבו.

פרק המביא גט שלי"ו סק"א (קטע "שו"ר"), פרק השולח ל"א.

שיטת הרשב"א בקידושין דף נ' שהיכא שאינו סותר את דיבורו, אלא מפרש את דיבורו, דברים שבלב הוו דברים. פרק המביא גט ת"ד.

דברי הרא"ש בפרק יש נוחלין שספק אומדנא חשיב דברים שבלב, ובתורת ודאי אינו מועיל.

פרק השולח ח', כ"ד.

דברי הריטב"א בקידושין דף נ' שאפילו דברים שבלבו ובלב כל אדם אינם יכולים לסתור את מה שאמר בפירושו בפיו. פרק שולח ח', כ"ד.

הסברא שכל עיקרו של לשם כריתות ככתובת גט הוא דבר שבלב ומש"ה דברים שבלב יכולים לעקרו.

פרק השולח פ"ה.

דוד המלך

הסברא שדוד קידש את סוריא בקידוש בפה כדרך שקידשו קדושה שני', ומש"ה קדושת סוריא לא בטלה עם החורבן. פרק המביא גט רכ"ז (קטע אחרון).

דיבור מבטל דיבור

כללי

בענין אם דיבור מבטל דיבור פירושו הוא שעוקר את הדיבור למפרע או האם רק מכאן ולהבא.

פרק השולח ו', ל"ו, מ"ח, מ"ט, נ', נ"א סק"א, צ"ב (קטע "גם יש ליישב"), צ"ד.

בענין אם "דיבור מבטל דיבור" הוא ע"י חלות מסוימת של ביטול או האם הוא מושך בחזרה את הדיבור הראשון (ואפשר לחקור כן בין אם זה פועל למפרע ובין אם זה פועל מכאן ולהבא).

פרק השולח מ"ט, ס"ד, צ"ב (קטע "גם יש ליישב").

לבטלו ואינו חוזר ומגרש בגט שביטלו משום שנקטינן שנתכוין לבטל למפרע את הציווי שלו.

פרק השולח ל"ו, נ"א סק"ד סק"ה.

הסברא שביטול הגט מהני כי הוא פוסל את המעשה נתינה שעתידי להיות ואומר שלא יהי לשם כריתות.

פרק השולח נ"א סק"ג.

דברי החת"ס שביטול הגט הוא רק ע"י שהוא אומר בטל הוא, אבל אם הוא אומר רק שאינו רוצה לגרש בו, אין זה נקרא ביטול הגט.

פרק השולח נ"ב.

הסברא שאם הבעל עצמו כתב גט אינו יכול לבטל את הגט אפילו לפי רב ששת.

פרק השולח נ"א סק"ד.

דברי הרשב"א שגט קודם נתינה אינו ראוי לצור על פי צלוחיתו כי לגירושין קאי, וע"י שהוא צורר אותו על פי צלוחיתו הרי הוא גורם שאינו קאי לגירושין, ודבר זה פוסל אותו.

פרק השולח נ"ז.

שהיכא שהבעל ביטל את הגט בפני ב"ד, ונודע להשליח מזה, אסור לו ליתן הגט, ואפילו אם נתן הרי היא נשאת אשת איש ולא אמרינן שאפקעינהו רבנן לקידושין מיני.

פרק השולח פ"ז.

"רב מנגיד על מאן דמבטל גיטא".
פרק השולח י"ט.

בענין אם אפשר לבטל את הביטול

דברי הרשב"א בשו"ת ח"ד סי' פ"ד שאינו יכול לבטל את הביטול, ודברי הקובץ הערות על זה.

פרק השולח מ"ח סק"א סק"ב.

דברי האחרונים שהביא הפתחי תשובה שמסתפקים אם בקידושין לאחר ל' היכא

בענין אם לפי הצד שהביטול הוא רק מכאן ולהבא הרי זה פועל כמו הצדדים הנ"ל, דהיינו על דרך ביטול א"נ שהוא מושך בחזרה את דיבורו הראשון, או האם זה מועיל כי יש לו כח לעכב את הדבר לעת עתה בלי חלות של ביטול או משיכת הדיבור בחזרה.

פרק השולח מ"ח סק"ב.

בענין המחלוקת בין רבי יוחנן ור"ל בקידושין דף נ"ט ע"ב על היכא שעשתה האשה שליח לקדשה, וחזרה בה, האם אתי דיבורו מבטל דיבור.

פרק השולח כ' סק"ג.

ביטול הגט

השיטה שביטול שליחות בגט צריכה להיות בפני שני עדים.

פרק השולח ז' סק"ג (קטע "גם כתב רעק"א"), ט"ו, כ', כ"ב, כ"ג, כ"ט, ל', ס"ב, ס"ד, ס"ט, ע"א, ע"ט, צ"ב (בענין אם צריכים שנים בכה"ג בשביל קיום הביטול או האם רק כדי שיוכל אח"כ להוכיח שביטל).

ביאור במה פליגי רב נחמן ורב ששת אם לאחר ביטול הגט חוזר ומגרש בו או לא, ובענין אם מודה רב נחמן שיכול לבטל את הגט היכא שיאמר כן בפירוש.

פרק השולח נ"א, נ"ד, נ"ז, נ"ח, ס'.

בענין אם סברת רב נחמן למה אינו יכול לבטל את הגט היא משום שאינו יכול לבטל את המעשה כתיבה כהלכה שכבר נעשה או האם זה משום שאינו יכול לבטל את החפצא של הגט.

פרק השולח נ"ז, נ"ח.

דברי תוס' בדף פ"ח שמה שרב נחמן סובר שאינו יכול לבטלו אלא חוזר ומגרש בו, הרי זה רק אחרי שנגמרה הכתיבה.

פרק השולח נ"ח.

דברי הר"ן והריטב"א שלפי רב ששת יכול

שחזרה בה האשה ושוב נתרצתה האם הקידושין חלים.
פרק השולח מ"ח סק"ב (קטע "מיהו ראיתי"), נ"ה.

לא אתי דיבור ומבטל מעשה

קושיית תוס' בקידושין דף נ"ט למה אין הבעל הבית יכול לבטל את השליחות של תרומה גם אחרי שהשליח כבר תרם, ודברי החלקת יואב על זה.
פרק השולח מ"ח סק"ה.

שלאחר גמר המעשה לא אתי דיבורו מבטל דיבור.

פרק השולח ב' סק"ג, ו', מ"ח סק"ג, נ"א סק"א.

ציורים שונים של ביטול דיבור

בענין אם אפשר להטיל תנאי במה שהוא מבטל את הדיבור, כלומר האם הוא יכול לבטל על תנאי.
פרק השולח מ"ט.

שדיבור קלישא אינו יכול לבטל דיבור אלימתא.

פרק השולח נ"ד (קטע "בי"), ס"ד, ע"ט.

בענין היכא שמקצת הביטול מתבטל האם כולו מתבטל.
פרק השולח צ"ד.

דברי הש"ך בשם שו"ת הרא"ש שהתרת נדרים ע"י חכם מהני מדין אתי דיבור ומבטל דיבור.
פרק השולח מ"ח סק"ג.

דברי הרא"ש שאפשר לבעל התנאי למחול אח"כ על התנאי, ודברי הקה"י דהוי מדין אתי דיבורו מבטל דיבור.
פרק השולח מ"ח סק"ז.

הסברא ששליח ראשון יכול לבטל את השליח השני שהוא עצמו מינה, אפילו אם כששליח עושה שליח הרי השני נשאר השליח של הבעלים, כי אתי דיבור ומבטל דיבור.

פרק השולח ה'.

דיינים

בענין דיינים הקרובים להעדים (הטעמים לפסול, ושיטת המכשירים).
פרק המביא גט קנ"ח.

בענין אם קבלת עדות חשיב בגדר פסק דין על העדים עצמם.
פרק המביא גט קנ"ו (קטע "והנה יש לומר"), קנ"ח.

"נאמן דין לומר לזה זכיתי ולזה חייבתי וכו'": אבל אין בעלי דינין עומדים לפניו אינו נאמן": בענין למה אינו נאמן כשנים לפי הסוברים שעד אחד נאמן בממון כשנים כשאינו בא להוציא ממוחזק, שהרי איירי שם כשאין מוחזק.

פרק המביא גט כ"ט (קטע "והוסיף" ולהלן שם).

דינא דמלכותא דינא

ע"י עוד בערך שבאי.

בענין מהו הטעם לומר שדינא דמלכותא דינא, האם זה משום שהארץ שייכת להמלך וא"כ הרי הוא יכול לומר להם אם לא תעשו מצותי אגרש אתכם (ר"ן), או האם זה משום שבני המדינה "מקבלים עליהם מרצונם חוקי המלך ומשפטיו והלכך דין גמור הוא (רשב"ם), או האם זה משום שיש לו כח להפקיר כעין הפקר ב"ד הפקר כי הפקר ב"ד הפקר נאמר על כל שורה ולא רק על ב"ד של ישראל, או האם זה משום שבני נח מצווים על הדינים והכוונה במצות דינים היא שהמלך יתקן דינים, או האם זה משום כיבוש מלחמה דחשיב כאילו המלך כבש אותם במלחמה, דכיון שהמלך שולט עליהם בארצו הרי זה כמו כיבוש מלחמה (דבר אברהם), "ועל דעת כן הם באים לדור בארצו וכאילו לקחם במלחמה שיש לו בהם קנין הגוף" (רשב"א), או האם זה רק דין דרבנן.

פרק המביא גט ש"ח סק"א סק"ב.
פרק השולח - עבדים כ' סק"א סק"ב.

דברי הר"ן בנדרים שלא אמרינן דינא

הודאת בעל דין כמאה עדים דמי**מהות הנאמנות**

בענין אם הודאת בע"ד מהני משום נאמנות מקרא דכי הוא זה (רש"י) או משום התחייבות.

פרק השולח מ"א.

הדרך שהודאת בע"ד אינה בגדר בירור מצד הסברא, ולא אמרינן שאתי קרא וקמ"ל סברא, אלא הרי היא בגדר גזירת הכתוב להתנהג כמו ההודאה (ודלא כהדרך שהזכרתי לעיל בסמוך).

פרק המביא גט ס"ב סק"ד, פרק השולח - עבדים ע"ה.

בענין אם בהודאת בעל דין יש גם אנון סהדי מצדנו (חוץ מהגזירת הכתוב של נאמנות שנלמד מהפסוק) שאם לא הי' אמת לא הי' מודה.

פרק המביא גט ס"ב סק"ד סק"ח.

ציורים שונים של הודאה

בענין הודאה נגד הודאה.

פרק השולח ל"ז, ל"ח, עבדים ע"ה.

שהודאת בעל דין מהני רק על ממונות אבל לא על איסורים, כגון במודה שהוציא עבד כנעני לחירות דההודאה מהני רק על הממון אבל אינו נותר עי"ז בבת ישראל עד שיכתוב לו עכשיו גט שחרור.

פרק השולח - עבדים ע"ג.

חזרה מהודאת בעל דין

בענין היכא שיש לו נאמנות לצד אחד אבל לא להצד השני, וכגון הודאת בעל דין, או אב שאמר קידשתי את בתי, האם אפשר לו לעקור את דבריו ע"י נתינת אמתלא שאומר טעיתי, ולמה צריכים לכה"פ שיהי' לו אמתלא.

פרק המביא גט תנ"ז, תנ"ח.

הדרך שבהודאת בעל דין לא נאמרה הגזירת הכתוב של אינו חוזר ומגיד אלא הדין נותן ששפיר יוכל לחזור בו כיון שהוא אומר עכשיו טעיתי ושלפי דבריו עכשיו יוצא שמעולם לא הודה, רק שבכל זאת לא מהני משום שאין לו שום נאמנות להגיד

דמלכותא דינא במלך ישראל בארץ ישראל כיון שאין הארץ שייכת לו.
פרק המביא גט ש"ח סק"א (קטע "א" וקטע "ומהטעם").

שיטת הרמ"ה והמחנ"א שכיבוש מלחמה מהני משום דינא דמלכותא דינא, וכן הסוברים שמהני גם בלא דינא דמלכותא דינא ושאררבה דינא דמלכותא דינא מהני משום דדמי לכיבוש מלחמה.

פרק השולח - עבדים כ' סק"א סק"ב.

בענין אם אמרינן דינא דמלכותא דינא כשדין המלך סותר את דין התורה.

פרק המביא גט רס"ג סק"ב (קטע "והאבן האזל"), ש"ח סק"א (קטע "ג").

בענין אם אמרינן דינא דמלכותא דינא רק בנוגע לקרקע.

פרק המביא גט ש"ח סק"א (קטע "א" וקטע "ומהטעם") סק"ב (קטע "והנה בחו"מ").

בענין אם אמרינן דינא דמלכותא דינא רק בדבר שהוא לטובת המלך.

פרק המביא גט ש"ח סק"ב (קטע ראשון).

דברי העליות דרבינו יונה בענין מכירה שנעשה על פי דינא דמלכותא דינא.

פרק המביא גט ש"ח סק"ב.

דברי הר"ן בנדרים דף כ"ח שאע"פ שדינא דמלכותא דינא, אבל מותר להפקיע את המכס, אבל אם מכר המלך את המכס לאדם ישראל הרי אנו חייבים לשלם לו, וביאורו של הקו"ש בזה.

פרק השולח - עבדים ע"ט.

דמאי

שבמקומות שלא כבשו עולי בבל אין איסור דמאי.

פרק המביא גט רכ"ז.

שבסוריא נוהג דמאי.

פרק המביא גט רכ"ז.

טעיתי כי אדם קרוב אצל עצמו, ומש"ה כשיש לו מיגו הרי הוא שפיר יכול לחזור בו. **פרק המביא גט תנ"ה סק"א, תנ"ז, תנ"ח.**

הסוברים שאינו יכול לחזור בו מהודאת בעל דין ולומר טעיתי אפילו אם יש לו מיגו. ובענין אם הטעם למה לא מהני מיגו הרי זה משום שיש אנן סהדי שלא טעה ולכן חשיב מיגו במקום עדים, או האם גם בלא טעם זה אינו יכול לחזור בו כי ההודאת בע"ד עצמה הרי היא כעדים וממילא הוי מיגו במקום עדים. **פרק המביא גט תנ"ה סק"ב, תנ"ו, תנ"ז (קטע ראשון), תנ"ח.**

חב לאחריני

בענין אם מה שהודאת בע"ד לא מהני כשחב לאחריני הרי זה משום דחשיב שאומר על אחר ולא על עצמו או האם זה רק משום חשש קנוניא. **פרק המביא גט ס"ה.**

בענין היכא שראובן הודה לשמעון הודאה שחב לאחריני, האם מהני מעתה אם שמעון יתפוס מראובן. **פרק המביא גט ס"ה*.**

דברי הרשב"א "שמקבל מתנה דלאו ידיד" הוא (כלומר שעוד לא איתחזק שהדבר הוא שלו), ומכח זכייתו הוא דבעי מלוה לטרפו, נאמן הוא לומר לא קבלתי, ואין כאן חסרון של הודאת בע"ד במקום שחב לאחריני. **פרק השולח ל"ז.**

בענין "מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו וגובה מנכסים משועבדים" (ב"מ ע"ב): למה לא חשיב הודאת בעל דין במקום שחב לאחריים. **פרק המביא גט מ"ט.**

הזמה

בענין אם צריכים שיהי אפשרי להזים את העדים באותו ב"ד שאמרו את העדות או האם סגי בזה שיכולים להזימם בב"ד אחר. **פרק המביא גט קנ"ח.**

השיטה שאין עד נעשה דיין משום דחשיב

עשאאי"ל (וממילא היכא שאין צריכים יכול להזימה הדין נותן שעד נעשה דיין). **פרק המביא גט קנ"ו, קנ"ח.**

השיטה שעד הקרוב לדיין פסול משום דהוי עדות שאי אתה יכול להזימה. **פרק המביא גט קנ"ח.**

הפה שאסר הוא הפה שהתיר

בענין אם הכוונה בהפה שאסר היא למיגו רגיל של אי בעי שתק, או האם הוא כח חדש, וביאור הכח החדש. **פרק המביא גט י"ח (קטע "מיהו לכאורה").**

בענין הפה שאסר נגד עדים. **פרק המביא גט תנ"ז (קטע ראשון).**

הפקר

כללי

בענין אם הפקר הוא רשות בפני עצמה השייכת לכל, או האם הגדר של הפקר הוא שאינו שייך לאף אחד. **פרק השולח - עבדים נ"א, נ"ב (קטע אחרון).**

בענין אם היכא שסילק את עצמו מנכסיו הרי זה גורם שהם הפקר אע"פ שהוא עצמו לא אמר לשון גמור של הפקר. **פרק השולח מ"א.**

בענין דעת ב"ש שהפקר לעניים הוי הפקר, ודעת ב"ה שאינו הפקר עד שיפקיר לעניים ולעשירים.

פרק המביא גט ש"נ (הצד שפאה הוא הפקר לעניים), שני"א (כהנ"ל), פרק השולח - עבדים ע' (קטע "גם י"ל").

שיטת הריטב"א שבמפקיר עבדו לפי שמואל שסובר שאין צריך גט שחרורו, ההפקר מועיל בדרך ישיר גם על הקנין איסור. **פרק השולח - עבדים כ"ח (קטע "ובספר"), כ"ט (קטע "וצ"ל"), ל' סק"ב, ל"ב, ל"ו (קטע "מיהו כל זה" ולהלן שם).**

הפקר ב"ד

בענין אם הפקר ב"ד הפקר מהני רק להפקיע או האם גם להקנות.

פרק המביא גט ש"ח סק"ב (קטע "ולכאורה צ"ע"), תנ"ג (קטע "ועי' עוד"), פרק השולח פ' (קטע "והנה רש"י"), פרק השולח - פרוזבול א' סק"ג, פרק השולח - עבדים ס"ו, ע'.

דברי המהר"ץ חיות שהפקר ב"ד הפקר לא מיקרי מילתא בלא טעמא.

פרק המביא גט תנ"ג (קטע "ועי' עוד" ולהלן שם).

הדרך שבהפקר ב"ד הפקר אין הב"ד צריכים להפקיר לכל, ואינו כמו הפקר רגיל שצריך להיות בין לעניים ובין לעשירים.

פרק השולח - עבדים ע' (קטע "גם י"ל").

הקדש

בענין שאי אפשר להקדיש דבר שאינו ברשותו, עי' בערך אינו ברשותו - דיני דבר שאינו ברשותו.

בענין שאלת חכם והפרת אב (ובעל) על הקדש בתו (ואשתו), עי' בערך נדרים - היתר חכם, ובערך נדרים - הפרת אב ובעל.

כללי

בענין שהגזבר יכול להשתמש בממון הקדש כדי לקנות אוכל בשביל בהמת הקדש. פרק המביא גט שע"ה.

סוגים ומדריגות שונים של קדושה

בענין אם רק דבר שגופו ראוי לבני או שימוש אחר של בדק הבית, נעשה גופו קדוש, והרי זו קדושת הגוף ממש של מדריגת בדק הבית, ואינה בגדר קדושת הגוף של קדושת בדק הבית לדמיו, אבל בדברים אחרים שאין גופן ראוי לשימוש בדק הבית, רק השוויות נעשית הקדש ולא הגוף, ולא הוי אפילו בגדר קדושת הגוף של בדק הבית לדמיו, אלא רק השוויות עצמה נעשית

קדושה, או האם גם בדברים אחרים הגוף נעשה קדוש כמו היכא ששפיר משתמשים בגופו ואינה רק בגדר קדושת הגוף לדמיו, וכן בענין אם אפשר בכלל להפריד בין הגוף לבין השוויות כמו שהפרדנו כאן ולומר שרק השוויות נעשית קדושה.

פרק השולח - עבדים מ"ו סק"א (קטע "ועכ"פ" ולהלן שם) סק"ח, מ"ז (ושעבד גרע מבהמה טמאה), מ"ט סק"א, ע"ח סק"ב (קטע "א"י ולהלן שם) סק"ד סק"ה.

ממון הקדש בלי קדושה

דברי הרמב"ן בב"ב דף ע"ט ע"א שהיכא שהקדש קנה מהפקר ע"י קנין חצר, וכגון כור של הקדש שנתמלא מי גשמים, הרי זה נעשה ממון הקדש אבל מעילה ליכא, דלא כרשב"ם ותוס' שסוברים שאינו נעשה ממון הקדש.

פרק המביא גט שע"ז סק"א (קטע "ושמעתי" ולהלן שם), (שע"ח, ש"פ), פרק השולח - עבדים מ"ח (קטע "ועי' בקצה"ח").

דברי הקצה"ח על דברי הרמב"ן הנ"ל, ובענין אם קדוש מיהא הוי (רק שאין מעילה וכהנ"ל).

פרק השולח - עבדים מ"ח (קטע "ועי' בקצה"ח").

דברי התוס' הרא"ש בענין הנ"ל, דהיינו האם שייך ממון הקדש בלי שיהי' קדוש. פרק השולח - עבדים מ"ח.

דברי הקו"ש בענין הנ"ל, דהיינו ששייך לפעמים ממון הקדש בלי שיהי' קדוש.

פרק המביא גט שע"ז סק"א (קטע "ושמעתי" ולהלן שם).

עוד בענין הנ"ל

פרק המביא גט שע"ח, ש"פ.

הסברא שהיכא דהוי ממון הקדש בלי קדושה אין גזברין ממונים על זה. פרק השולח - עבדים מ"ח.

פחות משה פרוטה.

דברי רש"י ברף י"ב שאין הקדש חל על פחות משה פרוטה, ותוס' שם שחולקים עליו. והדרך שגם רש"י מודה שאע"פ שאין קדושת הקדש חלה על פחות משה פרוטה אבל הרי הוא שפיר נעשה ממון הקדש.
פרק המביא גט שע"ז סק"א, שע"ח, ש"פ.

הדרך שאין מעילה על פחות משה פרוטה כי מעילה היא מדין גזילה ולכן צריכים שיעור של שוה פרוטה, אבל קדושה שפיר חלה גם על פחות משו"פ.
פרק המביא גט שע"ז סק"א (קטע "והנה מה שנקטנו").

הדרך שגם אם בשעת הקדש הי' שוה פרוטה אבל אם אח"כ נשאר ממנו רק פחות משה פרוטה פקעה הקדושה.
פרק המביא גט שע"ז סק"א (קטע "ובדרכנו").

דברי האור שמח שקדושת הגוף שפיר חל על פחות משה פרוטה אבל לא קדושת דמים.
פרק המביא גט ש"פ.

אמירתו לגבוה

בענין אם כשאדם מקדיש הרי הוא נותן את הממונות להקדש ואילו הקדושה היא תוצאה מהממונות, או האם להיפך (וכן יש לחקור דאולי המקדיש פועל את שני הדברים בדרך ישיר).
פרק השולח - עבדים ל"ב, מ"ח (קטע "עכ"פ"), ע"ח סק"א (קטע "וביאר" ולהלן שם).

סוגיית הגמ' בתמורה דף י' ע"א ורש"י שם שהיכא שציבור עשו שליח להקדיש הרי זה נקרא שהמקדיש הוא אדם יחיד דהיינו השליח.

פרק השולח ד' (קטע "ועוד הביאו").

בענין אם מה שהמקדיש תמימים לבדק

הבית נעשים קדושים קדושת הגוף הרי זה דין בעצם ההקדש או האם זה משום שהכי מפרשים את לשונו.
פרק השולח - עבדים מ"ו סק"ז.

חפצים שיש להם דינים מיוחדים.

בענין המקדיש בהמה טמאה.
פרק השולח מ"ו סק"א סק"ה סק"ח, מ"ז, מ"ט סק"א, ע"ח סק"ב.

פירושו של התוס' הרא"ש שקדושת הקדש אינה מסוגלת לחול על עבד כנעני כי הוא בן אדם וקדושת הקדש אינה מסוגלת לחול על בן אדם.
פרק השולח - עבדים מ"ח.

דברי הרמב"ן שיש מחלוקת בגמ' אם אפשר שה"קנין איסור" של עבד כנעני יהי שייך להקדש.
פרק השולח - עבדים מ"ו סק"ב (קטע אחרון) סק"ג, מ"ט סק"ב סק"ג.

דברי הרמב"ן שאם הקדיש אדם עבדו, אע"פ שאין להקדש קנין הגוף וקנין איסור אבל להישראל הפודה אותו מהקדש שפיר יש קנין איסור וקנין הגוף (ודברי הרשב"א שחולק על זה).

פרק השולח - עבדים כ"א סק"ו, ל' סק"ב סק"ג, מ"ו סק"ד.

דברי ה"ר מאיר בשט"מ בב"ק דף ז' שאין להקדש קרקע שהרי סתם חרמים הם לכהנים, וכן המקדיש שדהו חוזר לבעלים ביובל או מתחלקת לכהנים וא"כ אין להקדש אלא קנין פירות ואין זה נקרא שהקרקע היא נכסי הקדש.
פרק השולח - עבדים ע"ח סק"ה.

התפשטות

ע"י בענין התפשטות, בערך קידושין - המקדש חצי אשה.

הקדש מפקיע מידי שיעבוד.

ע"י בערך שיעבוד - הקדש וכו' מפקיעין מידי שיעבוד.

פקעה בכדי

דברי בר פדא ורב המנונא שגם קדושת דמים לא פקעה בכדי.

פרק השולח - עבדים ע"ח סק"א (קטע "והנה הקצה"ח").

דברי עולא ורבא שקדושת דמים פקעה בכדי אבל לא קדושת הגוף, ושקידושין הן כקדושת הגוף, ושלכן אם אמר היום את אשתי ומחר אין את אשתי אין הקידושין נפקעין.

פרק השולח - עבדים פ'.

דברי אביי שגם קדושת הגוף פקעה בכדי. פרק השולח - עבדים מ"ב בההערה (קטע ראשון).

פדיון

הדרך שהמושג של פדיון אינו תשלומין עבור החפץ, וכן אינו מושג של חליפי חפץ תחת חפץ, אלא הפודה נתן כסף והקדש נתן את החפץ מסיבת שהפודה נתן כסף (וגם לפ"ז י"ל שאינה בעלות חדשה). פרק השולח - עבדים מ"ו סק"ה.

שהוספת חומש היא רק בפדיון, אבל לא במכירה.

פרק השולח - עבדים מ"ו סק"ה.

הדרך שפדיון שייך רק היכא שהגוף הוא קדוש, אבל לא היכא שרק שוויותו קדושה, ולכן אם הקדיש בהמה טמאה או קרקע, אשר בכה"ג רק השוויות קדושה לא שייך פדיון אלא שייך רק שהקדש ימכור אותו. פרק השולח - עבדים מ"ו סק"ה.

מעילה

בענין אם האיסור ליהנות מקדושת דמים הוא משום גזילת ממון או האם זה בגדר איסור הנאה משום הקדושה, וכן בקדושת מזבח. פרק השולח - עבדים ע"ח סק"א (קטע "וע"ע בקובץ").

בענין אם תשלומי מעילה הוא ביסוד דינו

משום גזילה והפקעה מהקדש או משום כפרה על עצם המעשה, והאם יש חילוק בין בדיק הבית לקדושת מזבח בענין זה, ובענין מה השיעור דהיינו כמה הוא צריך להוציא או להנאות.

פרק המביא גט שע"ז סק"א (קטע "והנה מה שנקטנו").

הסברא שאין מעילה על פחות משה פרוטה משום שאינו ראוי להיות קודש מתחילתו.

פרק המביא גט שע"ז סק"א (קטע "גם י"ל"), ש"פ.

הסברא שהיכא שרק השוויות של הדבר קדוש יש מעילה רק אם הוא מכלה את השוויות, אבל לא היכא שהוא נהנה מגופו. פרק השולח - עבדים מ"ו סק"ח.

בענין "צירף את המעילה לזמן מרובה". פרק המביא גט שע"ז סק"א (קטע "והנה מה שנקטנו").

בענין אכילתו ואכילת חברו מצטרפים. פרק המביא גט שע"ז סק"א (קטע "והנה מה שנקטנו").

הדין של חפצים שונים מסוימים לענין מעילה

דברי רש"י שאם הקדיש בהמה טמאה יש מעילה.

פרק השולח - עבדים מ"ו סק"ח.

המ"ד שעל קדשי עכו"ם אין מעילה (קטע "וע"י בקצה"ח"). פרק השולח - עבדים מ"ח.

בענין אם מה שאין מעילה במחובר הרי זה בגלל שקיבל שם של קרקע או האם מספיק בזה דחשיב מחובר לקרקע.

פרק השולח - עבדים נ'.

בענין ענבים העומדות ליבצר ושער העומד ליגזז לענין מעילה, האם הם נחשבים מחובר או תלוש..

פרק השולח - עבדים נ'.

התחייבות

שהראב"ד סובר ששטר התחייבות יכול לשמש ככסף קנין כשעושים קנין כסף. פרק השולח - עבדים ע"א (קטע "עוד כתב האמרי משה בסקי"ב").

זכי'

בענין זכי' בשביל קטן, וזכיית קטן בשביל עצמו, וזכיית קטן בשביל אחרים, עי' בערך קטן וקטנה - זכי'.

מטעם שליחות או לא

בענין אם זכי' היא מטעם שליחות או אינה מטעם שליחות.

פרק המביא גט רע"ג סק"ו סק"ז, של"ו***, של"ח סק"ד סק"ט, שנ"ה.

בענין אם הר"ן סובר שזכי' היא מטעם שליחות או לא.

פרק המביא גט של"ח סק"ד.

ביאורים שונים בהצדדים הנ"ל

דברי תוס' בכתובות שזכי' היא מטעם שליחות כי אנן סהדי שעושה אותו שליח, ודברי רש"י בענין זה, ודברי הקצה"ח שהתורה עושה אותו שליח.

פרק המביא גט ר"ע, רצ"א, של"ו סק"ב, של"ח סק"ה, תל"א.

הדרך שזכי' מועילה כי הזוכה יכול למנות את עצמו להיות שלוחו של המקבל. פרק המביא גט של"ו סק"ב.

הדרך שאפילו אם זכי' היא מטעם שליחות, אבל אכתי יש חילוק ביניהן, והיינו שבשליחות חשיב כאילו הזוכה עצמו עשה את המעשה קנין, ואילו בזכי' הכוונה היא שהמעשה קנין עולה בשבילו, ושייך לו, כמו בשליחות, אבל אינו כאילו הוא עצמו עשהו (וזכי' לאו מטעם שליחות פירושה הוא שהמעשה שייך לזה שעשה אותו רק שהזוכה מקבל את התוצאות של המעשה). פרק המביא גט רע"ג סק"ז.

דברי הברכת שמואל כעין הנ"ל, שבזכי' לא חשיב ידו כידו אלא הדין של זכי' הוא שעל ידי דעת הזוכה מיקרי שיש דעת המקבל.

פרק המביא גט תס"ג סק"ג.

הסברא שכשזכין לאדם שלא בפניו הזוכה עושה רק את המעשה קנין אבל לא את הזכי' בהחפץ אלא זכיית החפץ נפעלת ע"י התורה להקונה בלי הפעלת ואמצעות הזוכה.

פרק המביא גט של"ד.

הגדר של זכות והגדר של חובה

בענין אם אמרינן אין חבין לאדם שלא בפניו דוקא היכא דחשיב ממש חוב, או האם סגי בזה שאינו זכות כי לזכין לאדם שלא בפניו בעינן שיהי' דוקא זכות ולא סגי בזה שאינו חוב.

פרק מביא גט של"ב, של"ג.

בענין אם בעינן זכות גמור.

פרק המביא גט של"ה, שצ"ז סק"א.

דברי השט"מ בכתובות דף י"א ע"א והרשב"א בקידושין דף כ"ג ע"א שאומרים זכין לאדם שלא בפניו אפילו כשאינו זכות גמור כל שאינו חוב גמור.

פרק המביא גט של"ה.

דברי הרשב"א בקידושין דף כ"ג ע"א בענין זכין לאדם היכא שהוא עומד וצווח.

פרק המביא גט רצ"א.

שהיכא שלפי השקפת התורה הצד זכות הוא מרובה מהצד חובה אבל אם הזוכה אינו רוצה את הזכות אלא מקבלו כחובה הרי זה נחשב בגדר חובה.

פרק המביא גט שצ"ח.

בענין היכא שהי' יכול לחוב לו בדרך אחרת האם בכל זאת חשיב חוב.

פרק מביא גט של"ג.

בענין אם הקובע של מה נחשב זכות ומה

נחשב חוב הוא רק עניני קנינים דהיינו אם הוא רוכש או נפסד, או האם מודדים גם עם שאר ענינים.

פרק המביא גט של"ג, שצ"ז סק"ב.

דברי הר"ן שאפשר לזכות להלוה קרקע כדי שיוכלו לכתוב פרוזבול משום דחשיב זכות כיון שעכשיו הרי הוא מקבל קרקע אע"פ שבהעתיד הדבר יגרום לו חובה דהיינו מה שיצטרך לשלם את החוב.

פרק המביא גט של"ג.

שהיכא שאח"כ נתגלה שהדבר הוא חובה הרי זה בכלל אין חבין לאדם שלא בפניו.

פרק המביא גט תס"ג סק"ד.

בענין אם חבין לאדם שלא בפניו היכא שנתרצה כששמע, וכן היכא שנתהפך עכשיו להיות זכות.

פרק המביא גט תס"ג סק"ד.

דיני זכי'

בענין זכין מאדם: דברי שו"ת ראשי בשמים שזכין מאדם לא מהני אם זכי' אינה מטעם שליחות, אבל אם היא מטעם שליחות שפיר מהני, ודברי הפ"י שאפשר לומר זכין מאדם אפילו אם זכי' אינה מטעם שליחות.

פרק השולח - עבדים ע' ובהערה שם.

בענין שאי אפשר לאדם לזכות את החפץ שלו בשביל אדם אחר.

פרק המביא גט שנ"א, שנ"ב סק"ב.

שהיכא שעושה קנין והרי הוא מתכוין שיקנה בשביל חבירו אין זה מספיק אלא בענין שיתכוין בפועל לעשות את מעשה הקנין בשבילו.

פרק השולח - עבדים ל"ג.

אפוטרופוס

ע' בערך אפוטרופוס.

האומר תן או הולך - כזכי דמי או לאו כזכי דמי

דברי ר"ת שאמרינן תן כזכי רק בדעת

אחרת מקנה אבל לא במציאה כשאומר תן לי ולא אמר זכה לי.

פרק המביא גט ש"מ.

דברי ר"ת שאמרינן תן כזכי רק כשמוסר מיד ליד אבל לא היכא שהי' מופקד בידו קודם.

פרק המביא גט שמ"א, שמ"ב, שמ"ג, שמ"ה, ת"ט.

דברי ר"ת שרק במלוה ופקדון אמרינן תן כזכי אבל לא במתנה (ושחרור הרי הוא כמלוה).

פרק המביא גט שמ"ד - שמ"ח, תס"ו.

השיטה שאפילו אם הולך הוא כזכי אבל מכיון שאמר בלשון הולך הרי זה מראה שהוא מתכוין שיזכה רק בתנאי שלבסוף יגיע לידו.

פרק המביא גט תס"ג סק"ב, תע"ז, תפ"ז.

שהיכא שאמר תן אבל יש סיבה למה אי אפשר שיהי' שליח לקבלה, אמרינן שכוונת הנותן היתה לעשותו שליח להולכה ולא היתה כוונתו לומר זכי.

פרק המביא גט ת"ח.

"הולך מנה לפלוני שאני חייב לו אמר רב חייב באחריותו ואם בא לחזור אינו חוזר": הטעמים למה.

פרק המביא גט שמ"ח, תס"ג.

קושיית הרא"ש דאפילו אם הולך לאו כזכי אבל למה גרע מתופס לבעל חוב.

פרק המביא גט תס"ד.

המגבי' מציאה או הפקר לחבירו.

המחלוקת בין תוס' והרמב"ן בענין אם הטעם של רבי יוחנן שסובר שהמגבי' מציאה לחבירו קנה חבירו הוא משום דס"ל דלא חשיב חב לאחריני או האם טעמו הוא משום דס"ל שמיגו דאי בעי זכי לנפשי' זכי נמי לחברי'.

פרק המביא גט של"ח סק"ט, של"ט, ש"נ.

חובל

דברי הקצה"ח שאם האדון חבל בעבדו הרי הוא חייב נזק להעבד, רק שהאדון זוכה בו משום שמה שקנה עבד קנה רבו.
פרק המביא גט שפ"ב* (קטע "ובשיעורי").

דברי הדברי יחזקאל שהחייב של נזק ושבת הם חיובים ישירים להאדון, אבל החיובים של ריפוי וצער הרי הם חיובים להעבד רק שמה שקנה עבד קנה רבו.
פרק המביא גט שפ"ב* (קטע "והדברי").

חזקה

בענין חזקה נגד עד אחד, עיין בערך עד אחד - עד אחד נגד חזקה, ובידו.

בענין חזקה במקום תרי ותרי, עי' בערך עדות - תרי ותרי כשיש חזקה.

בענין חזקה נגד ברי לי, עי' בערך ברי לי - ברי לי נגד חזקה או שאר דברים המכריעים.

בענין חזקת מרא קמא, עי' בערך חזקת מרא קמא.

בענין חזקה דכיבוש מלחמה על קרקע ועל עבדים, עי' בערך שבאי - קנין השבאי ע"י כיבוש מלחמה או יאוש, שם, - עוד בענין כיבוש מלחמה

בענין חזקת שלש שנים, עי' בערך חזקת שלש שנים.

בענין חזקה שאין עמה טענה, עי' בערך טענה - חזקה שאין עמה טענה.

בענין קנין חזקה, עי' בערך קנין חזקה.

הכח של חזקה

בענין אם חזקה דמעיקרא מהני משום דחשיב בירור, או האם זה בגדר גזיה"כ של התנהגות במצב של ספק.

פרק המביא גט שצ"ג (קטע "ברם באמת"), פרק השולח - עבדים ע"ה.

שתמיד מכריעים ע"י החזקה שהיא על הנקודה של מקור הספק, ושוב הרי זה מועיל גם לגבי דבר שהוא בגדר תוצאה אע"פ שעל התוצאה יש חזקה הפכית.
פרק המביא גט שצ"ג (קטע "ושמעתי" [הראשון]).

שהיכא שיסוד הספק הוא בענין ממונות אין מכריעים על פי חזקת היתר אלא מכריעים על פי כללי דיני ממונות ואז האיסור נגור אחרי הממון.
פרק המביא גט שצ"ג.

סברת הקובץ הערות שחזקה מהני רק היכא שהאיסור חל בתחילה לעולם, אבל היכא שהאיסור נובע מהמצב של כל רגע ורגע לא אזלינן בתר חזקה להתנהג כאילו האיסור המשיך.

פרק המביא גט ל"ו (קטע "מיהו ראיתי").

בענין היכא שנתגלה שנהגנו בטעות, האם שיין לומר שבכל זאת נוצרה חזקה.

פרק המביא גט נ"ג (קטע "מיהו צ"ע על הב"ש").

הדרך שהיכא שנתגלה שהדבר הי' טעות אז לא שיין להחזיק מאותו זמן אבל היכא שלא היתה טעות רק שנתבטל על דרך עקירה למפרע אז שפיר אפשר להחזיק מאותו זמן.

פרק השולח פ"ח (קטע ראשון).

הסברא שלא אמרינן חזקה להמשיך את האיסור אם נצטרך לנקוט עי"ז שקרה ונתחדש מעשה מסוים כי יסוד הדין של חזקה הוא שנוקטים שלא קרה שום שינוי.
פרק המביא גט ל"ו (קטע "גם יש לבאר את תירוצם").

הסברא שלא אמרינן חזקה להמשיך את האיסור אם נצטרך לנקוט עי"ז שיש כאן טומאה חדשה.
פרק המביא גט ל"ו (קטע ראשון).

הדרך שכמו שרבי מאיר חושש למיעוטא

ואינו הולך אחרי רוב הה"נ שאינו הולך אחרי חזקה.
פרק המביא גט שצ"ג (קטע "ושמעתי שרוצים").

חזקה העשויה להשתנות

בענין חזקה העשויה להשתנות.
פרק המביא גט ל"ו (קטע "גם יש לבאר שכוונתם"), מ'.

חזקת היתר

שיטת רש"י בחולין דף קל"ד שרבנן החמירו שלא לסמוך על חזקת היתר לענין להתיר איסור מיתה בידי שמים, אבל לענין להתיר איסור יותר קל שפיר סמכינן.
פרק המביא גט שצ"ג (קטע ראשון).

דברי תוס' ביבמות שחזקת היתר מהני להתיר תרומה.
פרק המביא גט שצ"ג (קטע ראשון).

דברי הרשב"א בשם ר"ת שבקטנה יתומה שנתקדשה ע"י אמה אין חוששין שמא אבי קידש אותה כי אזלינן בתר חזקת היתר.
פרק המביא גט שצ"ג (קטע אחרון).

סמוך מיעוטא לחזקה

בענין סמוך מיעוטא לחזקה.
פרק המביא גט ל'.

שלפי רבי מאיר היכא שיש רוב נגד חזקה אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה והוי פלגא על פלגא מדאורייתא, ולכן מהני גם להקל, דהיינו כשהמיעוט והחזקה הם לצד ההיתר, ולפי רבנן אמרינן כן רק מדרבנן, ומש"ה מהני רק להחמיר אבל לא להקל.
פרק המביא גט ל'.

דברי הריטב"א שבין לפי ר"מ ובין לפי רבנן לא סמכינן מיעוטא דמיעוטא לחזקה.
פרק המביא גט ל' ובהערה שם.

מיגו נגד חזקה

שאינן כל המיגויים שוים לענין היכא שהמיגו הוא נגד חזקה.
פרק המביא גט י"ז סק"א.

בענין מיגו נגד חזקה דמעיקרא.
פרק המביא גט קכ"ד (קטע "מיהו יש לתרין").

בענין מיגו נגד החזקה של מלוה מידק דייק, או נגד החזקה של אין אדם פורע תוך זמנו, או נגד החזקה של שטרך בידי מאי בעי.

פרק המביא גט י"ז סק"א.

חזקת מרא קמא

חקירת הקונטרס הספקות אם חמ"ק מהני מדין מוחזק או מדין חזקה דמעיקרא.
פרק המביא גט קכ"ד, שצ"ג, פרק השולח - עבדים ע"ה.

דברי הנתי"מ דהוי כמו חזקה דמעיקרא באיסורין וממילא מהני גם אם אין עמה טענה.

פרק השולח - עבדים ע"ד.

הסברא שמכריעים על פי חזקת מרא קמא רק היכא שיש תביעה כנגדו בכ"ד, אבל לא היכא שאין תביעה כנגדו ורוצים להשתמש בחמ"ק לצורך אחר (עיי"ש הציור).
פרק המביא גט שצ"ג (קטע "ושמעתי" [השני]).

סברת הקובץ הערות שהולכים אחרי חזקת מרא קמא רק היכא שהדין תורה הוא על הבעלים האם הם עדיין הבעלים או לא, אבל היכא שהדין תורה הוא על אדם אחר, לא אזלינן בתר חמ"ק, וכגון היכא שיש ספק אם כהן מכר את עבדו לישראל, האם העבד יכול להמשיך לאכול תרומה, דלא אמרינן בכה"ג בנוגע להעבד שאזלינן בתר החמ"ק של הבעלים.

פרק המביא גט שצ"ג (קטע "שו"ר" ולהלן שם).

טומאה

בענין אם כדי לבאר למה שער וציפורן טמאים טומאת מת בשעה שהם מחבורים להמת, מספיק בזה שהם נחשבים מחבורים להמת, או האם צריכים שיהיו נחשבים חלק מהמת ממש.

פרק השולח - עבדים נ'.

בענין המחלוקת אם שערו של מת שהי' עומד ליגזז מטמא טומאת מת.

פרק השולח - עבדים נ'.

טוען ונטען

דברי תוס' בב"ב דף ה' ע"ב שכמו שהבא ליפרע מנכסי יתומים אינו צריך להשבע היכא שמת האב בתוך זמנו ה"ה שאין הלוח יכול לומר להמלוה אישתבע לי דלא פרעתוך בתוך הזמן, ודברי הרא"ש והפלפולא חריפתא שם.

פרק המביא גט כ' סק"ב.

טענה

בענין אם הטעם למה הנתבע צריך טענה הרי זה כי מה שאין לו טענה הרי זה ריעותא כנגדו, או האם זה כי מה שהוא טוען טענה הרי זה משמש כמקצת רא"י לצדו ובעינין גם את המקצת רא"י הזה, או האם זה משום דין מסוים בדיני ממונות שהיכא שאין לו טענה הרי התובע מוציא ע"י טענתו לחוד.

פרק השולח - עבדים ע"ד (קטע "ויש לתלות").

המחלוקת בין הקצה"ח והנתיה"מ בענין אם חזקה שאין עמה טענה מהני היכא שגם להתובע אין טענה.

פרק השולח - עבדים ע"ד (קטע "מיהו יש ליישב" ולהלן שם).

בענין מוחזק שאין לו טענה.

פרק השולח - עבדים ע"ד (קטע "ועיין עוד" ולהלן שם).

שהיכא שזכה באתרוג מחמת שהממע"ה או חזקת מרא קמא הרי הוא יכול לצאת בו כי חשיב ממונו בתורת ודאי.

פרק המביא גט שצ"ג (קטע אחרון).

דברי הקהלת יעקב שבספק שחרור מוקמינן להעבד בחזקת האדון שהוא המרא קמא ושוב נגרר חלק האיסור אחרי הממונות, והשגת השערי יושר על זה.

פרק המביא גט שצ"ב סק"ב.

בענין אם היכא שיש הודאה כנגד הודאה מהני חמ"ק.

פרק השולח - עבדים ע"ה.

בענין אם מהני חמ"ק במקום תרי ותרי.

פרק השולח - עבדים ע"ה.

בענין מיגו נגד חזקת מרא קמא.

פרק המביא גט קכ"ד (קטע "מיהו יש לתרץ").

בענין ספק ספיקא נגד חזקת מרא קמא.

פרק המביא גט תפ"ז.

חזקת שלש שנים

בענין המחלוקת בין הרשב"ם ותוס' אם מי שיש לו חג"ש צריך להשבע שבועת היסת. **פרק המביא גט כ' סק"ב.**

חלה

דברי ר"א שבסוריא נותנים חלה אחת.

פרק המביא גט רכ"ז (קטע "והחזו"א").

חנות

בענין שהקפת חנות אינה משמטת.

פרק השולח - פרוזבול ב' סק"ב סק"ז, ג' (קטע "גם יש ליישב" ולהלן שם), מ"ז.

חרש

ע"י עוד בערך קטן וקטנה.

בענין חרש המביא גט לענין בפני נכתב.

פרק המביא גט קי"ח סק"ב סק"ג, קל"ג סק"א - סק"ה, סק"ז, קס"א סק"ה, קס"ו סק"ג.

טענין

בענין אם הכוונה בטענין היא שב"ד בעצמם נעשים טוענים וא"כ הרי זה בגדר טענת שמא, או האם חוששין שמא האב ה' טוען וא"כ הרי זה בגדר ספק טענת ברי, וכן בענין הדרך דחשיב טענת ברי ממש.

פרק המביא גט י"ט, כ'.

בענין אם מהני טענין להוציא ממון.

פרק המביא גט ט"ו (קטע אחרון), כ' סק"ב (קטע "מיהו" ולהלן שם), פרק השולח - פרוזבול מ"ו (קטע אחרון).

בענין שלא טענין טענה דלא שכיח.

פרק המביא גט י"ד (קטע "ועיין במהר"ם" ולהלן שם), כ' סק"ב (קטע "והנה לעיל").

בענין אם מהני טענין ליתמי לענין שנשביע את הבעל דין שבועת היסת או שבועת המשנה כמו שהאב ה' יכול לעשות.

פרק המביא גט כ' סק"ב.

הטעמים שכתבו הראשונים למה בגט אשה לא טענין מזויף.

פרק המביא גט ט"ו.

דברי הפ"י בענין למה לא טענין מזויף בגט שחרור של עבד.

פרק המביא גט ט"ו (קטע "והנה גם הרמב"ם").

שיטות הראשונים וטעמיהם בענין אם טוענים בשביל יורשי המלוה שהשובר של הלוח הוא מזויף.

פרק המביא גט ט"ו (קטע "והנה את חילוקי").

הסברא שלא טענין ליתמי או ללוקח פרוע בתוך הזמן.

פרק המביא גט י"ז סק"א.

דברי תוס' בשבועות שמה שהבא ליפרע מנכסי יתומים צריך שבועה אין זה משום שטענין ליתמי פרוע אלא הרי זה תקנה

נפרדת ואפילו היכא שהאב לא ה' יכול לטעון פרוע.

פרק המביא גט כ' סק"ב (קטע "והנה לעיל").

יאוש

כללי

בענין מאיפוא ילפינן שיאוש מועיל.

פרק המביא גט ר"ע (קטע "ויש להוכיח" וקטע אחרון).

דברי הקצ"ח והנתיח"מ שביאוש החפץ נשאר של המיאש עד דאתי לרשות זוכה.

פרק המביא גט של"ט (קטע "והנה לענין אבידה").

דברי האמרי משה שלא שייך יאוש על קנין איסור.

פרק השולח - עבדים כ"א סק"ב.

יאוש דאבידה

דברי תוס' שם שהצד לומר שלא מהני יאוש על אבידה לאחר שהגיע ליד המוצא הרי זה משום שכבר נתחייב בהשבה ולא מהני יאוש להפקיע חיוב השבה. ודברי הרמב"ן שלא מהני יאוש על אבידה לאחר שהגיע ליד המוצא כי חשיב אז ברשות המאבד כיון שהמוצא הוא בגדר השומר שלו ולא מהני יאוש על דבר שהוא ברשותו.

פרק השולח - עבדים כ"ג בהערה הראשונה.

בענין אם "זוטו של ים", ו"אבודה ממנו ומכל אדם", מותר מטעם יאוש, או האם זה היתר חדש שלא מטעם יאוש, וכן בענין היכא שעומד וצווח שאינו מייאש.

פרק המביא גט ר"ע (קטע "ויש להוכיח" וקטע אחרון).

יאוש דגזילה

ביאור הצד שיאוש אינו מועיל בגזילה משום שבאיסורא אתא לידו.

פרק השולח - עבדים כ"ב (קטע אחרון ולעיל שם).

בענין אם גם כשהגנב הוא גוי הרי זה נקרא באיסורא אתא לידו, או האם אינו נחשב

באיסורא אתא לידו' כיון שאינו חייב בהשבה.

פרק השולח - עבדים כ"ב (קטע "ובאמת" ולהלן שם).

הסברא שאפילו היכא שאינו קונה קניני גזילה, אבל עצם הדבר שהוא חייב בתשלומין הרי זה פועל שהוא קונה את החפץ על הצד שלא יהי' חייב לשלם וכגון לאחר יאוש.

פרק השולח - עבדים כ"ח (קטע "מיהו הראוני").

ספיקת תוס' בב"ק דף ס"ט ע"א אם בגולן היאוש צריך קנין אחר עמו, או האם יאוש קונה בשביל הגולן אפילו אם החפץ מונה ברה"ר.

וכן שאפילו אם צריך קנין אחר, אבל אסור לאדם אחר לזכות בו גם קודם שזכה בו הגולן כי הוא שייך עוד להנגזל והגולן צריך אותו כדי לקיים מצות השבה.

וכן שאפילו אם יאוש לא קני אלא צריכים גם שינוי רשות אסור לאדם אחר לזכות בו ולעשות עי"ז שינוי רשות מהטעם הנ"ל.

פרק השולח - עבדים כ"ב (קטע אחרון), כ"ח (קטע "והאמרי משה בסק"ה" וקטע אחרון).

דברי הנתיחה"מ שהיכא שהגנב אינו חייב באונסין משום קלב"מ, אינו יכול לקנות ביאוש.

פרק השולח - עבדים כ"ח.

הדרך שגוי אינו יכול לקנות ביאוש כיון שאינו חייב באונסין.

פרק השולח - עבדים כ"ח (קטע אחרון).

ביאורו של הנתיחה"מ שמה שלא מהני יאוש על קרקע שנגזלה הרי זה כי הקרקע הרי היא עוד ברשות הנגזל ויאוש לא מהני על דבר שברשותו, ושלכן הרי הוא שפיר קונה ביאוש היכא שנשתקע שם הבעלים מהקרקע, וכן היכא שאין הנגזל יכול להוציאה בדיינים, כי בצעירים אלו אינה ברשות הנגזל.

פרק השולח - עבדים י"ז סק"א, כ"ג (קטע "ועי' בנתיחה"מ" ולהלן שם), כ"ה.

עוד כתב הנתיחה"מ שאין בהצוירים הנ"ל חסרון של באיסורא אתא לידו' כי ליכא על קרקע חיוב השבה כיון שאינה נגזלת (ואפילו בהצוירים הנ"ל אינה נגזלת).

פרק השולח - עבדים כ"ב (קטע "ועי' גם בנתיחה"מ").

שיטת הראב"ד שיאוש מועיל על עבדים, וקושיית הש"ך דהא עבדים אינם נגזלים, ותירוצו של הנתיחה"מ, ודברי הגר"ח.

פרק השולח - עבדים י"ז סק"א, כ"ב (עליות דרבינו יונה בענין זה), כ"ג (קטע "ועי' בנתיחה"מ" וקטע "והנה הנתיחה"מ" ולהלן שם), כ"ד, כ"ה (קטע "ועי' גם"), כ"ו, כ"ח*.

יבום

דברי המרדכי שהשאלה אם יבמה לשוק מיקרי דבר שבערוה תלוי' באם קידושין תופסין ביבמה לשוק.

פרק המביא גט מ"ג.

ילפותות

בענין אם ילפינן קנסא מקנסא.

פרק השולח - עבדים פ"ט.

דברי הריטב"א בר"ה דף ט"ז שאסמכתות הרי הן בכלל כוונת הפסוק, רק שלא בדרך חיוב, ודעת הרמב"ם בזה.

פרק המביא גט ר"ו.

המשמעות מלשון הריטב"א שם שגם כל דין דרבנן מרומז בתורה דהיינו אפילו היכא שלא אמרו על זה שיש אסמכתא.

פרק המביא גט ר"ו.

יצחק אבינו

דברי תוס' בדף ב' ש"מסתמא" אברהם ויצחק היו דרים בא"י ולא בחו"ל.

חלק ההערות דף ב' הערה ל"ג.

ירושה

בענין ירושת עבד עברי, עי' בערך עבד עברי - ירושה.

בענין מתי חל הדין של ירושה: רגע לפני המיתה, או בבת אחת עם המיתה, או רגע אחרי המיתה: דברי הרשב"א בנדרים דף ל"ד שהדין של ירושה חל לאחר גמר

מיתה, ודבריו בתשובה שהדין של ירושה חל עם גמר מיתה שזהו רגע לפני השעה של לאחר גמר מיתה.

פרק השולח - עבדים ס"ה.

בענין שהכותב קרקעותיו לבנו אין ענבים העומדות ליבצר בכלל.

פרק השולח - עבדים נ' (קטע "והנה ביישוב" ולהלן שם).

דרכו של הקובץ שיעורים שבשביל למכור צריכים שהדין ממון יהי שייך לו ולא מספיק בזה שרק הגוף שייך לו, משא"כ בשביל להוריש מספיק בזה שהגוף שייך לו.

פרק השולח - עבדים מ"ו סק"א (קטע "וכעין החילוק"), ע"ח סק"ב (קטע ב").

דעת אמימר שאי אפשר להוריש את ה"קנין איסור" של עבד כנעני, ובענין אם החולקים עליו מודים מיהא לדבר זה.

פרק השולח - עבדים נ"ג, ס"ה.

ירמיהו

בענין אם החזיר את עשרת השבטים.
פרק השולח - פרוזבול כ'.

כהן גדול

דברי הגרי"ז שמה שצריכים סנהדרין הגדולה במינוי כהן גדול אין זה משום השם ב"ד שלהם אלא מפני שהם הממונים על הדברים שנוגעים לכלל ישראל.
פרק המביא גט רל"ג (קטע "ובישוב").

כיבוש

בענין החזקה של כיבוש מלחמה, עי' בערך שבאי.

בענין אם בשביל כיבוש יחיד שמי' כיבוש מספיק בעצם הכיבוש, או האם צריכים גם אמירה שתהא שייכת לכלל ישראל, או האם צריכים גם קידוש בפה.

פרק המביא גט רכ"ח.

בענין אם בשביל כיבוש יחיד שמי' כיבוש צריכים שיר ושתי תודות.

פרק המביא גט רל"ב.

בענין הגדר של כיבוש יחיד ומה הוא הדבר שגורם שאינו נחשב כיבוש רבים: דעת רש"י מפני שהיחיד כובש לעצמו, ודעת תוס' מפני שנכבש לפני שכבשו את כל ארץ ישראל, וסתירה בדברי הרמב"ם בענין זה.

פרק המביא גט רל"ב - רל"ד.

דברי הרמב"ם בפ"ב מהל' תרומות ה"ג שלכיבוש רבים צריכים סנהדרין הגדולה, ואילו בה"ב הזכיר דעת רוב ישראל. והדרך שמה שצריכים סנהדרין אין זה בתורת ב"ד אלא מפני שהם הממונים על הדברים שנוגעים לכלל ישראל.

פרק המביא גט רל"ג.

שהמ"ד שסובר כיבוש יחיד לא שמי' כיבוש סובר כן גם בתוך הגבולים של א"י היכא שעשו על דרך כיבוש יחיד ולא על דרך כיבוש רבים.

פרק המביא גט רל"ג.

הקושיא שאפילו אם כיבוש יחיד לא שמי' כיבוש ושלכן לא נתקדשה סוריא בעת כיבושה, אבל למה לא נתקדשה ע"י שגם אחרי שכבשו את יתר ארץ ישראל הרי ישבו בסוריא וגם זה מיקרי כיבוש.

פרק המביא גט רל"ב, רל"ד (קטע "וע"ע בדבר אברהם").

כלל ישראל

המחלוקת תנאים אם אמרינן שכל ישראל בני מלכים הם.

פרק המביא גט שע"ג.

דברי רש"י ש"כל כבודה בת מלך פנימה" הוא משום שכל ישראל בני מלכים הם, והשגת החת"ס על זה דהא מציינו שאומרים כל כבודה אע"ג דלא קי"ל שכל ישראל בני מלכים הם.

פרק המביא גט שע"ג.

בענין אם הגדר של קדושת ישראל הוא רק שנשמתו קדושה יותר מעכו"ם, או האם גם לגופו של ישראל יש קדושה מסוימת שאין לעכו"ם.

פרק השולח - עבדים מ"ו סק"ג.

כתובה

דברי המאירי שמה שמהני בפני נכתב גם לענין לתת לה את הכתובה הרי זה כי היא מקבלת את הכתובה כתוצאה ממה שהיא מותרת להנשא.
פרק המביא גט רמ"א (קטע) "ועיין במאירי".

כתיבה

ע"י עוד בערך שרטוט.

בענין כתב על גבי כתב.
פרק המביא גט רע"ז.

לא פלוג

בענין הגדר של "לא פלוג" והגדר של "כדי שלא לחלוק" ("כדי שלא לחלוק במדינת הים", ו"כדי שלא לחלוק בשליחות").
פרק המביא גט פ"ח, קי"ח סק"ג, קל"ח.

למפרע

בענין מכאן ולהבא למפרע.
פרק השולח מ"ח סק"ג סק"ו (בענין אתי דיבור ומבטל דיבור, ובענין מיאון), פ"ו סק"ב (בענין אפקעינהו רבנן לקידושין מיני).

לקט שכחה ופאה

בענין אם לקט שכחה ופאה לאחר ההפרשה הרי הם עדיין ממון בעלים או האם הם ממון עניים או האם הם הפקר לעניים.

פרק המביא גט של"ט, ש"ג, שג"א.
 בענין מתי מתנות עניים פטורות ממעשר.
פרק המביא גט ש"ג.

שאם ה"י עשיר בשעת הקצירה ואח"כ נעשה עני מותר לו לקחת מה שנקצר בשעה שה"י עשיר.

פרק המביא גט שג"ב סק"ב.

בענין "מי שליקט את הפאה ואמר הרי זו לפלוני עני וכו'".

פרק המביא גט ש"ג - שג"ה**.

דברי הרמב"ם שלהלכה יש לאו של להזהיר עני על שלו.

פרק המביא גט שג"ה**.

בענין אם הסיבה למה התורה הזהירה את העני על שלו הרי זה כי לגבי השדה שלו הרי הוא נחשב עשיר או האם האיסור הוא איסור עצמי בגלל השם של בעל הבית.

פרק המביא גט שג"ב סק"ג (קטע "והרא"ש").

הדרך שיסוד הדין של האיסור על עני ללקוט בשלו הרי זה דין באיסורים, משא"כ יסוד הדין של האיסור על עשיר ללקוט לצורך עני הרי זה בגלל שאין לו זכות ממון בהמתנות (דברי הגר"ח).

פרק המביא גט שג"ב סק"ג (קטע "ובחידושי" ולהלן שם).

בענין אם הטעם למה עשיר אינו יכול ללקוט לעני (משום שאין לו זכות ממון בהמתנות וכהנ"ל) הרי זה משום תופס לבעל חוב במקום שחב לאחריו או האם זה משום שהעשיר חשיב "אינו בתורת" פאה (קה"י).

פרק המביא גט שג"ב סק"ג (קטע "והנה הריטב"א").

דברי הנו"ב שכשבעל הבית מלקט לעני את הפאה, האיסור שבדבר הוא רק העובדא שהוא מלקט, אבל מה שאח"כ הרי הוא זוכה בזה בשביל העני אינו נחשב איסור (אע"פ שלא מהני מקרא דלא תלקט לעני).
פרק המביא גט שג"ה.

בענין אם מי שה"י בעל הבית בשעת הקצירה ואח"כ הפקיר את השדה, אסור לו לקחת כיון שבשעת הקצירה ה"י שלו.

פרק המביא גט שג"ב סק"ג.

הדרך שאע"פ שלא מהני מה שהפקיר בעל הבית את השדה לענין שיוכל לזכות בהפאה אבל בכל זאת בעל הבית עני הרי הוא יכול ללקוט לצורך עני אחר, וכן דרך הפכי והיינו שאפילו אם הוא שפיר יכול לזכות בפאה של שדה שה"י שלו בשעת קצירה אבל בכל זאת אינו יכול לזכות לעני אחר.

פרק המביא גט שג"ב סק"ג.

לשמה

בענין שגוי אדעתא דנפשי' קעביד, וביאורו של הגר"ח בזה.
פרק המביא גט רס"ד.

מבריה ארי מנכסי חברו

בענין מציל מפי הארי.
פרק השולח - עבדים י'.

דברי תוס' בב"ק דף נ"ח שאם אנס עכו"ם ביתו של ישראל, ובא ישראל אחר וקנה מהעכו"ם, אינו נקרא רק בגדר מבריה ארי, אלא הרי הוא גובה מעותיו מן הבעלים.
פרק השולח - עבדים י'.

מוחזק

בענין אם עד אחד נאמן בממון כשנים כשאינו בא להוציא ממון ממוחזק, ע"י בערך עד אחד - עד אחד בממון.

הדרך שהפסק דין של הממע"ה כבר נפסק מסיני ולא מיקרי שזה מתחדש ע"י ב"ד זה, משא"כ יחלוקו מספק הרי הוא חל ע"י הפסק דין של ב"ד זה. והדרך שגם הדין של הממע"ה חל ע"י הפסק דין של ב"ד זה.

פרק המביא גט שצ"ג (קטע "ושמעתי מתרצים").

דברי הקצה"ח בסי' פ"ח סק"ט דהיכא שיש ספק אם העבד יצא לחירות, אין העבד נקרא מוחזק בעצמו, כי יש ספק בעיקר המוחזקות, כי אם הוא שייך להאדון א"כ אין העבד נחשב מוחזק בעצמו כי ידו כיד רבו (ודברי הריטב"א והנתייה"מ שהעבד שפיר נחשב מוחזק בעצמו). וכן עוד ציורים שיש ספק בעיקר המוחזקות. ועי' להלן בסמוך בשיטת הרמב"ן.
פרק השולח - עבדים ע"ד.

בענין מוחזק שאינו טוען טענה.
פרק השולח - עבדים ע"ד.

סוגיית הגמ' שם שאם תקפו כהן מוציאין אותו מידו יכול הישראל להשתמש בבהמה

זו בשביל מעשר בהמה וחשיב ממונו לכל הדינים שבתורה.
פרק המביא גט שצ"ג (קטע אחרון).

דברי הקובץ הערות שלפי הצד שתקפו כהן מוציאין אותו מידו יכול לצאת באתרוג שזכה בו מדין הממע"ה כי חשיב ממונו בתורת ודאי.
פרק המביא גט שצ"ג.

מומר

דברי הראשונים והאחרונים בענין אם שייך לומר שישראל מומר מתהפך למי שיש לו דיני עכו"ם גם לקולא.
פרק השולח - עבדים ס"א (קטע אחרון).

בענין אם יסוד הדין של כתיבת תפילין ומזוזות הוא לכתוב את הפרשה בהצורה שהיא כתובה בהספר תורה, או האם נאמר בהם דין חדש של כתיבה.
פרק המביא גט קצ"ז (קטע "ודברינו").

מזיק

בענין "אכלה פירות גמורין משלמת פירות גמורין".

פרק השולח - עבדים נ' (קטע "והנה ביישוב" וקטע "ברם").

דברי תוס' שמשמא מיקרי היזק שאינו ניכר כי אין ניכר שהוכשר.
פרק השולח - עבדים פ"ט.

מחובר

בענין אין מעילה במחובר, ע"י בערך הקדש - הדין של חפצים שונים לענין מעילה.

בענין ענבים העומדים ליבצר ושער העומד ליגזז, לענין שבועה, מעילה, טומאת מת, והכותב קרקעותיו לבנו.
פרק השולח - עבדים נ'.

הדרך שענבים העומדים ליבצר חשיבי מחובר לקרקע אבל לא חלק מעצם הקרקע.
פרק השולח - עבדים נ' (קטע "והנה ביישוב").

מיאון

דברי הגר"ח שמיאון אינו מגלה שהקידושין היו טעות אלא המיאון פועל עקירה למפרע, אבל אינו עושה עקירה למפרע. לחלוטין אלא רק מכאן ולהבא למפרע. ודברי הקה"י שהמיאון מגלה באמת שהקידושין היו טעות.

פרק השולח מ"ח סק"ג סק"ו, פ"ו סק"ב.

בענין הא שלאחר מיאון הרי הבעל מותר בקרובותי' והיא מותרת בקרוביו. וכן בענין שאינו מחזיר את הפירות והמעשה ידים שאכל כל ימי הנישואין, וכן הנדרים שהפר נשארם מופרים.

פרק השולח מ"ח סק"ו, פ"ו סק"ב.

מיגו

ע"י עוד בערך הפה שאסר.

בענין מיגו נגד חזקות ע"י:

בערך חזקה - מיגו נגד חזקה.

וכן בערך חזקת מרא קמא.

מהות מיגו

בענין אם מיגו מועיל משום שהוא בגדר הוכחה וראי', או האם הוא מועיל משום "זכות טענה" ו"נאמנות".

פרק המביא גט י"ח (קטע "ויש לפרש" וקטע אחרון), מ"ח.

הסברא שהצד של זכות טענה שייך רק כשמה שהי' נאמן על הטענה השני' אינו בגדר חידוש, ודברי הת"י והר"ן שסוברים שהיכא שהוא בגדר חידוש באמת לא אמרינן מיגו.

פרק המביא גט י"ח (קטע אחרון).

הדרך שמיגו של בידו מהני מדין ראי' והוכחה, אבל מיגו דאי בעי טעין מהני מדין זכות טענה ונאמנות.

פרק המביא גט מ"ח.

הסברא שעדים, וכן אדם אחר שאינו בגדר בעל דין, אינם נאמנים במיגו, כי מיגו הוא זכות טענה וממילא הרי הוא מועיל רק לבעל דין שיש לו דין של טענה.

פרק המביא גט מ"ח.

בענין החילוק בנוגע לעומד ליגזו או עומד לתלוש, בין דבר ש"מיכחש כחשי" ע"י הארכת זמן החיבור לבין דבר ש"אשבוחי אשבח" ע"י הארכת זמן החיבור: האם החילוק הוא רק בנוגע לאם חשיב מחובר או תלוש, או האם שייך חילוק זה גם בנוגע לאם חשיב בגדר גוף הקרקע או לא.

פרק השולח - עבדים נ' (קטע "ברם").

בענין היכא שאינו מיכחש ואינו משביח, האם זה נחשב מחובר או תלוש.

פרק השולח - עבדים נ' (קטע אחרון).

בענין שתלוש ולבסוף חיברו חשיב מחובר רק עם השריש או שביטלו.

חלק ההערות דף ד' הערה כ'.

מחילה

בענין אם מחילה צריכה קנין.

פרק השולח - עבדים ל"ז (קטע "מיהו הנ"י").

בענין אם מחילה מועלת על חוב שיש עליו משכון.

פרק השולח - עבדים כ"א סק"ז, כ"ו בההערה, ל"ז (קטע "מיהו הנ"י"), ל"ח (קטע אחרון).

הטעמים שנאמרו למה יכול המלוה למחול אחרי שמכר את השטר חוב (א', משום שהמכירה מועלת רק מדרבנן, ב', משום שהשיעבוד הגוף נשאר אצל המלוה).

פרק המביא גט תמ"ד, (פרק השולח - פרוזבול ל"ח).

דרכו של המהרש"א שאפילו החולק על שמואל וסובר שאינו יכול למחול הרי הוא מודה שהמוכר מלוה על פה שפיר יכול למחול.

פרק המביא גט תמ"ד, תמ"ה.

בענין אם גם אחרי מכירת השטר חוב במעמד שלשתן יכול המוכר למחול את החוב.

פרק המביא גט תמ"ד, תמ"ו (קטע "מיהו נראה"), תס"א (קטע "וכמשמעות").

סוגים שונים של מיגו

בענין מיגו כבי תרי.

פרק המביא גט קכ"ד (קטע "והחת"ס"), חלק ההערות דף ב' הערה ק"ב.

בענין מיגו מגברא לגברא (דהיינו שבמקום לשקר ולהפסיד לאדם זה הי' יכול לומר שקר אחר ולהפסיד לאדם אחר).

פרק המביא גט תנ"ה סק"ד, ת"ס.

בענין מיגו דהעזה.

פרק המביא גט תנ"ה סק"ה.

דינים שונים בענין לאיזה דברים מועיל מיגו

בענין אם מיגו רגיל, או מיגו של בידו, מהני בדבר שבערוה או האם בעינן דוקא עדות.

פרק המביא גט כ"ז, מ', קכ"ד, פרק השולח ל"ב (קטע "ועכ"פ" ולהלן שם).

בענין אם טענינן ליתמי טענה שהאב הי' נאמן עליו רק מכה מיגו. פרק המביא גט י"ט.

שליש נאמן אפילו נגד מיגו.

פרק השולח ל"ד סק"ב (קטע "בי").

שאין אדם משים עצמו רשע אפילו ע"י מיגו (אפילו אם הוי רק איסור דרבנן). פרק השולח ל"ד סק"ב (קטע "די").

מיגו להוציא

בענין אם אפשר להוציא ממוחזק ע"י מיגו שבידו.

פרק המביא גט מ' (קטע "והנה מדבריי").

בענין הא שכשיש לו שטר מהני המיגו של בענין אם בתוך הזמן של המלוה הרי זה נקרא שהלוה חייב להמלוה.

פרק המביא גט תס"ד.

דרכים שונים בגדר מלוה להוצאה ניתנה. פרק המביא גט ת"ל.

גדר החיוב תשלומין

בענין פריעת בעל חוב מצוה: מה היא

בעל השטר אע"פ שהוא להוציא (כמו בסיטראי), והביאורים שנאמרו בזה. פרק השולח - פרוזבול מ"ז (קטע "ויבענין").

שלפי הסוברים שמיגו להוציא אמרינן מוכח שמיגו עדיף מע"א שהרי ע"א אינו מועיל להוציא.

פרק השולח ל"ב (קטע "וי"ל").

שלפי הדרך שע"א אינו מועיל בממון אפילו כשאינו בא להוציא ממוחזק, א"כ מוכח שמיגו עדיף מע"א שהרי מיגו שפיר מועיל.

פרק השולח ל"ב (קטע "וי"ל").

מיטב בינונית זיבורית

בענין היכא שהמלוה רוצה בינונית מסוימת בין הבינוניות.

פרק השולח - עבדים צ"ה.

מכירה

ע"י עוד בערך קנין.

דרכו של הקובץ שיעורים שבשביל למכור, צריכים שהדין ממון יהי' שייך להמוכר ולא מספיק בזה שרק הגוף שייך לו, משא"כ בשביל להוריש סגי בזה שהגוף שייך לו.

פרק השולח - עבדים מ"ו סק"א (קטע "וכענין"), ע"ח סק"ב (קטע "בי").

מלוה

גדר ודיני חוב

עיין עוד בערך מחילה, ובערך משכון.

המצוה.

פרק השולח - פרוזבול כ"א סק"א (קטע "ועי' בספר").

בענין אם לוח ולא שילם נחשב גזלן. פרק השולח - פרוזבול כ"א סק"א.

מהות ואופן התשלומין

בענין שרב סובר ש"עבד לזה לאיש מלוה" מחייב את הלוה לעשות פרעון כזה שעדיין נשאר חייב באחריותו עד שמגיע ליד המלוה.

פרק המביא גט תס"ו (קטע "וביאר").

בענין מתי יכול לומר פרעתין, ומתי צריך לפורעו בעדים

בענין שאם הודה שחייב לו, ועשה קנין על זה, שוב אינו נאמן לומר פרעתין. פרק בהמביא גט תנ"ט.

שיטת הרמ"ה שאם אמר הולך מנה לפלוני שאני חייב לו, והשליח רוצה לתופסו בשביל מה שהמקבל חייב לו עצמו, אינו יכול, כי קודם שהגיע ליד המקבל אינו של המקבל.

פרק המביא גט תס"ג סק"ב.

בענין היכא שעשו הקנאת החוב על ידי "מעמד שלשתן", האם יכול הלוה לומר פרעתין שלא בפני עדים או האם הרי זה נחשב כמו שלוה בפני עדים.

פרק המביא גט תנ"ה סק"ג.

בענין מקדש במלוה ע"י בערך קידושין - קידושי כסף - המקדש במלוה.

למפרע הוא גובה

המחלוקת בין רש"י ותוס' אם גם בנוגע להלוה אמרינן למפרע הוא גובה (תוס'), או האם דוקא בנוגע להמלוה אבל לא לגבי הלוה, וממילא אם הלוה הקדיש קדושת הגוף אין המלוה יכול לגבות מהקדש מטעם למפרע הוא גובה (רש"י). פרק השולח - עבדים ע"ו.

סברא דלא כשיטת תוס' הנ"ל: דאמרינן למפרע הוא גובה רק היכא שלבסוף הגיע לידו של המלוה, אבל היכא שהלוה הקדיש הרי אי אפשר להמלוה לגבות מהקדש כי אינו יכול לזכות מהקדש ולכן בכה"ג לא אמרינן למפרע הוא גובה.

פרק השולח - עבדים ע"ו (קטע אחרון).

עוד סברא דלא כשיטת תוס' הנ"ל: שאומרים למפרע הוא גובה רק בציוור שאם נאמר מיהא מכאן ולהבא הוא גובה הרי הוא יכול לגבותו מכאן ולהבא. פרק השולח - עבדים ע"ו (קטע אחרון).

שהיכא שהדין הוא שאין הלוה יכול לסלק את המלוה בזווי גם רבא סובר שלמפרע הוא גובה.

פרק השולח - עבדים ע"ו.

שהיכא שאמר מעכשיו לכו"ע למפרע הוא גובה.

פרק השולח - עבדים ע"ט.

שיטת רש"י בפסחים דף ל' ע"ב בד"ה כולי עלמא וכו' שהקרקע של הלוה המשועבדת להמלוה מיקרי אינו ברשות הלוה ולכן אין הלוה יכול להקדישו קדושת בדק הבית או למוכרו אפילו למ"ד מכאן ולהבא הוא גובה.

פרק השולח - עבדים ע"ח סק"א סק"ב (ודעת תוס' שחולקים עליו וביאור מחלוקתם, ושרש"י סובר כן רק לגבי השוויות אבל לא לגבי גוף החפץ אלא גוף החפץ נחשב שפיר ברשות הלוה), פ'.

בענין אם סוברים למפרע הוא גובה למה אין הלוקח צריך להחזיר את כל הפירות כשהמלוה גובה ממנו את השדה.

פרק השולח - עבדים ע"ח סק"ב (קטע "מיהו אכתי" ולהלן שם).

גבי מיורשים ומלקוחות

בענין אם כדי לגבות ממשעבדי מספיק אם יש להחוב קול אפילו אם אין שטר. פרק המביא גט ס"ה** ש"ט.

בענין אם אפשר למכור גם מלוה בשטר ע"י מעמד שלשתן או האם רק מלוה ע"פ. פרק המביא גט תי"ג, תי"ד (דברי המהרש"ל והקצה"ח ורעק"א על זה), תל"ב, תמ"ו (דברי הש"ך שאפילו אם מהני אבל מהני רק על החוב ולא על השטר אלא נשאר מלוה על פה).

הטעמים שנאמרו למה המלוה יכול למחול את החוב גם אחרי שמכר את השטר חוב (משום שהמכירה מועילה רק מדרבנן, או משום שהשיעבוד הגוף נשאר אצל המלוה).
פרק המביא גט תמ"ד (קטע "והעיר"), (פרק השולח - פרוזבול ל"ה).

בענין אם אחרי מכירת שטר במעמד שלשתן הרי המוכר עדיין יכול למחול את החוב.

פרק המביא גט תמ"ד, תס"א (קטע "וכמשמעות").

דרכו של המהרש"א שאפילו החולק על שמואל שסובר שהמוכר שטר חוב לחבירו אינו יכול למחול הרי הוא מודה שבמוכר מלוה על פה הרי הוא שפיר יכול למחול.
פרק המביא גט תמ"ד (קטע "והעיר"), תמ"ה.

מלחמה

בענין כיבוש רבים וכיבוש יחיד, עי' בערך כיבוש.

בענין החזקה של כיבוש מלחמה, עי' בערך שבאי - כיבוש מלחמה.

ממזר

ביאור כוונת המ"ד שסובר שעכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר.

פרק השולח - עבדים ס"א (קטע אחרון).

דברי תוס' בדף ל"ג ע"א ד"ה ואפקעינהו וכו' שהיכא שזינתה ושוב נפקעו הקידושין למפרע לא מסתכלים על הולד כממזר.
פרק השולח מ"ח סק"ו (קטע "ברם תוס'").

מעמד שלשתן

למה מהני

הג' דרכים שזכרו בגמ' בענין למה מהני מעמד שלשתן, ובענין אם יש נפ"מ לדינא ביניהם.

פרק המביא גט תמ"ב.

דברי הריטב"א בביאור הדרך דהוי מילתא

בלא טעמא: שמעמד שלשתן הוי מילתא בלא טעמא כי הוי דיבור בלי שום מעשה.
פרק המביא גט תנ"ג (קטע "וגם מדבריי").

דברי המהר"ץ חיות שהמילתא בלא טעמא אינו מה שמפקיעין מן הנותן, אלא מה שנותנים להמקבל, ודברי הרמב"ן שנראה מדבריו איפכא.

פרק המביא גט תנ"ג (קטע "ועי' עוד המהר"ץ").

בענין אם מאי דאמרינן שמעמד שלשתן הוא מילתא בלא טעמא הרי זה קאי רק על מלוה או גם על פקדון.
פרק המביא גט תל"ד, תנ"ג.

דברי הרא"ש שתיקנו מעמד שלשתן משום תקנת השוק כדי שיהי' קל להקנות.
פרק המביא גט תמ"ד (קטע "ועי' ברא"ש"), תמ"ח.

דברי הרשב"א שתיקנו כדי שלא תנעול דלת בפני לויין.
פרק המביא גט תמ"ח, ת"נ.

דברי הקצה"ח שמעמד שלשתן מהני גם על דבר שאינו ברשותו כגון אם השומר כופר בפקדון.

פרק המביא גט תל"ט (קטע אחרון).

דברי הר"ן שמעמד שלשתן מהני משום שאומרים על האמצעי שמדידי דאי בעי זכי לנפשי' זכי נמי לחברי'.
פרק המביא גט תי"ד, תל"ז.

דברי ר"ת שהתקנה בנוי' על העובדא שהנפקד או הלוח יכולים לזכות בשביל המקבל.
פרק המביא גט תמ"ח, ת"נ.

דברי ר"ת שממילא לא תיקנו מעמד שלשתן היכא שהנפקד או הלוח הוא עכו"ם כיון שאינו יכול לזכות בשביל המקבל.
פרק המביא גט תמ"ח, ת"נ.

דברי הגר"א בדעת הרי"ף והרמב"ם שהתקנה אינה בנוי' על הנ"ל, אלא הוי תקנה של הקנאה ישירה מהמלוה או המפקיד להמקבל, וממילא לא איכפת לן

אם הלוח או השומר אינם יכולים לזכות בשביל המקבל.

פרק המביא גט תמ"ח.

דברי הש"ך שבמעמד שלשתן הרי זה נחשב כאילו פרע הלוח להמלוה, והמלוה נתן את המעות להמקבל, והמקבל חזר ונתן אותם להלוח.

פרק המביא גט תמ"ו (קטע "ועכ"פ"), תמ"ז.

ציורים שלא מהני בהם מעמד שלשתן

דברי תוס' על מעמד שלשתן היכא שהמקבל הוא עכו"ם.

פרק המביא גט ת"נ, תנ"א.

דברי תוס' בענין היכא שהנותן הוא עכו"ם. **פרק המביא גט תנ"ב.**

ע"י לעיל בסק"א בענין היכא שהלוח או הנפקד הוא עכו"ם.

דברי תוס' בדרך י"ג ע"ב בד"ה גופא וכו' שמעמד שלשתן מהני גם בעל כרחו של האמצעי.

פרק המביא גט ש"מ* סק"ב, תל"ז, תל"ח, תל"ט, תמ"ב, תמ"ג, תמ"ד (קטע "ברם"), תמ"ח.

דברי תוס' שם בד"ה תנו וכו' שאפילו אם מעמד שלשתן הי' מועיל בגט אבל לא הי' מועיל בעל כרחו של האשה אע"פ שאשה מתגרשת בעל כרחו.

פרק המביא גט תי"ב.

דברי הר"ן שלא תיקנו מעמד שלשתן בדבר שהוא חוב כגון גט אשה. **פרק המביא גט תי"ד.**

דברי תוס' שאפילו אם מעמד שלשתן הי' מועיל בגט אבל אם אין הגט בעין פשיטא שאי אפשר להקנותו במעמד שלשתן כי אפילו בממון לא שייך מעמד שלשתן בכה"ג.

פרק המביא גט תי"א.

בענין דברי תוס' שלא תיקנו מעמד שלשתן על שטרות.

פרק המביא גט תי"ג, תי"ד (דברי המהרש"ל והקצה"ח ורעק"א על זה), תל"ב.

עוד בענין אם מהני מעמד שלשתן במלוה בשטר.

פרק המביא גט תמ"ו (ודברי הש"ך דאפילו אם מהני אבל מהני רק על החוב אבל לא על השטר אלא נשאר מלוה על פה).

דברי תוס' שאי אפשר לאשה להקנות את הכתובה במעמד שלשתן. **פרק המביא גט תמ"ז.**

ביאורו של הגר"ח שבמעמד שלשתן כיון ששלשתן נמצאים שם אין חסרון של אינו ברשותו של הנותן אלא חשיב ברשותו.

פרק המביא גט תמ"ד (קטע אחרון), תמ"ז.

דברי הגר"א שמהני גם אם נחשב אינו ברשותו. **פרק המביא גט תמ"ח.**

בענין שמעמד שלשתן מהני גם היכא שאינו בידו של האמצעי כגון אם קיימא באגם.

פרק המביא גט ש"מ* סק"ב, תל"ח, תל"ט (קטע "ועי' במהרש"א").

הסברא שאפילו אם מעמד שלשתן מהני במלוה אבל היינו משום שהזכיר את המלוה שהוא דבר מסוים, אבל היכא שאמר מנה סתם לא מהני כי אין כאן דבר מסוים.

פרק המביא גט תכ"ח.

שמעמד שלשתן מהני אע"פ שהי' מופקד אצלו מקודם ולא מסר לו עכשיו מיד ליד. **פרק המביא גט שמ"ב.**

המחלוקת ראשונים אם מספיק שיאמר תן מנה לפלוני או האם צריכים בדוקא שיאמר מנה לי בידך תנהו לפלוני. **פרק המביא גט ת"א.**

בענין מה שאפשר להקנות להאשה כסף קידושין ע"י מעמד שלשתן, דצ"ע דהא מעמד שלשתן מהני רק מדרבנן. **פרק המביא גט תי"ג.**

שלא תיקנו מעמד שלשתן כשהוא רוצה להקנות את החוב לב"ד. **פרק השולח פרוזבול ד'.**

ע"י שליח, על תנאי, טעות

דברי הרמב"ן שבמעמד שלשתן הנותן אינו יכול לעשות שליח לעמוד שם אבל המקבל שפיר יכול לעשות שליח.
פרק המביא גט תנ"ג (קטע "והנה ע"י ברא"ש").

בענין אם אפשר לעשות מעמד שלשתן על תנאי.

פרק המביא גט תנ"ג (קטע "והנה אם" ולהלן שם).

בענין היכא שעשה מעמד שלשתן בטעות האם הוא בטל כמו בכל מקח טעות.
פרק המביא גט תנ"ג (קטע "והנה יש").

דיני הלוח והנותן והמקבל לאחר שקנה במעמד שלשתן

ב' דעות על היכא שהלוח אינו משלם להמקבל: האם המקבל יכול לחזור על הנותן. ולפי הדעה שהוא שפיר יכול האם הכוונה היא שהנותן נשאר ערב או האם הוא נשאר בגדר בעל דינו של המקבל. ויש נפ"מ בזה היכא שהלוח טוען שכבר פרע להמקבל והמקבל אומר שלא שילם לו, דאם הנותן הוא ערב אינו אחראי לזה, כמו תמיד שאין המלוה יכול לתבוע מן הערב היכא שהלוח טוען פרעתי, אבל אם הוא נשאר בעל דין של המקבל שפיר יכול המקבל לחזור אליו.
פרק המביא גט ת"ס, תס"א.

עוד נפ"מ בהנ"ל.

פרק המביא גט תס"א.

בענין אם הטעם למה אחרי מעמד שלשתן אין הנותן יכול להודות שהלוח אינו חייב לו ולפוטרו מהמקבל, הרי זה משום שכבר אינו נקרא בעל דין (אלא לכל היותר נקרא רק ערב), או האם הוא שפיר נחשב בעל דין רק דהוי הודאת בעל דין במקום שחב לאחריני.

פרק המביא גט תס"א.

שלאחר מעמד שלשתן אין המקבל יכול להודות שהלוח אינו חייב כלום, ולתבוע מהנותן בחזרה את מה ששילם לו.
פרק המביא גט תס"א.

בענין אם המלוה יכול למחול את החוב לאחר שהקנה את החוב במעמד שלשתן כמו במוכר שטר חוב לחבירו.
פרק המביא גט תמ"ד, תמ"ו (קטע "מיהו נראה"), תס"א (קטע "וכמשמעות").

הסוברים שאחרי מעמד שלשתן השומר נעשה השומר של המקבל.

פרק המביא גט תל"ד (קטע "ועיין להלן" ולהלן שם), תל"ט.

הסברא שבמעמד שלשתן הלוח חייב בשיעבוד הגוף להמקבל.
פרק המביא גט תל"ד (קטע "ועיין להלן").

בענין אם אחרי מעמד שלשתן יכול לטעון פרעתי להראשון.
פרק המביא גט תנ"ה סק"ג.

מקח טעות

הדרך שהטעם למה מקח טעות בטל הרי זה כי הוי כאילו התנה על מנת שאין בו החסרון ההוא, ושלפי זה בדבר שאי אפשר להתנות אין נוהג הדין של מקח טעות.
פרק המביא גט תנ"ג (קטע "והנה יש אחרונים").

בענין היכא שהי' מקח טעות, האם זה נחשב שהמעות הם עכשיו ביד המוכר בתורת פקדון או בתורת מלוה.
פרק השולח נ"ה.

משכון

בענין אם היכא שאיבד המלוה את המשכון, מתבטל כל החוב, דהיינו אפילו מה שיותר משווי המשכון.
פרק השולח - פרוזבול מ"ו.

וכן בענין אם שביעית משמטת את החלק שהוא יותר משווי המשכון ורק מה שכנגד שווי המשכון אין היא משמטת.
פרק השולח - פרוזבול מ"ו.

דברי רעק"א בענין היכא שהמלוה איבד את המשכון.
פרק המביא גט תנ"א.

בענין אם מחילה מועילה על חוב שיש עליו משכון.

פרק השולח - עבדים כ"א סק"ז,
כ"ו בההערה, ל"ז (קטע "מיהו הנ"י"), ל"ח (קטע אחרון).

בענין "בעל חוב קונה משכון".

פרק השולח - עבדים ל"ז (קטע "מיהו י"ל").

ביאורי הפ"י והדבר אברהם בדברי תוס' שכתבו שכיון שבעל חוב קונה משכון שלא בשעת הלואה מש"ה אפילו בשעת הלואה אלים שיעבודי.

פרק השולח - פרוזבול מ"ד.

שיטת הרשב"א והר"ן שבעל חוב קונה משכון גם כשמשכנו בשעת הלואה.
פרק השולח - פרוזבול מ"ה.

ביאור הקצה"ח בדברי הגידולי תרומה שהיכא שתפס המלוה חפץ, הרי זה נעשה משכון וקני לי' אע"פ שהלוה לא נתן אותו בתורת משכון.

פרק השולח - פרוזבול מ"א.

הדרך שהמלאכה של עבד עברי היא בגדר חוב בעלמא, והעבד הוא בגדר משכון.

פרק השולח - עבדים כ"א סק"ד,
ל"ז.

נדה

בענין יבמה שהיא נדה, ע"י בערך יבום וחליצה - ערוה שנפלה ליבום.

בענין אם האיסור של נדה לבעלה הוא ביסודו משום טומאה או האם המעשה ביאה אסור מחמת עצמו.

פרק המביא גט מ"ג.

בענין אם הראי' הראשונה מטמאה אותה עד שתפסיק לראות, או האם כל ראי' וראי' מטמאה אותה בטומאה חדשה.

פרק המביא גט ל"ו (קטע ראשון וקטע "ולפי דבריו").

דברי הקובץ הערות שבנדה אין הגדר שהראי' הראשונה מטמאה אותה לעולם רק שאח"כ מתחדשת טהרה, אלא הרי היא טמאה בגלל המצב של כל רגע ורגע.

פרק המביא גט ל"ו (קטע "מיהו ראיתי" ולהלן שם).

המחלוקת בין תוס' והרשב"א בענין אם האיסור של נדה נחשב דבר שבערוה לענין עד אחד נאמן באיסורין ואין דבר שבערוה פחות משנים.

פרק המביא גט מ', מ"ג.

הדרך שנדה אינה בגדר ערוה כי המושג של ערוה הוא שהיא אסורה רק לאדם אחד ומותרת לכו"ע (וכן אשת איש מותרת מיהא לבעלה), ולא כשהיא אסורה לכל אחד מישראל כמו נדה.

פרק המביא גט מ"ג.

עוד סברא למה נדה לא חשיבא ערוה.

פרק המביא גט מ"ג.

בענין אם אשה מותרת לבעלה כשיש ספק ספיקא לטובת הצד שאינה נדה.

פרק המביא גט מ"ג.

נדריים

בענין אם ספק נדרי הקדש או צדקה הוא לחומרא או לקולא.

פרק השולח - עבדים מ"ו סק"ב.

דברי הרמ"א שגם קונם כללי מפקיע מידי שיעבוד, ודברי המחנה אפרים דזהו כר"ת שסובר שגם קדושת דמים מפקיעה מידי שיעבוד.

פרק השולח - עבדים פ"ב.

דברי הגמ' בנדריים דף פ"ו ע"ב שקונמות הם קדושת הגוף ודברי הגמ' ביבמות דף פ"ח ע"א שקונמות הם קדושת דמים.

פרק השולח - עבדים פ"ב (קטע "ובקצוה"ח" וקטע "אבל").

בענין פדיון בקונמות.

פרק השולח - עבדים פ"ב (קטע ראשון וקטע "אבל").

בענין אם היתר חכם מהני משום שאיגלאי שהנדר הי' טעות, או האם הוי בגדר עקירה למפרע, או האם הוי בגדר עקירה מכאן ולהבא למפרע.

פרק השולח מ"ח סק"ג, פ"ח (קטע ראשון).

דברי הש"ך בשם שו"ת הרא"ש שהתרת נדריים הוא מדין אתי דיבור ומבטל דיבור.

פרק השולח מ"ח סק"ג.

דברי הרא"ש בפ"ג דנדרים סי' ג' שנדר חשיב דבר שיש לו מתירין כי היתר חכם אינו בגדר גילוי מילתא שהנדר הי' טעות אלא החכם עוקר למפרע, ודברי הארזא דבי רב שכוונתו היא מכאן ולהבא למפרע. פרק השולח מ"ח סק"ג, פ"ח.

בענין היכא שעבר על הנדר והלקו אותו ושוב שאל על הנדר, האם זה מיקרי עכשיו שהלקינו אותו שלא כדין. פרק השולח פ"ח.

דברי הר"ן בנדרים דף כ"ז שנדר שבטל מקצתו בטל כולו אמור רק כשנתבטל על ידי היתר חכם אבל לא כשנתבטל על ידי הפרת בעל. פרק השולח מ"ח סק"ד, צ"ד.

בענין היכא שעשה שליח להפר למה לא סגי בשמיעת השליח, אלא האב או הבעל עצמו צריך לשמוע (לפי הצד שאין הבעל מיפר בלא שמיעה). פרק השולח ד' (קטע "והאור שמח").

סוטה

בענין שרטוט במגילת סוטה. פרק המביא גט קצ"ז (קטע ראשון וקטע "והנה כבר הבאנו" וקטע "וי"ל"), ר"ג (קטע "עוד שמעתי").

סוריא

בענין אם עולי בבל כבשו סוריא. פרק המביא גט רכ"ז.

הסברא שדוד קידש את סוריא בקידוש בפה כדרך שקידשו קדושה שני', ומש"ה קדושת סוריא לא בטלה עם החורבן. פרק המביא גט רכ"ז (קטע אחרון).

הקושיא שאפילו אם כיבוש יחיד לא שמי' כיבוש כי עוד לא כבשו את כל ארץ ישראל אבל למה לא נתקדש סוריא ע"י שגם אחרי שכבשו את יתר ארץ ישראל הרי ישבו בסוריא וגם זה מיקרי כיבוש. פרק המביא גט רל"ב, רל"ד.

שבסוריא נוהג דמאי. פרק המביא גט רכ"ז.

דברי ר"א שבסוריא נותנים חלה אחת. פרק המביא גט רכ"ז (קטע "והחזו"א").

סיחון

בענין המדריגה של ארצות סיחון ועוג, ע"י בערך ארץ ישראל - עבר הירדן.

בענין "עמון ומואב טיהרו בסיחון", ע"י בערך עמון ומואב.

סנהדרין

דברי הגרי"ז שהם הממונים על הדברים שנוגעים לכל ישראל. פרק המביא גט רל"ג (קטע "ובישוב").

דברי הגרי"ז שמה שצריכים סנהדרין הגדולה במינוי כהן גדול אין זה משום השם ב"ד שלהם אלא מפני שהם הממונים על הדברים שנוגעים לכל ישראל. פרק המביא גט רל"ג (קטע "ובישוב").

דברי הרמב"ם בפ"ב מהל' תרומות ה"ג שנקט שלכיבוש רבים צריכים סנהדרין הגדולה, והסברא שצריכים להם לא בתורת ב"ד אלא מפני שהם הממונים על הדברים שנוגעים לכל ישראל. פרק המביא גט רל"ג (קטע "וע"ע להלן" ולהלן שם).

ספק ספיקא

בענין להוציא ממון ע"פ ס"ס. פרק המביא גט תפ"ז.

בענין להוציא מחזקת מרא קמא. פרק המביא גט תפ"ז.

ספקות

שיטות הראשונים והאחרונים בספק מתנות כהונה וספק מתנות עניים, דהיינו היכא שהדבר נוגע גם לממונות וגם לאיסורים, האם מכריעים על פי כללי ממון או על פי כללי איסור.

פרק השולח - עבדים מ"ו סק"ב.

ספר תורה

דברי תוס' שאחרי שכתב ס"ת לשמו, שוב אינו יכול לחזור בו ולבטל את הלשמו. פרק השולח נ"ו, נ"ט.

עבד כנעני

בענין עבד כנעני שנשבה ע"י גוי ופדייתו, ע"י בערך שבאי.

דרכי קנייתו

שכשהאדון מוכר עבד כנעני גם הקנין איסור עובר להשני, או משום ששייך מכירה גם על הקנין איסור או משום שהקנין איסור נגרר אחר הממונות. פרק השולח - עבדים ס"ט.

בענין מה שעבד כנעני נקנה בחליפין, וכן בענין המחלוקת ראשונים אם הוא קונה את עצמו בחליפין.

פרק השולח - עבדים מ"ו סק"ו (קטע "ובסק"ג" וקטע אחרון), ע"א (קטע "ועוד כתב בסק"ג" וקטע "ועוד הביא").

מדריגת עבד כנעני ומהות העבדות

בענין משמעות דברי הרמב"ם שבכל עבד גוי יש מזרע חם, ומשמעות דברי רש"י בקידושין שיתכן עבד גוי שאינו בא מזרע כנען.

פרק השולח - עבדים מ"ה* סק"א (קטע "והנה בדרכנו הנ"ל" ולהלן שם).

בענין עבד אין לו חיים.

פרק השולח - עבדים ס"א (קטע "והידיש הגר"ח").

שלא שייך עבדות לעצמו.

פרק השולח - עבדים ל"ט (קטע "והאמרי משה").

הדרך שמצד הסברא היינו אומרים שלא שייך בעלות על אדם אחר, רק שחידוש הוא שחידשה התורה בפרשת עבד כנעני.

פרק השולח - עבדים מ"ז (קטע "מיהו שמעתי").

הדרך שכשהוא נעשה עבד הרי זה בגדר מקצת גרות, ושעת שחרור היא בגדר גמר

גרות. והדרך שכשהוא נעשה עבד הרי זה בגדר גרות גמורה רק שגזיה"כ היא שהוא חייב במצות רק כאשה ואסור בבת ישראל. והדרך שהוא עוד גוי גמור רק שגזיה"כ היא שהוא חייב במצות כאשה.

פרק השולח - עבדים ל"ט (קטע "והאמרי משה"), ס"א.

יסודו של הגר"ח שמה שאין קידושין תופסין בעבד כנעני ובשפחה כנענית אין זה בגלל שלענין קידושין הרי הם עוד בגדר גוים, אלא באמת כבר נפקע מהם הדין שאין קידושין תופסין בעכו"ם, ויש כאן גרות גם לענין זה, ותלה בזה מחלוקת בין תוס' והרמב"ם.

פרק השולח - עבדים ס"א.

בענין המחלוקת בין רבי מאיר וחכמים אם עבדים כנענים הם כקרקעות (חכמים) או כמטלטלין (רבי מאיר).

פרק המביא גט שצ"ה.

ספיקת הפמ"ג אם יש מצות ואהבת לרעך כמוך כלפי עבד כנעני.

פרק המביא גט שע"ד (קטע "ועיין עוד בפרי מגדים").

בענין אם יש חיוב צדקה כלפי עבד כנעני. פרק המביא גט שנ"ו, שס"א, שע"ד.

בענין אם יש חיוב פדיון שבויים כלפי עבד כנעני שנשבה.

פרק המביא גט שע"ד (קטע אחרון), פרק השולח - עבדים ז'.

בענין אם לפי הריטב"א שסובר שהוא יכול להפקיר את הקנין איסור, הרי הוא יכול להוריש את הקנין איסור בלי הממונות וכגון היכא שהפקיר רק את הממונות ומת. פרק השולח - עבדים נ"ג.

איסורו לקהל והתירו לשפחה כנענית

שיטת תוס' ביבמות שכוונת המ"ד שסובר שעכו"ם שבא על בת ישראל הולד כשר היא שהולד הוא גוי: בענין אם לפ"ז בעבד הבא על בת ישראל הולד הוא עבד או האם הולד הוא גוי (אבל עכ"פ אינו עובד את האדון כיון שאמו ישראלית).

פרק השולח - עבדים ס"א.

שיטת הרמב"ם שאין איסור לאו על ישראל לבעול שפחה כנענית, ומחלוקת המפרשים אם יש מיהא איסור דאורייתא או רק איסור דרבנן.

פרק המביא גט שפ"ד סק"א, פרק השולח - עבדים [השיטה שהוא רק מדרבנן], ג"ז [כהנ"ל].

בענין אם לפי הרמב"ם גם האיסור של עבד לבת חורין הוא רק מדרבנן או האם איסור זה הוא מהתורה.

פרק המביא גט שפ"ד סק"א, פרק השולח - עבדים, ג"ז.

הדרך שמפקיר עבדו יצא לחירות ואינו צריך גט שחרור כי ההפקר פועל באמת רק על הממונות רק שכיון שנפקע הממונות הה"נ שנפקע חלק האיסור כי האיסור נגרר אחרי הממון: שאפילו אם לא קנה העבד עצמו מן ההפקר אבל עצם העובדא שאין רשות רב עליו בממונות הרי זה מתירו לבת ישראל.

פרק השולח - עבדים ג"א.

הדרך שמפקיר עבדו יצא לחירות ואינו צריך גט שחרור כי ההפקר קאי גם על חלק האיסור: שהביאור בזה הוא שאי אפשר שיהי' איסור על עבד כנעני לקהל בלי שיהי' ארון על האיסור הזה, וממילא אם הוא הפקר נפקע האיסור.

פרק השולח - עבדים כ"ט.

דברי הרמב"ם בפיה"מ שמה שעבד כנעני מותר בשפחה כנענית הרי זה בגלל עבודת רבו דהיינו כדי שהוולדות יהיו של הרב.

פרק השולח - עבדים ס"ב.

בענין מה שעבד כנעני אסור בשפחה כנענית מיד לאחד שקיבל שטר שחרור אע"פ שעוד לו טבל.

פרק השולח - עבדים ס"א (קטע "ועוד הוכיח").

שיטת רש"י שמעוכב גט שחרור אסור בשפחה כנענית כיון שאין כבר להרב ממונות בהעבד וההיתר לשפחה כנענית

הוא משום עבודת רבו, ושיטת תוס' שהוא מותר בשפחה כנענית.

פרק השולח - עבדים ל"ט (קטע "והאמרי משה"), מ"ה (קטע "ועוד הוכיח"), ס"א (קטע "וביאר הגר"ח"), ס"ב.

בענין אם עבד כנעני לאחר שהפקירו רבו (למ"ד צריך גט שחרור) מותר עדיין בשפחה כנענית שרבה הפקיר אותה.

פרק השולח - עבדים ס"ב (קטע "ועכ"פ").

מוחזקות וחזקת מרא קמא על עבד כנעני, ודינים שונים בנוגע להבעלות עליו

ראיית השערי יושר מתוס' דלא כהקלה יעקב שסובר שבספק שחרור מעמידים את העבד בחזקת האדון שהוא המרא קמא ושוב נגרר חלק האיסור אחרי הממונות.

פרק המביא גט שצ"ב סק"ב.

דברי הקובץ הערות שעבד או בהמה שזכה בו כהן מחמת מוחזקות או מחמת חזקת מרא קמא יכול לאכול תרומה כי חשיב ממונו בתורת ודאי והאיסור נגרר אחרי הממון (וכהנ"ל בשם הקהלת יעקב, והקובץ הערות הוכיח כן מב"מ דף ו'), אבל היינו רק אם הכהן עצמו מסתפק אם העבד הוא שלו או לא, אבל היכא שהכהן יודע את האמת, אין העבד אוכל על סמך המוחזקות או החזקת מרא קמא.

פרק המביא גט שצ"ג (קטע אחרון).

כהנ"ל, שהיכא שיש ספק אם יצא לחירות, ויש הוכחה שמהני לענין ממון שמוכיחה שהוא עוד עבד, א"כ מכיון שב"ד פוסקים שהממונות שייך להאדון, שוב ממילא מסתעף מדבר זה שהעבד שייך להאדון גם בנוגע לאיסורין כי האיסורין נגררין אחרי הממון כי אי אפשר שיהי' עבד בממונות בלי שיהי' קיים גם חלק האיסור.

פרק השולח - עבדים ע"ג (קטע "ויש לומר").

אבל להיפך שפיר שייך, וכגון היכא שעשה הודאת בעל דין שהוציא עבד כנעני לחירות, הרי זה מהני רק על הממון, אבל אין העבד נותר ע"ז בבת ישראל עד שיכתוב לו עכשיו גט שחרור כמו במפקיר עבדו למ"ד צריך גט שחרור דחוינן שהמ"ד הזה סובר שיתכן שיהי' עבד לענין חלק האיסור בלי חלק הממון.
פרק השולח - עבדים ע"ג (קטע "וי"ל").

בענין שאם יש ספק אם העבד יוצא לחירות אמרינן שיש להאדון חמ"ק.
פרק השולח - עבדים מ"ו סק"ב.

בענין דברי הקצה"ח בסי' פ"ח סק"ט שהיכא שיש ספק אם העבד יצא לחירות אין העבד נקרא מוחזק בעצמו כי על זה גופא אנו דנין כי אם הוא שייך להאדון אין העבד נחשב מוחזק כי ידו כיד רבו (ודברי הריטב"א והנתייה"מ שהעבד שפיר מיקרי מוחזק).
פרק השולח ע"ד.

גזילת וגניבת עבד כנעני

דברי הגר"ח שאע"פ שלא שייך קניני גזילה בעבדים אבל מעשה גזילה שפיר שייך ושלכן סובר הראב"ד שאע"פ שאין עבדים נגזלים ואין הגולן קונה בשינוי אבל בכל זאת הרי הוא חייב לשלם אם נשרף העבד או נאבד.
פרק השולח - עבדים כ"ג (קטע "ועיין גם").

בענין אם עבד שנגזל לא מיקרי ברשות הבעלים או האם הוא שפיר מיקרי ברשות הבעלים משום שהוקש לקרקעות או משום שיד עבד כיד רבו.
פרק השולח - עבדים כ"ג (קטע "ובאמת" וקטע אחרון).

שיטת הראב"ד שמהני יאוש על עבדים, וקושיית הש"ך דהא עבדים אינם נגזלים, ותירוצו של הנתייה"מ.
פרק השולח - עבדים י"ז סק"א, כ"ב (קטע "ברם עי' בשט"מ" - עליות דרבנו יונה), כ"ג (קטע "והנה הנתייה"מ" ולהלן שם), כ"ד, כ"ח (קטע "מיהו הראוני").

שארין עבד כנעני יכול לקנות קניני גזילה בעצמו (אפילו לפי רבי מאיר שסובר שעבדים הם כמטלטלין).
פרק המביא גט שצ"ה.

בענין למה כל עבד כנעני שבורח מרבו אינו קונה את עצמו מדין כיבוש מלחמה.
פרק השולח - עבדים כ"א סק"ג (קטע "ועכ"פ אפילו").

דברי התוס' ר"ד שעבד שנכבש על ידי השבאי ונפדה, העבד צריך גט שחרור מן הבעלים הראשונים, כי הקנין איסור נשאר אצלם אע"פ שהממון שייך להשני שפדה אותו. וכן אם מכר ישראל עבדו לגוי, או שמכר אותו לישראל רק למעשה ידיו, הקנין איסור נשאר אצל המוכר.
פרק השולח - עבדים כ"ח*, ל' סק"ד, נ"ב (קטע אחרון).

החייב לזונן

בענין הטעם למה לומר שיכול אדם לומר לעבדו עשה עמי ואיני זנך, והטעם לומר שאינו יכול.
פרק המביא גט שנו"ו.

בענין אם המ"ד שסובר שיכול האדון לומר להעבד עשה עמי ואיני זנך סובר כן גם היכא שאין העבד יכול לחזור על הפתחים, ואם נאמר שאינו יכול אלא חייב האדון לזוננו האם זה מדין צדקה או מדיני עבד.
פרק המביא גט שס"א, שע"ב, שע"ד, שפ"ח.

בענין היכא שאומר האדון צא מעשה ידיך למזונותיך: האם זה מועיל כי האדון זוכה במעשה ידים רק כשהוא נותן מזונות וממילא בכה"ג אין לו מעיקרא זכות בהמעשה ידים, או האם המעשה ידים הם של האדון בכל האופנים רק שהוא אומר להעבד שהמעשה ידים יהיו המזונות. וכן הצד שצא מעשה ידיך במזונותיך הרי זה רק בגדר נתינת רשות מהאדון להעבד לעבוד לעצמו אבל לעולם הברירה נשאת ביד העבד להמשיך ולעבוד בשביל האדון

ולקבל מזונות (ולכאורה צד זה הוא דלא כהצד השני לעיל בסמוך שהמעשה ידיים הם המזונות).

פרק המביא גט שנ"ט, ש"ס, שס"ד, שס"ו.

בענין אם יש חיוב עצמי לזון את העבד כנעני שלו, או האם כל החיוב הוא תחת המעשה ידיים.

פרק המביא גט שנ"ו.

בענין היכא שאמר לעבדו צא מעשה ידיך למזונותיך, איך זוכה העבד בהמעשה ידיים הלא מה שקנה עבד קנה רבו.

פרק המביא גט שנ"ט.

בענין אם יש חיוב לזון עבד כנעני היכא שמעשה ידיו אינם מגיעים לסכום המזונות (לא ספיק) (ולכאורה זהו דלא כהצד שיש חיוב עצמי לזוננו). ומה הדין בכה"ג היכא שאמר לו צא מעשה ידיך למזונותיך.

פרק המביא גט ש"ס.

בענין אם לפי המ"ד שסובר שאינו יכול לומר להעבד עשה עמי ואיני זנך, היכא שאמר כן האם חל לכל הפחות המדרגה של צא מעשה ידיך למזונותיך שהרי אמר שאינו רוצה לזוננו ורק מה שאמר עשה עמי הרי זה בטל.

פרק המביא גט שס"ב.

שאינן העבד יכול לתפוס מזונות מרבו בשביל מחר היכא שכבר קיבל בשביל היום.

פרק המביא גט שס"ד.

דברי הרמב"ם שאם העבד הוא של נכסי מלוג אין הבעל יכול לומר להעבד עשה עמי ואיני זנך.

פרק המביא גט שפ"ח.

אכילת תרומה

דברי תוס' בדרף י"ב שאכילת תרומה ע"י עבד כנעני היא מצוה, ובענין אם כוונתם היא שהעבד מקיים מצוה, או האם כוונתם היא שהאדון מקיים מצוה בזה שתרומתו

נאכלה א"נ בזה שנאכלה ע"י עצמו או קנין כספו (כלומר אבל לא ע"י כהנים אחרים).

פרק המביא גט ש"צ.

דברי הרמב"ם בפיה"מ שם שאין באכילת העבד מצוה כי הרי זה כמו היכא שבהמתו אוכלת (ושמדבריו ביד החזקה משמע דשפיר איכא מצוה).

פרק המביא גט ש"צ, שצ"ג (קטע "שו"ר").

בענין אם עבד יכול לברך על אכילת תרומה אשר קדשנו בקדושתו של אהרן, או לא הואיל ואינו מזרע אהרן.

פרק המביא גט ש"צ.

שמעוכב גט שחרור אוכל תרומה.

פרק השולח - עבדים ס"ב.

האיסור למוכרו לחו"ל

שמדברי רבי מאיר משמע שלענין האיסור למכור עבד לחו"ל עכו אינה כארץ ישראל ואסור למכור עבד לעכו. ובענין אם זה קאי על גם החצי של ארץ ישראל או האם זה קאי רק על החצי של חו"ל.

המביא גט י"ג סק"ב, רכ"ו סק"ב סק"ג סק"ד סק"ה, חלק ההערות דף ב' הערה מ"ג והערה מ"ה.

בענין המוכר עבדו מעכו לעכו.

חלק ההערות דף ב' הערה מ"ה.

בענין אם הטעם למה קונסים את הלוקח ומוציאים את העבד לחירות הרי זה כי גרם להפקיע אותו ממצות ישוב ארץ ישראל, או האם זה משום שגרם להפקיע אותו מהמצות שתלויות בארץ, או האם זה משום שגרם לו להיות רחוק מעיקר הישוב.

פרק המביא גט רכ"ו סק"א.

חיובו במצות

הדרך שכשהוא נעשה עבד הרי זה בגדר מקצת גרות, ושעת שחרורו היא בגדר גמר גרות. והדרך שכשהוא נעשה עבד הרי זה

בגדר גרות גמורה רק שגזיזה"כ היא שהוא חייב במצות רק כאשה ואסור בבת ישראל. והדרך שהוא עוד גוי גמור רק שגזיזה"כ היא שהוא חייב במצות כאשה.
פרק השולח - עבדים ל"ט (קטע "והאמרי משה"), ס"א.

מה שקנה עבד קנה רבו

דברי הריטב"א שאם הקנה אדם חפץ לחצי עבד הרי זה מתפשט לכל העבד, וזהו הטעם גם למה אמרינן שמה שקנה עבד קנה רבו, דהרב קונה כי חשיב גוף אחד עם העבד.

ד' דרכים בביאור מה שקנה עבד קנה רבו (ודברי הריטב"א הנ"ל הם הדרך הראשון).
פרק מביא גט שצ"ה.

דברי הקצה"ח שאם האדון חבל בעבדו הרי האדון חייב נזק לעבדו, רק שהאדון עצמו זוכה בו משום שמה שקנה עבד קנה רבו.
פרק המביא גט שפ"ב*.

דברי הנתיח"מ שהחובל בעבד כנעני ומשבתו ממלאכתו אינו חייב לשלם שבת להאדון כי העבד הוא אצל האדון כשורו וחמורו שאין על זה חיוב שבת, אלא החיוב שבת הוא להעבד רק שמה שקנה עבד קנה רבו.

פרק המביא גט שפ"ב* (קטע "וכעין זה").

דברי הדברי יחזקאל שהחיוב של נזק ושבת הם חיובים ישירים להאדון, אבל החיובים של ריפוי וצער הם חיובים להעבד רק שמה שקנה עבד קנה רבו.

פרק המביא גט שפ"ב* (קטע אחרון).

דברי הקומץ המנחה שעבד אינו יכול לחייב את עצמו ממון לאדם אחר.

פרק השולח - עבדים ע"א (קטע אחרון).

חצי עבד חצי בן חורין

בענין אם חצי עבד חצי בן חורין הוא תמיד

תערוכות של עבד ובן חורין, או האם יום אחד הרי הוא לגמרי עבד ויום אחד לגמרי בן חורין.

פרק השולח - עבדים מ"ב בההערה.

בענין אם מותר להאדון לעשות עבודת עבד עם חצי עבד חצי בן חורין ביום שעובד את רבו, או האם אסור בגלל החצי בן חורין.

פרק השולח - עבדים מ"ב בההערה.

דברי הירושלמי שחצי עבד וחצי בן חורין שקידש ביום של רבו אין חוששין לקידושין, ושם קידש ביום של עצמו חוששין לקידושין.

פרק השולח - עבדים מ"ב בההערה.

דברי הירושלמי שלא מצינו עבד שמשתחרר וחוזר ומשתעבד.

פרק השולח - עבדים מ"ב בההערה.

הגמ' בדף מ"ב שאי אפשר לומר שביום של רבו ישא שפחה ושכיום של עצמו ישא בת חורין.

פרק השולח - עבדים מ"ב בההערה.

דברי הרשב"א בשבת דף ד' ע"א בד"ה הא דאמרינן וכי וכו' שבחצי עבד וחצי בן חורין אין איסור לשחרר את החצי עבד.

פרק השולח - עבדים מ"ב.

יום או יומים

בענין אם גם שפחה כנענית ישנה כדין יום או יומים.

פרק השולח - עבדים ס"ב (קטע "והנה שמעתי").

לעולם בהם תעבודו

"לעולם בהם תעבודו רשות דברי רבי ישמעאל ר"ע אומר חובה".

פרק השולח - עבדים מ"ג בההערה.

בענין אם העשה של לעולם בהם תעבודו הוא ביסודו מצות עשה לעבוד בו, או האם

הוא איסור עשה לשחרר אותו, או האם הוא שניהם יחד.

פרק השולח - עבדים מ"ג.

השיטה שהאיסור לשחרר עבד כנעני אינו דאורייתא אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא הוא.

פרק השולח - עבדים מ"ה* סק"ב.

דברי החינוך ששורש המצוה של לעולם בהם תעבדו הוא כדי שנהי' פנויים לעשיית מצות ע"י שמלאכתנו תהי' נעשית ע"י עבדים, ולכן מותר לשחררו לצורך מצוה (וכן אפילו לצורך מצוה דרבנן אם היא מצוה דרבים), וצירוף להנ"ל שעי"ז הרי העבד יתחייב במצות.

פרק השולח - עבדים מ' (קטע אחרון).

סברת החת"ס שהטעם של לעולם בהם תעבדו הוא כדי שגם בניו של העבד יהיו של האדון.

פרק השולח - עבדים מ"ב בההערה (קטע אחרון).

הסברא שהטעם למה אסור לשחררו הוא כדי שתתקיים בו הקללה של עבד עבדים יהי' לאחיו.

פרק השולח - עבדים מ"ה* סק"א (קטע "ובטעם הדבר").

קושיית החת"ס דכיון שאסור לשחרר איך חל השחרור הלא כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני.

פרק השולח - עבדים מ"ג (קטע "והנה עיין בחת"ס").

שאין איסור לשחרר את הקנין איסור. **פרק השולח - עבדים מ"ג (קטע "מיהו הרשב"א").**

בענין שיטת הרמב"ן שהאיסור לשחרר עבד כנעני הוא רק כשמשחררו בחנם כי הוה דוגמת הלאו של לא תחנם, ודברי הרשב"א שחולק על זה.

פרק המביא גט שע"ד (קטע "והנה שי' הרמב"ן"), פרק השולח - עבדים מ' - מ"ב, מ"ג (קטע "שו"ר"), מ"ד, מ"ה*.

בענין אם לפי הרמב"ן עוברים ע"י שחרור

עבד כנעני גם על לעולם בהם תעבדו וגם על לא תחנם, או האם עוברים רק על לעולם בהם תעבדו, כי אין כוונת הרמב"ן לומר שלא תחנם נאמר גם על עבד כנעני, אלא רק שחרור אסור משום הפסוק של לעולם בהם תעבדו, וכוונת הרמב"ן היא רק לומר שהאיסור של לעולם בהם תעבדו דומה בגדרו הלאו של לא תחנם דהיינו שרק בחנם אסור.

פרק השולח - עבדים מ"ה* סק"א (קטע "מיהו יש ליישב" ולהלן שם).

דברי החת"ס שהקפידא בלא תחנם הוא שהגוי לא ירויח, ואפילו אם הישראל לא יפסיד, אבל הקפידא בלעולם בהם תעבדו הוא רק שהישראל לא יפסיד.

פרק השולח - עבדים מ"ה* סק"א (קטע אחרון).

הקושיא איך כתיב והפדה שעבד כנעני יוצא בכסף הלא אסור לשחרר עבד כנעני. **פרק השולח - עבדים מ"ג (קטע "והנה עיין בחת"ס"), מ"ד, מ"ה* סק"א (קטע ראשון), מ"ה**.**

דברי הרשב"א בשבת דף ד' ע"א בד"ה הא דאמרין וכי וכו' שבחצי עבד חצי בן חורין אין איסור לשחרר את החצי עבד. **פרק השולח - עבדים מ"ב.**

שחרורו - כללי

הדרך שכשהוא נעשה עבד הרי זה בגדר מקצת גרות, ושעת שחרור היא בגדר גמור גרות. והדרך שכשהוא נעשה עבד הרי זה בגדר גרות גמורה רק שגזיה"כ היא שהוא חייב במצות רק כאשר ואסור בבת ישראל. והדרך שהוא עוד גוי גמור רק שגזיה"כ היא שהוא חייב במצות כאשר.

פרק השולח - עבדים ל"ט (קטע "והאמרי משה"), ס"א.

הצד שהטבילה של שעת שחרור היא מדרבנן.

פרק השולח - עבדים ס"א (קטע ראשון).

השיטה שאע"פ שעבד צריך לטבול בשעת שחרור אבל שפחה כנענית אינה צריכה

לטבול בשעת שחרור כי השחרור אינו משנה כלום ביהדותה שהרי גם לפני השחרור וגם אחרי השחרור הרי היא חייבת במצות שנשי ישראל חייבות בהן.

פרק השולח - עבדים ס"ב (קטע "והנה שמעתי").

בענין אם הטבילה של שעת שחרור צריכה להיות אחרי השטר שחרור.

פרק השולח - עבדים ס"א (קטע "מיהו הרמב"ם" ולהלן שם).

המחלוקת בין תוס' והרמב"ם בענין למה אינו צריך לקבל על עצמו מצות בשעת שחרור (ודברי הגר"ח).

פרק השולח - עבדים ס"א (קטע "ועוד כתב הגר"ח" ולהלן שם).

היסוד שטבילה שאינה מועלת בשעתה אינה יכולה להועיל על לאחר זמן.

פרק השולח - עבדים ס"א (קטע "מיהו הרמב"ם").

בענין אם אפשר לקדש שפחה כנענית לאחר שקבלה שטר שחרור אבל עוד לא טבלה.

פרק השולח - עבדים ס"א (קטע "מיהו הגר"ח").

שיטת רש"י שמעוכב גט שחרור אסור בשפחה כנענית כיון שאין כבר להרב ממונות בהעבד וההיתר לשפחה כנענית הוא משום עבודת רבו, ושיטת תוס' שהוא מותר בשפחה כנענית.

פרק השולח - עבדים ל"ט (קטע "והאמרי משה"), מ"ה (קטע "ועוד הוכיח"), ס"א (קטע "וביאר הגר"ח"), ס"ב.

שמעוכב גט שחרור אוכל תרומה.

פרק השולח - עבדים ס"ב.

סברות המחלוקת בין רבי מאיר ורבנן בענין אם זכות היא לעבד לצאת לחירות או חוב. **פרק המביא גט של"ב, של"ג (קטע "והנה אולי" ולהלן שם), של"ה.**

שיטת הרי"ף והרמב"ם (ורש"י קודם שחזר בו) שאע"פ שרבנן סוברים שזכות הוא לעבד לצאת לחירות, וממילא הרב יכול לעשות בשבילו שליח לקבלה, אבל בכל

זאת היכא שהרב אמר תנו, נהי שאינו יכול לחזור בו, אבל גיטא לא הוי עד דאתי לידו.

פרק המביא גט ב' סק"א (קטע "ובשו"ת"), רנ"ח, רע"ב (קטע ראשון וקטע "ברם יש להקשות"), רע"ג, של"ד (ודעת הרשב"א שהיינו משום שהאדון התכוין לעשות תנאי על מנת שיגיע לידו), של"ז** סק"ב, ת"ו, תס"ג.

בענין משחרר חצי עבדו.

פרק המביא גט רפ"ד (קטע "וכעין").

דעת הטור בשם הרמ"ה שקנין מהני לשחרר את העבד לענין הממונות ומש"ה טול שטר שחרורך מעל גבי קרקע מהני לענין הממונות מדין קנין שטר.

פרק המביא גט ת"ח.

שכמו ששחרור מפקיע מידי חיוב ושיעבוד הה"נ שהוא מפקיע מקנין ממון כגון קנין למעשה ידים או קנין פירות.

פרק השולח - עבדים כ"א סק"ז (קטע אחרון).

דברי הכתב סופר שבשחרור יכול האדון לחזור בו תכ"ד, ואינו כמו גירושין שאינו יכול.

פרק המביא גט ב' סק"א (קטע "וע"ע בכתב סופר").

הגמ' בקידושין דף ס"ג שלפי רבי מאיר שסובר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הרי הוא יכול לכתוב לעבד כנעני לכשאקחך הרי אתה לעצמך.

פרק השולח - עבדים נ"ט (קטע ראשון).

בענין אם קטן יכול לשחרר עבד.

פרק השולח - עבדים ס"ט.

המחלוקת בין רש"י והרשב"ם בענין אם כשאפטרופוס של קטן משחרר הרי זה נחשב שהקטן הוא המשחרר או האם זה נחשב שהאפטרופוס הוא המשחרר.

פרק השולח - עבדים ס"ט, ע', ע"א (דעות הרמב"ם והראב"ד בזה), ע"ב (ר"ת).

שחרורו - ע"י שן ועין

בענין למה הוציאה התורה את העבד ע"י שן ועין הלא לפי רבי מאיר חוב הוא לעבד לצאת מתחת רבו לחירות. פרק המביא גט שצ"ח.

בענין אם הפלת שן ועין מועילה להפקיע את הקנין ממון או את הקנין איסור או האם אינה מפקיעה כלום רק שחל חיוב על האדון לשחרר.

פרק השולח - עבדים כ"ט.

ביאור המחלוקת תנאים אם היוצא בשן ועין צריך גט שחרור או לא. פרק השולח - עבדים כ"ט.

"תחת עינו ולא תחת עינו ושינו".

פרק השולח - עבדים כ"ט (קטע אחרון).

שחרורו - ע"י כסף

בענין אם יציאת עבד כנעני בכסף היא חלות רגילה של קנין כסף או האם היא חלות מחודשת של שחרור.

פרק השולח - עבדים ל"ט (קטע "וע"ע שם"), מ"ו סק"ו, מ"ט סק"ד, נ"ו סק"ב, ס"ט, ע"א (קטע "עוד רצה") (ראיית האמרי משה מ"פקע כספיו").

דברי תוס' בדרך ל"ט ע"ב שביציאת כסף הכסף פועל בעיקרו על הממונות ("עיקר קנין כסף מפקיע ממון") ולא על הקנין איסור.

פרק השולח - עבדים נ"ג, נ"ו סק"ב.

בענין למה כסף אינו יכול לפעול על הקנין איסור היכא שכבר פקע כספיו.

פרק השולח - עבדים נ"ו סק"ב.

שהאדון יכול לשחרר את העבד כנעני בכסף בעל כרחו.

פרק השולח - עבדים ל"ט (קטע "ובסק"ו").

שחרורו - ע"י שטר

קושיית הקצה"ח למה צריכים בשטר שחרור כתיבה לשמו ושאר דיני גט אשה הלא יכול להואיל מדין שטר מכירה רגיל

לפי שמואל שסובר שמפקיר עבדו יצא לחירות ואין צריך גט שחרור (ומוכח מדברי הקצה"ח ששייך מושג של מכירה לעצמו) (ועי' לעיל כאן בסקט"ז בשם הטור בשם הרמ"ה).

פרק השולח - עבדים ל"ט (קטע אחרון), מ"ו סק"ו, נ"ו סק"א, ע"א (קטע "ועוד הביא").

דברי הקצה"ח בסי' ר' סק"ה שאין העבד צריך לקנות את השטר שחרור (וכן אשה את הגט) אלא סגי במעשה נתינה.

פרק המביא גט ר"מ, רנ"א, ת"ב, תי"ג, פרק השולח - עבדים ל"ט (קטע אחרון), נ"ח.

בענין אם בשחרור מהני טול שטר שחרור מעל גבי קרקע (וכן זה שחרור והנייר שלי). פרק המביא גט ר"מ, רנ"א, רפ"ד, של"ו סק"א (קטע "ועי' בנתיחה"מ"), שמ"ה, ת"ח.

שמה שצריכים שהשטר שחרור יהי' כתוב לשמו אפשר ללמוד ממה שכתוב וחופשה לא ניתן לה, אבל מה שמחובר פסול צריכים ללמוד מלה לה מאשה. חלק ההערות דף ב' הערה צ"ד.

דברי רש"י שאפשר לשחרר עבד כנעני ע"י לזרוק את הגט לתוך הד' אמות שלו. פרק המביא גט שפ"ד.

בענין "צאי בו (בשטר שחרור) והתקדשי בו".

פרק המביא גט רנ"א (קטע "וכתב הר"ן"), פרק השולח - עבדים נ"ח - ס"א.

שיטת התוס' רי"ד בב"ק דף צ' ששטר שחרור של עבד כנעני יכול לפעול על דרך להפקיע את הממון ושוב ממילא פקע הקנין איסור, אבל בשן ועין הדבר הוא להיפך דהיינו שהתורה מפקיעה את הקנין איסור ושוב ממילא נפקע הקנין ממון.

פרק השולח - עבדים כ"ט (קטע אחרון), ל' סק"ב (קטע "מיהו לפ"ז"), ל"א (קטע "ועי' באור שמח"), ל"ב.

דברי האור שמח שאפשר לשחרר ע"י שטר שחרור את חלק האיסור ואז הממונות נגרר אחרי האיסור (ודברי רעק"א בדף ל"ח בנוגע לזה).

פרק השולח - עבדים כ"ח (קטע "ובספר ארזא דבי רב"), ל"א, ל"ב, נ"ד (קטע ראשון), נ"ה, ע"ח סק"א (קטע "וביאר").

דברי רעק"א בדף ח' שנוקט כדברי האור שמח הנ"ל.

פרק המביא גט רמ"א (קטע "ויש ליישב").

בענין אם מה שגם הממונות נפקע הרי זה משום שהפקעת האיסור גוררת עמה הפקעת הממונות בפועל, או האם זה משום שאי אפשר שישאר ממונות בלי הקנין איסור.

פרק השולח - עבדים נ"ה.

דברי רש"י בענין למה אין גט שחרור לאחר מיתה.

פרק המביא גט רע"ב, ת"ז, ת"י סק"ה.

הסברא שהג"ש של לה לה מאשה קאי רק על מהות השטר שחרור אבל לא על מעשה נתינה.

פרק המביא גט רפ"ד (קטע "ובסברת" וקטע "וכעין").

הסברא לומר שהיכא שמצד הלשון של השטר יש להסתפק אם הוא מתכוין לשחרר את העבד הרי השטר פסול בתורת ודאי (אע"פ שאנו באמת אין מסתפקים על כוונתו) משום שאין זה בגדר ספר כריתות. **פרק המביא גט ר"נ (קטע "מיהו באמת").**

סברת הנתיחה"מ שאם האדון עשה שליח להולכת גט שחרור הרי העבד יכול להופכו לשליח לקבלה, משא"כ בגירושין, והטעם למה.

פרק המביא גט של"ו סק"א (קטע "ועי' בנתיחה"מ").

דברי הפ"י בענין למה לא טענינן מזויף בגט שחרור של עבד. **פרק המביא גט ט"ו (קטע "והנה גם הרמב"ם").**

שהיכא שהעבד קנוי להאדון רק לענין שוויותו אבל לא לענין גופו אין האדון יכול לכתוב לו שטר שחרור.

פרק השולח - עבדים מ"ו סק"ד.

שחרורו - ע"י הפקר

המחלוקת בין שמואל ורבי יוחנן בענין אם המפקיר עבדו יצא לחירות וצריך גט שחרור (רבי יוחנן) או האם יצא לחירות ואינו צריך גט שחרור (שמואל).

פרק המביא גט שפ"ד סק"א, פרק השולח - עבדים כ"ט (ביאור המחלוקת).

בענין איך העבד קונה את עצמו מן ההפקר. **פרק השולח - עבדים ל"ט.**

הקושיא שלפי אמימר שסובר שהמפקיר עבדו ומת, אותו עבד אין לו תקנה, כי אינו יכול להוריש את הקנין איסור, א"כ היכא שלא הפקירו אלא מת למה הקנין איסור עובר לבנו.

פרק השולח - עבדים נ"ג.

"איכא דאמרי אמר אמימר המפקיר עבדו, אותו עבד אין לו תקנה" (פי' אפילו אם לא מת): בענין אם גם החולקים על אמימר וסוברים שהמפקיר עבדו יכול לתת לו גט שחרור ולשחרר את חלק האיסור הרי הם מודים שאחרי שהפקיר את עבדו אי אפשר להוריש את הקנין איסור.

פרק השולח - עבדים ס"ה (קטע "ובדעת").

שיטת הריטב"א שלפי שמואל שסובר שהמפקיר עבדו יצא לחירות ואינו צריך גט שחרור הרי ההפקר מועיל בדרך ישיר גם על הקנין איסור.

פרק השולח - עבדים כ"ח (קטע "ובספר ארזא דבי רב"), כ"ט (קטע "וצ"ל"), ל"ב, ל"ו (קטע "מיהו

כל זה"), נ"ג, ע' (קטע "ועכ"פ")
(דברי האמרי משה שנוקט שלא
שייך הפקר על הקנין איסור).

בענין אם עבד כנעני לאחר שהפקירו רבו
(למ"ד צריך גט שחרור) מותר עוד בשפחה
כנענית שרבה הפקיר אותה.
פרק השולח - עבדים ס"ב (קטע
"ועכ"פ").

דברי הפסקי התוס' שאם הפקיר שפחתו,
הרי בני' שנולדו אחרי ההפקר בגדר עבדים
אפילו לענין ממון, ודברי הרדב"ז שהם
עבדים של עצמה וצריכים גט שחרור ממנה.
פרק השולח - עבדים ס"ג.

שחרורו - ע"י חליפין

בענין מה שעבד כנעני נקנה בחליפין, וכן
בענין המחלוקת ראשונים אם הוא קונה את
עצמו בחליפין.

פרק השולח - עבדים מ"ז סק"ו
(קטע אחרון), ע"א.

השיטה שע"י חליפין נפקע רק הממונות
אבל לא האיסורים.
פרק השולח - עבדים ע"א (קטע
"ועוד הביא").

גר שמת והניח עבד כנעני

דברי המאירי בענין אם עבד גדול קונה
עצמו במיתת הגר רק אם ידע ממיתת הגר.
פרק השולח - עבדים נ"ב (קטע
"ועי' במאירי").

בענין אם לפי אבא שאול שסובר שהמפקיר
עבדו קטן אין הקטן קונה את עצמו אלא
הרי הוא נשאר הפקר, האם יוכל האדון
שוב לשחרר את הקנין איסור (לפי התוס'
רי"ד בדף ל"ח ע"א).

פרק השולח - עבדים נ"ב (קטע
אחרון).

דרכו של הר"י שלפי רבנן המיתה פועלת
גם על הממונות ומקנה את העבד לעצמו
כמו ששטר שחרור מקנה את העבד לעצמו,
והדרך שהמיתה פועלת רק על האיסורים
ולא על הממונות רק דס"ל לרבנן שקטן
יכול לזכות בעצמו בדרכי קנין, וכן הדרך

שאינן המיתה עושה כלום אלא ההפקר הוא
שפועל על האיסורים.
פרק השולח - עבדים נ"ב.

דברי הרמ"א שאם הניח הגר עבד קטן
שאינו קונה את עצמו כי פסקינן כאבא
שאול, ולא זכה בו שום אדם ואח"כ נתגדל,
אין לו תקנה, והחולקים על הרמ"א.
פרק השולח - עבדים נ"ב (קטע
"ועי' ברמ"א"), נ"ה.

בענין מה יהי' לפי רבנן במפקיר עבד קטן,
האם הוא קונה את עצמו כמו במיתת הגר.
פרק השולח - עבדים נ"ב (קטע
"והנה לפי הדרך").

המחלוקת בין רש"י ור"ת בקידושין דף כ"ג
בענין היכא שהעבד עסוק בעבודה לאדם
מסוים בשעה שנעשה הפקר, האם האדם
ההוא זוכה בו (רש"י) או האם לפי האיכא
דאמרי שם העבד זוכה בעצמו (ר"ת),
ושיטת הר"י שעבד גדול קודם לזכות
בעצמו אפילו אם אינו מתכוין ואפילו לפי
הלישנא קמא שם (אבל רק לפי רבנן ולא
לפי אבא שאול).

פרק השולח - עבדים ע'.

דעת הרי"ף בענין הנ"ל.
פרק השולח - עבדים כ"ח (קטע
"ועיין בדבר אברהם").

עבד עברי

בענין עבד עברי שנשבה ע"י גוי ופדייתו,
עי' בערך "שבאי".

קניית ומכירת עבד ואמה - כללי

שהאדון אינו יכול למכור את העבד עברי
שלו לאדם אחר.
פרק השולח - עבדים ל' בהערה
הראשונה.

ו. מכירתו ע"י ב"ד

שב"ד אינם מוכרים עבד עברי לעכו"ם.
פרק השולח - עבדים ל"ח (קטע
ראשון).

מהות העבדות - כללי

יד עבד כיד רבו בעבד עברי.
פרק השולח - עבדים ל"ט (קטע
"והקצה"ח").

דברי המהרי"ט שאין בעבד עברי מושג של קנין איסור.

פרק השולח - עבדים ל"ב.

בענין אם מוכר עצמו גופו קנוי.

פרק השולח - עבדים ל"ז (קטע "והנה זה לשון" וקטע "מיהו עיין בריטב"א").

הגמ' בב"ק דף קי"ג שאם עבד עברי הנמכר לגוי יוצא בעל כרחו של הגוי הרי זה גול ולא הפקעת הלואתו כי עבד עברי גופו קנוי.

פרק השולח - עבדים י"ח סק"ב, כ"א סק"ז, ל' סק"ב (קטע "מיהו לק"מ"), ל"ח.

בענין הא שלענין תרומה ופסח לא אמרינן שעבד עברי גופו קנוי.

פרק השולח - עבדים ל"ז (קטע "ושוב ראיתי").

ההיתר לישא שפחה כנענית

בענין אם ההיתר לישא שפחה כנענית הוא משום שיצא קצת מקדושת ישראל, או האם הוא משום החיוב לעבוד להרב (ע"י שהולדות יהיו עבדים של הרב).

פרק השולח - עבדים ל"ז (קטע "וי"ל"), ס"ב (קטע "והנה גם").

בענין אם עבד עברי מותר אפילו בשפחה כנענית שאינה של רבו.

פרק השולח - עבדים ל"ז (קטע "ועכ"פ" וקטע "מיהו אי"), ל"ח ובהערה, ס"ב בהערה.

בענין אם נמכר לעכו"ם מותר בשפחה כנענית.

פרק השולח - עבדים ל"ח (קטע ראשון).

שגם לפי הריטב"א שסובר שנמכר לעכו"ם אסור בשפחה כנענית אבל אם יתגייר הגוי ויקנה ש"כ שוב יהי' העבד מותר בה מכח אותה מכירה שנמכר לו בהיותו עדיין נכרי.

פרק השולח - עבדים ל"ח (קטע ראשון).

שיטת הריטב"א שאפילו אם מוכר עצמו אין רבו מוסר לו שפחה כנענית, אבל היינו

שלא שייך עבדות לעצמו.

פרק השולח - עבדים ל"ט (קטע "והאמרי משה" וקטע "וע"ע שם בסק"א").

שהחייב לזון עבד עברי הוא מהא דכתיב כי טוב לו עמך (כתובות נ"ח ע"ב).
פרק המביא גט שני"ו.

מהות העבדות - גופו קנוי וקנין איסור

"עבד עברי גופו קנוי": בענין אם זה קאי על הממונות או על הקנין איסור.

צדדים בענין הממונות של עבד עברי:

א) המלאכה היא בגדר חוב בעלמא ומהני מחילת האדון, ואפילו אם לא מהני מחילה כשיש משכון, אבל מה שהעבד מוחזק בעצמו הרי זה כחזרת המשכון.

ב) כהנ"ל שהמלאכה היא בגדר חוב בעלמא, אבל לא מהני מחילת האדון כי לא מהני מחילה על חוב שיש עלי' משכון, ומה שהעבד מוחזק בעצמו אינו כחזרת המשכון, ולכן צריכים שטר שחרור.

ג) כהנ"ל שהמלאכה היא בגדר חוב בעלמא, רק שכשיש משכון לא מהני מחילה גרידא אלא ככה"ג מחילה צריכה קנין, והשטר שחרור הוא הקנין על המחילה (ומה שהעבד מוחזק בעצמו אינו כחזרת המשכון).

ד) כהנ"ל שהמלאכה היא בגדר חוב בעלמא, רק שגופו משועבד הוא להאדון למלאכה.

ה) שהמלאכה אינה בגדר חוב בעלמא, אלא גופו של העבד קנוי למעשה ידים.

פרק השולח - עבדים י"ח סק"ב, כ"א סק"ז, כ"ו (קטע "וחזינן"), ל"ה - ל"ט, מ"ט סק"ג.

בענין המהות של הקנין איסור: האם הוא בגדר בעלות על גופו של העבד או האם הוא בגדר זכות בעלמא.

פרק השולח - עבדים מ"ט סק"ג.

רק בעל כרחו של העבד, אבל העבד מותר בשפחה כנענית, והחולקים על הריטב"א. פרק השולח - עבדים ל"ו (קטע ראשון), ל"ז (קטע "מיהו עיין בריטב"א"), ל"ח (קטע ראשון).

שאפילו לפי הריטב"א מוכר עצמו מותר רק בש"כ של רבו, אפילו אם מכרוהו בית דין מותר אפילו בש"כ שאינה של רבו. פרק השולח - עבדים ל"ח (קטע ראשון).

שחרורו - כללי

בענין אם יסוד הדין של יציאות שש ויובל וסימנין וגרעון כסף ומיתת האדון הוא שהעבד או האמה נמכרו רק עד הפרקים ההם, או האם זה נקרא שהמכירה היתה לעולם רק שהפרקים הנ"ל הרי הם בגדר הפקעות הבאות לאחר מכאן. פרק השולח - עבדים ט"ו.

שחרורו - ע"י הפקר ומוחזקות בעצמו

בענין אם אפשר לשחרר עבד עברי ע"י שפיקרנו. פרק השולח - עבדים ל"ה, ל"ט.

בענין איך הוא קונה את עצמו מהפקר. פרק השולח - עבדים ל"ט (קטע "והנתיבות" ולהלן שם).

בענין למה לא מהני בעבד עברי מה שהאדון מרשהו לקנות את עצמו ממנו. פרק השולח - עבדים ל"ט.

שחרורו - ע"י שטר

בענין דברי רש"י שילפינן שטר שחרור של עבד עברי משום שלא גרע מעבד כנעני. פרק השולח - עבדים ל"ב.

בענין אם שטר שחרור מועיל בעל כרחו של העבד. פרק השולח - עבדים ל"ט (קטע "ושוב").

עבירות

סברות בענין אם לא לפרוע חוב נחשב עבירה בשוא"ת או בקו"ע. פרק השולח - פרוזבול כ"א.

הדרך שכל היכא שגורם התחדשות של גזילה הרי זה נחשב בגדר קום ועשה אע"פ שלא עשה מעשה. פרק השולח - פרוזבול כ"א סק"א (קטע "ונראה").

עד אחד

דינים הנוהגים כשאינו נאמן

בענין היכא שעל חלק מהעדות הרי הוא רק עד אחד, האם זה פוסלו להשאר, וכן את יתר העדים, כי עדות שבטלה מקצתה (משום היותו עד אחד) בטלה כולה. פרק המביא גט רמ"ב בהערה.

בענין שלפעמים ע"א מהני לענין ממון

בענין אם עד אחד נאמן בממון כשנים כשאינו בא להוציא ממון ממוחזק. פרק המביא גט כ"ט, ל" (קטע אחרון), מ"א, פרק השולח ל"ב (קטע "וי"ל"), צ"ב (קטע "והפ"י").

בענין דברי הר"ן שע"א נאמן לומר שמציאה שייכת לפלוני, ודרכיהם של השער משפט והפרי יצחק בדבריו. פרק המביא גט כ"ט.

עד אחד בשטר

בענין אם עד אחד בשטר חשיב שטר, ושיטת הרמב"ם שע"א בשטר מחייב שבועה. פרק המביא גט ל"ז, קל"ג סק"ט.

עד אחד נאמן באיסורין

בענין מאיפוא יודעים שעד אחד נאמן באיסורין היכא שאינו אומר נגד חזקה, וכן מאיפוא יודעים שהוא נאמן כנגד חזקה היכא שהדבר הוא בידו. פרק המביא גט ל"ג, ל"ד.

השיטה שע"א נאמן באיסורין רק להתיר אבל לא לאסור. פרק המביא גט ל"א**.

בענין אם בע"א נאמן באיסורין גם קרוב כשר, וכן עדות בכתב. פרק המביא גט קל"ג סק"י.

שגוי אינו נאמן באיסורין.

חלק ההערות דף ב' הערה פ'.

חזרה ע"י אמתלא

בענין אם ע"א באיסורין יכול לחזור בו ע"י אמתלא.

פרק המביא גט תנ"ז (קטע "שוב").

עד אחד נגד חזקה, ובידו

המחלוקת בין הרא"ש ובין הרמב"ן והרשב"א אם להלכה עד אחד נאמן באיסורין אפילו כנגד חזקה קמייתא (גם כשאינו בידו).

פרק המביא גט כ"ח סק"ב (קטע ראשון), ל"ח.

בענין מאיפוא יודעים שעד אחד נאמן באיסורין היכא שאינו אומר נגד חזקה, וכן מאיפוא יודעים שהוא נאמן כנגד חזקה היכא שהוא בידו.

פרק המביא גט ל"ג, ל"ד.

סברת הבית הלוי שהיכא שעד אחד מעיד נגד חזקה, אבל ה"י בידו מתחילה לשנות את החזקה, אין זה נקרא לגבי דידי' שהוא מעיד נגד חזקה.

פרק המביא גט ל"ג (קטע "ועיין גם בבית הלוי"), מ"ב.

בענין עד אחד נגד חזקה העשוי' להשתנות. פרק המביא גט ל"ו (קטע "גם יש לבאר" והלן שם), מ' (קטע "ברם יש ליישב").

בענין אם ע"א נאמן להעיד על מקוה שהוא כשר ושיכולים לטבול בו ואין זה מיקרי שהעיד נגד החזקה טומאה של הגברא.

פרק המביא גט כ"ח סק"ב סק"ד סק"ו (דברי הגרש"ש שנאמן אפילו לאחר הטבילה ודלא כהתורה גיטין).

בענין אם עד אחד נאמן להעיד שעגל כבר הגיע לשמונה ימים ומותר לשוחטו.

פרק המביא גט כ"ח סק"ג סק"ד סק"ו (דברי הגרש"ש שהוא נאמן אפילו לאחר השחיטה ודלא כהתורה גיטין).

בענין אם בידו מועיל בתורת ראי' והוכחה שאומר אמת, או האם זה מועיל משום שהיכא שהדבר הוא בידו הרי הוא נחשב בעלים ובעלים נאמנים על שלהם. ודרך הפכי שאדם נאמן על שלו משום דהוי בידו.

פרק המביא גט ל"ג (קטע "ובדעת תוס' וכו' ולהלן שם), ל"ו (קטע אחרון), מ' (קטע "וביאר המהרי"ק" ולהלן שם), מ"ב, מ"ח (קטע "ברם").

עד אחד נגד רוב, וכן נגד כחות אחרים

בענין עד אחד נגד רוב.

פרק המביא גט רי"א.

בענין ע"א נגד מיגו, עי' בערך מיגו - מיגו נגד ע"א.

עי' עוד בענין זה בערך מיגו - מיגו להוציא.

בענין ע"א נגד מיגו בדבר שבערוה, עי' בערך מיגו - דינים שונים בענין לאיזה דברים מועיל מיגו.

בענין ע"א נגד הפה שאסר, עי' בערך הפה שאסר - הפה שאסר נגד כחות אחרים.

"כל היכא שהאמינה התורה עד אחד הרי הוא כשנים"

בענין כל היכא שהאמינה התורה עד אחד הרי הוא כשנים.

פרק המביא גט נ"ג (קטע "ועי' בכתב סופר").

המחלוקת ראשונים בענין אם אמרינן שע"א נאמן כשנים, ושאינ המכחיש נאמן, רק בעד טומאה בסוטה, ועד אחד בעגלה ערופה שאומר ראיתי את הרוצח, וע"א שאומר מת בעלה, או האם גם בע"א נאמן באיסורין, וביאורים בזה.

פרק המביא גט כ"ח סק"ב (קטע "והתו"ג"),

דברי הש"ך שע"א נאמן כשנים רק היכא

שיש פסוק שהוא נאמן ואינו רק מצד הסברא.
פרק המביא גט כ"ח סק"ב (קטע ראשון).

עד אחד בדבר שבערוה

בענין אם עד אחד נאמן בדבר שבערוה היכא שהדבר הוא בידו, ובענין מה שבעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן מכאן ולהבא אבל לא למפרע, עי' בערך דבר שבערוה.

בענין עד אחד שאומר מת בעלה, עי' בערך עדות אשה.

בענין אין דבר שבערוה פחות משנים, עי' בערך דבר שבערוה.

הוחזק האיסור בע"א

דברי הרמב"ם בהל' סנהדרין שהאיסור עצמו בעד אחד יוחזק ושוב מלקין עליו.
פרק המביא גט כ"ח (ודברי תוס' בחולין שחולקים עליו, ודרכיהם של התורה גיטין, התפארת יעקב, והדברי יחזקאל בדבריו), ל"ז, נ"ג (קטע אחרון).

הנאמנות של אב לומר קידשתי את בתי, וכן שנתגרשה

בענין אם האב שאמר קידשתי את בתי יכול לחזור בו ע"י אמתלא.
פרק המביא גט תנ"ז (קטע "ושוב").

עדות

בענין עדות בדבר שבערוה, עי' בערך דבר שבערוה.

בענין הא שצריכים עדות שאתה יכול להזימה, עי' בערך הזמה - יכול להזימה.

כללי

דברי הרמב"ם בהל' יסודי התורה שהנאמנות של שני עדים אינה בגדר סברא אלא בגדר גזיה"כ לחוד, ואין הכוונה שאתי קרא וקמ"ל סברא.

פרק השולח - עבדים ע"ה (ושהרשב"א חולק על זה וסובר דאתי קרא וקמ"ל סברא).

הגדת וקבלת עדות

בענין אם קבלת עדות נחשבת פסק דין על העדים עצמם.

פרק המביא גט קנ"ו (קטע "והנה יש לומר"), קנ"ח.

אין עד נעשה דיין (ובית דין שראו)

בענין אין עד נעשה דיין - הטעמים.
פרק המביא גט קנ"ו (קטע "והנה יש לומר"), קנ"ח.

שאם העד יהי' גם דיין הרי זה חסרון גם בהדיינות ולא רק בהעדות (וזה שייך רק לפי הטעם של ועמדו, וכן לפי הטעם של עביד איניש לאחזוקי שקרי', אבל לא לפי הטעם של עדות שאתה יכול להזימה).
פרק המביא גט קנ"ו.

אינו חוזר ומגיד

דברי הבית יעקב בכתובות דף י"ח שאפילו אם הדין הי' שחוזר ומגיד, אבל בכל זאת לא היו יכולים לעקור את עדותם הראשונה, אלא הי' נשאר תרי ותרי (והריטב"א חולק).
פרק המביא גט תנ"ז (קטע האחרון).

שכל זמן שלא נגמרו החקירות הרי הוא יכול לחזור בו מגוף העדות.

פרק המביא גט נ"ב (קטע "א").

שאפילו אם הדין הי' שחוזר ומגיד אבל הי' צריך אמתלא.

פרק המביא גט תנ"ז.

בענין הא שגם על שטר אמרינן שכיון שהגיד בתוך השטר שוב אינו חוזר ומגיד.
פרק המביא גט נ"ב.

דברי הקצה"ח שאם אחרי שנתקיים השטר אמרו עדי השטר שאנשים אחרים זייפו את חתימתן הרי זה נקרא חוזר ומגיד אע"פ שלפי דבריהם מעולם לא חתמו, והיינו משום שבעינינו יש כאן שטר שנחקרה עדותו בב"ד, והחולקים על זה.

פרק המביא גט נ"ב (קטע "וכן היכא"), תנ"ו (קטע אחרון).

בענין הא שגם על שטר אמרינן שכיון שהגיד בתוך השטר שוב אינו חוזר ומגיד.
פרק המביא גט נ"ב.

דברי הקצה"ח שאם אחרי שנתקיים השטר אמרו עדי השטר שאנשים אחרים זייפו את חתימתן הרי זה נקרא חוזר ומגיד אע"פ שלפי דבריהם מעולם לא חתמו, והיינו משום שבעינינו יש כאן שטר שנחקרה עדותו בב"ד, והחולקים על זה.
פרק המביא גט נ"ב (קטע "וכן היכא"), תנ"ו (קטע אחרון).

תרי ותרי כשיש חזקה

הדרך שהטעם של המ"ד שסובר שתו"ת הוא ספיקא דאורייתא ושגם מהתורה לא מהני חזקה במקום תו"ת הרי זה כי הוא סובר שחזקה היא בגדר בירור והרי יש לנו כבר הבירור הכי גדול בעולם, ותרי כמאה.
פרק השולח - עבדים ע"ה.

שאר כחות במקום תרי ותרי

בענין אם חמ"ק מהני במקום תו"ת.
פרק השולח - עבדים ע"ה.
 בענין אם חמ"ק מהני במקום תו"ת.
פרק השולח - עבדים ע"ה.

פסולי עדות - כללי

דברי תוס' שאין לעשות על פי שטר שחתומים עליו עדים פסולים אע"פ שיודעים שהדבר אמת, והטעם למה.
חלק ההערות דף ד' הערה י"א והערה י"ב.

בעל דבר, ונוגע

דברי הרא"ש בשם הראב"ד שבעל דבר לא מיקרי בגדר עד, ושלכן לא שייך לומר בגללו שבטלו שאר העדים.
פרק המביא גט רמ"ב (קטע "ועיין בדו"ח"), רמ"ה סק"ד.

קורבה

שאם העדים קרובים להערב הרי הם פסולים גם להלוח.
פרק המביא גט רמ"ה סק"א.

בענין היכא שהגיד ב' הגדות, הגדה אחת על קרוב והגדה אחת על רחוק, האם שתיהן בטלות משום הדין שעדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, וכגון היכא שכתב אדם שטר שכל נכסיו יהיו לשני בני אדם

והעדים הם קרובים לאחד מהם (דברי הרא"ש בשם הירושלמי).
פרק המביא גט רמ"ב (קטע "והנה עיין"), רמ"ה סק"ד.
 המחלוקת בענין היכא שהדיינים הם קרובים להעדים.
פרק המביא גט קנ"ח.

גוי

דברי רש"י, והמרדכי בשם ספר החכמה, שגוי כשר לעדות.
פרק המביא גט רס"ג סק"ב (קטע אחרון), רצ"ד, ש"ב, ש"ח סק"א (קטע "ג").

הקושיא איך מהני מה שערכאות לא מרעי נפשיהו, הלא גוים פסולים לעדות מן התורה.

פרק המביא גט ש"ב (קטע "והאבן האזל").

מפי כתבם, פסול אילם, עדות בשטר
 שיטת רש"י והבעל המאור ששטר לא מיפסל משום "מפי כתבם" כי השיב מפי כתבו של הלוה.

פרק המביא גט מ"ה (קטע "והנה כבר תמהו"), פרק השולח - פרוזבול ז' (קטע "והנה הראשונים" וקטע אחרון).

שיטת הרמב"ם ששטר רא"י מהני רק מדרבנן אבל מהתורה פסול משום מפי כתבם.

פרק המביא גט ח' סק"ב (קטע "ועיין בש"ך").

שיטת הרמב"ם הנ"ל, וקושיית הרמב"ן שלפ"ז איך מהני שטרי קידושין וגירושין הלא הוי מפי כתבם, ותירוצו של הגר"ח.

פרק השולח - פרוזבול ז' (קטע "והנה הראשונים").

שיטת ר"ת שיכול אדם לשלוח עדות לב"ד בכתב, ומפיהם ולא מפי כתבם ממעט רק אילם.

פרק המביא גט ח' סק"ב (קטע "ועיין בש"ך"). פרק השולח - פרוזבול ז' (קטע "והנה הראשונים" ולהלן שם).

עוד בענין עדות בשטר

בענין אם עדות בשטר מיקרי בשם הגדה.
פרק המביא גט נ"ב.

הדרך שאפילו אם שטר רא"י מהני מהתורה אבל היינו רק אחרי שנחקרה בב"ד, ולכן צריכים העדים לזכור אז את העדות, ואע"פ שמהני אפילו אם מתו אבל הרי זה רק מדרבנן, ורבנן תיקנו רק כשמתו או אינם נמצאים כאן לפנינו.

פרק המביא גט ח' סק"ב (קטע "ושוב כתב"), נ"ב (קטע "ב"), נ"ג (קטע "ועוד י"ל").

שהעדים החתומים על הגט הרי הם עדים גם על כשרות הגט ולא רק על רצון הבעל לגרש.

חלק ההערות דף ג' הערה נ"ו.

נמצא אחד מהם קרוב או פסול כולם פסולים, ועדות שבטלה מקצתה בטלה כולה

בענין אם אומרים נמצא אחד מהם קרוב או פסול כולם פסולים גם היכא שאינו פסול בגופו אלא שהגדתו נפסלה, וכגון היכא שהעידו שלא בפני הבעל דין, או שנפסל משום דהוי עדות שאי אתה יכול להזימה, וכן האם אמרינן בכגון זה שהגדה שבטלה מקצתה בטלה כולה, כגון היכא שהוכחשו, אשר בכה"ג העדים עצמם לא נפסלו, רק שהגדתם נפסלה, האם נפסל גם החלק שאמרו לפני החלק שהוכחש, או האם לא מתבטל החלק ההוא כיון שהעדים עצמם לא נפסלו.

פרק המביא גט נ"ח (קטע אחרון).

בענין הגדה שבטלה מקצתה בטלה כולה בצירוף של בפני נכתב היכא שכתב "עצמך ונכסיו" וכן היכא שכתב "כל נכסיו".
פרק המביא גט רמ"ב.

בענין היכא שהגיד ב' הגדות, הגדה אחת על קרוב והגדה אחת על רחוק, האם שתיהן בטלות משום הדין שעדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, וכגון היכא שכתב אדם שטר שכל נכסיו יהיו לשני בני אדם,

והעדים הם קרובים לאחד מהם (דברי הרא"ש בשם הירושלמי).
פרק המביא גט רמ"ב (קטע "והנה עיין"), רמ"ה סק"ד.

בענין למה אם חתם אחד מן העדים על הגט שלא לשמה לא אמרינן בטלו כולם.
פרק המביא גט נ"ח.

דברי הרא"ש בשם הראב"ד שבעל דבר לא מיקרי בגדר עד ושלכן לא שייך לומר בגללו שבטלו שאר העדים.
פרק המביא גט רמ"ב (קטע "ועי' בדו"ח"), רמ"ה סק"ד.

שליח נעשה עד

דרכם של האור שמח והאמרי משה בביאור המחלוקת אם שליח נעשה עד או לא.
פרק המביא גט קנ"ו (קטע ראשון), פרק השולח ג' (קטע "עוד הקשה"), ד' (קטע "וע"ע באור שמח").

דרכו של הריב"ש בביאור המחלוקת אם שליח נעשה עד או לא.
פרק המביא גט קנ"ו (קטע "והנה יש לומר").

סברת התורת גיטין ששליח נעשה עד פירושו הוא שיכול להעיד אח"כ כשכבר אינו שליח, אבל אינו יכול להיות מעדי הקיום כי חשיב אז בעל דבר.
פרק המביא גט כ"ז, קב"ד (קטע "והתורת גיטין"), קנ"ג סק"א, קנ"ד, קנ"ו בההערה, קנ"ז (קטע "ועי' בתו"ג").

סברת הקהלות יעקב ששליח נעשה עד כי אמרינן פלגינן, ומאמינים שהיא מקודשת בלי להאמין שהוא הי' השליח.
פרק המביא גט כ"ז, קב"ד (קטע "וכן כתב"), קנ"ד.

דברי הרא"ש במכילתין בריש פרק השולח דנראה מדבריו שאין שליח נעשה עד, היפך ממסקנת הסוגיא בקידושין שליח נעשה עד, ודברי הטור על זה.
פרק המביא גט כ"ז, קב"ד (קטע "והמחנ"א" ולהלן שם), קנ"ד, קנ"ז.

שיטת הרי"ף שלא אמריןן בשליח לקבלה
ששליח נעשה עד.
פרק השולח ד' (קטע "ובחלקת
יואב").

עד מפי עד

שהיכא שאין צריכים הגדה בב"ד מהני עד
מפי עד.
פרק המביא גט קנ"ג סק"ד.

עדות אשה

הטעם למה מהני ע"א שאומר מת בעלה.
פרק השולח ל'.
בענין שיכול להעיד בכתב.
פרק המביא גט קל"ג סק"ו.

עזרא

בענין קידוש ארץ ישראל בימי עזרא.
רכ"ז.

עלי' לרגל

בענין אם יש חיוב לעלות לרגל מחוץ
לארץ, וכן מארץ ישראל מדרך רחוקה.
פרק המביא גט צ"ט.

עמון - מואב

דברי הדבר אברהם בענין היכא שהיתה
קרקע מסוימת מיועדת להגיע לידי עמון
ומואב, האם הי' מותר לישראל לזכות בה,
או האם זה נכלל בהלאו כיון שקנינו של
הישראל בא לגרוע כוחם של עמון ומואב.
פרק השולח - עבדים כ"א סק"ג
(עיי"ש הצירוף).

בענין "עמון ומואב טיהרו בסיחון".

פרק השולח - עבדים י"ז, י"ח, כ',
כ"א סק"א סק"ג סק"ד, כ"ה, כ"ו.

שיטת הרשב"א והריטב"א שסיחון קנה
מעמון ומואב בכיבוש מלחמה.
פרק השולח - עבדים י"ז סק"א
סק"ב.

שיטת רש"י שסיחון קנה מעמון ומואב
בקנין רגיל של חזקה לאחר יאוש, וקושיית
הראשונים דכיון שקרקע אינה נגזלת לא
מהני יאוש, ותירוצים על זה.
פרק השולח - עבדים י"ז סק"א.

דברי הדבר אברהם בענין למה כתב התוס'
רי"ד שגבי הכיבוש של סיחון מעמון ומואב
הי' גם יאוש.
פרק השולח - עבדים כ"א סק"ג
(קטע "ושוב הקשה").

עציץ

בענין אם לעציץ של חרס שאינו נקוב יש
דין של מחובר כיון שיש יניקה דרך החרס.
פרק המביא גט רט"ז.

בענין אם הטעם לומר שהעפר שבתוך
העצוץ נקוב נחשב קרקע הוא משום שהוא
בטל להקרקע או האם זה משום שהוא בטל
להזרעים.
פרק המביא גט רט"ז.

דברי הגר"ח דלא כהנ"ל אלא שבאמת
להעפר יש דין של תלוש ומש"ה הקשה
למה מה שגדל בתוך עצוץ נקוב אינו נחשב
טבל וחולין מעורבין זה בזה כי הזרעים
יונקים גם מן העפר שבתוך העציץ.
פרק המביא גט רט"ז.

בענין אם העציץ מתבטל מתורת כלי כיון
שהוא נקוב כשיעור שורש קטן ויש יניקה.
פרק המביא גט רט"ז.

בענין כתב גט על חרס של עצוץ נקוב.
פרק המביא גט רט"ז.

בענין הא דכותבין פרוזבול על חרס של
עציץ נקוב אע"פ שהוא כלה.
פרק השולח - פרוזבול ל"ח (קטע
"ועוד כתב"), מ"ב.

עקירת דבר מן התורה

הדרך שכל היכא שצריכים מעשה הרי זה
נחשב חומרא בהאיסור ואי אפשר לעקור
אע"פ שזה שעובר על האיסור אינו זה
שעושה את המעשה אלא אדם אחר עושהו.
פרק השולח - פרוזבול כ"א סק"ב.

שיש כח ביד חכמים לעקור אפילו בקו"ע
היכא שהדבר נראה הגון.

פרק המביא גט תנ"ג (קטע
"ובאמת"), פרק השולח ל', ס"ט,
ע"ט, פרק השולח - פרוזבול י"ג,
ל' (קטע "ועל עצם").

הסברא שהטעם למה אין יכולים לעקור בקום ועשה אינו משום חומרת האיסור אלא משום שהדבר ניכר ואוושא מילתא. פרק השולח - פרוזבול כ"א סק"ב.

דרכו של הקובץ הערות שמה שחכמים יכולים לעקור בשוא"ת אין זה בגלל שהם יכולים לעקור את החיוב לעשות את המצוה, אלא הרי הם יכולים לחדש איסור לעשות את המצוה, אשר מעתה יש איסור לעשות את המצוה, וכן יש חיוב לעשות את המצוה, וממילא אסור לעשות את המצוה כי שוא"ת עדיף. פרק השולח - פרוזבול ל' (קטע "ובנוגע").

בענין אם הכח לבטל בשוא"ת הוא גם על חיוב ממון, דהיינו שיכולים לבטל שלא יצטרך לשלם, או האם לממון צריכים דוקא את הכח של הפקר ב"ד הפקר. פרק השולח - פרוזבול כ"א סק"א (קטע "גם י"ל").

סברות בענין אם לא לפרוע חוב נחשב עבירה בדרך שוא"ת או בדרך קו"ע. פרק השולח - פרוזבול כ"א.

הדרך שכל היכא שגורם התחדשות של גזילה הרי זה נחשב בגדר קום ועשה אע"פ שלא עשה מעשה. פרק השולח - פרוזבול כ"א סק"א (קטע "ונראה").

דברי המהר"ם שיף שעקירה של מקצת התקנה אינה נחשבת בגדר עקירה. פרק השולח - פרוזבול ל', ל"ג.

דברי המהר"ם שיף שב"ד יכולים לעקור דברי ב"ד קדום בשוא"ת אפילו אם אינם גדולים בחכמה ובמנין, ודברי הקובץ הערות בענין זה. פרק השולח - פרוזבול ל'.

דברי הרמב"ם בפ"ב מהל' ממרים שב"ד יכולים לעקור תקנת ב"ד אחר בדרך הוראת שעה כי אינו יותר חמור מדברי תורה. פרק השולח - פרוזבול ל' (קטע "ובנוגע").

בענין "אפקעינהו רבנן לקידושין מיני". פרק השולח פ', פ"א, פ"ה - פ"ה.

ערבות

בענין אם שיעבוד נכסים הוא בגדר "חצי קנין" שיש להמלוה בנכסי הלוה, או האם הוא בגדר ערבות, דנכסי הלוה ערבים לו. פרק המביא גט תמ"ד (קטע "ועי' בר"ן"), פרק השולח - פרוזבול כ"א סק"א (קטע "ועי' בספר"), מ"ג, פרק השולח - עבדים ע"ח סק"ב (הדרך ששיעבוד הוא בגדר חצי קנין אבל רק על שוויות החפץ אבל לא על גוף החפץ), צ'.

ערי מקלט

שעבד שגלה לערי מקלט אין רבו חיוב לזונו ולא עוד אלא שגם עכשו מעשה ידיו לרבו. פרק המביא גט שס"ב, שס"ו, שס"ז.

עריות

נדה

המחלוקת בין תוס' והרשב"א בענין אם האיסור של נדה נחשב דבר שבערוה לענין עד אחד נאמן באיסורין ואין דבר שבערוה פחות משנים. פרק המביא גט מ', מ"ג.

הדרך שנדה אינה בגדר ערוה כי המושג של ערוה הוא שהיא אסורה רק לאדם אחד ומותרת לכו"ע (ואשת איש מותרת לבעלה), ולא כשהיא אסורה לכל אחד מישראל כמו נדה.

פרק המביא גט מ"ג.

עוד סברא למה נדה לא חשיבא ערוה. פרק המביא גט מ"ג.

אשת איש

בענין דיני אשת איש שזינתה, עי' בערך סוטה.

בענין אם אשת איש נאסרת בשעת הקידושין לעולם, רק שאח"כ מיתת הבעל וגירושין מפקיעין את האיסור, או האם מתחילה הרי היא נאסרת רק עד אותה שעה

כי מה שאוסר אותה הוא המצב של כל רגע ורגע שהיא עוד אשת איש.
פרק המביא גט ל"ו (קטע "מיהו ראיתי").

עשה דוחה לא תעשה

דברי תוס' בפסחים דף נ"ט שעשה חמור, כגון עשה שיש בו כרת, דוחה אפילו אם אין כאן בעידנא.
פרק השולח - עבדים מ"ה* סק"ב.
דברי הרא"ש בברכות דף מ"ז שבעשה דברים יש קידוש השם וקידוש השם דוחה שאר מצות.
פרק השולח - עבדים מ'.

פדיון הבן

שאע"פ שאין פודין את הבן בקרקע אבל בכל זאת יכול הכהן לגבות קרקע וזכה בהקרקע למוכרו והפדיון יהי' מהכסף שיקבל בשביל הקרקע.
פרק המביא גט תס"ג סק"ג.

פועל

יד פועל כיד בעל הבית

המחלוקת אחרונים אם נאמר דין מיוחד של יד פועל כיד בעל הבית, יותר מסתם שליחות. ובענין אם מה שקובע שהוא פועל ולא סתם שליח הוא העובדא שהוא מקבל שכו.

פרק המביא גט של"ח סק"ב סק"ג.

שיד פועל כיד בעל הבית מועיל אפילו היכא שהפועל חב בזה לאחריני (ודלא כשליח שסוברים תוס' שלא מהני היכא שחב לאחריני).

פרק המביא גט של"ח בתחילתו (קטע "ועוד הקשו") ובסק"ב.

פלגינן דיבורא ופלגינן נאמנות

דברי הרא"ש במכות דף ז' ע"א בשם י"מ שאמרינן פלגינן דיבורא אבל לא פלגינן נאמנות.

פרק המביא גט רמ"ד סק"ב, רמ"ה סק"ג.

דברי הקובץ הערות שהיכא שאחד

מהדברים הוא תוצאה מהשני לא שייך לומר פלגינן נאמנות.

פרק המביא גט רמ"ד סק"ג.

המחלוקת בין רב יוסף לרבא בסנהדרין דף ט' ע"ב בפלוני רבעני לרצוני.

פרק המביא גט רמ"ד סק"ז, רמ"ה סק"א.

הציור בסנהדרין דף י' ע"א של פלוני בא על אשתי.

פרק המביא גט רמ"ב, רמ"ג, רמ"ד סק"א (קטע "וגם מהר"ן").

הציור של כותב כל נכסיו לעבדו.
פרק המביא גט רמ"ד, רמ"ה.

דברי הבעל המאור במכות דף ז' ע"א בענין פלגינן דיבורא.

פרק המביא גט רמ"ה סק"ד.

דברי הנתיחה"מ שהטעם לומר שבעדות לא פלגינן דיבורא אין זה משום חסרון עצמי אלא הרי זה משום שעדות שבטלה מקצתה בטלה כולה, ודברי רעק"א שחולק על זה.
פרק המביא גט רמ"ה סק"ד.

המשנה ביבמות דף קי"ז ע"א שאין האחין יורדים לנחלה על פי עד אחד אומר שמת בעלה אע"פ שמוותר לה להתחתן.

פרק המביא גט רמ"ד סק"א (קטע "ועוד הקשה") סק"ב סק"ז, רמ"ה סק"א סק"ב.

הגמ' בקידושין דף ס"ד ע"א שהאב נאמן לומר שבנו הוא גדול לענין לנדרים וחרמים והקדשות וערכין, אבל לא לענין מלקות ועונשין.

פרק המביא גט רמ"ד סק"א (קטע "ועוד הקשה") סק"ז, רמ"ה סק"א סק"ב.

הציור בכ"ב דף קל"ד ע"ב של בעל שאמר גרשתי את אשתי.

פרק המביא גט ל"ג בההערה השלישית, מ' (קטע "מיהו צ"ע"), מ"ב, רמ"ד סק"א (קטע "וגם מהר"ן") סק"ב, רמ"ה סק"א סק"ב סק"ד.

הגמ' במכות דף ז' ע"א שאם העדים קרובים להערב הרי הם פסולים גם להלוה ולא פלגינן להאמינם רק לגבי הלוה. פרק המביא גט רמ"ה סק"א.

סברת הקה"י ששליח נעשה עד כי אמרינן פלגינן ומאמינים שהיא מקודשת בלי להאמין שהוא הי' השליח. פרק המביא גט כ"ז, קכ"ד (קטע "וכן כתב"), קנ"ד.

פלגש

הדרך שפלגשות היא סוג מסוים של קנין אישות אבל לא האישות של פרשת כי יקח איש אשה.

פרק המביא גט ר"ה.

שיטת הרמב"ם שפלגש אסורה להדיוט, והחולקים עליו.

פרק המביא גט ר"ה.

ביאור לשון הרמב"ם שקרא לאמה העברי' לאחר יעוד בשם פלגש.

פרק המביא גט ר"ה.

דברי הכ"מ שפלגש בגבעה, ושאר פלגשי הדיוט המוזכרות בנ"ך, היו אמה העברי' לאחר יעוד.

פרק המביא גט ר"ה.

בענין אם פלגש אדם אחד אסורה לאנשים אחרים.

פרק המביא גט ר"ה.

בענין אם פלגשי קרוביו אסורות, וכן קרובי פלגשו.

פרק המביא גט ר"ה.

פרו ורבו

בענין אם מותר לשחרר עבד לצורך שיקיים פרו ורבו.

פרק השולח - עבדים מ' (קטע "והנה באמת").

פרוזבול

כללי

בענין איך מפרנסים רבנן דרבי את תקנת הלל.

פרק השולח - פרוזבול ח', ט'.

דברי הרא"ש בענין למה בספרד לא נהגו לכתוב פרוזבול ובכל זאת גבו חובות אחרי שביעית.

פרק השולח - פרוזבול ב' סק"ו, ג'.

בענין אם פרוזבול נוהג רק על מלוה בשטר או האם גם על מלוה על פה.

פרק השולח - פרוזבול ד', מ"ז.

קושיית הקצה"ח איך יכול המלוה לכתוב שטר פרוזבול הלא צריכים דעת המתחייב (דהיינו הלוה).

פרק השולח - פרוזבול ז'.

גדרי תקנת פרוזבול

בענין אם צורת ההפקר ב"ד הפקר שעשו בנוגע לפרוזבול היתה שקבעו חוב חדש מהלוה להמלוה, או האם תיקנו שהחוב הישן לא יפקע.

פרק השולח - פרוזבול א' סק"ג סק"ד, כ"ג.

יסודו של הקצה"ח שפרוזבול אינו שטר רא"י, שהרי נאמן לומר פרוזבול הי' לי ואבד, אלא הרי הוא כמו שטר שעושה חלות.

פרק השולח - פרוזבול ז'.

דברי הכ"מ והפ"י בענין אם תקנת פרוזבול נחשבת בגדר תקנה בעניני איסור, דהיינו שחכמים תיקנו אותה בגלל האיסור של השמר לך, או האם היא נחשבת בגדר תקנה בעניני ממון, ונפ"מ לענין אם אפשר לבטל תקנת פרוזבול.

פרק השולח - פרוזבול כ"ה.

הנה בלי פרוזבול אסור לגבות את החוב, וגם החוב נפקע, ומעתה כשיש ספק אם המלוה צריך פרוזבול ושיש כאן האיסור לגבות חוב, האם זה נקרא ספק בעניני ממון, דהיינו ספק אם החוב נפקע, וממילא אמרינן שקולא לנתבע דהיינו הלוה, או האם זה נקרא ספק בענין איסור, ומכיון ששביעית בזה"ז היא מדרבנן מותר להמלוה לגבות חובו כי ספק איסור דרבנן הוא לקולא.

פרק השולח - פרוזבול ל"ד, מ"ז (קטע אחרון).

מוסר שטרותיו לב"ד

המחלוקת בין רש"י ותוס' בענין אם פרוזבול ומוסר שטרותיו לב"ד הם דבר אחד או שני דברים.

פרק השולח ס"ה, פרק השולח - פרוזבול א' סק"א (ביאור שיטת רש"י), ד' (קטע אחרון), י"ג.

בענין אם במוסר שטרותיו לב"ד הרי הוא ממש מקנה את החוב לב"ד.

פרק השולח - פרוזבול א' סק"ב, ד' (קטע אחרון).

בענין למה במוסר שטרותיו לב"ד אין מצות שמוט.

פרק השולח - פרוזבול א', י"ד.

בענין למה לא תיקן הלל שימסור שטרותיו לב"ד.

פרק השולח - פרוזבול ד' (קטע "ובשם").

אין כותבין פרוזבול אלא על הקרקע

הטעמים למה אין כותבין פרוזבול אלא על הקרקע.

פרק השולח - פרוזבול ד', ל"ח.

דברי הר"ן בשם הר"ש שפרוזבול מהני כי החוב נחשב כבר כגבוי ע"י שהקרקעות של הלוח משועבדות להמלוה.

פרק השולח - פרוזבול ד' (קטע "והנה ראיתי"), ל"ח (קטע "ועיין בר"ן").

בענין מתי צריכים שתהי' לו קרקע, האם בשעת ההלואה, או האם בשעת כתיבת הפרוזבול, או האם בשעה שמגיעה שנת השמיטה.

פרק השולח - פרוזבול ד' (קטע "ולהלן"), ל"ח.

בענין שכותבין פרוזבול על עציץ נקוב.

פרק השולח - פרוזבול ל"ח (קטע "ועוד כתב הר"ש").

(דברי הר"ן שהיכא שאין קרקע להלוה

מזכין לו קרקע כדי שהמלוה יוכל לכתוב פרוזבול, וחשיב זכות בשביל הלוח כיון שהוא מקבל קרקע (אע"פ שע"ז יגבו את החוב).

פרק השולח - פרוזבול ל"ח קטע "ועוד כתב הר"ן").

דברי הר"ן בענין אם זיכו קרקע להלוה שלא מדעתו וכתב המלוה פרוזבול ואח"כ שמע הלוח וצווח.

פרק השולח - פרוזבול ל"ח (קטע "ועוד כתב הר"ן").

פירושו של הר"י ברצלוני שהכוונה באין כותבין פרוזבול אלא על הקרקע היא שצריכים שלהמלוה תהי' קרקע.

פרק השולח - פרוזבול ד' (קטע "ועוד כתב").

מילי

הגמ' ברף ל"ז שאפשר למסור פרוזבול להדריינים במילי בלי כתב.

פרק השולח ע"ד, פרק השולח - פרוזבול ל"ב.

דעת הריטב"א שם שמילי מהני רק בפני ב"ד חשוב שבדור.

פרק השולח ע"ד.

דעת הרמב"ם שרק ת"ח יכול למסור מילי בלי לכתוב פרוזבול בכתב.

פרק השולח ע"ד.

דברי הקצה"ח שרק בתקנה מאוחרת תיקנו שסגי במילי, אבל בזמן המשנה היו צריכים לכתוב.

פרק השולח ע"ד.

סוג הב"ד

בענין סוג הב"ד שצריכים בשביל עשיית פרוזבול.

פרק השולח - פרוזבול ל"א, ל"ג.

דברי הר"ן שהסברא לומר שסגי לפרוזבול בשנים הרי זה כי הוי בגדר משא ומתן.

פרק השולח - פרוזבול ל"ג.

הפסק של הטור שפרוזבול צריך שלשה ולא סגי בשנים.
פרק השולח ס"ג.

דברי החת"ס שאם כתב פרוזבול בכיתו ושולח את הכתב לב"ד אין זה מועיל אלא צריכים דוקא שב"ד יכתבו פרוזבול.
פרק השולח ע"ד.

"לא שנא כתוב בלשון דיינים וחתמי עדים ול"ש בלשון עדים".
פרק השולח ע"ג, ע"ד.

יתומים

בענין שיתומים אין צריכים פרוזבול.
פרק השולח - פרוזבול ב' סק"ג (רש"י והר"ן), ל"ה - ל"ז.

בענין אם יתומים צריכים פרוזבול על חוב שהם עצמם עשו.
פרק השולח - פרוזבול ל"ו.

שמכיון שיתומים אין צריכים פרוזבול אין שביעית משמטת אפילו אם הגדילו לפני שמיטה.

פרק השולח - פרוזבול ל"ו (קטע "עוד כתב שם").

בענין למה צריכים שר"ג ובית דינו יחשבו אביהם של יתומים, הלא אפשר לטעון להיתומים שלאביהם הי' פרוזבול ואבד.
פרק השולח - פרוזבול מ"ז.

בענין אם ר"ג ובית דינו אביהם של יתומים מהני גם כשמיטה היתה מדאורייתא (דברי הרמב"ם והחינוך).
פרק השולח - פרוזבול ל"ז.

"על מנת שלא תשמיטני שביעית"

קשיית הראשונים למה לא תיקן הלל שיאמר ע"מ שלא תשמיטני שביעית.
פרק השולח - פרוזבול ב' סק"ה, ג', ו'.

בענין שטוענים למי שקנה חוב, שלהמלוה

הי' פרוזבול, אבל אין טוענים לו שאמר על מנת שלא תשמיטני שביעית.
פרק השולח - פרוזבול ג' (קטע אחרון).

ע"ע להלן בסמוך.

"פרוזבול הי' לי ואבד"

שיטת הרמב"ן שאם המלוה אומר שהלוה על מנת שלא תשמיטני שמיטה הרי הוא נאמן מיגו שהי' יוכל לומר פרוזבול הי' לי ואבד.

פרק השולח - פרוזבול מ"ז.

שיטת הרמב"ם שאם המלוה אומר שהיתה הקפת חנות הרי הוא נאמן מיגו שהי' יכול לומר פרוזבול הי' לי ואבד.
פרק השולח - פרוזבול מ"ז.

פרוזבול מוקדם ופרוזבול מאוחר

פרוזבול המאוחר פסול כי החובות שנעשו אחרי כתיבת הפרוזבול אין עליהם פרוזבול: בענין אם אינו יכול לגבות אפילו החובות שנעשו לפני כתיבת הפרוזבול.
פרק השולח - פרוזבול ל"ב.

שפרוזבול המוקדם כשר.
פרק השולח - פרוזבול ל"ח (קטע אחרון).

היכא שמכר את החוב, והציור של שיעבודא דרבי נתן

היכא שהמלוה מכר את המלוה, הלוקח צריך לעשות פרוזבול, ולא אמרינן שכמו שממעטינן מבעל משה ידו "ולא היורש" הה"נ שממעטינן "ולא הלוקח", והיינו משום שהשיעבוד הגוף נשאר אצל המלוה הראשון.

פרק השולח - פרוזבול ל"ה.

בהציור של שיעבודא דרבי נתן, היכא שהראשון עשה פרוזבול, האם הוא יכול לגבות מהשלישי מדין שיעבודא דר"נ לאחר שמיטה אפילו אם האמצעי לא עשה פרוזבול.

פרק השולח - פרוזבול מ'.

צדקה

בענין אם יש מצות צדקה לתת צדקה לעבד כנעני.

פרק המביא גט שנ"ו, שס"א, שע"ד.

שאינ מצות צדקה לתת צדקה לגוי.

פרק המביא גט שנ"ו, שע"ד (קטע "ועל כל פנים כעין דברי תוס" וקטע "ובחידושי").

ציצית

שאם חוטי ציצית נעשו לשמה אי אפשר לבטל את הלשמה אפילו אם עוד לא תלה אותם.

פרק השולח נ"ו.

צער

דרכו של הדברי יחזקאל שהחיוב של נזק ושבת בעבד כנעני הרי הם חיובים ישירים להאדון, אבל החיובים של ריפוי וצער הרי הם חיובים להעבד רק שמה שקנה עבד קנה רבו.

פרק המביא גט שפ"ב* (קטע "והדברי יחזקאל").

קדשים - קרבנות

שיטת הר"י שהיכא שכבר קנה הגזלן את הגזילה ע"י יאוש או שינוי לפני שהקדיש הרי הקרבן כשר, אבל היכא שהעובדא שהגזלן הקדיש הרי זה מסייע לבטל את בעלותו של הנגזל הרי הקרבן פסול.

פרק השולח - עבדים מ"ג (קטע "שו"ר"), פ'.

דברי תוס' שבציור שהעובדא שהגזלן הקדיש הרי זה מסייע לבטל את בעלותו של הנגזל הרי זה גורם שהקרבן פסול.

פרק השולח - עבדים פ'.

קטן וקטנה

ע"י עוד בערך אפוטרופוס.

בענין אם הטעם למה חרש שוטה וקטן אינם יכולים להקנות הרי זה כי ההקנאה נעשית בלי דעת, או האם הוא בגדר פסול הגוף בגופו של הבעל דבר.

פרק השולח ב' סק"א.

שיטת תוס' שקטן יכול לזכות מהתורה ע"י דעת אחרת מקנה, ודעת רש"י שהקטן זוכה רק מדרבנן.

פרק השולח - עבדים ס"ו (ושגם לרש"י לבסוף הרי זה של הקטן מהתורה כיון שהפקר ב"ד הפקר), ע"ב (דברי האמרי משה שהדבר נשאר מדרבנן).

קידוש וחילול השם

דברי הרא"ש בברכות דף מ"ז שבעשה דרכים יש קידוש השם.

פרק השולח - עבדים מ' (קטע "והנה באמת").

דברי הרא"ש שם שכשעושים מצוה דרבנן ברבים יש קידוש השם מהתורה.

פרק השולח - עבדים מ' (קטע "והנה באמת").

דברי הרא"ש שם שהעשה של קידוש השם דוחה שאר מצות.

פרק השולח - עבדים מ' (קטע "והנה באמת").

קידושיין

כללי

בענין גדר הקנין שיש לבעל באשתו ע"י קידושיין.

פרק המביא גט ט"ו (קטע "ועיי ברמב"ן" ולהלן שם), מ"ח.

בענין אם אשת איש נאסרת בשעת הקידושיין לעולם, רק שאח"כ מיתת הבעל וגירושיין מפקיעין את האיסור, או האם מתחילה הרי היא נאסרת רק עד אותה שעה, כי מה שאוסר אותה הוא המצב של כל רגע ורגע שהיא עוד אשת איש.

פרק המביא גט ל"ו (קטע "מיהו ראיתי").

דברי הר"ן בנדרים דף ל' ע"א שאין האשה מקנה את עצמה, אלא הרי היא רק מפקרת את עצמה לגבי הבעל, וכל הקיחה היא מצד הבעל, וביאורו של הגרש"ש בכוונתו.

פרק המביא גט תמ"ט בהערה.

אינה מקודשת כי הוי דבר שאינו ברשותו
ודבר שלא בא לעולם.
פרק המביא גט תל"ד.

קידושי שטר

ע"י עוד בערך שטרות.

בענין כתיבת שטר קידושין לשמה.
פרק המביא גט רפ"ה סק"א.

הדין שהיכא שהשטר קידושין נכתב בשעה
שלא היתה האשה ראוי' להתקדש אין זה
נקרא שנכתב לשמה, ובענין אם הדין הוא כך
רק לפי רבנן או האם אפילו לפי רבי מאיר
שסובר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם.
פרק השולח - עבדים נ"ח, נ"ט.

בענין כתיבת שטר קידושין מדעתה: בענין
אם הכוונה היא שצריכים לכתוב
בשליחותה, ובענין למה לומר ששטר
קידושין שונה מכל השטרות שצריכים
שיהיו מדעת המתחייב, וכן דברי הגר"ח
בענין זה.

פרק השולח - עבדים ס'.

בענין היכא שהאשה עשתה שליח לקדשה,
האם מועיל כתיבת שטר אירוסין מדעת
השליח או האם צריכים דוקא דעת האשה
עצמה.

פרק השולח ד' (קטע ראשון וקטע
"וע"ע באור שמח בפ"ב").

בענין אם בקידושי שטר צריכים מעשה
נתינה או האם צריכים שהאשה תקנה את
השטר.

פרק המביא גט רנ"א (קטע "מיהו
זה קשה" ולהלן שם), פרק השולח
- עבדים נ"ח (קטע "מיהו עיין
בקצה"ח").

בענין אם אפשר לכתוב שטר קידושין על
נייר של הפקר והאשה תזכה בו.

פרק המביא גט רנ"א (קטע "מיהו
זה קשה"), פרק השולח - עבדים
נ"ח (קטע "מיהו הקושיא").

דברי הראשונים שלא שייך שאשה תהי'
נקנית בחזקה כיון שאין גופה קנוי להבעל.
פרק השולח - עבדים י"ח סק"ב.

דברי תוס' בדף ל"ג ע"א ד"ה ואפקעינהו
וכו' שהיכא שהקידושין נפקעין למפרע לא
מסתכלים על הנולד בזנות כממזר.
פרק השולח מ"ח סק"ו (קטע "ברם
תוס'").

העדים

שהיכא שקידש בפני ע"א וחזר וקידש עוד
הפעם בפני עד שני אין זה מצטרף.
פרק השולח צ"ג (קטע ראשון).

דברי הרמ"א בשם הרשב"א שאם ראו איך
שאמר לה התקדשי לי בחפץ זה, ואח"כ
ראו את החפץ יוצא מתחת ידה, לא סגי
בכך, אלא צריכים לראות את הנתינה.
ודברי הב"ש בשם המרדכי שחולק על זה.
פרק המביא גט ס"ו סק"א (קטע
"וע"י ברמ"א").

קידושי כסף - טיב הנתינה

בענין אם בקידושי כסף צריכים מעשה
נתינה להאשה או האם צריכים שהאשה
תקנה את הכסף.

פרק המביא גט רפ"ד קטע ("מיהו
ע"י").

שהיכא שהחפץ של המקדש הי' בידה
בתורת פקדון הרי הוא יכול לקדשה בה.
פרק השולח נ"ה, פרק השולח -
עבדים נ"ח (קטע "ולכאורה").

המחלוקת ראשונים בענין אם אפשר לעשות
קידושי כסף עם מחובר.

פרק המביא גט רפ"ה סק"ב.

"קידושין לטיבועין ניתנו".

פרק השולח פ' (קטע "ומה שלא
סגי").

קידושי כסף - מקדש במלוה

בענין המקדש במלוה אינה מקודשת.
פרק השולח נ"ה.

(דברי הרמב"ן במלחמות שמקדש במלוה

בענין היכא שהאשה קנתה כבר את השטר קידושין קודם לכן, האם הוא יכול לקדשה בו עכשיו, דהיינו האם מספיק בזה שכתוב שטר מאת המקדש על הנייר של האשה. פרק המביא גט רנ"א (קטע "מיהו זה קשה"), פרק השולח - עבדים נ"ח (קטע "מיהו הקושיא").

בענין אם מהני כתב ידו של הבעל בשביל שטר קידושין. פרק המביא גט ס"ב.

בענין "צאי בו (בשטר שחרור) והתקדשי בו".

פרק המביא גט רנ"א (קטע "וכתב הר"ן" ולהלן שם), פרק השולח - עבדים נ"ט, ס', ס"א.

בענין שיטת הרי"ף שלפי רבי אלעזר מהני בגט גם עדי חתימה בלי עדי מסירה: האם זה מהני גם בשטר קידושין. פרק המביא גט ס"ב סק"ג.

שליחות וזכי

בענין כתיבת שטר קידושין מדעתה: בענין אם הכוונה היא שצריכים לכתוב בשליחותה, ובענין למה לומר ששטר קידושין שונה מכל השטרות שצריכים שיהיו מדעת המתחייב, וכן דברי הגר"ח בענין זה. פרק השולח - עבדים ס'.

בענין היכא שהאשה עשתה שליח לקדשה, האם מועיל כתיבת שטר אירוסין מדעת השליח או האם צריכים דוקא דעת האשה עצמה.

פרק השולח ד' (קטע ראשון וקטע "וע"ע באור שמח בפ"ב").

דברי המרדכי בשם הקדוש מרדוש שהשליח של הבעל לקדש ע"י כסף אינו יכול לעשות שליח אחר כי חשיב מילי כיון שצריכים רצון האשה. פרק המביא גט רצ"ב.

אפקעינהו רבנן לקידושין מיני

"כל המקדש אדעתא דרבנן מקדש

ואפקעינהו רבנן לקידושין מיני": בענין למה צריכים גם ש"כל המקדש אדעתא דרבנן מקדש" (שזהו תנאי מצד המקדש) וגם הפקעה ע"י חכמים. פרק השולח פ'.

דברי תוס' בב"ב שהיכא שהקידושין היו באיסור רבנן מפקיעין את הקידושין גם בלי שהוא יתנה כדת משה וישראל. פרק השולח פ' (קטע "ועי' בתוס' בב"ב").

קושיית הגרש"א איך מהני אדעתא דרבנן מקדש הלא הוי כמו "על מנת שירצה אבא" שהוא בגדר ברירה. פרק השולח פ"א, פ"ח (קטע אחרון).

הקושיא איך מהני כדת משה וישראל לפעול את התנאי של אדעתא דרבנן מקדש, הלא לא כפל את התנאי, וגם הזכיר את המעשה קודם להתנאי.

פרק השולח פ' (קטע "גם יש לבאר" ולהלן שם).

קידושין לאחר ל'

בענין המחלוקת בין רבי יוחנן וריש לקיש אם אתי דיבור ומבטל דיבור, ע"י בערך דיבור מבטל דיבור.

הדרך שבקידושין לאחר ל' עצם מעשה הקידושין נמשך וצריך לפעול לאחר ל' ולכן צריכים שהשטר קידושין יהי קיים בבוא ל'.

פרק השולח מ"ח סק"ב (קטע "מיהו ראיתי").

בענין "הרי את מקודשת לאחר שתשחרר".

פרק השולח - עבדים נ"ח (קטע "ויש ליישב"), ס"א (קטע "ור"ל").

קיום מצות

מצוה הבאה בעבירה

שיטת הר"י שהיכא שכבר קנה הגזלן את

הגזילה ע"י יאוש או שינוי לפני שהקדיש
הרי הקרבן כשר, אבל היכא שהעובדא
שהגזולן הקדיש הרי זה מסייע לבטל את
בעלותו של הנגזל הרי הקרבן פסול.
פרק השולח - עבדים מ"ג (קטע
"שו"ר"), פ'.

בענין אם היכא שהוא מקיים מצוה מסוימת
ע"י שהוא מבטל מצוה אחרת אע"פ שלא
עשה דבר שנחשב מעשה עבירה בפועל
הרי זה נחשב ציור של מצוה הבאה
בעבירה.
פרק השולח - עבדים מ"ג.

"מצוה הבאה בעבירה היא, מצוה דרבים
שאני" (ברכות דף מ"ז ע"ב), ודברי הרא"ש
על זה.

פרק השולח - עבדים מ' (קטע "והנה
באמת" ולהלן שם), מ"א, מ"ג (קטע
"וע"ע בברכות" ולהלן שם).

קיום שטרות

כללי

דברי הש"ך שמה ששטר אינו צריך קיום
מהתורה הרי זה משום ששטר הוא כחקה
העדות בב"ד, ודברי הקצה"ח שהוכיח
שהוא משום שלא חציף איניש לזיופי.
פרק המביא גט ס"ב סק"ט.

ישוב הסתירה בין מה שכתבו תוס' בריש
מכילתין שבלי קיום לא שבקת חיי לכל
ברי' כי ירבו לזייף שטרות לבין מה שכתב
רש"י לא חציף איניש לזיופי.
המביא גט י"ד.

שלכאורה עד אחד המקיים את השטר
מחייב את המוחזק שבועה.
פרק המביא גט רמ"ב בההערה.

הטעמים שכתבו הראשונים למה בגט אשה
לא טענינן מזויף.
פרק המביא גט ט"ו.

דברי הפ"י בענין למה לא טענינן מזויף
בגט שחורר של עבד.
פרק המביא גט ט"ו (קטע "והנה
גם").

שיטות הראשונים וטעמיהם בענין אם
טוענים מזויף בשביל יורשי המלוה נגד
הלוה שהוציא שובר.
פרק המביא גט ט"ו.

הדרך שאפילו אם לא טענינן שהשטר הוא
מזויף ואין צריכים קיום, אבל היינו רק
היכא שעדים מצויים לקיימו, אבל לא
בשטר שהגיע ממדינת הים.
חלק ההערות דף ב' הערה מ"ו.

שטר לפני קיום

הקושיא איך מוציאים ממון מן הלוה
מדאורייתא בלי קיום על סמך הסברא שלא
חציף איניש לזיופי, הלא לא חציף איניש
לזיופי הוא כמו רוב ואין הולכין בממון
אחר הרוב להוציא ממון.
חלק ההערות דף ג' הערה ט'.

דרכו של הש"מ שלפני קיום אין ב"ד
מקבלים את העדות של השטר, והדרך
ששפיר מקבלים רק שעושים עיכוב על הגבי'.
פרק המביא גט נ"ב, נ"ג (קטע "ועוד
י"ל"), קנ"ז (קטע "מיהו לפי").

מתי צריכים קיום מן התורה ומתי צריכים קיום רק מדרבנן

השיטה שרבנן תיקנו קיום שטרות רק אם
הלוה טוען מזויף, והשיטה שתיקנו אפילו
אם אין הלוה טוען מזויף, ושיטת המרדכי
בשם רבינו אביגדור שאם הלוה טוען מזויף
צריכים קיום מן התורה ואם אינו טוען מזויף
צריכים קיום רק מדרבנן, והשיטה שגם אם
אין הלוה בפנינו לטעון מזויף צריכים קיום
מהתורה חוץ מציורים מיוחדים.
פרק המביא גט ח' סק"א, ט"ז,
מ"ו, מ"ט, נ"ג.

דברי הש"ך שכיון שכתב ידו של הלוח אינו בגדר שטר הרי הוא צריך קיום מן התורה, ודברי קצה"ח שאינו צריך משום שלא חציף איניש לזיופי.
פרק המביא גט ס"ב סק"ט.

הסברא שהיכא שהשטר נפל ואיתרע, לכו"ע צריכים קיום מהתורה.
חלק ההערות דף ב' הערה נ"ה.

דרכי קיום

דעת רש"ג שדמיון חתימות מהני רק מדרבנן ומש"ה לא סגי בדמיון חתימות היכא שצריכים קיום מהתורה.
פרק המביא גט ח' סק"א. חלק ההערות דף ב' הערה נ"ה.

שיטת הפ"י שמהתורה לא מהני אלא מה שהעדים עצמם מעידים על כתב ידם או שעדים אחרים מעידים שחתמו בפניהם, אבל אם עדים אחרים מעידים שהם מכירים את החתימות הרי זה מועיל רק מדרבנן אבל לא מהתורה כי העדות של המקיימים היא עדות שאי אתה יכול להזימה.
פרק המביא גט ח' סק"א, רע"ח.

בענין אם אפשר לקיים שטרות ע"י עדות בכתב, ובענין אם מהני אפילו אם הכותב הוא אילם.
פרק המביא גט קל"ג סק"ו סק"ח סק"ט.

דברי הרמב"ם שהשליח שהביא את הגט יכול להיות אחד מהדיינים שמקיימים את הגט.

פרק המביא גט קנ"ז.

שיטת תוס' שאשה או קרוב אינם יכולים להיות מהב"ד שמקיימים את השטר, ואילו הרשב"א סובר שעדים הקרובים זה לזה או הקרובים להלוח או המלוה שפיר יכולים להיות מהב"ד שמקיימים את השטר.
פרק המביא גט קנ"ח.

"על כתב ידן הן מעידין" או "על מנה שבשטר הן מעידין"

ביאורי הראשונים בעל מנה שבשטר הם

מעידים, כלומר שמספיק בזה שכל עד מעיד על חתימתו לחוד ולא על חתימת חבירו כי גם עי"ז יש שנים על המנה שבשטר, ומספיק בזה להכשיר את השטר, ויש כאן מלוה בשטר ולא רק מלוה בעל פה, ודברי הנתיחה"מ וההפלאה על זה.
פרק המביא גט ח' סק"ג.

בענין היכא שהלוח מודה שלוה, או שיש שני עדים בעלמא שלוה, האם זה נקרא שיש קיום של על מנה שבשטר ולקבוע שיש כאן מלוה בשטר או האם צריכים דוקא שעדי השטר יעידו כל אחד על חתימתו ויאמר כתב ידי הוא זה.
פרק המביא גט ח' סק"ג.

הראשונים שסוברים שאומרים על מנה שבשטר הם מעידים, ומהני מה שכל אחד מקיים חתימתו לחוד, אפילו אם אינם זוכרים עכשיו את החוב ודלא כרש"י.
פרק המביא גט ח' סק"ג (קטע אחרון).

שיטת הרמב"ם שהיכא שאין עדי השטר זוכרים את ההלואה אין הם יכולים לקיים את השטר, והלח"מ הבין שכוונתו היא אפילו להיכא שכל אחד מהם מקיים את שתי החתימות, ודלא כהכ"מ שהבין שכוונת הרמב"ם היא רק להיכא שכל אחד מקיים את חתימתו לבד.

ביאורו של הנתיחה"מ בשיטת הרמב"ם.
פרק המביא גט ח' סק"ב.

"מודה בשטר שכתבו"

"מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו" (כלומר שאם הלוח מודה שאין השטר מזויף רק שהוא טוען שכבר פרע אותו אין הלוח נאמן לומר שפרע אלא המלוה יכול לגבותו): הטעמים למה אין להלוח מיגו שהי' יכול לטעון מזויף, וכן למה אין לו הפה שאסר.

פרק המביא גט (י"ד), י"ח.

"מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו

וגובה מנכסים משועבדים" (ב"מ ע"ב):
בענין למה לא חשיב הודאת בעל דין
במקום שחב לאחרים.
פרק המביא גט מ"ט.

הנאמנות של בעל השטר

דברי הגרי"ז שיש נאמנות לבעל השטר
לפסול את השטר.

פרק המביא גט מ"ה - נ', נ"ג
(קטע "מיהו אכתי"), ר"צ.

קנין

מהות הקנאה, וקנינים

הדרך שכשאדם עושה קנין הרי הוא עושה
רק את המעשה קנין, והתורה היא
שמעמידה את החפץ בבעלותו, ואין הכוונה
שהוא עצמו פועל את שינוי הבעלות וקונה
את החפץ לעצמו.
פרק המביא גט של"ד.

בענין אם רק הקונה הוא זה שעושה את
ההעברת בעלות, והמקנה רק מגלה דעתו
דניחא ל', או האם קיים מצד המקנה
פעולה של הקנאה (וע"ע להלן כאן ב"לך
חזק וקני").

פרק המביא גט תמ"ט.

שאינן צריכים שהמעשה קנין יתיחס להקונה,
אלא מספיק במעשה קנין של אדם אחר אם
מונח באותו מעשה דעת הזוכה, ושכן הוא
בזכ"י דאין זה נחשב שהקונה עשה מעשה
קנין אלא רק שיש כאן דעת קונה.
פרק המביא גט רע"ג סק"ז.

בענין היכא שכותב כל נכסיו, האם זה
נחשב שהוא עושה הרבה הקנאות, רק
שעושה אותם יחד, או האם נחשב הכל
הקנאה אחת.

פרק המביא גט רמ"ד סק"ג, רמ"ט.

בענין אם היכא שעשה קנין דרבנן הרי זה
משנה את הבעלות גם מהתורה.

פרק המביא גט שפ"ד סק"א, ת"ב,
תי"ג.

דעת, וחרטה

דברי הקצה"ח בענין היכא שעשה שליח

להגביה לו מציאה והשליח חשב שהוא
כבר שייך להמשלח וממילא לא נתכוין
שההגבהה תהי' לשם קנין.
פרק השולח ד'.

המחלוקת בין תוס' והרמב"ם בענין מה
היא מהות המעלה של דעת אחרת מקנה.
פרק המביא גט תמ"ט בהערה.

גדר הדבר שמהני חזרה כל זמן שעוסקים
באותו ענין.

פרק המביא גט קס"א סק"ד.

דברי הברכת שמואל שיש קנין שמועיל רק
לענין שלא יוכל לחזור בו.

פרק המביא גט תס"ג סק"ג (קטע
אחרון).

ציורים של חפצים מיוחדים - פחות משו"פ, תפוסת הבית, דבר שאינו קצוב, ועוד

בענין אם אפשר לקנות דבר שהוא פחות
משהו פרוטה.

פרק המביא גט שע"ז סק"א (קטע
אחרון).

דברי הגר"ש ששייך שהמלוה יעשה קנין
על חפץ לענין שיוכל אח"כ לגבות מהחפץ
את חובו.

פרק המביא גט תס"ג סק"ג (קטע
"והגר"ש") סק"ד (קטע אחרון).

קני את וחמור

דברי הרא"ש (בקידושין דף נ"א סי' כ"ג)
שמה שסובר רב נחמן שבקני את וחמור
קני מחצה הרי זה משום שאמר מיהא שני
דיבורים, דהיינו "את וחמור", אבל בדיבור
אחד, כגון "קנו אתם", מודה הוא שאינו
קונה כלום, ודברי הרשב"א שחולק עליו.
פרק השולח מ"ח סק"ד, צ"ד.

באין כאחד

בענין למה אמרינן שבאין כאחד ושני
הדברים חלים, אדרבה נימא ששניהם אינם
חלין.

פרק השולח - עבדים נ"ח בהערה.

דברי הקצה"ח שאומרים "באין כאחד" וששני הדברים חלים, רק בגט ושטר שחרור אשר מספיק שם במעשה נתינה ואין צריכים שיקנו את השטר, אבל ל לא היכא שצריכים קנין.

פרק השולח - עבדים ל"ט (קטע אחרון), נ"ח (קטע "מיהו עיין בקצה"ח בסי' ר"י ולהלן שם), ע"א (קטע אחרון).

דברי הקצה"ח שהיכא שזרק שטר מכירת בית לתוך אותו בית ואמר להקונה שיקנה את הבית ע"י קניית השטר ההוא, אין זה מועיל כי צריכים שיקנה את השטר קנין ולא סגי במעשה נתינה, ואינו יכול לקנות את השטר בקנין חצר לפני שהבית שייך לו. **פרק המביא גט ר"מ.**

הסברא שאומרים "באין כאחד" וששני הדברים חלים, רק היכא שכל אחד צריך את השני, וכן כל אחד אם יחול יגרום את החלות של הדבר השני, אבל היכא שיש בכח אחד לחול בלא השני, או שאחד אינו מביא את השני, לא אמרינן באין כאחד ושגם השני חל.

פרק השולח - עבדים נ"ח (קטע "ועוד").

לך חזק וקני

המחלוקת בין הקצה"ח והנתיה"מ בענין אם אמירת לך חזק וקני היא חלק מגוף הקנין או האם היא רק גילוי דעת מצד המקנה שהוא מסכים להקנין.

פרק המביא גט תמ"ט.

המחלוקת בין הקצה"ח והנתיה"מ בענין אם מועילה שליחות על אמירת לך חזק וקני. **פרק המביא גט תמ"ט.**

מתנה

בענין מתנה שבטלה מקצתה בטלה כולה. **פרק המביא גט רמ"ד סק"ב סק"ה סק"ו.**

קנין לזמן

מכירה לזמן. **פרק השולח - עבדים כ"א סק"ג (קטע "ותי").**

מתנה על מנת להחזיר

דברי השפ"א שהיכא שקיבל סוכה במתנה על מנת להחזיר, ולא החזיר, לא יצא משום שאיגלאי שלא היתה בגדר "לך", אבל אין כאן משום מצוה הבאה בעבירה משום שאין צריכים את העבירה בשביל המצוה. ועוד, דאע"פ שאיגלאי שלא היתה בגדר "שלך", והוי גם חפצא של גזול למפרע, אבל אינו עובר על לא תגזול למפרע.

פרק השולח פ"ו סק"א.

קנין אגב

בענין אם היכא שעשה שליח להקנות מטלטלין, השליח יכול להקנותן אגב הקרקע שלו עצמו (כלומר של השליח).

פרק השולח ד' (קטע "וע"ע באור שמח").

קנין ד' אמות

הסברא לומר שהד' אמות שייכות לו מהתורה.

פרק המביא גט שפ"ד סק"א.

שיטת התוס' ר"ד שד' אמות מהני בגט מן התורה.

פרק המביא גט שפ"ד סק"א, ת"ב.

שיטת הרשב"א שבגט מועיל ד' אמות גם ברה"ד, ולא רק בסימטא, משום טעמא דעיגונא.

פרק המביא גט שפ"ד סק"ב.

דברי רש"י שאפשר לשחרר עבד כנעני ע"י לזרוק את הגט לתוך הד' אמות שלו.

פרק המביא גט שפ"ד.

דברי הר"ן שהיכא שקדמה הנחת הכלי לעמידת הקונה לא קנה בד' אמות כי הד' אמות שייכים לבעל הכלי.

פרק המביא גט שפ"ד סק"ד.

קנין הגבהה

דברי הראשונים שלא שייך שאשה תהי' נקנית לבעלה בחזקה כיון שאין גופה קנוי להבעל.

פרק השולח - עבדים י"ח סק"ב.

דברי השיטה שלא נודעה למי בקידושין דף כ"ב שגם היכא שגופו קנוי למעשה ידיו לא מועילה חזקה (או משיכה) כיון שאין גופו קנוי לגמרי.
פרק השולח - עבדים י"ח סק"ב.

בתורת תשלומין בשביל החפץ הנקנה (או תחילת תשלומין), או האם הוא בגדר מעשה בעלמא של עשיית קנין.
פרק השולח פ', פרק השולח - עבדים מ"ו סק"ה.

קנין חליפין

דיני מעשה הקנין, פירי, מטבע

בענין אם צריכים שיזכה בהכלי או האם צריכים מעשה נתינה.
פרק המביא גט שע"ז סק"א (קטע אחרון).

דברי המאירי שאע"פ שאין מטבע נקנה בחליפין אבל בכל זאת יכול אדם ע"י קנין חליפין לשעבד את עצמו שיהי' חייב ממון ושגם נכסיו ישתעבדו.
פרק המביא גט תנ"ד.

עבדות וקידושין לענין קנין חליפין

בענין מה שעבד כנעני נקנה בחליפין, וכן בענין המחלוקת ראשונים אם הוא קונה את עצמו בחליפין.
פרק השולח - עבדים מ"ו סק"ו, ע"א.

השיטה שע"י חליפין נפקע רק הממונות של עבד כנעני אבל לא הדינים של איסורים.
פרק השולח - עבדים ע"א.

קנין חצר

קושיית הנ"י בב"מ איך שייך לומר שחצר קונה מציאה ושקנין חצר מועיל משום שליחות, הלא צריכים שהשליח יהי' בגדר שלוחו של בעל הממון, ודבר זה אינו קיים במציאה.

פרק המביא גט של"ח סק"ד.

בענין חצר המשתמרת היכא שאינו עומד בצד שדהו.

פרק המביא גט של"ח סק"ד.

קנין כסף

בענין אם לקנין כסף צריכים שהכסף ינתן

קנין תמה

דברי תוס' הקשים במכילתין שלפי רבי ישמעאל שסובר יושם השור אין המזיק יכול לסלקו בזווי, ודברי המפרשים על דבריהם.
פרק השולח - עבדים פ"ה.

רבעי

שהמושג של פדיון אינו מושג של תשלומין עבור החפץ, וכן אינו מושג של חליפי חפץ תחת חפץ, אלא שהפודה נותן כסף, והקדש נותן את החפץ בחנם, ונתינת הכסף אינו בגדר תשלומין תחת החפץ אלא הסיבה למה הקדש נותן את החפץ בחנם.
פרק השולח - עבדים מ"ו סק"ה.

רוב

הקושיא איך מדאורייתא מוציאים ממון מן הלוה בלי לקיים את השטר, הלא "לא חציף איניש לזיופי" הוא כמו רוב ואין הולכים בממון אחר הרוב. חלק ההערות דף ג' הערה ט'.

דברי תוס' שקבוע הוא כמחצה על מחצה רק אם הקבוע ניכר במקומו. פרק המביא גט רי"א.

ע"י בענין חיישינן למיעוטא בערך חזקה - רובא וחזקה.

בענין שלפי רבי מאיר חיישינן למיעוטא רק מדרבנן. פרק המביא גט ל' (קטע "וע"ע").

שאפילו רבי מאיר שחושש למיעוטא אינו חושש למיעוט שאינו שכיח. חלק ההערות דף ב' הערה כ"ג.

דברי תוס' ביבמות דף ס"ז ע"ב שרבי מאיר אינו חושש למיעוטא ברובא דאית' קמן. חלק ההערות דף ב' הערה כ"ג.

רובע

"פלוני רבעני".

פרק המביא גט רמ"ד סק"ז, רמ"ה סק"א.

ריבית

ג. מלוה לעבד ועכו"ם

בענין אם "אחיך" ממעט את המלוה לעבד בריבית מאיסור ריבית.

פרק המביא גט שע"ד (קטע "והנה יש לעיין").

ריפוי (תשלומי ריפוי)

בענין אם החיוב הוא לרפאותו ממש, או לשלם לו דמי ריפוי, או להשלים לו את ההוצאות שגרם לו להוציא על ריפוי. פרק המביא גט שפ"ב, שפ"ב*.

דברי הדברי יחזקאל שהחיוב של נזק ושבת

של עבד כנעני הרי הם חיובים ישירים להאדון, אבל החיובים של ריפוי וצער הרי הם חיובים להעבד רק שמה שקנה עבד קנה רבו. פרק המביא גט שפ"ב*.

עוד בענין תשלומי ריפוי בעבד כנעני. פרק המביא גט שפ"ב*.

שבאי

דיני עבד שנשבה

בענין למה בהציור של שבאי אין העבד קונה את עצמו ביאוש. פרק השולח - עבדים כ"ח.

בענין אם הרב יכול לשחרר את העבד כשהוא אצל השבאי. פרק השולח - עבדים ל"א, ל"ב.

דיני עבד שנשבה ופדאוהו

בענין עבד עברי שנשבה ופדאוהו אחרים, האם הוא משתעבד. פרק השולח - עבדים א'.

שיטת הרמב"ם שעבד כנעני שנשבה ופדאוהו אחרים לשם בן חורין אע"פ שהוא משתעבד לרבו ראשון אין הפודה גובה מעותיו מרבו הראשון, ודלא כהתוספתא. פרק השולח - עבדים ה', י'.

דברי התוס' רי"ד שלפי רבא אע"פ שאם פדאו השני לשם עבד הרי העבד משתעבד להשני, אבל הרי הוא צריך גט שחרור מרבו ראשון כי הקנין איסור נשאר אצל הראשון אע"פ שהממון שייך להשני. וכן הוא גם היכא שמכר ישראל את עבדו לגוי או שמכר אותו לישראל רק למעשה ידיו. פרק השולח - עבדים כ"ח*, ל' סק"ד, נ"ב.

השיטה שלפי רשב"ג אפילו לשם בן חורין ישתעבד לרבו שני (כשפדאוהו לאחר יאוש). פרק השולח - עבדים ח'.

הדעה שלפי רבא לפעמים אם נפדה לאחר יאוש לשם עבד הרי הוא משתעבד לרבו ראשון.

פרק השולח - עבדים י"ד סק"ב, ל' סק"א בההערה השני', ל"ג.

קנין השבאי ע"י יאוש

המחלוקת בין הרמב"ן והראב"ד בענין איך השבאי קונה.

פרק השולח - עבדים כ"ו, כ"ז, כ"ח.

בענין איך שייך לומר שהשבאי קונה ע"י יאוש, הלא אין כאן שינוי רשות.

פרק השולח - עבדים כ"ב.

דברי הרמב"ן שלפי שמואל שסובר שהמפקיר עבדו יצא לחירות ואינו צריך גט שחרור אין השבאי קונה ע"י יאוש הבעלים (דלא כתוס' והרשב"א) כי ע"י היאוש נעשה העבד בן חורין ואין נכרי קונה ישראל בן חורין.

פרק השולח - עבדים כ"ו, כ"ח*, ל' סק"א.

קנין השבאי ע"י כיבוש מלחמה

בענין אם דינא דמלכותא דינא הוא משום כיבוש מלחמה, ע"י בערך דינא דמלכותא.

בענין הגדר של כיבוש מלחמה: מה נחשב מלחמה, והאם צריכים שתהי' ע"י המלכות. פרק השולח - עבדים ט"ז.

בענין אם שייך לומר ששבאי יחידי ששבה נחשב בגדר כיבוש מלחמה.

פרק השולח - עבדים כ' סק"ב.

שיטת הר"ן שכיבוש מלחמה אינו בעצמותו בגדר קנין, אלא רק היתר לעשות קנין, ודברי הדבר אברהם על זה.

פרק השולח - עבדים י"ז סק"ג, כ' סק"ב, כ"ה.

בענין אם כיבוש מלחמה מהני רק כל זמן שעוד קיים הכיבוש. ואפילו את"ל שקיים גם אחרי שנתבטל הכיבוש אבל האם הוא

קיים גם היכא שחזר לידיו של הראשון שנכבש ממנו.

פרק השולח - עבדים כ"א סק"ג.

שיטת הרשב"א שרבא סובר שגם לפני יאוש קונה השבאי בכיבוש מלחמה.

פרק השולח - עבדים ב', י"ד סק"א, י"ז סק"ב, כ"א סק"ב, כ"ד, כ"ח*, ל' סק"א, ל"א (קטע "והנה אם").

שיטת הר"ן והריטב"א שבלי יאוש אין זה נקרא שקרה כיבוש.

פרק השולח - עבדים ב', י"ז סק"ב, כ"א*, כ"ה (קטע "ובאמרי משה"), כ"ח (קטע "מיהו גם"), כ"ח*, ל' סק"א.

בענין אם ע"י כיבוש מלחמה גוי קונה גוי לגופו ממש ולא רק למעשה ידיו.

פרק השולח - עבדים ט"ז, י"ט, כ"א, ל' סק"ב, ל"א.

בענין אם גוי יכול לקנות ישראל ע"י כיבוש מלחמה (והאם הוא יכול לקנותו לכה"פ כקנין עבד עברי שיוצא בשש ויובל).

פרק השולח - עבדים ט"ז, כ' סק"א, כ"א*, כ"ח (קטע "ועיין בדבר אברהם" ובקטע "ועוד כתב הדבר אברהם"), ל' סק"א ובההערה הראשונה שם.

שיטת הרמ"ה שאפילו היכא שגוי קונה ישראל בכיבוש מלחמה אבל הישראל יכול לפדות את עצמו כמו שפועל יכול לחזור בו משום קרא דעבדי הם.

פרק השולח - עבדים כ"א*.

הדרך שרש"י סובר שמהני כיבוש מלחמה רק אם הגוי כובש מגוי, אבל גוי אינו יכול לקנות מישראל ע"י כיבוש מלחמה.

פרק השולח - עבדים כ"ה.

האפשרות שרש"י סובר שלא קיים קנין כיבוש מלחמה.

פרק השולח - עבדים כ' סק"ב.

שיטת הרשב"א והריטב"א שסיחון קנה מעמון ומואב בכיבוש מלחמה.
פרק השולח - עבדים י"ז סק"א סק"ב.

שיטת רש"י שסיחון קנה מעמון ומואב בקנין רגיל של חזקה לאחר יאוש, וקושיית הראשונים דכיון שקרקע אינה נגזלת לא מהני יאוש, ותירוצים על זה.
פרק השולח - עבדים י"ז סק"א.

דברי הדבר אברהם בענין למה כתב התוס' רי"ד שגבי הכיבוש של סיחון מעמון ומואב הי' גם יאוש.
פרק השולח - עבדים כ"א סק"ג (קטע "ושוב הקשה").

בענין למה כל עבד כנעני שבורח מרבו אינו קונה את עצמו מדין כיבוש מלחמה.
פרק השולח - עבדים כ"א סק"ג.

טיב הקנין שיש לגוי בגוי, ולגוי בישראל, ולישראל בגוי

ע"י בהס"ק הקודם בענין כחו של גוי שקנה ע"י כיבוש מלחמה.

בענין מה היא הכוונה שגוי קונה גוי למעשה ידיו, האם הכוונה היא רק שיש חוב של מלאכה, או האם גופו קנוי למעשה ידיו, או האם הכוונה היא שהקונה מקבל אפילו את המציאה שמצא הגוי והמתנה שקיבל, רק שאינו קונה בהגוי קנין איסור.
פרק השולח - עבדים ט"ז, י"ח סק"ב (שיטת הריטב"א), י"ט (שיטת רש"י), כ"א סק"ד, כ"ו.

ספיקת הרמב"ן אם שבאי קונה ישראל למעשה ידיו, וכתב שאפילו אם הוא קונה אבל אם אחר פודה אותו הרי הוא יוצא לחירות ואינו שייך להשני.
פרק השולח - עבדים כ"א*.

דברי רש"י שגוי קונה גוי, וכן עבד כנעני, ע"י חזקה רגילה של הרחיצו והנעילו וכדומה, וכן בענין אם הוא סובר שהוא

יכול לקנות גם ישראל על דרך זה, ויתר השיטות בזה.
פרק השולח - עבדים י"ח, כ"א*.

הדעה (הרמב"ן והמאירי) שאע"פ שהשבאי אינו קונה את גופו של עבד כנעני ששבה מישראל אבל הישראל הקונה ממנו קונה את גופו כמו שהי' להישראל הראשון.
פרק השולח - עבדים כ"א סק"ה סק"ו, ל' סק"ב (קטע אחרון), מ"ו סק"ד סק"ו, ע' (קטע "ועוד צירד").

דברי רש"י שאחרי שקונים גוי מן השבאי אפשר להטבילו לשם עבדות בעל כרחו.
פרק השולח - עבדים י"ט, כ"א סק"ד (וכן דברי הרמב"ם והכ"מ בענין זה, וביאורי האמרי משה והגר"ח).

הגמ' ביבמות שישראל שקונה עבד מגוי קונהו רק למעשה ידיו כמו הקנין שהי' להגוי בהעבד.
פרק השולח - עבדים כ"א סק"ד.

בענין אם ע"י דינא דמלכותא דינא גוי יכול לקנות גוי יתור מלמעשה ידיו.
פרק השולח - עבדים ט"ז.

שיטת הרמב"ם שישראל שקונה גוי בדינא דמלכותא קונה בו קנין של עבד כנעני גמור, וחקירת הכ"מ האם כן הוא גם בגוי הקונה גוי בדינא דמלכותא, דהיינו האם הוא קונה גופו ממש ולא רק גופו למעשה ידיו.
פרק השולח - עבדים כ' סק"ג.

שבוים (פדיון שבוים)

בענין אם יש חיוב פדיון שבוים כלפי עבדים כנענים.
פרק המביא גט שע"ד (קטע ראשון, וקטע "והנה צריכים", וקטע אחרון), פרק השולח - עבדים ז'.

בענין אין מבריחין את השבוים מפני תיקון העולם (דף מ"ה).
פרק השולח - עבדים כ' סק"א, כ"א סק"ג (קטע אחרון).

שבועה

שיטת תוס' שהבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה, אינו בגלל שטענין להיתומים את מה שהאב הי' יכול לטעון אישתבע לי דלא פרעתך, אלא הרי זה תקנה נפרדת אפילו היכא שהאב לא הי' יכול לטעון כן.

פרק המביא גט כ' סק"ב (קטע "והנה לעיל").

בענין אם מה שאין נשבעין על קרקעות הרי זה בגלל השם של קרקע, או האם מספיק בהשם של מחובר לקרקע.

פרק השולח - עבדים נ'.

בענין ענבים העומדות ליבצר ושער העומד ליגזז, לענין שבועה.

פרק השולח - עבדים נ'.

שבת (תשלומי)

דברי הנתיחה"מ שבחובל בעבד כנעני ומשבתו ממלאכתו, אין חיוב ישיר של תשלומי שבת להאדון, כי העבד אצלו כשורו וחמורו שאין עליהם חיוב תשלומין של שבת, אלא החיוב הוא להעבד, רק שמה שקנה עבד קנה רבו.

פרק המביא גט שפ"ב* (קטע "וכעין זה").

דברי הדברי יחזקאל שהחיוב של נזק ושבת הם חיובים ישירים להאדון, אבל החיובים של ריפוי וצער הרי הם חיובים להעבד רק שמה שקנה עבד קנה רבו.

פרק המביא גט שפ"ב* (קטע "והדברי יחזקאל").

שבת קודש**מלאכת שבת - כללי**

שיטת הרשב"א שלהרבות בשיעורים (בשביל מי שאינו חולה מסוכן אגב מה שעושים את המלאכה בשביל חולה מסוכן, כגון להכניס לתוך סיר הבישול בשבת יותר ממה שהוא צריך בשביל החולה המסוכן)

אסור רק מדרבנן, ושיטת הר"ן שאסור מהתורה אבל רק היכא שהשיעור הראשון הוא בגדר דחוי' אבל היכא שהוא בגדר הותרה מותר להרבות בשיעורים.

פרק המביא גט רל"ט.

מלאכת שבת - תולש

בענין היכא שהחליש את היניקה אבל עדיין נחשב מחובר, האם חייב משום תולש.

פרק המביא גט רי"ט.

מלאכת שבת - כותב

שיטת האור זרוע שהמלאכה דאורייתא של כתיבה היא רק ע"י כתב אשורית או יונית.

פרק המביא גט רל"ה.

מלאכת שבת - מילה

שיטת הבה"ג שאמירה לעכו"ם לעשות מלאכה דאורייתא מותרת לצורך מילה.

פרק המביא גט רל"ט.

בענין אם שבות דשבות מותר גם לצורך שאר מצות כמו שמותר לצורך מצות מילה.

פרק המביא גט רל"ט.

שיטת הבה"ג שבתוך שבעה להלידה מותר להרבות במלאכה להתניוק לצורך מילה אגב אמו אפילו ע"י ישראל, ושיטת תוס' בזה.

פרק המביא גט רל"ט.

מלאכת שבת - שבותים

בענין למה רק מצות ישוב ארץ ישראל דוחה אמירה לעכו"ם שבות.

פרק המביא גט רל"ח.

שיטת האור זרוע שלצורך ישוב ארץ ישראל התירו רק שבות דשבות (כגון אמירה לעכו"ם לכתוב כתב שאינה אשורית או יונית).

פרק המביא גט רל"ה.

הדרך שאע"פ שחילול שבת ע"י ישראל לצורך חולה מסוכן הרי זה בגדר דחוי' אבל אמירה לעכו"ם לצורך חולה שאינו מסוכן הרי זה בגדר הותרה.

פרק המביא גט רל"ט (קטע "ג").

(שואל)

בענין אם יסוד הדין של שאלה ושכירות הוא קנין בגוף הדבר לפירותיו ולתשמישיו לזמן, או האם הם קונים רק את הפירות והתשמישים, או האם הם בגדר שיעבוד דהיינו שהחפץ משתעבד לו לפירות ולתשמיש.
(פרק השולח - פרוזבול ל"ט.)

שודא דדייני

בענין אם שודא דדייני הוא סברת הדיינים או רצון הדיינים.
פרק המביא גט תפ"ז.

בענין דעת התנאים שסוברים ששודא דדייני עדיף מיחלוקן.
פרק המביא גט תפ"ז.

שוטה

עיין עוד בקובץ קטן וקטנה.
בענין נשתטה המשלח, עי' בערך שליחות - נשתטה או מת המשלח.

שויא אנפשי' חתיכה דאיסורא

בענין אם האומרת טמאה אני לך נאמנת משום שויא אנפשה חתיכה דאיסורא או משום ע"א נאמן באיסורין.
פרק המביא גט תנ"ז.

שומר**כללי**

בענין אם "עבד לוח לאיש מלוה" אמור גם על שומר כלפי המפקיד.
פרק המביא גט תס"ט.

חיוב השבה וחיוב אחריות

"מתנה שומר חנם להיות כשואל".
פרק המביא גט תע"א.

בענין אם שומר שכר חייב על גניבת אונס.
פרק המביא גט תע"ט (קטע "והאו"ת").

כופר בפקדון

בענין החיוב אחריות של כופר בפקדון. וכן בענין אם הוא עובר בלא תגזול.
פרק המביא גט תל"ט (קטע אחרון).

השיטה שהמ"ד שסובר ששומר שמסר לשומר פטור הרי הוא מודה שהראשון חייב היכא שהשני פטור או היכא שאין להשני לשלם.

פרק המביא גט תע"ח.

עוד בענין שומר שמסר לשומר.
פרק המביא גט תע"א.

שטרות

בענין מפייהם ולא מפי כתבם, ופסול אילם, עי' בערך עדות - מפי כתבם, פסול אילם, עדות בשטר.

בענין עד אחד בשטר, עי' בערך עד אחד - עד אחד בשטר.

בענין המוכר שטר חוב או מלוה, עי' בערך מלוה - מוכר שטר חוב או מלוה על פה.

עי' עוד בערך קידושין - קידושי שטר.

כללי

בענין שטר שבטל מקצתו בטל כולו.
פרק המביא גט רמ"ד סק"ב סק"ה סק"ו.

בענין מזוייף מתוכו.
פרק השולח ע"ו.

דעת הסוברים ש"אומר אמרו להסופר לכתוב", פסול כי הסופר צריך להיות שליח, והבעל צריך למנותו, ואילו היכא שהוא אומר אמרו הרי זה בגדר מילי דלא מימסרן לשליח.
פרק המביא גט שי"ח.

"עדיו בחתומיו זכין לו".
פרק המביא גט שי"ג (קטע "והתומים"), שט"ז.

העדים

בענין אם עדות בשטר נחשבת בגדר הגדה.
פרק המביא גט נ"ב.

בענין מה שגם על שטר אנחנו אומרים
שכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד.
פרק המביא גט נ"ב.

דברי הקצה"ח שגם היכא שעדי שטר
אומרים (אחרי שנתקיים השטר) שזייפו את
חתימתן ושהם עצמם לא חתמו מעולם הרי
זה נקרא חוזר ומגיד אע"פ שלפי דבריהם
מעולם לא חתמו, והיינו משום שבעינינו יש
כאן שטר שנתקרה עדותו בב"ד, והחולקים
על זה.
פרק המביא גט תנ"ו (קטע אחרון).

הדרך של הנתיחה"מ שאפילו אם שטר ראי'
מהני מהתורה אבל היינו רק אחרי שנתקבל
בב"ד, ולכן צריכים העדים לזכור אז את
העדות, ואע"פ שמהני אפילו אם מתו אבל
הרי זה רק מדרבנן, ורבנן תיקנו רק כשמתו
או שאינם נמצאים כאן לפנינו, אבל
כשישנם כאן ואינם זוכרים את העדות לא
תיקנו.

פרק המביא גט ח' סק"ב, נ"ב, נ"ג
(קטע "ועוד י"ל"), קנ"ז (קטע
"מיהו לפי הנ"ל").

שאינן לעשות על פי שטר שחתומים עליו
עדים פסולים אע"פ שאנו יודעים שהדבר
אמת, והציורים בענין זה.
חלק ההערות דף ד' הערה י"א
והערה י"ב.

הסברא שבשטר מתנה אין צריכים שהעדים
יהיו בגדר "ישנם בתורת".
פרק המביא גט שי"ג (קטע
"והתומים" וקטע "והנתיחה"מ").

הסברא שהטעם למה צריכים ששני עדים
יחתמו על גט אינו משום שאין דבר
שבערוה פחות משנים, אלא הטעם הוא
משום שכדי להחשב שטר צריכים שני
עדים, ואפילו אם הי' קיים דין שטר

באיסורין אחרים שאינם דבר שבערוה היינו
צריכים שני עדים.
פרק המביא גט ל"ז.

שאם מסר הלוח להמלוה שטר שאין בו לא
חתימתו ולא עדים אלא רק כתב ידו של
סופר, לאו כלום הוא אע"פ שנמסר
בנוכחותו של הלוח שהוא כח של עדות של
הודאת בעל דין.

פרק המביא גט פ"ב (קטע "מיהו"
ולחלץ שם), שי"ז.

שאינן צריכים לדין שטר שיהיו עדים
חתומים בו, אלא ה"ה שאם נוצר מתוכו
אנן סהדי, גם בזה מספיק.
פרק המביא גט רס"ג סק"א.

דברי הגר"ח שמספיק לדין שטר באנן סהדי
רק אם יש דבר בתוך גוף השטר שמוכיח
וכגון כתב ידו של הלוח, אבל היכא שיש
רק ראי' צדדית, וכגון בשטר העשוי
בערכאות שיש חזקה שהערכאות לא מרעי
נפשיהו, בכה"ג יש להשטר רק דין של
ראי' בעלמא אבל לא דין של שטר.

פרק המביא גט ש"ה סק"א סק"ב
(דברי הפ"י, ודברי הפסקי הרי"ד,
ודברי הגר"ח בספרו על הרמב"ם
דלא כהנ"ל).

שהעדים החתומים על הגט הרי הם עדים
גם על כשרות הגט ולא רק על רצון הבעל
לגרש.
חלק ההערות דף ג' הערה נ"ו.

דברי האמרי משה שכדי לחתום על שטר
מספיק אם העדים יודעים את שם
המתחייב, ושהוא אדם זה, ואינו צריכים
לדעת למי נתחייב.
פרק המביא גט כ"א סק"א (קטע
"ועי' בקהלות יעקב").

שיטת הריטב"א שהעדים יכולים לחתום
לפני שנכתב התורף ולהניחו ביד הסופר עד
שיכתוב את התורף.
פרק המביא גט כ"א סק"א (קטע
"ועי' בקהלות יעקב").

היכא שהעדים חותמים על נייר חלק ואח"כ כותבים למעלה מחתימתם את השטר הרי זה פסול כי לא שייך בכה"ג לומר עדיו בחתומיו זכין לו, ועוד דכיון שהנייר חלק אין כאן עדות כלל (צ"ע מלעיל בסמוך כאן בשם הריטב"א).

פרק המביא גט ע"ב.

דברי הרמב"ן שרשאים העדים לחתום על שטר כתוב, לפני שראו את המעשה ואח"כ לראות את המעשה, ולמסור את השטר.

פרק המביא גט כ"א סק"א (קטע אחרון).

שטר חוב

בענין אם גם בשטר ראי' צריכים שהשטר יהי' מכספו של המקנה כמו בשטר קנין מקרא דספר המקנה.

פרק המביא גט ס"ה***, ש"ט (קטע "והקובץ").

ביאורו של הקו"ש בדעת רבותיו של הרמב"ם ששטר חוב נחשב שטר קנין מפני שהשיעבוד נפעל על ידי השטר ולא ע"י קבלת המעות.

פרק המביא גט ש"ט (קטע "והקובץ").

כתב ידו של הלוח

בענין אם לכתב ידו של הלוח יש דין של שטר.

פרק המביא גט ס"ב סק"ה סק"ח סק"ט, פ"ב (קטע "ולפי" וקטע "ועי' בקצה"ח).

שיטת הרי"ף שהיכא שהוציא המלוה כתב ידו של הלוח יכול הלוח לומר פרוע, ואין אומרים שטרך בידי מאי בעי, והטעמים שנאמרו לשיטתו.

פרק המביא גט ס"ב סק"ט, ש"ט (קטע "והנה הראב"ד שם").

דברי הש"ך שכיון שכתב ידו של הלוח אינו בגדר שטר הרי הוא צריך קיום מן התורה.

פרק המביא גט ס"ב סק"ט.

דעת רש"ג שדמיון חתימות מהני רק

מדרבנן, ומש"ה לא מספיק בדמיון חתימות כדי לקיים שטר היכא שהוא צריך קיום מהתורה, וכגון כתב ידו של הלוח, וכן היכא שהלוח טוען מזויף, וכן היכא שהשטר נפל.

פרק המביא גט ח' סק"א, חלק ההערות דף ב' הערה נ"ה.

שטר קנין

הסברא שמה ששטר קנין מועיל לפעול קנין הרי זה רק כי יוכל אח"כ לשמש כראי'.

פרק המביא גט רע"ח.

שגם אם יכתוב שטר קנין על נייר של הפקר הרי זה מועיל.

פרק המביא גט ר"מ.

הדרך שאם בשטר קנין מספיק בעדי חתימה ואין צריכים עדי מסירה הרי זה משום שבשטר קנין אין צריכים מסירה להקונה אלא מספיק בכתיבת השטר ושקיימת מציאות של ראי'.

פרק המביא גט שט"ז.

הגמ' ששטר קנין כשר אפילו אם מצאו אותו באשפה משום שאין צריכים בו כתיבה לשמו.

פרק המביא גט שי"ח.

הסוברים שהסופר צריך להיות ישראל כי הסופר צריך לכותבו בשליחות הבעלים וגוי אינו יכול להיות שליח (ושקשה על זה מהגמ' הנ"ל).

פרק המביא גט שי"ח.

שהאומר "אמר" פסול בשטר קנין כי הסופר צריך לכתוב את השטר בשליחות המוסר, ואומר "אמר" לסופר לכתוב" הרי זה בגדר מילי, ומילי לא מימסרן לשליח (ושקשה על זה מהגמ' הנ"ל).

פרק המביא גט שי"ח (קטע "וכתב הקובץ").

דרכו של ר"ת שגוי אינו יכול לקנות עבד עברי בשטר, וכן אפילו קרקעות בשטר, כי אינו בתורת גיטין וקידושין.

פרק המביא גט רס"ג סק"ב (קטע "ברם הקצה"ח" וקטע "מיהו צ"ע"), ש"ו סק"א, שי"ג (קטע "והתומים").

”שטרך בידי מאי בעי”

דברי הגר”ח והקו”ש ששטרך בידי מאי בעי לא מהני מצד הסברא בתורת ראי’ אלא הרי זה חלק מהגזיה”כ של שטר, דגזיה”כ היא שהמלוה יהי’ נאמן לומר שהלוה לא פרע כל זמן שהשטר בידו.

פרק המביא גט ס”ב סק”ט, ש”ט (קטע אחרון).

בענין אם בשטר שאין בו אחריות (שאינו גובה ממשעבדי) יכול הלוה לומר פרעתי ובכה”ג הטענה של שטרך בידי מאי בעי. **פרק המביא גט ס”ב סק”ט.**

בענין אם בשטר שנעשה בערכאות של עכו”ם (שאינו גובה ממשעבדי) יכול הלוה לומר פרעתי ואין בכה”ג הטענה של שטרך בידי מאי בעי. **פרק המביא גט ש”ט.**

עדי חתימה ועדי מסירה

דרכו של התומים שהיכא שיש עדי חתימה הרי זה נקרא שהם פועלים את הקנין כי עדיו בחתומיו זכין לו, אבל היכא שעשה עדי מסירה, נהי שהם עושים את השטר לשטר, אבל אין זה נקרא שהם פועלים את הקנין, אלא המסירה היא שפועלת את הקנין, ומש”ה אין העדי מסירה צריכים להיות ”ישנם בתורת”.

פרק המביא גט ש”ו סק”ב, שי”ג (קטע ”והתומים”), שט”ז.

דברי המהרש”א בב”מ דף כ’ שרבי מאיר סובר עדי חתימה כרתי מפני שהוא סובר שעדיו בחתומיו זכין לו. **פרק המביא גט ש”ו סק”ב.**

בענין אם לפי רבי מאיר גובים בשטר שיש בו רק עדי מסירה לכה”פ מנכסים בני חורין.

חלק ההערות דף ד’ הערה כ”ב.

בענין אם לפי רבי אלעזר שסובר עדי מסירה כרתי, מהני עדי מסירה גם לעשות שטר ראי’. **פרק המביא גט ס”ה**, של”א סק”ב.**

דברי הקצה”ח שהיכא שזרק שטר קנין על בית לתוך אותו בית ואמר להקונה שיקנה את הבית ע”י שהוא קונה את השטר בקנין חצר, אין זה מועיל, ולא אמרינן שקנין הבית וקנין השטר באין כאחד. **פרק המביא גט ר”מ.**

דעת המתחייב

דברי הקצה”ח שהטעם למה צריכים דעת המתחייב אין זה בשביל עצם המהות של שטר ושבלי זה אי אפשר שיחשב בגדר שטר, אלא הרי זה כדי לסלק את החסרון של מפייהם ולא מפני כתבם (וכדעת רש”י והבעל המאור ששטר נחשב מפני כתבו של הלוה ולא של העדים), ולכן רק בשטר ראי’ צריכים דעת המתחייב כי צריכים להראות את השטר בב”ד ויש פסול של מפייהם ולא מפני כתבם, אבל בשטר קנין שעושה חלות דין אין צריכים דעת המתחייב. **פרק השולח - פרוזבול ז’ (קטע ראשון).**

קושיית תוס’ בב”ב דף ל”ט ע”ב איך העדים כותבים שטר מחאה בשביל המערער שלא בפני המחזיק הלא צריכים דעת המתחייב. **פרק השולח - פרוזבול ז’ (קטע ראשון).**

דברי הרמב”ן בב”ב דף ע”ז שעדים שחותמים על השטר הרי הם פועלים בתורת שלוחם של המתחייב. **פרק המביא גט ש”ו סק”ג, שי”ג (קטע ”והאמרי משה”).**

קושיית הקצה”ח איך יכול המלוה לכתוב פרוזבול הלא צריכים דעת המתחייב. **פרק השולח - פרוזבול ז’ (קטע ראשון).**

המתחייב אינה שצריכים דעתו של זה שהשטר נכתב לחובתו, אלא דעתו של זה שדינו הוא לכתוב את השטר. **פרק השולח - פרוזבול ז’ (קטע ”ויש ליישב” וקטע אחרון).**

בענין מה ששטר חוב גובה ממשועבדים לפי ר"מ ע"י עדי חתימה, ולפי רבי אלעזר ע"י עדי מסירה (לפי הדעה שר"א סובר שמספיק בעדי מסירה גם בשאר ראי'), דקשה דממ"נ, אם עדי חתימה מוציאים קול כמו שרואים לפי ר"מ א"כ למה אין ר"א סובר שגובה ממשעבדי, ואם עדי מסירה מוציאים קול למה לא מהני לפי רבי מאיר, ואם אינם מוציאים קול למה מהני.
פרק המביא גט ס"ה***, של"א סק"ב.

בענין אם "אנן סהדי" שנמסר, מספיק לאשוויי שטרא כמו עדי מסירה.
פרק המביא גט פ"ב, ש"ה סק"א.

דברי הנתיחה"מ שאפילו אם גוי כשר לעדות, אבל הרי הוא פסול לחתום על שטר, כי החידוש של "ספר המקנה" בישראל כתיב, וממילא בגוי יש כאן הפסול של מפי כתבם, אבל לאשוויי שטרא ע"י להיות עדי מסירה הרי הוא שפיר יכול היכא שאין חשש משקר.
פרק המביא גט ש"ו סק"ב, שי"ג.

ערכאות

בענין אם יש לשטר שנעשה בערכאות דין של שטר או האם יש לו רק דין של ראי' בעלמא.

פרק המביא גט ש"ה סק"ד, ש"ו סק"א, ש"ט (קטע "מיהו עי").

ביאור החילוק בין שטר ראי' בערכאות לבין שטר קנין בערכאות.
פרק המביא גט רס"ג, ש"ה, שט"ז (קטע "והתומים" וקטע "והנתיחה"מ").

דברי הרמב"ם ששטרי הודאות ומתנות ופשרות ומחילות פסולים בערכאות (כי ערכאות לא מרעי נפשיהו רק כשיש נתינת מעות).

פרק המביא גט ש"ו סק"ד.

דעת רבותיו של הרמב"ם והראב"ד שבשטר

חוב שנעשה בערכאות הלוה יכול לומר פרעתי ואינו גובה ממשועבדים, ודעת הרמב"ם שאינו יכול לומר פרעתי.
פרק המביא גט ש"ה סק"ד, ש"ט (קטע "והנה הראב"ד" ולהלן שם).

דברי הר"ן והרשב"א ששטר חוב שנעשה בערכאות גובה ממשעבדי, ודעת הראב"ד שאינו גובה ממשעבדי.
פרק המביא גט ש"ט.

דברי רבינו יונה בכ"ב ששטר מכר שנעשה בערכאות חל רק כשבאים לפני הערכאות לדין. ועוד צידד שם לומר שמהני רק לענין להפקיע את הקרקע מן המוכר, אבל הלוקח עדיין צריך לעשות בו קנין.
פרק המביא גט ש"ח סק"ב.

שגט החתום בערכאות, ויש בו שמות מבוהקין, והאשה אומרת שהבעל מסר לה בפני עדי מסירה ישראל, הרי זה כשר.
פרק המביא גט ש"י.

דברי הרמב"ם שבשטר שנעשה בערכאות חותמים גם עדים גוים וגם השופט, ודברי הריטב"א שאין צריכים עדים אלא מספיק בהשופט.

פרק המביא גט ש"ד, ש"ה סק"ה, שכ"ט.

דעת הרמב"ם והבעל העיטור שבשטר שנעשה בערכאות אין צריכים תיקוני שטרות, כגון שיהי' על דבר שאינו יכול להזדייף, והראשונים שחולקים על זה.
פרק המביא גט ש"ה סק"ד, שי"ח, שכ"ח.

המחלוקת בין רש"י ותוס' בענין אם אנו פוסלים שטר מתנה בערכאות בשמות מובהקים ועדי מסירה משום מזוייף מתוכו.
פרק המביא גט שי"ג, ש"כ, שכ"ג.

המחלוקת בין רש"י ותוס' בענין שטרי מכר בהדיוטות בשמות מובהקים ועדי מסירה.
פרק המביא גט ש"כ.

בענין שטר מתנה לפי רש"י שנעשה בערכאות ויש עדי מסירה היכא שאין להערכאות שמות מובהקים. פרק המביא גט שי"ג.

בענין אם מה שהת"ק של הבריייתא של ג' גיטי נשים פוסל גם בשמות מובהקים הרי זה משום שגם בשמות מובהקים אתי למיסמך עלייהו או האם זה משום גזירה אטו שמות שאינם מובהקים. פרק המביא גט שי"ג, שכ"ה.

שילה

בענין מיקומה.

פרק המביא גט רי"ב.

שיעבוד

מהות שיעבוד

בענין אם שיעבוד נכסים הוא בגדר מקצת קנין שיש להמלוה בנכסי הלוה, או האם הוא בגדר ערבות, דנכסי הלוה ערבים לו. פרק המביא גט תמ"ד (קטע "ועי' בר"ן"), פרק השולח - פרוזבול כ"א סק"א (קטע "ועי' בספר"), מ"ג, פרק השולח - עבדים ע"ח סק"ב (הדרך של מקצת קנין אבל רק על שוויות החפץ ולא על גוף החפץ), צ'.

שיעבוד הגוף ושיעבוד נכסים

בענין אם יש על הלוה שיעבוד הגוף להמלוה לשלם, והרי זה חיוב מהלוה להמלוה, או האם יש עליו רק מצוה כלפי שמיא לשלם וכופין אותו רק מצד ההלכה שכופין על המצות.

פרק השולח - פרוזבול כ"א (קטע "גם י"ל" וקטע "ואביי י"ל").

בענין אם השיעבוד הגוף (לפי הצד שקיים שיעבוד הגוף), וכן השיעבוד נכסים, הם תוצאות מהמצוה של פריעת בעל חוב והיכא שאין מצוה אין שיעבוד. פרק השולח - פרוזבול כ"א סק"א.

בענין אם השיעבוד נכסים הוא תוצאה ותולדה מהשיעבוד הגוף, וממילא לא שייך שיעבוד נכסים בלי שיעבוד הגוף, או האם

השיעבוד נכסים אינו בתולדה מהשיעבוד הגוף אלא אותה סיבה שגורמת את השיעבוד הגוף גורמת גם את השיעבוד נכסים, וממילא שייך שיעבוד נכסים גם בלא שיעבוד הגוף, וכן אפילו בתחילה יכול שיעבוד נכסים לחול בלי שיעבוד הגוף. פרק המביא גט תמ"ד.

שיעבודא דאורייתא או לאו דאורייתא

דברי תוס' בב"מ דף ד' שבמלוה על פה הפקיעו חכמים את השיעבוד מהקרקעות של הלוה אפילו מהלוה עצמו.

פרק השולח - פרוזבול ד', כ"א סק"א.

השיטה שלפי המ"ד שסובר ששיעבודא לאו דאורייתא הרי זה גם כשהנכסים הם אצל הלוה, ואפילו מדרבנן אין שיעבוד, רק שנחתנין לנכסי מדין כופין על המצות, דפריעת בעל חוב מצוה.

פרק המביא גט שלי"ו סק"א (קטע "ולכאורה כן הוא").

יורשים

עי' עוד בערך מלוה - יורשים ולקוחות.

שיטת תוס' שהבא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה, אינו בגלל שטענין להיתומים את מה שהאב הי' יכול לטעון אישתבע לי דלא פרעתין, אלא הרי זה תקנה נפרדת אפילו היכא שהאב לא הי' יכול לטעון כן.

פרק המביא גט כ' סק"ב (קטע "והנה לעיל").

כללי

בענין "חמץ מפקיע מידי שיעבוד", כלומר שנפקע השיעבוד שיש להגוי שהוא המלוה מהחפץ של ישראל שהוא הלוה, והישראל שהוא הלוה עובר בכל יראה: הקושיא שגם בלא לומר שהשיעבוד פקע למה אין הישראל הלוה עובר בכל יראה כיון שהחמץ הוא שלו, ועוד דהישראל חייב באחריותו. ועוד למה נפקע השיעבוד הלא החמץ אינו אסור להגוי.

פרק השולח - עבדים ע"ט.

שהיכא שעשה שורו אפותיקי ונתנו במתנה, לכאורה הדין הוא שהבעל חוב גובה ממנו כמו היכא שמכר אותו.
פרק השולח - עבדים ע"ח סק"ג.

שיטת רש"י שאע"פ שבאפותיקי מפורש לא מצי הלוח לסלק את המלוה בזווי משום דהוי כאומר מעכשיו, אבל בכל זאת בתוך הזמן מצי לסלקו בזווי, ומש"ה חמץ מפקיע מידי השיעבוד של האפותיקי והחמץ נאסר. ושיטת תוס' שהיכא שלמפרע הוא גובה אין חמץ מפקיע מידי שיעבוד, ואין החמץ נאסר, חוץ מהיכא שהלוח קיבל עליו אחריות דאז החמץ נאסר מחמת שהישראל הלוח קיבל עליו אחריות.
פרק השולח - עבדים ע"ט.

הדרך שאם מפקיעים את השיעבוד של הבעל חוב אין זה נקרא גזל כי ה' קנוי לו רק לגובינא, ולכן אם הלוח הקדיש קדושת הגוף את הבהמה המשועבדת להמלוה הרי היא כשירה לקרבן ולא חשיב גזילה.
פרק השולח - עבדים פ'.

בענין המזיק שיעבודו של חבירו: שיטת הראב"ד שאפילו למ"ד שגרמי חייב, מזיק שיעבודו של חבירו פטור משום שבדנפשי קעביד.
פרק השולח - עבדים צ"ד.

הקדש, וקונם, ושויה אנפשי חתיכה דאיסורא, מפקיעין מידי שיעבוד

בענין חמץ מפקיע מידי שיעבוד, ע"י לעיל כאן בסק"ה.

הדרך שהטעם למה הקדש מפקיע מידי שיעבוד הרי זה משום הקדושה והאיסור ולא משום שנעשה ממון הקדש.
פרק השולח - עבדים פ"ג.

שיטת רש"י שרק קדושת הגוף מפקיעה מידי שיעבוד אבל לא קדושת דמים, ודברי תוס' על זה, וביאורו של הקצה"ח בשיטתו, וכן ביאורו של הקו"ש.
פרק המביא גט שע"ט, פרק השולח - עבדים ע"ח סק"א.

שיטת הראב"ד שסובר כרש"י שקדושת דמים אינה מפקיעה מידי שיעבוד, אלא יכול המלוה לגבות ועי"ז החפץ יוצא לחולין, והקושיא על שיטתו דהא הראב"ד עצמו פוסק כמו בר פדא שקדושה לא פקעה בכדי, ותירוצו של הקצה"ח על זה ששיעבוד הוא כנתינת דמים וממילא לא חשיב בכדי.

פרק השולח - עבדים ע"ח סק"א.

שיטת ר"ת שגם קדושת דמים מפקיע מידי שיעבוד, אבל אם הקדיש קרקע אין ההקדש מפקיע מידי שיעבוד כי הוי כבר כגבוי.
פרק השולח - עבדים פ"א.

קושיית הר"ן על רש"י שסובר שקדושת דמים אינה מפקיעה מידי שיעבוד, מאי שנא ממכירת מטלטלין ללוקח דשפיר מפקיעה מידי שיעבוד, ותירוצו שרש"י איירי בשיעבוד לו מטלטלין אגב קרקע דבכה"ג אין מכירה להדיוט מפקיעה את השיעבוד, ותירוצם של הרשב"א והמהרש"א על הקושיא הנ"ל.
פרק השולח - עבדים ע"ח סק"ג.

קושיית בעל התרומות מהו החידוש לומר שקדושת הגוף מפקיעה מידי שיעבוד, הלא גם אם מכר להדיוט הרי זה מפקיע מידי שיעבוד, ותירוצו דאיירי בשיעבוד לו מטלטלין אגב קרקע דבכה"ג אין מכירה להדיוט מפקיעה את השיעבוד.
פרק השולח - עבדים ע"ח סק"ד.

בענין מה הוא הנפ"מ בזה שהקדש מפקיע מידי שיעבוד הלא אפילו אם לא ה' מפקיע לא ה' הבעל חוב יכול לגבותו מפני שהוא אסור בהנאה מחמת ההקדש.
פרק השולח - עבדים פ'.

בענין שהיכא שהלוח אסר את נכסיו על כל העולם חוץ מהמלוה הרי הנכסים נשארים משועבדים להמלוה.
פרק השולח - עבדים ע"ט.

דברי הרמ"א שגם קונם כללי מפקיע מידי שיעבוד, ודברי המחנה אפרים דזהו כר"ת

שסובר שגם קדושת דמים מפקיעה מידי שיעבוד.
פרק השולח - עבדים פ"ב.

שיעבודא דר"נ

בענין אם בשיעבודא דר"נ הראשון נעשה ממש המלוה של השלישי, או האם רק השני נשאר המלוה של השלישי רק שהשלישי משועבד להראשון בשיעבוד הגוף, או האם השלישי הוא רק כמו נכסי השני המשועבדים להראשון.
פרק השולח - פרוזבול מ'.

בענין היכא שהראשון עשה פרוזבול האם הוא יכול לגבות מהשלישי מדין שיעבודא דר"נ לאחר שמיטה אפילו אם האמצעי לא עשה פרוזבול (וזה תלוי בהצדדים הנ"ל בענין מה הוא היחס בין הראשון והשלישי).
פרק השולח - פרוזבול מ'.

שכיב מרע

דברי הגמ' בב"ב דף קל"ז שמתנת שכיב מרע חלה רק לאחר מיתה.
פרק המביא גט תפ"ד, תפ"ו.

בענין אם מתנת שכיב מרע מהני לאחר מיתה למפרע.
פרק המביא גט ת"ב, תפ"ו.

הגמ' בב"ב דף קל"ז שאם נתן מתנה לחבירו ואמר אחריוך לפלוני, ונתן אותה הראשון במתנת שכיב מרע, לא קנה המקבל, כי מתנת שכיב מרע קונה רק לאחר מיתה וכבר קדמו האחריוך.
פרק המביא גט תפ"ו.

שהמקבל של מתנת שכיב מרע זוכה בהפירות כבר מחיים.
פרק המביא גט ת"ב.

קושיית תוס' למה צריכים את הדין שדברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמי, תיפוק ל' משום שמצוה לקיים דברי המת.
פרק המביא גט תי"ט.

דברי רעק"א שנחשב שצוואת השכיב מרע נמשכת עד המיתה ומש"ה מתנת שכיב

מרע מועלת גם על דבר שבתחילת הצוואה לא הי' בעולם.
פרק המביא גט תפ"ה.

המפרשים שרבי איירי בהמקבל, דהיינו שהמקבל אינו יכול להיות גר, ולא איירי בהנותן.
פרק המביא גט תכ"ה (קטע "והנה עי"").

דברי רב פפא בב"ב דף קמ"ח ע"א שתיקנו שלמתנת שכיב מרע תהי' גדר של ירושה ושמשה מהני גם על הלואה אע"פ שא"א לתתה במתנת בריא (למ"ד שלא מהני מעמד שלשתן בהלואה).
פרק המביא גט תפ"ג, תפ"ד.

קושיית המרדכי למה א"א לשכיב מרע להקנות גט לאשתו ע"י מתנת שכיב מרע, ותירוצו שצריכים קנין דאורייתא.
פרק המביא גט ת"ב.

בענין אם שכיב מרע יכול לחזור בו אפילו היכא שאמר הולך או זכי.
פרק המביא גט תפ"א.

הסברא שאפילו היכא ששכיב מרע נתן מתנה בתורת מתנת בריא (כגון בנותן מקצת נכסים ולא צוה מחמת מיתה), אבל מ"מ מכיון שהי' יכול לתת אותה בתורת מתנת שכיב מרע הרי זה גורם שאומרים אצלו שהולך הוא כזכי אפילו אם בעלמא הולך לאו כזכי.
פרק המביא גט תפ"א (קטע "ועי' גם בקצה"ח).

שכירות

עיין עוד בערך שכר שכיר.

(בענין אם יסוד הדין של שאלה ושכירות הוא קנין בגוף הדבר לפירותיו ולתשמישיו לזמן, או האם הם קונים רק את הפירות והתשמישים, או האם הם בגדר שיעבוד דהיינו שהחפץ משתעבד לו לפירות ולתשמיש.)

פרק השולח - פרוזבול ל"ט.

בענין "שכירות ביומי" מכירה היא": האם
אומרים כן רק לענין אונאה או האם גם
לענין שאר דברים.
פרק השולח - פרוזבול ל"ט.

למה לא מספיק בשמיעת השליח, אלא
הבעל עצמו צריך לשמוע אודות הנדר (לפי
הצד שאין הבעל מיפר בלא שמיעה).
פרק השולח ד' (קטע "ועוד
הביא").

שכר ועונש

בענין הא שבעידנא דריתחא הקב"ה מעניש
על ביטול עשה.
פרק השולח - עבדים מ' בההערה
הראשונה.

דברי הרא"ש ששליחות לא מהני כשזה חב
לאחרני.
פרק המביא גט רפ"ז.

שיטת הנודע ביהודה שאי אפשר לגרש
אשה ע"י שליח בעל כרחא של האשה.
פרק המביא גט רפ"ז.

שליחות

בענין הגדר של יד פועל כיד בעל הבית,
עי' בערך פועל.
בענין זכי' מטעם שליחות, עי' בערך זכי'
- מטעם שליחות או לא.

בענין היכא שמקדש ע"י שליח האם
השליח יכול להשתמש בהכסף שלו (כלומר
של השליח) בלי "מדין עבד כנעני".
פרק השולח ד' (קטע ראשון וקטע
"וע"ע באור שמח").

יסוד הדין של שליחות

בענין אם יסוד הדין של שליחות הוא
שהשליח נחשב הבעל דבר וכאילו נעשה
הוא המשלח, או האם אינו נחשב בעל דבר
רק שהמעשה שלו נחשב המעשה של
המשלח, או האם אין המעשה נחשב
שנעשה ע"י המשלח רק שהמעשה שייך
להמשלח.

בענין אם הנייר שהגט כתוב עליו יכול
להיות של השליח.
פרק השולח ד' (קטע "וע"ע באור
שמח").

בענין אם מועיל כתיבת שטר קידושין
מדעת השליח של האשה או האם צריכים
דוקא דעת האשה עצמה.
פרק השולח ד' (קטע ראשון).

פרק השולח ב' סק"א סק"ב, ג',
ד', ה', ז' סק"ו, י"ח (קטע "וכן
מה שכתב").

בענין היכא שעשה שליח להקנות מטלטלין
האם השליח יכול להקנותן אגב הקרקע
שלו עצמו.
פרק השולח ד' (קטע "וע"ע באור
שמח").

סוגיית הגמ' בתמורה דף י' ע"א ורש"י שם
דהיכא שציבור עשו שליח להקדיש הרי זה
נקרא שהמקדיש הוא אדם יחיד דהיינו
השליח.

פרק השולח ד' (קטע "ועוד
הביאו").

דברי הקצה"ח בענין היכא שעשה שליח
להגביה לו מציאה, והשליח חשב שהחפץ
כבר שייך להמשלח ולכן לא נתכוין
שהגבהה תהי' לשם קנין, האם בכל זאת
המשלח קונה.
פרק השולח ד' (קטע ראשון).

כחה של שליחות

בענין אם המשלח יכול לשאול על התרומה
שעשה השליח.
פרק השולח ד' (קטע "וע"ע
בשו"ת").

בענין אם היכא שהשליח עשה שליח,
השליח השני הוא השליח של השליח
הראשון או של הבעלים.
פרק השולח ה', מ"ח סק"ו.

בענין היכא שעשה שליח להפר נדרי אשתו

בענין היכא שנפסל השליח מלעשות סוג זה של שליחות תכ"ד לאחר שכבר עשה את השליחות, האם השליחות נפסלת. פרק המביא גט קל"ג סק"ב.

בענין שאין שליחות על דבר שלא בא לעולם. פרק המביא גט תמ"ט.

דינים שונים

דברי התומים בענין השולח חפץ לחבירו על ידי שליח לקבלה: שאם הוא שליח על מעות מותרים (כלומר שאינם קשורים וסגורים) מותר לו להשתמש וממילא הרי הוא ש"ש עליהם, אבל אם הוא שליח על כלי אסור לו להשתמש בו וממילא הרי הוא עליו. פרק המביא גט תע"ט.

בענין היכא שהוא שליח לקבלה על מעות, אם נאמר שמותר לו להשתמש בהם וכהנ"ל, האם הוא רק שומר שכר וכהנ"ל, או האם הוא שואל וחייב אפילו באונסים. פרק המביא גט ת"פ (קטע "יעוד כתב").

דברי התומים דהיכא שהוא שומר על כלי, מותר למסור אותם לשומר אחר היכא שהשני מהימן להבעלים, אבל היכא שהוא שומר על מעות מותרים אסור למסור אותם לשומר אחר, והרי זה גרע משומר שמסר לשומר, כי מותר להשתמש בהמעות וא"כ מי יודע מה יעשה בו השני. פרק המביא גט תע"ט.

דברי הרמ"א והש"ך בענין היכא שראובן עשה את לוי שליח לקבל מעות שיש לו ביד שמעון, וקבלם לוי, ואח"כ רצה אותם שמעון בחזרה, והרי הוא מאיים על לוי שאם לא יחזיר לו יכפור ללוי חוב אחר שיש ללוי עליו, האם לוי חייב להפסיד מעותיו כדי להציל את ראובן. פרק המביא גט ת"פ.

בענין הוספת תנאי בהשליחות לאחר שכבר שלח את השליח. פרק השולח ז' סק"ו.

חזרה מהמעשה בתכ"ד לאחר שהשליח כבר פעל בענין אם המשלה יכול לחזור בו מהמעשה

שהשליח עשה, או מעצם מינוי השליחות, בתכ"ד של עשיית המעשה ע"י השליח. פרק השולח ד' (קטע "וע"ע באות י"ח"), י"ח, כ"ח.

שאת"ל ששפיר יכול לחזור בו, א"כ יש לצדד בענין אם אע"פ ש"מגרש" אינו יכול לחזור בו אפילו בתכ"ד, אבל היכא ששלח שליח לגרש אולי הרי הוא שפיר יכול לבטלו בתכ"ד מהגירושין. פרק השולח ד', י"ח, כ"ח.

הסברא שהשליח אינו יכול לחזור בו מהמעשה אפילו תכ"ד כי מיד אחרי עשיית המעשה הרי הוא מסולק. פרק השולח י"ח (קטע "ובדבריו").

המחלוקת בין רבי יוחנן ור"ל בקידושין דף נ"ט ע"ב בענין היכא שאשה עשתה שליח לקדשה ושוב חזרה בה, והמפרשים שם. פרק השולח ב' סק"ג, ו', ז' סק"ז, י' (קטע אחרון) [ודברי הירושלמי שר"ל מודה שבפני ב"ד הרי היא יכולה לחזור בה], כ"ג, נ"ד (קטע "ג'"), ס"ד.

שליח לקבלה ושליח להולכה ושליח להבאה

שיטת הרמב"ם שבעל שעשה שליח להולכה וכן אשה שעשתה שליח להבאה אינם צריכים למנותו בפני עדים, אבל אשה שעשתה שליח לקבלה הרי היא צריכה למנותו בפני עדים.

פרק המביא גט ב' סק"ב (קטע "ובחיי הגר"ש") [דברי הגרש"ש בסברת הרמב"ם בשליח לקבלה], כ"ח סק"ו [דברי המהרי"ט שאם כבר נתן את הגט שפיר צריך להוכיח ע"י שני עדים שהוא שליח להולכה כי עכשיו מתירים אשת איש ע"י עדות זו, ורק אם לפני הנתינה אמר שהוא שליח להולכה אינו צריך עדים], פרק השולח ג', ז' סק"ג (קטע ראשון).

שליח נעשה ע"ד. שליח נעשה ע"ד. שליח נעשה ע"ד.
 שליח נעשה ע"ד. שליח נעשה ע"ד. שליח נעשה ע"ד.
 שליח נעשה ע"ד. שליח נעשה ע"ד. שליח נעשה ע"ד.
 שליח נעשה ע"ד. שליח נעשה ע"ד. שליח נעשה ע"ד.

שליח) לא מהני לפי אביי כמו שיאוש שלא מדעת לא מהני.
 פרק המביא גט ר"ע, רצ"א, של"ו סק"ב, של"ח סק"ה, תל"א.

דברי הכתב סופר ששליח להולכת הגט צריך לקבל את הגט מידו של הבעל ואל"כ הרי זה כמו טלי גיטך מעל גבי קרקע.
 פרק השולח ז' סק"ג (קטע ראשון).

בענין מתי חל השם של שליח, האם בשעת המינוי או האם בשעה שהשליח מתחיל לפעול.
 פרק השולח ג'.

דברי הבה"ג שא"א לשלוח גט לשלוחו ע"י שליח עכו"ם.
 פרק השולח ז' סק"ג (קטע ראשון).

דרכו של האמרי משה שאם השליח נעשה בגדר בעל דבר הרי זה מתחיל משעת המינוי, אבל אם רק המעשה של השליח נחשב המעשה של המשלח אז במילי הרי זה מתחיל משעה שהשליח מתחיל לפעול (וכספר פרשת מרדכי סי' מ"ז), אבל היכא שאינו מילי הרי הוא נעשה שליח בשעת המינוי, וכגון שליח להולכה בגט.
 פרק השולח ג' (קטע "והסיק").

שלוחו של בעל הממון

בענין הא ששליח לקבלה צריך להיות ג"כ שלוחו של בעל הממון.
 פרק המביא גט של"ח סק"ד ולהלן שם, תנ"ב, תס"ג סק"ג (קטע "ושוב").

בענין אם המינוי חל רק על הרגע הראשון והרי הוא ממשיך להיות שליח בדרך ממילא כיון שלפני רגע ה' שליח, או האם המינוי הוא על כל רגע ורגע.
 פרק השולח א', ז' סק"ג (קטע "והנה נראה").

קושיית הנ"מ דף י"א איך שייך לומר שאפשר לקנות מציאה ע"י קנין חצר הלא קנין חצר מהני משום שליחות, והרי צריכים שהשליח יהי גם שלוחו של בעל הממון, ובמציאה החצר אינו שלוחו של המאבד.
 פרק המביא גט של"ח סק"ד.

שגם אחרי המינוי אפשר לחזור ולעכב את השליח מלפעול לזמן מסוים כגון חודש או חדשים ואין צריכים מינוי חדש.
 פרק השולח ז' סק"ג (קטע ראשון) סק"ז.

הראיות של רעק"א מתוס' בדף י"ג ע"ב ד"ה במעמד בענין אם צריכים שיהי השליח של בעל הממון או לא.
 פרק המביא גט הנ"ב.

חילוקי דינים בין היכא שביטל את השליח לבין היכא שרק עיכבו מלפעול חדש או חדשים.
 פרק השולח ז' סק"ג סק"ד.

דברי הירושלמי שהמקבל מתנה אינו יכול לעשות שליח לקבלה כי אין אדם עושה שליח לקבל דבר שאינו שלו.
 פרק המביא גט של"ח סק"ד בההערה.

מינוי שליח

בענין מינוי שליח בלב.
 פרק המביא גט תל"א.

בענין למה היכא שנשתטה המשלח ושוב נשתפה אין צריכים עוד מינוי לפי הטור שסובר שאם נשתטה המשלח בטילה השליחות מהתורה.
 פרק השולח ב' סק"ב (קטע "ב").

בענין ששליחות שלא מדעת (כלומר שאם הי' יודע יש להניח שהי' ממנה אותו להיות

ביטול שליח

ג' דרכים בענין למה מועיל ביטול שליחות:

א', כי היכא שביטל את השליח הרי חסר דעת המשלח להמעשה. ב', כי השליח מתחיל להיות שליח רק כשהוא מתחיל לעשות את המעשה וא"כ בעצם אין כאן ביטול שליחות אלא חרטה מן המינוי לפני שחל. ג', כי כמו שאפשר למנות שליחות כמו כן אפשר לבטל את השליח גם אחרי שכבר התחיל להיות שליח.

פרק השולח א', ז' סק"ג (קטע "והנה נראה") סק"ה, י"ד.

עוד בענין הדרך שביטול שליחות מועיל משום שהמינוי חל רק כשהשליח מתחיל לפעול.

פרק השולח ג'.

בענין אם אפשר לעכב את השליח חודש או חודשיים שלא בדרך ביטול.

פרק השולח ז' סק"ג (קטע ראשון) סק"ז.

חילוקי דינים בין היכא שביטל את השליח לבין היכא שרק עיכבו מלפעול חודש או חודשיים.

פרק השולח ז' סק"ג.

בענין אם אפשר לבטל שליח לפני שמינה אותו, כלומר האם מהני ביטול שליחות על שליחות שעוד שלא באה לעולם (ולפי הצד הראשון שכתבנו איך מהני ביטול שליחות לכאורה שפיר מהני).

פרק השולח י'.

בענין אם היכא שביטל את השליח, מה שמבטל את השליחות הוא המעשה דיבור, או האם זה האי רצון שיש לו בלב (ולפי הצד הראשון הנ"ל לכאורה מספיק בהאי רצון בלב).

פרק השולח צ"ג.

השיטה שביטול שליחות גט צריך להיות בפני שני עדים.

פרק השולח ז' סק"ג (קטע "גם כתב"), ט"ו, כ', כ"ב, כ"ג, כ"ט, ל', ס"ג, ס"ד, ס"ט, ע"א, ע"ט, צ"ב (בענין אם צריכים את העדים בשביל לקיומי או בשביל לברורי).

דברי הירושלמי שהשליח של הבעל לבטל שליח אחר, צריך לעשות כן בפני עדים. והכתב סופר שהבעל עצמו אינו צריך לעשות כן בפני עדים (עיי"ש הטעם).

פרק השולח י' (קטע אחרון), כ"ג.

ביאורים בהמחלוקת שבין הרמב"ם והטור בענין אם היכא שנשתטה המשלח השליחות בטילה מן התורה או לא. ובענין היכא שהמשלח הוא פיקח רק שנולדה אצלו התנגדות להמעשה האם זה על אותה מדריגה כמו שנשתטה המשלח וממילא פליגי הרמב"ם והטור גם בזה, או האם בכה"ג כו"ע סוברים שאין השליחות בטילה א"נ שלכו"ע השליחות שפיר בטילה

פרק המביא גט רפ"ד (קטע ראשון), פרק השולח ב' סק"א סק"ב, ד', ה', ז' סק"ד.

דברי הרמב"ן שצריכים ביטול בפני ב' או ג' כשאין השליח שם כי כל דבר שנעשה בפניו צריך בפניו למישלפי.

פרק השולח י' (קטע "ובספר").

המחלוקת שבין המהר"ם שיף ורעק"א בענין "אלימא שליחותי דבתרא משליחותי דקמא".

פרק השולח י"א, י"ב, כ"ה.

קושיית תוס' בקידושין דף נ"ט ע"ב למה אין הבעל הבית יכול לבטל את השליחות גם אחרי שהשליח כבר תרם, ודברי החלקת יואב על זה.

פרק השולח מ"ח סק"ה.

בענין היכא שהבעל ביטל את השליח שלא בפניו ושלא בפני ב"ד, דלא מהני כי הוי נגד תקנת חז"ל, האם מהני מה שהוא שולח שליח להודיעו.

פרק השולח י"ב, י"ג.

בענין היכא ששלח שליח שני והגיע השני אחרי שהראשון כבר מסר להאשה את הגט, האם אמרינן שהבעה"ב נתכוין לבטל את הראשון ושלח את השני רק כדי להודיעו

(דמהני לפי צד אחד לעיל בסמוך) וממילא י"ל דמהני גם אם הגיע אחרי שהראשון כבר פעל כיון שהבעה"ב כבר ביטל, או האם נתכוין הבעה"ב שהשני יעשה את הביטול וממילא לא מהני אם הגיע אחרי שהראשון כבר פעל.
פרק השולח י"ג, צ"ג.

דברי הרשב"א בשו"ת ח"ד סי' פ"ד שהיכא שמינה שליח, ואח"כ ביטל אותו, ואח"כ נמלך לבטל את הביטול, אינו יכול לבטל את הביטול, ודברי הקובץ הערות על זה.
פרק השולח מ"ח סק"א.

בענין אם שליח יכול לבטל את עצמו.
פרק השולח ד' (קטע "וע"ע בט"ז").

בענין שליח עושה שליח, ועוד בענין ביטול שליח

שני ביאורים באיך שליח עושה שליח לפי הצד ששליח מתחיל להיות שליח רק בשעת עשיית המעשה: דהא קשה דאם הראשון אינו עוד בגדר שליח איך הוא יכול למנות שליח.
פרק השולח א' בההערה, ג' (קטע "והנה האמרי משה" ולהלן שם).

בענין היכא שהשליח מינה שליח שני והמשלח ביטל את הראשון האם השני נשאר.
פרק השולח ה', מ"ח סק"ו.

בענין אם המשלח יכול לבטל את השליח השני שמינה השליח הראשון.
פרק השולח ד' (קטע "מיהו עיין בדברי החלקת יואב").

בענין אם הראשון יכול לבטל את השני.
פרק השולח ה'.

המחלוקת שבין רב אשי ומר בר רב אשי בנוגע להיכא ששליח עשה שליח, ומת השליח הראשון, האם השליח השני מתבטל.
פרק השולח ד' (קטע "וע"ע באור שמח" ולהלן שם), ה', ל"ד סק"ב (קטע אחרון), מ"ח סק"ו.

בענין מתי שליח עושה שליח ומתי חשיב

מילי דלא מימסרן לשליח, ע"י להלן כאן בסקי"א.

עוד בענין שליח עושה שליח, ובענין מילי לא מימסרן לשליח

דברי המרדכי בשם הקדוש מרדוש שהשליח של הבעל לקדש את האשה אינו יכול לעשות שליח אחר כי חשיב מילי כיון שצריכים רצון האשה.

פרק המביא גט רצ"ב, פרק השולח ג' (קטע "דהנה האמרי משה שם").

נשתטה או מת המשלח

ביאורים בהמחלוקת שבין הרמב"ם והטור בענין אם היכא שנשתטה המשלח השליחות בטילה מן התורה או לא. ובענין היכא שהמשלח הוא פיקח רק שנולדה אצלו התנגדות להמעשה האם זה על אותה מדריגה כמו נשתטה המשלח וממילא פליגי הרמב"ם והטור גם בזה, או האם בכה"ג כו"ע סוברים שאיך השליחות בטילה א"נ שלכו"ע השליחות שפיר בטילה.

פרק השולח ב' סק"א סק"ב, ד', ה', ז' סק"ד.

עוד בענין נשתטה המשלח.
פרק המביא גט רע"ב (קטע "ותי" הקצה"ח").

בענין מת המשלח.
פרק המביא גט רע"ב (קטע "ותי" הקצה"ח").

בענין למה היכא שנשתטה המשלח ושוב נשתפה אין צריכים עוד מינוי לפי הטור שבשעה שנשתטה נתבטלה השליחות מן התורה.

פרק השולח ב' סק"ב (קטע "ב").

כל דאיהו לא מצי עביד שלוחי נמי לא מצי עביד.

בענין "כל דאיהו לא מצי עביד שלוחי נמי לא מצי עביד".

פרק השולח ב' סק"ב (קטע "ד").

[בענין אם צריכים איהו מצי עביד רק בשעת המינוי או האם גם אח"כ, ואם יסוד הדין הוא שזה גורם שאינו יכול לעשות מינוי וכמו שנחקר לקמן, אז פשיטא שהקפידא הוא רק על שעת המינוי].

הסברא שהתנאי של איהו מצי עביד אינו רק שהבעל דבר על המעשה, דהיינו השליח (לפי הצד שהשליח נעשה בעל דבר), יהי מצי עביד אלא צריכים שגם הזוכה בהחלות, דהיינו הבעל הבית, יהי מצי עביד. פרק השולח ב' סק"ב (קטע אחרון).

שליח נעשה עד

דרכם של האור שמח והאמרי משה בביאור המחלוקת אם שליח נעשה עד או לא. פרק המביא גט קנ"ו, פרק השולח ג' (קטע "דהנה האמרי משה שם"), ד' (קטע "וע"ע באור שמח בפ"ב").

דרכו של הריב"ש בביאור המחלוקת אם שליח נעשה עד או לא. פרק המביא גט קנ"ו (קטע "והנה יש לומר עוד").

סברת התורת גיטין ששליח נעשה עד פירושו הוא שהוא יכול להעיד אח"כ כשכבר אינו שליח אבל אינו יכול להיות מעדי הקיום כי באותה שעה הרי הוא נחשב בעל דבר. פרק המביא גט כ"ז, קכ"ד (קטע "והתורת גיטין"), קנ"ג סק"א (קטע "ותי' רעק"א") [דברי רעק"א בענין זה], קנ"ד, קנ"ו בהערה, קנ"ז (קטע "ועי' בתו"ג").

סברת הקהלות יעקב ששליח נעשה עד כי אמרינן פלגינן ומאמינים שהיא מקודשת בלי להאמין שהוא הי' השליח. פרק המביא גט כ"ז, קכ"ד (קטע "והמתנ"א"), קנ"ד.

דברי הרא"ש בריש פרק השולח הנראה מדבריו שהוא סובר שאין שליח נעשה עד,

היפך ממסקנת הסוגיא בקידושין ששליח שפיר נעשה עד, ודברי הטור על זה. פרק המביא גט כ"ז, קכ"ד (קטע "והמתנ"א"), קנ"ד, קנ"ז.

שיטת הרי"ף שלא אמרינן בשליח לקבלה ששליח נעשה עד. פרק השולח ד' (קטע "ובחלקת יואב").

אין שליחות לעכו"ם

שגוי אינו יכול להיות שליח. פרק המביא גט שי"ח (קטע "והתורת גיטין").

דברי תוס' בב"מ דף ע"ב בד"ה בשלמא וכו' שהיכא שעכו"ם פורע חובו לישראל אי אפשר שישראל אחר יזכה בהכסף בשביל המלוה כי אין שליחות לעכו"ם, כלומר שאי אפשר שלגוי יהי שליח. פרק המביא גט של"ח סק"ד בהערה, תנ"ב.

אין שליח לדבר עבירה

דברי הנודע ביהודה שלפי המסקנא הטעם למה אין שליח לדבר עבירה אינו משום דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין אלא משום גזירת הכתוב. פרק המביא גט שני"ה.

בענין אם יש שליח לדבר עבירה היכא שהשליח או המשלח הם שוגג אשר בציורים אלו לא שייך לומר דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין. פרק המביא גט שני"ה.

דברי הנודע ביהודה והקצה"ח שאין שליח לדבר עבירה אמרינן רק בדבר שאסור על המשלח לעשות, אבל אם אין איסור על המשלח בעצמו אלא כל האיסור בזה הוא רק על השליח אז יש שליח לדבר עבירה. פרק המביא גט שני"ה.

בענין אם הדין האמור באין שליח לדבר עבירה הוא רק שאין האיסור מתיחס להמשלח, אבל החלות שפיר חלה, או האם גם החלות אינה חלה. פרק המביא גט שני"ה.

שליש

ששליש נאמן אפילו נגד מיגו.
פרק השולח ל"ד סק"ב.

לשלם יאמר לו משמט אני ואז יהי מותר
לו לתובעו).
פרק השולח - פרוזבול כ"ב.

בזמן הזה, ובמדבר

הדרך שרבי ורבנן שחולקים אם שמיטה בזמן
הזה היא מדאורייתא או מדרבנן הרי הם
חולקים רק בהשמטת קרקע אבל בהשמטת
כספים כו"ע סוברים דהוי רק מדרבנן.
פרק השולח - פרוזבול ט'.

דברי הרמב"ם שפוסק ששמיטה בזה"ז היא
מדאורייתא בנוגע להשמטת קרקע אבל לא
בנוגע להשמטת כספים.
פרק השולח - פרוזבול ט'.

הדרך שאפילו אם שהשמטת כספים בזה"ז
היא רק מדרבנן אבל היינו רק לענין המצוה
של שמוט אבל לא יגוש שפיר איכא מהתורה.
פרק השולח - פרוזבול א' סק"ה.

"השמר לך"

הקושיא מה הוא הציוור של "השמר לך
וגו'", הלא היכא שזמן הפרעון אמור להיות
לפני שמיטה, והמלוה אינו רוצה להלוות כי
הוא חושש שמא הלוה לא ישלם בזמנו, ואז
שמיטה תשמט, הלא הדין נותן שלא יהי' על
זה הלאו של השמר לך וגו', כי אינו חייב
להלוות אם הוא חושש שהלוה לא ישלם לו.
פרק השולח - פרוזבול ה'.

הסברא שהיכא שאינו רוצה להלוות בגלל
שמיטה שהיא עכשיו דין דרבנן, אינו עובר
מדאורייתא על השמר לך, כי כיון
שמהתורה דינו הוא לתבוע, אי אפשר
להאשימו על זה שאינו רוצה להלוות מפני
שחכמים השמיטו את החוב.
פרק השולח - פרוזבול י"ט.

"לא יגוש"

הדרך שלא יגוש קאי רק על אחר שביעית, על
חוב שנשמט, אבל לא על חוב שלא נשמט.
פרק השולח - פרוזבול ג' (קטע
והנה יש להקשות").

שמיטה - יובל

השמטת כספים

בענין אם שביעית משמטת כספים מעצמה
והוי אפקעתא דמלכא, או האם שביעית
משמטת רק ע"י שהמלוה אומר משמט אני.
ובענין אם אחרי שאמר משמט אני, החוב
באמת נשמט מצד התורה, או האם הכוונה
היא רק שאסור להמלוה לגבותו, אבל החוב
עדיין קיים.
פרק השולח - פרוזבול ל"ו (קטע
עוד כתב שם").

דרכו של היראים (שדחה לבסוף) ששמיטה
בכלל אינה מבטלת את החוב, אלא הרי
היא רק אוסרת על המלוה לתובעו, ומצוה
אותו לחכות עד שהלוה ישלם מעצמו.
פרק השולח - פרוזבול כ"ב.

שיטת היראים (למסקנא) שרק אחרי
שהמלוה אומר משמט אני שביעית משמטת,
אבל לפני שהמלוה אומר משמט אני אין
שביעית משמטת, רק שב"ד מכריחים אותו
לומר משמט אני כדי שישמט.
פרק השולח - פרוזבול ב' סק"ד,
כ"א סק"ב, כ"ב, ל"ו (קטע אחרון).

בענין אם מודה היראים שלא יגוש איכא
גם בלי שיאמר משמט אני.
פרק השולח - פרוזבול ב' סק"ד.

דברי התוס' רי"ד שאם בא הלוה לשלם
ואמר לו המלוה משמט אני הרי מעתה
מותר להמלוה לכפות את הלוה לומר
אעפ"כ ולתבוע את החוב כי כבר קיים את
המצוה ע"י שאמר משמט אני, אבל אם
אמר המלוה משמט אני קודם שבא הלוה
לשלם אינו יכול לתבוע את החוב כי עוד
לא קיים את המצוה (אלא כשיבוא הלוה

דרך אחר דלא כהנ"ל, והיינו שהיכא ששמיטה לא שמטה את החוב אין מצוה של שמוט אבל לא יגוש שפיר שייך. פרק השולח - פרוזבול א' סק"ד.

עוד ציורים שאין מצות שמוט אבל יש לא יגוש.

פרק השולח - פרוזבול ב'.

הדרך שאפילו אם השמטת כספים בזה"ז היא רק מדרבנן אבל היינו רק לענין המצוה של שמוט אבל לא יגוש שפיר איכא מהתורה. פרק השולח - פרוזבול א' סק"ה.

שיטת הרא"ש שאע"פ ששמיטה משמטת בסופה אבל לא יגוש יש כבר מתחילת שמיטה.

פרק השולח - פרוזבול ב' סק"א סק"ו, ג' (קטע ראשון).

בענין הדרך שכל שלא קרינן ב' לא יגוש לא קרינן ב' שמוט.

פרק השולח - פרוזבול א' סק"ב.

בענין "המלוה את חברו לעשר שנים אין שביעית משמטתו" כי לא קרינן ב' לא יגוש: הדרך שנחשב מיהא שהוא חייב לו הכסף גם בתוך העשר שנים. פרק המביא גט תס"ד, פרק השולח - פרוזבול א' סק"ב.

עוד בענין "המלוה את חברו לעשר שנים אין שביעית משמטתו".

פרק השולח - פרוזבול ב' סק"ז.

בענין שאע"פ שאם אמר על מנת שלא תשמיטני שביעית אין שביעית משמטת, אבל הלאו של לא יגוש שפיר נוהג.

פרק השולח - פרוזבול- ב' סק"ה, ג' (קטע "והנה יש להקשות" ולהלן שם).

"על מנת שלא תשמיטני שביעית"

בענין שאם אמר על מנת שלא תשמיטני שביעית אין שביעית משמטת.

פרק השולח - פרוזבול ב' סק"ו.

שיטת הבכור שור ש"על מנת שלא

תשמיטני שביעית" מהני רק עם הלוה מתרצה להתנאי.

פרק השולח - פרוזבול ו'.

בענין אם הטעם למה אם אמר המלוה על מנת שלא תשמיטני שביעית אין שביעית משמטת הרי זה מפני שנחשב שהלוה מתחייב לו חוב חדש אחרי ששמיטה שמטה (והוי רק מלוה על פה), או האם יש באמת בכח המלוה להתנות ששמיטה לא תשמט. פרק השולח - פרוזבול ג' (קטע "גם יש ליישב" ולהלן שם).

קושיית הראשונים למה לא תיקן הלל שיאמר ע"מ שלא תשמיטנו שביעית במקום לתקן פרוזבול.

פרק השולח - פרוזבול ב' סק"ה, ג' (קטע "והנה יש להקשות"), ו'.

קושיית התומים למה נמנעו להלוות הלא היו יכולים להלוות ולומר על מנת שלא תשמיטני שביעית.

פרק השולח - פרוזבול ו'.

בענין שאע"פ שאם אמר על מנת שלא תשמיטני שביעית אין שביעית משמטת, אבל הלאו של לא יגוש שפיר נוהג.

פרק השולח - פרוזבול ב' סק"ה, ג' (קטע "והנה יש להקשות" ולהלן שם).

סברת התומים שכשתיקנו שביעית בזמן הזה עשו חיזוק יותר משל תורה ולא מהני על מנת שלא תשמיטני שביעית, רק שלאחר שהוסיפו לתקן שמועיל פרוזבול גם תנאי מועיל.

פרק השולח ו'.

ציורים שאין שביעית משמטת

דברי הרא"ש בתשובה שהקפת חנות אינה משמטת כי אינה בגדר משה ידו (אבל שי"ל שלא יגוש שפיר איכא).

פרק השולח - פרוזבול ב' סק"ב, ג' (קטע "גם יש ליישב").

דברי רבי שמעון בתוספתא שדורש שמוט כל בעל משה ידו, פרט ליורש.
פרק השולח - פרוזבול ב' סק"ג.

בענין למה שביעית אינה משמטת חוב כתובה.

פרק השולח - פרוזבול ג' (קטע "גם יש ליישב").

שביעית אינה משמטת עיסקא.
פרק השולח - פרוזבול ל"ו (קטע "ועוד כתב התומים").

שיטת הגידולי תרומה שאם המלוה תפס לפני שמיטה, אפילו שלא בתורת משכון, אין שמיטה משמטת, וביאור של הקצה"ח בזה.
פרק השולח - פרוזבול מ"א.

בענין היכא שלקח משכון אבל בשעה ששמיטה משמטת הרי היא אצל הלוה משום שהוא כסות לילה וכדומה, האם שמיטה משמטת את החוב.
פרק השולח - פרוזבול מ"א.

פרוזבול ומוסר שטרותיו לבית דין

בענין למה לא תיקן הלל שימסור שטרותיו לב"ד במקום לתקן פרוזבול.

פרק השולח - פרוזבול ד' (קטע "ובשם הר"ן").

דברי הרא"ש בענין למה בספרד לא נהגו לכתוב פרוזבול ובכל זאת נהגו לגבות חובות אחרי שביעית.

פרק השולח - פרוזבול ב' סק"ו, ג'.

בענין שטוענין להלוקח של החוב שלהמלוה ה' פרוזבול אבל אין טוענין לו שאמר על מנת שלא תשמיטני שביעית.
פרק השולח - פרוזבול ג' (קטע אחרון).

בענין אם במוסר שטרותיו לב"ד הרי הוא ממש מקנה את החוב לב"ד.

פרק השולח - פרוזבול א' סק"ב.

יובל

שיש לחקור אם השמטת קרקע בשביעית וכן ביובל הן במהותן שני דינים נפרדים,

או האם הכל הוא דין אחד של השמטת קרקע רק שהוא נוהג בשני זמנים.
פרק השולח - פרוזבול ט"ו.

בענין אם כדי שינהוג יובל מספיק שיהיו מקצת מכל שבט בארץ ישראל או האם צריכים שרוב ישראל יהיו שם.
פרק השולח - פרוזבול כ'.

בענין אם יסוד הדין של יציאות שש ויובל הוא שהדבר נמכר רק עד הפרקים ההם, או האם זה נקרא שהמכירה היתה לעולם רק שהפרקים הנ"ל הרי הם בגדר הפקעות מצד התורה.

שער (הגוף)

בענין שער העומד ליגזו לענין פדיון הקדש וטומאת מת.
פרק השולח עבדים נ'.

שפחה חרופה

שיטת רש"י שאם שפחה חרופה היא חצי שפחה וחצי בת חורין המאורסת לעבד עברי יש אשם גם כשהיא מאורסת לישראל, אבל למ"ד שהיא שפחה כנענית גמורה אז יש אשם רק אם ייחדה לעבד עברי כיון שהוא מותר בה.
פרק השולח - פרוזבול ט"ז.

שקר

בענין אם מותר לשקר כדי להשתמט מלקבל עליו חיוב אחריות שאינו חייב לקבל עליו.

פרק המביא גט תע"ב.

בענין אם מותר לשקר כדי שלא יוכל השני להפטר מהחיוב שלו.

פרק המביא גט תע"ב.

שלפעמים חוששין למיחזי כשיקרא רק לכתחילה ולא בדיעבד.

חלק ההערות דף ד' הערה ו'.

שרטוט

בענין שרטוט.

פרק המביא גט קצ"ג - ר"ד.

הדרך של תוס' במכילתין שיש ג' סוגים של שרטוט.

פרק המביא גט ר', ר"ג.

ביאור השיטה שיש רק סוג אחד של שרטוט: מהו יסוד הדין של שרטוט זה. **פרק המביא גט קצ"ז.**

דברי הגרי"ז על שרטוט.

פרק המביא גט ר"ד.

בענין שרטוט בספר תורה.

פרק המביא גט קצ"ז, קצ"ח, ר', ר"ג, ר"ד.

בענין שרטוט בתפילין.

פרק המביא קצ"ז, קצ"ח, ר', ר"ג, ר"ד.

בענין שרטוט במזוזה.

פרק המביא גט קצ"ז, ר', ר"ב, ר"ד.

תוך כדי דיבור

דברי הר"ן בנדרים דף פ"ז ע"א בענין למה תכ"ד כדיבור דמי.

פרק המביא גט קס"א סק"ד.

בענין למה במגדף ועכו"ם וקידושין וגירושין לא מהני חזרה תכ"ד.

פרק המביא גט ב' סק"א (קטע "ועל"), פרק השולח י"ח, כ"ח.

בענין אם אע"פ שהמגרש אינו יכול לחזור בו אפילו תכ"ד, אבל היכא ששלח שליח לגרש אולי הרי הוא יכול לבטלו תכ"ד מהגירושין. **פרק השולח י"ח, כ"ח.**

הסברא ששליח אינו יכול לחזור בו מהמעשה אפילו תכ"ד כי הוא כבר מסולק. **פרק השולח י"ח.**

תופס לבעל חוב

בענין מגבי' מציאה לחבירו, עי' בערך זכ"י - כללי.

דברי הרא"ש שתופס לבעל חוב לא מהני היכא שתופס אינו מקבל אחריות.

פרק המביא גט תע"ו.

קושיית הרא"ש דאפילו אם הולך לאו זכ"י אבל למה גרע מתופס לבעל חוב.

פרק המביא גט תס"ד, תע"ו.

בענין מה היא הסברא לומר שתופס לבעל חוב לא מהני כשחב לאחריני.

פרק המביא גט של"ב סק"ד (קטע "והנה כבר הבאנו"), של"ג, של"ו סק"ב, של"ח סק"ד (סברת הפ").

בענין אם חב לאחריני מיקרי רק כשמפקיע קנינו או זכותו, או האם ה"ה לכל הרעה.

פרק המביא גט של"ו סק"א, של"ח סק"ט סק"י, של"ט.

בענין המחלוקת שבין רש"י ותוס' אם הוא יכול לתפוס כשחב לאחריני היכא שהמלוה עשאו שליח לתפוס, ורק כשהוא תופס מעצמו בשביל המלוה אינו יכול.

פרק המביא גט של"ו סק"ב, של"ח.

דברי המאירי בענין אם אפשר לתפוס לבעל חוב גם בתוך זמן המלוה. וכן באם מיקרי חב לאחריני היכא שעוד לא הגיע זמן הפרעון של המלוה השני.

פרק המביא גט תס"ד.

ראיית הבית הלוי שתופס לבעל חוב במקום שחב לאחריני לא קנה אפילו אם הוא תופס מהפקר.

פרק המביא גט של"ט (קטע "ועי' גם").

תנאי

דיני פעולת תנאי

לפי הצד הראשון הנ"ל האם הכוונה היא שהיכא שעבר על התנאי איגלאי שהחלות מעולם לא חלה רק שלא ידענו מזה, או האם הוי בגדר עקירה למפרע.

פרק השולח פ"ו סק"ב (קטע אחרון), פ"ח (קטע "ועוד ביאר שם").

תנאי כפול

שיטת הרמ"א שהיכא שאמר שהוא רוצה לעשות כתנאי בני גד ובני ראובן אינו צריך לכפול.

פרק השולח פ' (קטע) גגם יש לבאר".

דברי הבית שמואל שגם היכא שאמר שהוא רוצה כתנאי בני גד ובני ראובן צריכים תנאי קודם למעשה.

פרק השולח פ' (קטע) גגם יש לבאר".

הקושיא איך מהני כדת משה וישראל לפעול שאדעתא דרבנן מקדש, הלא לא כפל את התנאי, וגם הזכיר את המעשה קודם לתנאי.

פרק השולח פ' (קטע) גגם יש לבאר".

תנאי קודם למעשה

שיטת הרמב"ם שהכוונה ב"תנאי קודם למעשה" אינה לנוסח התנאי, אלא הכוונה היא רק שיתנה לפני שעושה את המעשה.

פרק השולח פ' (קטע) גגם יש לבאר".

דברי הבית שמואל שגם היכא שאמר שהוא רוצה כתנאי בני גד ובני ראובן צריכים תנאי קודם למעשה.

פרק השולח פ' (קטע) גגם יש לבאר".

שאר משפטי תנאים

שמילתא דליתי בשליחות, כגון מעמד שלשתן, ליתי בתנאי.

פרק המביא גט תנ"ג (קטע) והנהגה אם נאמר".

עוד בענין משפטי תנאים

דברי השו"ת בשמים ראש שכשהוא מתנה על דיבור מסוים, דהיינו שהוא רוצה שאם יעבור על התנאי לא יתקיים הדיבור, אין צריכים משפטי התנאים, כי בכה"ג אין צריכים ללמוד שהתנאי מועיל מהתנאי של

בני גד ובני ראובן אלא הרי זה מועיל משום דאתי דיבור ומבטל דיבור.
פרק השולח פ' (קטע) והנהגה המהר"ץ חיות).

מתנה על מה שכתוב בתורה

המחלוקת בין הרמב"ן והרשב"א אם הטעם למה בדבר שבממון תנאו קיים הרי זה משום שהוא מתנה שהלה ימחול והדבר מתבצע בלי החלק של ממון משום שהוא מוחל (הרשב"א), או האם הכוונה היא שמכיון ששייך מחילה הרי הוא יכול באמת להתנות שהחלק של ממון לא יחול (הרמב"ן).
פרק השולח - פרוזבול ג' (קטע) ובענין".

דיני "מעכשיו"

שיטת הרמב"ם שהיכא שגירש עם תנאי של על מנת או מעכשיו נותנים להאשה להתחתן מיד על סמך שתקיים את התנאי.
פרק השולח פ"ח (קטע) וועל ידי".

דיני קיום התנאי

שיטת הרמב"ם שהיכא שהתנה אם לא באתי מכאן ועד י"ב חודש ומת בתוך הי"ב חודש אסור לה להנשא עד שיעברו י"ב חודש.
פרק השולח פ"ח (קטע) וועל ידי".

דברי הרשב"א בדף ע"ו בד"ה והרב בעל העיטור וכו' בשם הבעל העיטור שאם גירש על תנאי הרי הוא יכול להתחרט מהגירושו כל זמן שלא נתקיים התנאי.
פרק השולח פ"ח (קטע) וועוד יישב".

מה נחשב ביטול התנאי, והדין לאחר שנתבטל

בענין היכא שקידש על התנאי ונתבטל התנאי האם הוא צריך להחזיר את הפירות של המקודשת שאכל.
פרק השולח פ"ו סק"ב (קטע) אחרון).

מחילת התנאי

דברי הרא"ש בענין הנ"ל, והיינו שאפשר

לבעל התנאי למחול אח"כ על התנאי, ודברי הקה"י דהוי מדין אתי דיבור ומבטל דיבור.

פרק השולח מ"ח סק"ז.

דינים שונים

שהטעם למה מקח טעות בטל הרי זה כי הוי כאילו התנה, ושלפי זה בדבר שאי אפשר להתנות לא יהי דין של מקח טעות אלא המקח ישאר קיים.
פרק המביא גט תנ"ג (קטע "והנה יש אחרונים").

תנ"ך

בענין מהות ספר דברים.
חלק ההערות דף ב' הערה י"ט.

תפילה

דברי הרמב"ן שמכיון שכשהקב"ה בא לבית הכנסת ואינו מוצא שם עשרה מיד הוא כועס, ממילא תפילה בציבור נחשבת מצוה רבה שדוחה שאר מצות.
פרק השולח - עבדים מ' (קטע "מיהו אכתי צ"ע").

תפילין

בענין שרטוט, עי' בערך שרטוט.
בענין כתיבת תפילין, ע"ע בערך ספר תורה - מעשה הכתיבה.

בענין אם יסוד הדין של תפילין ומזוזות הוא לכתוב את הפרשה בהצורה שהיא כתובה בהספר תורה, או האם נאמר בהם דין חדש של כתיבה.
פרק המביא גט קצ"ז (קטע "ודברינו").

תקנות דרבנן

עי' עוד בערך לא פלוג.
המחלוקת בין הרמב"ם והראב"ד בפ"ב מהל' ממרים אם ב"ד מאוחר יכול לבטל תקנת ב"ד קדום כשנתבטל הטעם אע"פ שאינם גדולים בחכמה ובמנין (הראב"ד),

או לא (הרמב"ם). ושאפילו הראב"ד מודה היכא שבקל יכול לחזור לקלוקלו.
פרק השולח - פרוזבול כ"ד.

תרומות ומעשרות

מחובר ועוד ציורים של פטור

בענין הזורע בספינה ובענין הזורע בעלי.
פרק המביא גט רט"ו.

קושיית הגר"ח למה מה שגדל בתוך עצוץ נקוב אינו נחשב טבל וחולין מעורבין זה בזה כי הזרעים יונקים גם מן העפר שבתוך העצוץ.

פרק המביא גט רט"ז (קטע "ולהלן") [וע"ע בקובץ "עציץ"].

הפרשה - הדין שהפירות צריכים להיות שלו

בענין שאופוטרופוס יכול לעשר כדי להאכיל, אבל לא כדי להניח.
פרק השולח - עבדים ע'.

דברי הרשב"א בקידושין דף מ"א שמשפך אם הדרשה של אתם ולא אפוטרופוסין היא רק אסמכתא בעלמא, ועוד בענין זה.
פרק השולח - עבדים ע' (קטע "ברם עי' ברשב"א").

שאלה, ביטול השליחות

בענין אם המשלח יכול לשאול על התרומה שהפריש השליח.
פרק השולח ד' (קטע "וע"ע בשו"ת החת"ס").

קושיית תוס' בקידושין דף נ"ט למה אין הבעל הבית יכול לבטל את השליחות גם אחרי שהשליח כבר תרם, ודברי החלקת יואב על זה.
פרק השולח מ"ח סק"ה.

הקושיא למה מותר לשאול על תרומות ומעשרות הלא אחרי השאלה יתגלה שהברכה היתה ברכה לבטלה.
פרק השולח פ"ו סק"א.

אכילת תרומה, ואכילת תרומה ע"י עבדו דברי תוס' בדף י"ב שאכילת תרומה היא מצוה.
פרק המביא גט ש"צ.

מכר את העבד, האם שייך להתיר להעבד לאכול תרומה מחמת חמ"ק או חזקת היתר, וכן בענין היכא שכהן זכה בעבד על פי הדין שהמוציא מחבירו עליו הראי'.
פרק המביא גט שצ"ג.

מעשר שני ממון גבוה

הדרך של הקו"ש שממון גבוה פירושו הוא שרק השוויות שייך לגבוה אבל הגוף שייך להבעלים.

פרק השולח - עבדים מ"ו סק"א (קטע "וכעין"), ע"ח סק"ב (קטע "ב").

ביאור הדינים שאם הוי ממון גבוה אי אפשר למוכרו או לקדש בו אשה, אבל אפשר להורישו והיורש מוסיף חומש (דברי הגר"ח ודברי הקו"ש).

פרק השולח - עבדים מ"ו סק"א (קטע "וכעין"), ע"ח סק"ב (קטע "ב").

דברי תוס' שאפילו אכילת תרומה ע"י עבד כנעני היא מצוה. וצ"ב אם כוונתם היא שהעבד מקיים מצוה, או האם האדון מקיים מצוה בזה שתרומתו נאכלת, ושאו"ל המצוה על האדון היא שהתרומה תיאכל דוקא ע"י קנין כספו ולא ע"י שיתן אותה לכהנים אחרים.

פרק המביא גט ש"צ.

דברי הרמב"ם בפיה"מ שאין באכילת העבד מצוה כי הוה כמו היכא שבהמתו אוכלת (ושמדבריו ביד החזקה משמע דשפיר איכא מצוה).

פרק המביא גט ש"צ, שצ"ג.

בענין שעבד אינו יכול לברך על אכילת תרומה "אשר קדשנו בקדושתו של אהרן" הואיל ואינו מזרע אהרן.

פרק המביא גט ש"צ.

קנין כספו

בענין היכא שיש ספק אם האדון שהוא כהן

גמרות ומפרשים במס' גיטין שנזכרים שלא במקומם

ב' ע"א, ר"ג אומר אף המביא מן הרקם וכו' (האם כוונתו היא לאותו רקם שהזכיר להלן רבי יהודה).

פרק המביא גט א'.

ב' ע"א, רש"י ד"ה המביא גט ממדינת הים. פרק המביא גט א' סק"ב, קע"ו.

ב' ע"א, רש"י ד"ה אפילו מכפר לודים. פרק המביא גט א' סק"ב.

ב' ע"א, רש"י ד"ה ורקם. פרק המביא גט א', ד', ר"י, רכ"ב, רכ"ד.

ב' ע"א, רש"י ד"ה אם יש עליו עוררים. פרק המביא גט מ"ה (קטע "והנה יש לומר").

ב' ע"א, רש"י ד"ה יתקיים בחותמיו. פרק המביא גט ד', ק"ז.

ב' ע"א, תד"ה ממדינת הים. פרק המביא גט א'.

ב' ע"א, תד"ה ואשקלון (דברי ר"ת בנוגע לאשקלון). פרק המביא גט ד'.

ב' ע"א, בא"ד (שיטת הר"י אודות רחוקים מן היישוב). פרק המביא גט א' סק"ב.

ב' ע"א, בא"ד (דברי ר"ת ור"י על המוכר עבדו לסוריא, ועל עכו).

פרק המביא גט קע"ו (קטע "מיהו העירוני"), ר"י, רכ"ו.

ב' ע"א, תד"ה ואם יש עליו עוררין. פרק המביא גט ח' סק"א, ט"ז, מ"ו, מ"ט, נ"ג, קנ"ב.

ב' ע"א, ר"ן ד"ה וכתב וכו' (דף ב' ע"א

בדפי הרי"ף) (על שליח לקבלה לענין בפ"ג).

פרק המביא גט ב' סק"א (קטע ראשון), רנ"ח.

ב' ע"א, ר"ן ד"ה וכתבו בתוס' (דף ב' ע"ב - ג' ע"א בדפי הרי"ף) (בענין אם טענין מזויף בשטר חוב).

פרק המביא גט כ' סק"א.

ב' ע"א, ר"ן ד"ה וכתבו בתוס' (דף ב' ע"ב - ג' ע"א בדפי הרי"ף) (בענין למה לא טענין מזויף בגט אשה).

פרק מהביא גט ט"ו (קטע "ועי' ברמב"ן") ובהערה שם.

ב' ע"א, חידושי חת"ס ד"ה מן הרקם. פרק המביא גט קפ"ז.

ב' ע"ב, איכא בינייהו וכו'. פרק המביא גט, קל"ג סק"א, ק"ע (קטע "ועיין בהגהות חכמת שלמה" ולהלן שם).

ב' ע"ב, באותה מדינה במדינת הים. פרק המביא גט ק"ל.

ב' ע"ב, רש"י ד"ה דאתיהו בי תרי. פרק המביא גט שצ"ט, ת"ה.

ב' ע"ב, רש"י ד"ה אי נמי באותה מדינה. פרק המביא גט צ"ד, קע"ד (קטע ראשון).

ב' ע"ב, רש"י ד"ה ורבנן הוא דאצרכו. פרק המביא גט ב' סק"א (קטע "ועי' בפ"י"), כ"א סק"א סק"ב

סק"ז (מהר"ם שיף), מ"ה (קטע "והנה הגרי"ז"), קכ"א סק"א, קס"ז סק"א (קטע ראשון), חלק

ההערות דף ג' הערה ג'.

ב' ע"ב, תד"ה לפי (הראשון).

פרק המביא גט כ"א סק"ד סק"ו
סק"ז (פ"י) סק"ח, נ"ה (קטע
והנה אולי").

ב' ע"ב, תד"ה לפי (השני).

פרק המביא גט ב' סק"א (קטע
ראשון), כ"א סק"ב סק"ד סק"ז,
כ"ה, ל"א (פ"י), מ"ה (קטע ונהנה
הגרי"ז), נ"א סק"ד, חלק ההערות
דף ג' הערה ג'.

ב' ע"ב, תד"ה עד אחד נאמן באיסורין
(השני).

פרק המביא גט כ"ח סק"ד.

ב' ע"ב, תד"ה הוי דבר שבערוה.

פרק המביא גט כ"ח סק"ב, ר"ה.

ב' ע"ב, תד"ה סתם.

פרק המביא גט כ"א סק"ג סק"ה
סק"ו, ק"ו.

ב' ע"ב, רשב"א ד"ה והא דקאמרינן הוי
דבר שבערוה (שדבר שבערוה צריך שנים
גם כשלא איתחזק איסורא).
פרק השולח ל"ב (קטע וי"ל
דהנה").

ב' ע"ב, תוס' הרא"ש ד"ה ורבנן הוא
דאצרוך.

פרק המביא גט ב' סק"א (קטע
וועי בפ"י), חלק ההערות דף ב'
ע"ב הערה ג' והערה י"ב.

ב' ע"ב, חידושי חת"ס ד"ה דאתיה.

פרק המביא גט קכ"ד (קטע
והחת"ס").

ג' ע"א, חד אתי בעל ומערער ופסיל ל'.
פרק השולח ל"ב.

ג' ע"א, מידק דייק.

פרק המביא גט קנ"ג סק"ב.

ג' ע"א, אתי למגזיי, ורש"י שם.

פרק המביא גט קמ"ט, קס"ב סק"ג
סק"ד.

ג' ע"א, רש"י ד"ה בפני כמה נותנו.

פרק המביא גט קנ"ג סק"א סק"ב.

ג' ע"א, רש"י ד"ה נעשה כמי שנחקרה
עדותן בב"ד.

פרק המביא גט י"ד (קטע ויהיה
לכאורה"), ט"ז.

ג' ע"א, המשך תד"ה ורבנן.

פרק המביא גט כ"א סק"ג סק"ד
סק"ה סק"ו סק"ז, קב"א סק"א,
קס"ז סק"א (קטע ראשון).

ג' ע"א, תד"ה חד.

פרק המביא גט כ"א סק"ב, רנ"ה.

ג' ע"א, תד"ה אתי לאיחלופי.

פרק המביא גט קס"ז סק"א (קטע
ווע"ע לעיל") סק"ב.

ג' ע"א, תד"ה הכא (מהר"ם).

פרק המביא גט נ"ו.

ג' ע"א, תד"ה מאן.

חלק ההערות דף ד' הערה י"ג.

ג' ע"א, רשב"א ד"ה כיון (על אי עברת
אהנית).

פרק המביא גט ק"צ.

ג' ע"א, רשב"א ד"ה ורבה בדין הוא.

פרק המביא גט קס"ב סק"ד.

ג' ע"א, פ"י ד"ה גמרא בדין הוא (בענין
איזה סוג קיום שטרות מהני מהתורה).

פרק המביא גט ח' סק"א, רע"ח.

ג' ע"ב, תד"ה דתנן (שאם בעינן לשמה רק
לכתחילה לא היו מתקנין שצריכים לומר
בפ"ו).

פרק המביא גט קס"ז סק"ב סק"ג.

ג' ע"ב, תד"ה שלשה.

פרק המביא גט ס"ב סק"ה, ק"ג.

ג' ע"ב, תד"ה וגובה.

פרק המביא גט של"א סק"ב, חלק
ההערות דף ד' הערה כ"ב.

ג' ע"ב, רמב"ן ד"ה אי ר"א.

פרק המביא גט ס'.

ג' ע"ב, ריטב"א ד"ה אי ר"א.
פרק המביא גט ס'.

ד' ע"א, בעיירות הסמוכות לארץ ישראל
ומובלעות בתחום ארץ ישראל עסקינן.
פרק המביא גט א' סק"א (קטע
ראשון) ג' סק"א, י"ב.

ד' ע"א, ת"ק סבר הני כיון דסמוכות וכו'
(שרקם וחגר סמוכות לא"י), ואתא רבי
אליעזר למימר מובלעות נמי וכו'.
פרק המביא גט ג' סק"א (קטע
ראשון), י"ב.

ד' ע"א, לא תחלוק במדינת הים.
פרק המביא גט קע"ד (קטע
"ונראה"), קע"ה, קצ"ב, רי"ד,
רט"ו סק"ג.

ד' ע"א, רש"י ד"ה ואמר אביי עיירות
הללו.
פרק המביא גט ג' סק"ב, ד'.

ד' ע"א, תד"ה וחתמו.
חלק ההערות דף ג' הערה מ"ח,
והערה נ'.

ד' ע"א, תד"ה דקיימא לן (שחולקים על
הרי"ף שסובר שלפי ר"א אף עדי מסירה
כרתי).
פרק המביא גט קנ"ג סק"א, שט"ו.

ד' ע"א, בא"ד (שיטת ר"ת שאפילו לפי
ר"מ צריכים לתת את הגט לפני ב' משום
שאינן דשכ"ע פחות משנים).
פרק המביא גט קנ"ג סק"א, קנ"ז
(קטע "והנה ע"ע"), פרק השולח
צ"ב (קטע "ובספר ארזא דבי רב").

ד' ע"א, בא"ד (שגירושין חשיב חב
לאחריני).

פרק המביא גט ס"ב סק"א (קטע
"ולכאורה") סק"ב סק"ה, חלק
ההערות דף ג' הערה נ"ד.

ד' ע"א, רשב"א ד"ה ואיבעית אימא.
פרק המביא גט ס', שי"ט.

ד' ע"א, רשב"א בד"ה ולענין וכו' (בענין
שמות מובהקים של גוים).
פרק המביא גט רפ"ח.

ד' ע"א, דו"ח לרעק"א ד"ה אמנם לפ"ז
וכו'.
חלק ההערות דף ג' ע"ב הערה ל"ה.

ד' ע"ב, גזרינן מוליך אטו מביא.
פרק המביא גט קפ"ה.

ד' ע"ב, אלא מאי בינייהו.
פרק המביא גט קל"ג סק"א.

ד' ע"ב, תד"ה כיון.
פרק המביא גט קפ"ח.

ה' ע"א, הוא עצמו שהביא גיטו א"צ לומר
בפ"נ וכו', השתא מינקט נקיט ל"י ביד'י
וערעורי קא מערער עלי'.
פרק המביא גט ל"א (חי' חת"ס שם),
חלק ההערות דף ב' ע"א הערה ז'.

ה' ע"א, תד"ה כשניסת.
פרק המביא גט רס"ה.

ה' ע"א, רשב"א ד"ה הא.
פרק המביא גט כ"ה.

ה' ע"ב, בפני כמה נותנו לה וכו' חד אמר
בפני שנים.
פרק המביא גט ס'.

ה' ע"ב, דמאן דאמר בפני שנים קסבר מפני
שאינן בקיאיין לשמה וכו' (וריטב"א על זה).
פרק המביא גט קל"ג סק"י.

ה' ע"ב, יוציא והולד ממזר.
פרק המביא גט נ"ד, ס"ד*, קכ"ו,
קכ"ז.

ה' ע"ב, וחכמים אומרים אין הולד ממזר
(בענין אם גם לפי רבנן הדין הוא שתצא
רק שאין הולד ממזר).

פרק המביא גט נ"ד, ס"ד*, קכ"ז,
קמ"ח, קמ"ט (ירושלמי ושיטות
הרמב"ם והרי"ף ורה"ג בזה).

ו' ע"ב, דאי אתי בעל מערער לא משגחינן ב".

פרק המביא גט נ"ג (קטע ראשון), קס"ז סק"ה.

ו' ע"ב, והלא כפר סיסאי מובלעת בתחום ארץ ישראל וקרובה לציפורי יותר מעכו. פרק המביא גט י"ב סק"ב.

ז' ע"ב, המביא גט בספינה. פרק המביא גט רכ"ד.

ח' ע"א, מהר"ם שיף על תד"ה המוכר עבדו. פרק המביא גט י"ג סק"ג.

ח' ע"ב, תוס' רי"ד (ששוו גיטי נשים לשחרורי עבדים בגלל הג"ש של לה לה). פרק המביא גט רס"ו, רס"ט.

ט' ע"א, אין ערער פחות משנים וכו' אלא ערער דבעל.

פרק המביא גט כ"ה, מ"ה, חלק ההערות דף ג' ע"א הערה א'.

ט' ע"א, אם יש עליו עדים יתקיים בחותמיו (גירסת התוס' רי"ד שאם יש עליו עוררין יתקיים בחותמיו). פרק המביא גט קמ"א.

ט' ע"א, רש"י ד"ה אם יש עליו עוררין. פרק המביא גט ז', מ"ה (קטע "והנה יש לומר"), חלק ההערות דף ב' ע"א הערה י"ג.

ט' ע"א, רש"י ד"ה יתקיים בחותמיו. פרק המביא גט מ"ה (קטע "והנה יש לומר").

ט' ע"א, תד"ה שוו. פרק המביא גט רמ"א (קטע אחרון), רס"ה, רס"ט, שפ"ד סק"ב.

ט' ע"א, תוס' רי"ד שגורס בהמשנה "אם יש עליו עוררין". פרק המבוא גט קמ"א.

ה' ע"ב, תד"ה אי בעית אימא וכו'. פרק המביא גט קמ"ז, (קמ"ט).

ה' ע"ב, תד"ה כיצד יעשה. פרק המביא גט (נ"ד), ס"ד*, קמ"ח(פ"י), קמ"ט (פ"י שם).

ה' ע"ב, תד"ה יטלנו. פרק המביא גט כ"ח סק"א סק"ד.

ה' ע"ב, תוס' רי"ד שלפי רבי מאיר לא מהני יחזור ויתננו ויאמר לה בפ"נ כי כבר אינו שליח.

פרק המביא גט ב' סק"א (קטע "וע"ע בתוס' רי"ד").

ה' ע"ב, רמב"ן ד"ה ולענין וכו' (שגם לפי רבא צריך השליח לדעת שנכתב לשמה). פרק המביא גט רס"ח.

ה' ע"ב, ריטב"א ד"ה לימא בהא קמפלגי. פרק המביא גט קל"ג סק"י.

ה' ע"ב, פ"י ד"ה גמרא תסתיים (שגם לפי רבא צריך השליח לדעת שנכתב לשמה). פרק המביא גט רס"ח.

ה' ע"ב, פ"י ד"ה כיצד יעשה. פרק המביא גט נ"ד סק"ב.

ו' ע"א, מהו דתימא איניש אחרינא אשכחי ואמר לי, קמ"ל.

פרק המביא גט קס"ז סק"א (קטע ראשון וקטע "מיהו להדיא").

ו' ע"א, רש"י ד"ה אפילו שמע קן קולמוסא וקן מגילתא.

פרק המביא גט קס"ז סק"א (קטע "והנה בקן").

ו' ע"א, חידושי הר"ן ד"ה מכי אתא רב בבבל (על קושיית ר' ירמיה בענין בבל). פרק המביא גט רי"ד.

ו' ע"א, מאירי (ששליח לקבלה אינו יכול לומר בפ"נ כי אחרי שקיבל כבר אינו שליח).

פרק המביא גט ב' סק"א (קטע "והמאירי").

ט' ע"א, ר"ן בד"ה המביא גט ממדינת הים אינו יכול לומר, בד"ה וזו אחת מן הדרכים ששור גיטי נשים לשחרורי עבדים (דף ג' ע"א בדפי הרי"ף) (בענין למה שור גיטי נשים לשחרורי עבדים).
פרק המביא גט רס"ו, רס"ט.

ט' ע"א, רמב"ן בהשמטות ד"ה ואם יש עליו עוררים.
פרק המביא גט ט"ו (קטע "ועי' ברמב"ן") ובהערה שם.

ט' ע"א, רשב"א ד"ה המביא גט מא"י (שלא טענין להיתומים של המלוה מזויף נגד שובר אלא אינם יכולים לגבות את השטר).
פרק המביא גט ט"ו (קטע "והנה ברשב"א").

ט' ע"א, ריטב"א ד"ה מתני' יצא ערעור (בענין לא טענין מזויף בגט, ושאשה לאו ממונו של בעל).
פרק המביא גט ט"ו, מ"ח (קטע "ויש ליישב").

ט' ע"א, פ"י ד"ה שם בגמ' ערעור כמה.
פרק המביא גט מ"ו (קטע "ועיין גם בפ"י" וקטע "וע"ע בדברי הפ"י"), נ"ג (קטע "וגם הלח"מ").

ט' ע"א, פ"י ד"ה אבל אי קשיא לי (קושיית פ"י אין תנן שבגט שחרור צריכים בפני נכתב הלא השליח של גט שחרור הוא שליח לקבלה לפי רבנן בדף י"א ע"ב).
פרק המביא גט ב' סק"א (קטע "וע"ע בפ"י להלן").

ט' ע"ב, והא איכא לשמה.
חלק ההערות דף ב' ע"ב הערה צ"ד.

ט' ע"ב, בעדי מסירה ורכבי אלעזר וכו' והא מדקתני סיפא וכו'.
פרק המביא גט ש"ז.

ט' ע"ב, רש"י ד"ה כשרין.
פרק המביא גט רצ"ד, ש"ח סק"א.

ט' ע"ב, רש"י ד"ה חוץ מגיטי נשים.
פרק המביא גט רצ"ד, ש"ח סק"א.

ט' ע"ב, רש"י ד"ה יחזור.
פרק המביא גט רצ"א, של"ח סק"ה.

ט' ע"ב, רש"י ד"ה לא יתנו לאחר מיתה.
פרק המביא גט ב' סק"א (קטע "ובשו"ת"), של"ד, של"ד, של"ז** סק"ב, ת"ו, תס"ג סק"א.

ט' ע"ב, רש"י ד"ה פסולא דרבנן.
פרק המביא גט שי"ג (קטע "והנתיב"מ").

ט' ע"ב, תד"ה אע"פ.
פרק המביא גט ש"ב (קטע "עי' בר"ן"), ש"ה סק"ג, ש"ו סק"ג.

ט' ע"ב, תד"ה לא יתנו לאחר מיתה.
פרק המביא גט ב' סק"א, של"ז** סק"ב, תס"ג.

ט' ע"ב, תד"ה מילתא.
פרק המביא גט ש"ח סק"ב (קטע ראשון).

ט' ע"ב, תד"ה כי קתני.
פרק המביא גט רפ"ב.

ט' ע"ב, תורת גיטין ד"ה באופן (שהוכיח שבגט שחרור מהני טול מעל גבי קרקע).
פרק המביא גט ת"ח.

י' ע"א, רש"י ד"ה איכא בינייהו שמות מובהקין.
פרק המביא גט שכ"ה, חלק ההערות דף ד' הערה ט'.

י' ע"א, רש"י ד"ה חזרה.
פרק השולח ב' סק"א (קטע "ועוד הראה"), ז' סק"ד (קטע ראשון).

י' ע"א, רש"י ד"ה ופרכינן, ומהרש"א שם.
פרק המביא גט של"ג (קטע "ברם מרש"י"), של"ה (קטע "ועוד יש להקשות").

י" ע"ב, אבל מתנה במאי קא קני לאו בהאי שטרא והאי שטרא חספא בעלמא הוא.
פרק המביא גט פ"ב (קטע "מיהו לפי הדרך"), רס"ג סק"ב (קטע "ברם הקצה"ח").

י" ע"ב, בשלמא מכר וכו' אבל מתנה וכו', ור"ן וחידושי הגר"ח שם.
פרק המביא גט רס"ג.

י" ע"ב, דינא דמלכותא דינא, כגיטי נשים.
פרק המביא גט רע"ג סק"ד.

י" ע"ב, רש"י ד"ה כריתה.
פרק המביא גט רס"ג סק"ב (קטע "ועוד יש להקשות").

י" ע"ב, רש"י ד"ה מודה ר' אלעזר במזויף מתוכו.
חלק ההערות דף ד' הערה ט'.

י" ע"ב, תד"ה חספא.
פרק המביא גט ס"ו סק"א (קטע אחרון).

י" ע"ב, רמב"ן ד"ה ואב"א.
פרק המביא גט רפ"ב, רפ"ג.

י" ע"ב, פ"י בסוף דף י' (בענין למה גט הנעשה בערכאות ועדי מסירה לא הוי מזויף מתוכו מצד זה שהגויים אינם חותמים לשמה).
פרק המביא גט שי"ט.

י" ע"ב, תורת גיטין ד"ה ולא תיקנו חכמים.
פרק המביא גט פ"ב (קטע "מיהו לפי הדרך").

י"א ע"א, בשמות מובהקין.
פרק המביא גט ע"ג.

י"א ע"א, סוגיא דשטר פרסאה, ורא"ש שם.
פרק המביא גט שי"ח (קטע "והאורים ותומים").

י"א ע"ב, וחכ"א בגיטי נשים אבל לא בשחרורי עבדים.

פרק המביא גט ב' סק"א (קטע "וע"ע בפ"י להלן"), רנ"ח.

י"א ע"ב, כל האומר תנו כאומר זכו דמי.
פרק המביא גט ב' סק"א (קטע "וע"ע בפ"י להלן"), תס"ה.

י"א ע"ב, תד"ה התופס.
פרק המביא גט שנ"ה.

י"א ע"ב, תד"ה כל האומר.
פרק המביא גט תנ"ג (קטע ראשון).

י"א ע"ב, רי"ף שאפילו לפי רבנן שזכות היא לעבד לצאת מתחת רבו אבל בכל זאת גיטה לא הוי עד שאתי לידוי.
פרק המביא גט ב' סק"א (קטע "ובשו"ת"), רנ"ח, רע"ב (קטע ראשון), רע"ג, תס"ג.

י"א ע"ב, רא"ש סי' י"ג (ששליחות לא מהני היכא דחב לאחריני).
פרק המביא גט רפ"ז.

י"א ע"ב, תוס' הרא"ש ד"ה חוזר.
פרק המביא גט של"ה (קטע ראשון).

י"ג ע"ב, ריטב"א (חדש) ד"ה והשתא יוצא.
פרק המביא גט תנ"ג (קטע "וגם מדברי הריטב"ט").

י"א ע"ב, מאירי בענין אם תופס לבעל חוב מהני בתוך זמן המלוה, וכן אם מיקרי חב לאחריני היכא שעוד לא הגיע זמן הפרעון של המלוה השני.
פרק המביא גט תס"ד.

י"ב ע"א, עשה עמי ואיני זנך.
פרק השולח - עבדים מ"ו סק"ח.

י"ב ע"ב, אותו עבד ניזון מן הצדקה.
פרק המביא גט שס"א, שע"ד (קטע "ועכ"פ").

י"ב ע"ב, השקלא וטריא בין ר"מ ורבנן בענין אם זכות הוא לעבד לצאת לחירות, ודברי המהרש"ל שם.
פרק המביא גט של"ב, של"ג, של"ה.

י"ג ע"א, תד"ה תנו וכו' (שלא תיקנו מעמד שלשתן על שטר).

פרק המביא גט תל"ב.

י"ג ע"א, תד"ה והא.

פרק המביא גט תפ"ז (קטע אחרון).

י"ג ע"ב, רבי שמעון שזורי אומר אף המסוכן.

פרק המביא גט תפ"א (קטע אחרון).

י"ג ע"ב, תד"ה במעמד.

פרק המביא גט תנ"ב.

י"ג ע"ב, ריטב"א (הנדפס מחדש מכ"י) ד"ה והשתא וכו'.

פרק המביא גט תנ"ג (קטע "וגם מדברי הריטב"א").

י"ד ע"א, הולך כזכי.

פרק המביא גט ב' סק"א (קטע "וע"ע בפ"י").

י"ד ע"א, הולך מנה לפלוני שאני חייב לו אמר רב חייב באחריותו ואם בא לחזור אינו חוזר.

פרק המביא גט שמ"ח.

י"ד ע"ב, ויש אומרים ליורשי מי שנשתלחו לו.

פרק המביא גט תס"ג סק"ב (קטע "והקשה").

ט"ו ע"א, חציו ראשון ופירש"י שם.

פרק המביא גט קס"ז סק"א (קטע "מיהו להדיא איתא" וקטע "וע"ע לעיל") סק"ב.

ט"ו ע"א, רש"י ד"ה ויש אומרים.

פרק המביא גט תפ"א (קטע "והנה גם הרש"ש").

ט"ו ע"א, הגהות אשר"י.

פרק המביא גט קס"ז סק"ב.

ט"ז ע"א, רש"י ד"ה מתחת ידי שניהם.

פרק המביא גט כ"ה*, חלק ההערות דף ב' ע"ב הערה ס"ג והערה ק'.

י"ב ע"ב, חוב הוא לעבד לצאת לחירות (הגר"ח).

פרק השולח - עבדים ס"א (קטע "ועוד הוכיח").

י"ב ע"ב, תד"ה שמע מינה (ומהרש"א שם).

פרק המביא גט שע"ב (קטע "ועיין בתוס' בע"ב" וקטע "ועי' במהרש"א").

י"ב ע"ב, תד"ה שאם.

פרק המביא גט שצ"ה, שצ"ז סק"א.

י"ב ע"ב, תד"ה שביק.

פרק המביא גט שצ"ה.

י"ג ע"א, רבנן שאינם סוברים את הסברא שעבדא בהפקירא ניהא לי'.

פרק השולח - עבדים ס"ב (קטע "והנה גם").

י"ג ע"א, אמר רב זביד לעולם בבריא וכדרב הונא אמר רב וכו'.

פרק המביא גט תפ"ג.

י"ג ע"א, רש"י ד"ה האומר תנו גט זה לאשתי.

פרק המביא גט ב' סק"א (קטע "ובשו"ת"), רע"ב (קטע ראשון וקטע "ברם יש להקשות"), של"ז** סק"ב, תס"ג סק"א.

י"ג ע"א, רש"י ד"ה לא יתנו לאחר מיתה.

פרק המביא גט רע"ב (קטע "ובסוף דבריו"), פרק השולח ז' סק"ד.

י"ג ע"א, רש"י ד"ה במעמד שלשתן.

פרק המביא גט תל"ט (קטע "ועי' במהרש"א").

י"ג ע"א, תד"ה עבדא.

פרק המביא גט של"ג (קטע "וכהדרך").

י"ג ע"א, תד"ה האומר.

פרק המביא גט רנ"א (קטע "ה'"), ר"ס, רפ"ד (קטע "וכן הוכיח"), שמ"ה, תכ"א.

ט"ז ע"א, תד"ה אבל.

פרק המביא גט כ"ה*, קמ"ו, חלק ההערות דף ב' ע"ב הערה ק"א.

ט"ז ע"ב, והכא במאי עסיקין לאחר שלמדו ובגזירה שמא יחזור הדבר לקלוקלו קמפלגי.

פרק המביא גט קמ"ז.

ט"ז ע"ב, עול לגבי רב יהודה ורבה לשיולי ב"י בעו מיני' וכו' שנים שהביאו גט וכו'. פרק המביא קכ"ג.

ט"ז ע"ב, רש"י ד"ה כשר. פרק המביא גט כ"ה*.

י"ז ע"א, תד"ה אחד.

חלק ההערות דף ג' הערה כ"ו.

י"ז ע"א, תד"ה מפני.

פרק המביא גט ע"ו.

י"ז, חידושי הרי"ם בד"ה עוד י"ל דברי הנ"י וכו' (בביאור דעת הרי"ף שלפי רבי אלעזר אף עדי מסירה כרת).

פרק המביא גט ס"ו סק"א (קטע "והנה החידושי הרי"ם").

י"ח ע"א, תד"ה מאימתי.

פרק השולח - פרוזבול ג' (קטע "גם יש ליישב").

י"ט ע"ב, ומגבי ב"י ממשעבדי (הגירסא "מבני חורין").

פרק המביא גט ש"ט (קטע "והנה הראב"ד שם הצדיק"), של"א סק"ב.

י"ט ע"ב, ר"ן ד"ה מקרעין להם נייר חלק (דף ט' ע"א סוף ע"א בדפי הרי"ף). פרק המביא גט רע"א, רע"ז.

כ' ע"א, רש"י ד"ה אקנויי אקני לי' רבנן. פרק המביא גט ש"ח סק"ב (קטע "ולכאורה צ"ע") (ומהרי"ן חיות (שם), תנ"ג (קטע "ובדעת").

כ' ע"ב, הרי זה גיטך והנייר שלי. פרק המביא גט ר"מ (קטע "ועיי"ש"), רנ"א (קטע "ה"), פרק השולח - עבדים נ"ח (קטע "מיהו הא ליתא").

כ' ע"ב, תד"ה וכתב (דשטר ראי' אינו צריך להיות מכספו של המקנה) (ותוס' הרא"ש שם).

פרק המביא גט ס"ה**.

כ' ע"ב, תוס' הרא"ש ד"ה וכתב.

פרק המביא גט ס"ה**.

כ"א ע"ב, כתבו על חרס של עציץ נקוב וכו'. פרק המביא גט רט"ז (קטע ראשון).

כ"א ע"ב, רשב"א ד"ה ר' יהודה פוסל (בענין שתלוש ולבסוף חיברו חשיב כמחובר רק אם ביטלו).

חלק ההערות דף ד' הערה כ'.

כ"א ע"ב, רשב"א ד"ה ר' יהודה פוסל (בביאור דברי רבי יהודה שסובר שצריכים גם כתיבה וגם חתימה בתלוש, האם טעמו בחתימה הוא משום מזוייף מתוכו או משום שוכתב פירושו הוא גם וחתם).

פרק המביא גט ע"א.

כ"א ע"ב, רשב"א סוף ד"ה רבי יהודה (בשם הירושלמי בענין היכא שכתב וחתם בתלוש ושוב חיברו ושוב תלשו ונתנו להאשה).

פרק המביא גט ע"ה.

כ"ב ע"ב, רש"י ד"ה ר' אלעזר היא.

פרק המביא גט ס"ו סק"ד.

כ"ב ע"ב, תד"ה והא (ב' טעמים למה צריכים ציווי הבעל להסופר).

פרק המביא גט כ"ג, פרק השולח נ"א סק"ד סק"ה.

כ"ב ע"ב, בא"ד (בענין לאו בני כריתות נינהו).

פרק המביא גט רס"ד.

כ"ב ע"ב, בא"ד (שהאומר אמרו פסול משום ש"וכתב" קאי על הבעל, וממילא בעינן שליחות על הכתיבה, ומילי לא מימסרן לשליח).

פרק המביא גט שי"ח (קטע "והתורת גיטין").

כ"ג ע"א, עובד כוכבים אדעת' דנפשי' קעביד.

פרק המביא גט ע"ג, רס"ד, חלק ההערות דף ד' הערה ט"ז.

כ"ג ע"א, פיקח ונתחרש וחזר ונתפקח, שפוי ונשתפה וחזר ונשתפה. פרק השולח ב' סק"ב (קטע "ב").

כ"ג ע"א, רש"י ד"ה והוא שיש. חלק ההערות דף ג' הערה מ"ו.

כ"ג ע"א, תד"ה הוא הדין. פרק המביא גט קל"ג סק"ה סק"ו.

כ"ג ע"א, ר"ן (סוף דף י"א שברי"ף). פרק המביא גט קל"ג סק"ו.

כ"ג ע"ב, עבר אינו נעשה שליח לקבל גט אשה מיד בעלה. פרק המביא גט רס"ג סק"ג.

כ"ג ע"ב, האשה עצמה מביאה את גיטה ובלבד שהיא צריכה לומר בפ"ג ובפני נחתם.

פרק המביא גט ב' סק"א (קטע ראשון).

כ"ג ע"ב, דאי אתי בעל מערער לא משגחין ב'. פרק המביא גט נ"ג (קטע ראשון).

כ"ד ע"א, מכי מטי גיטא לידה איגרשא לה. פרק המביא גט ב' סק"א (קטע ראשון).

כ"ד ע"א, דאמר לה הוי שליח להולכה עד דמטית התם וכי מטית התם הוי שליח לקבלה.

פרק המביא גט של"ו סק"א (קטע "ועי' בנתיה"מ").

כ"ד ע"א, ונמלך ומצאו בן עירו. פרק השולח נ"ב.

כ"ה ע"ב, על מנת שירצה אבא. פרק השולח פ"א, פ"ח (קטע אחרון).

כ"ו ע"ב, אפילו מצאו באשפה חתמו ונתנו לה.

פרק המביא גט שיי"ח (קטע "וכתב"), חלק ההערות דף ג' הערה ל"ה.

כ"ח ע"א, נותן לה בחזקת שהוא קיים. פרק המביא גט ת"י סק"ד.

כ"ח ע"א, רש"י ד"ה נותנו לה. פרק המביא גט רע"ב (קטע "ועי' להלן"), פרק השולח ז' סק"ד (קטע "ברם יש מקשים").

כ"ט ע"ב, מחלוקת רב אשי וומר בר רב אשי היכא ששליח עשה שליח ומת השליח הראשון האם השליח השני מתבטל. פרק השולח ד' (קטע "וע"ע באור שמח שם שהביא" ולהלן שם), ה', ל"ד סק"ב (קטע "ה"), מ"ח סק"ו (קטע "והנה הכתב סופר").

ל"ב ע"א, רש"י ד"ה בראשונה. פרק השולח פ"ד.

ל"ב ע"א, רש"י ד"ה מפני תיקון העולם. פרק השולח פ"ד.

ל"ב ע"א, תד"ה מהו (בענין מה שכתבו שהיכא שרהיט בתרי' אין זה נחשב גילו דדעתא בגיטא). פרק השולח צ"ג.

ל"ב ע"א, בא"ד (בענין עקירת דבר כשהדבר נראה הגון). פרק המביא גט תנ"ג (קטע "ובאמת"), פרק השולח ס"ט, ע"ט, פרוזבול י"ג (קטע "ועי' בתומים"), ל' (קטע "ועל עצם").

ל"ב ע"א, בא"ד (בענין מש"כ שמה שבפחות מב' לר"ג או ג' לר"ש אינו מבוטל הרי זה רק לחומרא). פרק השולח ע"ט.

ל"ב ע"א, רא"ש סי' ב' בשם הירושלמי. פרק המביא גט כ"ז, קב"ד (קטע "והמחנ"א"), קנ"ז (קטע ראשון).

ל"ב ע"א, הגהות אשר"י ד"ה מצאתי.
פרק השולח צ"ג.

ל"ב ע"ב, רב נחמן אמר חוזר ומגרש בו
וששת אמר אינו חוזר ומגרש בו.
פרק השולח ט"ז, כ"ח, ל"ו, נ"א.

ל"ב ע"ב, רש"י ד"ה בפני שנים.
פרק השולח פ"ד.

ל"ב ע"ב, רש"י ד"ה מוסרני לכם.
פרק השולח - פרוזבול א' סק"א
(קטע ב"י) סק"ה, ד' (קטע אחרון).

ל"ב ע"ב, תד"ה ורב נחמן.
פרק השולח ל'.

ל"ב ע"ב, דו"ח לרעק"א ד"ה בא"ד מ"מ
בפחות מב' וכו'.
פרק השולח צ"ב (קטע "ובדו"ח").

ל"ג ע"א, ומי איכא מידי דמדאורייתא בטל
גיטא ומשום מה כח ב"ד יפה שרינן אשת
איש לעלמא (למה לא הקשו על הא דלפני
תקנת ר"ג לא הועיל ביטול שלא בפני
שנים).
פרק השולח ל'.

ל"ג ע"א, רשב"ג אומר אינו יכול לא
לבטלו ולא להוסיף על תנאו וכו'.
פרק השולח ז' סק"ו.

ל"ג ע"א, רבי סבר עדות שבטלה מקצתה
לא בטלה כולה.
פרק השולח מ"ח סק"ד.

ל"ג ע"א, רש"י ד"ה יכול לבטל.
פרק השולח ז' סק"ג (קטע "גם
כתב").

ל"ג ע"א, תד"ה ובי תרי.
פרק השולח כ"ט (קטע "והנה
התורת גיטין").

ל"ג ע"א, תד"ה ואפקענהו (שהיכא

שהקידושין נפקעין למפרע לא מסתכלים
על הנולד בזנות כממזר).
פרק השולח מ"ח סק"ו (קטע "ברם
תוס").

ל"ג ע"א, תד"ה רבי (בענין אם צריך לבטל
את השליח בפני שני עדים בגלל דבר
שבערוה).

פרק השולח ז' סק"ג (קטע "גם
כתב"), ט"ו, כ', כ"ב, כ"ג, כ"ט, ל',
ס"ב, ס"ד, ע"א, ע"ט, צ"ב (האם
משום לקיומי או משום לברורי).

ל"ג ע"ב, מילתא דאתעבדא בפי עשרה
צריכא בי עשרה למישלפה.
פרק השולח י' (קטע "ובספר"), ס"ד.

ל"ג ע"ב, רש"י ד"ה בעדי הולכה.
פרק השולח צ"ד.

ל"ג ע"ב, רמב"ן ד"ה הא.
פרק השולח י' (קטע "ובספר"), ס"ד.

ל"ד ע"א, גילוי דעתא בגיטא לאו מילתא
היא (הטעם למה).
פרק השולח ז' סק"ה, צ"ג.

ל"ד ע"א, גילוי דעתא בגיטין מילתא היא.
פרק השולח ט"ו, ל"ג, צ"ג.

ל"ד ע"א, ואמר להו לסהדי אותיבו קרי
באודנייכו.
פרק השולח כ"ט (קטע "ועיי
בדו"ח"), ס"ד.

ל"ד ע"א, רש"י ד"ה ולא בטל גיטא.
פרק השולח ז' סק"ה.

ל"ד ע"א, תוס' רי"ד בענין למה גילוי
דעתא בגיטא לאו מילתא היא.
פרק השולח ז' סק"ה, י' (קטע
"ובספר").

ל"ו ע"א, רש"י ד"ה מוסרני.
פרק השולח - פרוזבול כ"ה.

ל"ז ע"א, תד"ה מי איכא מידי.
פרק השולח - פרוזבול ל' (קטע
"ועל עצם").

ל"ז ע"ב, מנין שהפקר ב"ד הפקר וכו'.
פרק המביא גט תנ"ג (קטע
"ובאמת").

ל"ז ע"ב, רש"י ד"ה אימא ב' מילתא.
פרק השולח - פרוזבול ד' (קטע
ראשון).

ל"ז ע"ב, רשב"א שסובר שהפקר ב"ד
הפקר מהני גם לענין להקנות ולא רק לענין
להפקיע בעלות.
פרק המביא גט ש"ח סק"ב (קטע
"ולכאורה").

ל"ז ע"א, יתומים אין צריכים פרוזבול
ודברי הר"ן שם בשם הרמב"ן.
פרק השולח פרוזבול ב' סק"ג.

ל"ז ע"א, אין כותבין פרוזבול אלא על
הקרקע (ור"ן שם).
פרק השולח - פרוזבול ד' (קטע
"ולהלן" ולהלן שם).

ל"ז ע"א, רבנן דבי רב אשי מסרי מילייהו
אהדדי, ושיטות הפוסקים בזה.
פרק השולח ע"ד.

ל"ז ע"א, א"ל (רבי יוחנן) וכי מפני שאנו
מדמין נעשה מעשה.
פרק השולח - פרוזבול ל"ד.

ל"ז ע"א, רש"י ד"ה על הקרקע.
פרק השולח - פרוזבול ד' (קטע
ראשון).

ל"ז ע"א, רש"י ד"ה דתפסי להו בי דינא.
פרק השולח - פרוזבול א' סק"א
(קטע "ג'").

ל"ז ע"א, ר"ן ד"ה ומסתברא.
פרק המביא גט של"ג (קטע "ועיין
עוד בר"ן" וקטע אחרון).

ל"ז ע"ב, מימנעי ולא פרקי, ורשב"א שם.
פרק המביא גט שע"ד (קטע
אחרון).

ל"ז ע"ב, רש"י ד"ה למעשה ידיו.
פרק השולח - עבדים כ"א סק"ד
(קטע ראשון).

ל"ז ע"ב, ריטב"א ד"ה דין פרוזבול.
פרק השולח ע"ד.

ל"ח ע"א, תד"ה אלא.
פרק השולח - עבדים ג', י"ד סק"א.

ל"ח ע"א, דברי התוס' ר"ד שסובר שעבד
שנכבש על ידי השבאי ונפדה הרי הוא
צריך גט שחרור מן הראשון כי הקנין איסור
נשאר אצל הראשון אע"פ שהממון שייך
להשני שפדה אותו. וכן אם מכר ישראל
עבדו לגוי או שמכר אותו לישראל רק
למעשה ידיו.

פרק השולח - עבדים כ"ח*, ל'
סק"ד, נ"ב (קטע אחרון).

ל"ח ע"א, גליון הש"ס.
פרק המביא גט רמ"א (קטע
ראשון), פרק השולח - עבדים נ"ד
(קטע ראשון).

ל"ח ע"א, קרני ראם.
פרק השולח - עבדים י"ד סק"ב, ל"ג.

ל"ח ע"א, דברי הרמב"ן שלעולם בהם
תעבדו קשור ללא תחנם, ודברי הרשב"א
על זה.
פרק המביא גט שע"ד (קטע "והנה
שי' הרמב"ן").

ל"ח ע"א, רשב"א ד"ה ושמואל.
פרק השולח י"ד סק"ב.

ל"ח ע"א, ריטב"א שמחילה אינה מועלת
על המלאכה של עבד עברי כי מחילה אינה
מועלת על מלוה שיש עלי' משכון.
פרק השולח - עבדים כ"א סק"ז.

ל"ח ע"א, תורת גיטין.
פרק השולח - עבדים כ"ב (קטע
"ועי' גם בתו"ג").

ל"ח ע"ב, מחלוקת רבי ורבנן.
פרק השולח - עבדים נ"ו סק"ב.

ל"ט ע"א, מיתה מתרת.
פרק השולח - עבדים ס"ה.

ל"ט ע"א, רש"י ד"ה אלא דכו"ע.
פרק השולח - עבדים מ"ו סק"ח.

ל"ט ע"ב, נתייאשתי מפלוני עבדי.
פרק השולח - עבדים עבדים נ"ב
(קטע "והנה להלן"), ע"ג (קטע
"ולכאורה").

ל"ט ע"ב, מה אשה איסורא ולא ממונא אף
עבד איסורא ולא ממונא.
פרק השולח - עבדים נ"ב (קטע
"והנה להלן").

ל"ט ע"ב, והאי פקע לי כספ"י.
פרק השולח - עבדים ע"א (קטע
"עוד רצה").

ל"ט ע"ב, רש"י ד"ה אין לו תקנה.
פרק השולח - עבדים ל"ט (קטע
"והאמרי משה"), מ"ה (קטע "ועוד
הוכיח"), נ"ז, ס"ב.

ל"ט ע"ב, רש"י ד"ה וקא דייקת מינה.
פרק השולח - עבדים נ"ב (קטע
"והנה להלן").

ל"ט ע"ב, תד"ה מה אשה.
פרק השולח - עבדים נ"ג, ס"ד.

ל"ט ע"ב, תד"ה משום.
פרק השולח - עבדים מ"ו סק"ו
(קטע "ובסקי"ג").

מ' ע"א, צאי בו והתקדשי בו.
פרק המביא גט רנ"א (קטע "וכתב
הר"ן").

מ' ע"א, כופין את היורשים וכותבין לה גט
שחרור (שבשחרור שפחה כנענית אמרינן
מצוה לקיים דברי המת לשחררה).
פרק המביא גט תכ"ג.

מ' ע"א, פלונית שפחתי וכו' יעשה לה
קורת רוח, ורש"י והר"ף שם.
פרק השולח - עבדים מ"ה (קטע
"ועוד כתב").

מ' ע"א, איסורא לברי לא מורית.
פרק השולח - עבדים מ"ה (קטע
"ועוד הביא").

מ' ע"א, תד"ה אותו עבד וכו'.
פרק המביא גט תי"ט, פרק השולח
- עבדים ל"ט (קטע "והאמרי
משה"), מ"ה (קטע "ועוד
הוכיח"), נ"ז, ס"ב.

מ' ע"ב, תד"ה הודאת בעל דין.
פרק השולח ל"ח.

מ' ע"ב, תד"ה הקדש וכו' (שרק קדושת
הגוף מפקיע מידי שיעבוד ולא קדושת
דמים).

פרק המביא גט שע"ט.

מ' ע"ב, בא"ד (ירושלמי שלא מציינו עבד
שמשתחרר וחוזר ומשתעבד).
פרק השולח - עבדים מ"ב
בהערה.

מ' ע"ב, תוס' רי"ד שהיכא שיש דעת אחרת
מקנה, הקטן קונה רק מדרבנן.
פרק השולח - עבדים ס"ו.

מ"א ע"ב, כופין את רבו ועושה אותו בן
חורין.

פרק המביא גט שע"ב סק"א, פרק
השולח - עבדים ס"ח.

מ"א ע"ב, משחרר חצי עבדו.
פרק המביא גט רפ"ד (קטע "וכעין
זה").

מ"א ע"ב, רש"י ד"ה והפדה לא נפדתה.
פרק השולח - עבדים ל"ט (קטע
"וע"ע שם בסק"א).

מ"א ע"ב, מהרש"א ד"ה תד"ה לא תוהו
(שאינו מותר אלא בשפחה כנענית של רבו).
פרק השולח - עבדים ל"ו (קטע
"ועכ"פ"), ל"ח בהערה.

מ"ב ע"א, אלא מעתה יום של רבו ישא שפחה יום של עצמו ישא בת חורין.
פרק השולח - עבדים מ"ב בההערה.

מ"ג ע"א, רש"י ד"ה ואם לחשך אדם לומר.
פרק השולח - פרוזבול ט"ז.

מ"ג ע"א, רש"י ד"ה מיוחדת
פרק השולח - פרוזבול ט"ז.

מ"ג ע"ב, לא יומתו כי לא חופשה הא חופשה יומתו.

פרק השולח - עבדים ס"א (קטע "מיהו הגר"ח").

מ"ג ע"ב, תוס' רי"ד שהטעם למה קנסו את הלוקח של העבד הרי זה כי הפקיע את העבד מהמצות התלויות בארץ.
פרק המביא גט רכ"ו סק"א.

מ"ה ע"א, ואין מבריחין את השבויין מפני תיקון העולם (דף מ"ה).
פרק השולח - עבדים כ' סק"א,
כ"א סק"ג (קטע אחרון).

מ"ט ע"א, ועוד מאי ק"ו להקדש, ופירושו של הר"ר שלמה בתוס' שם.
פרק השולח - עבדים ע"ח סק"ה.

נ' ע"ב, מתנה נמי אי לאו דאית לי' הנאה מיני' לא יהיב לי' מתנה.
פרק המביא גט שמ"ה**.

נ"ב ע"א, רמב"ן ד"ה הא דתנן יתומים וכו' (שהכח של אפוטרופוס הוא ביסודו דין רגיל של זכי').
פרק השולח - עבדים ע' (קטע אחרון).

נ"ג ע"א, המחלוקת אם היזק שאינו ניכר חייב מן התורה או מדרבנן משום קנס.
פרק השולח - עבדים פ"ט.

נ"ג ע"א, קנסא מקנסא לא ילפינן.
פרק השולח - עבדים פ"ט.

נ"ד ע"ב, רש"י ד"ה כל שבידו.
פרק המביא גט ל"ג (קטע "ועי' באמת" ולהלן שם).

נ"ד ע"ב, רא"ש סי' ח' אות ד'.
פרק המביא גט ל"ג בההערה השני'.

נ"ד ע"ב, רא"ש סי' ח' אות י"א.
פרק המביא גט ל"ג (קטע "ובדעת" ולהלן שם), ל"ו (קטע אחרון), מ"ב.

נ"ד ע"ב, רא"ש סי' ח' אות י"ד.
פרק המביא גט ל"ג וקטע "והנה הש"ך" ולהלן שם).

נ"ה ע"א, תר"ה מאי טעמא (דברי תוס' שהיכא שההקדש מסייע להפקיע מהנגזל הרי הקרבן פסול).
פרק השולח - עבדים פ'.

ס"ב ע"ב, ר"ן בענין שליח להבאה.
פרק המביא גט ב' סק"ב (קטע "ובנוגע").

ס"ד ע"א, רב חסדא אמר שליח נאמן דהא הימני' (הנאמנות של שליח).
פרק המביא גט כ"ו (קטע "ברם מדבריי" ולהלן שם).

ס"ד ע"א, ר"ן ד"ה ונימא (בשם הרמב"ן והשגתו עליו).

פרק המביא גט כ"ט (קטע ראשון וקטע "והנה הרמב"ן" ולהלן שם).

ס"ד ע"ב, תד"ה שאני.
פרק השולח - עבדים ס"ו.

ע' ע"ב, נשתטה המשלח.
פרק המביא גט רע"ב (קטע "ותי' הקצה"ח"), פרק השולח ב' סק"א סק"ב, ד', ה', ז' סק"ד.

ע' ע"ב תד"ה התם וכו' (שצריכים שהבעל יהי' שפוי משעת הכתיבה עד שעת הנתינה).
פרק השולח נ', נ"א סק"ב סק"ג.

ע' ע"ב, דברי הרשב"א שאם הבעל הי' שפוי בשעת הכתיבה ואחזו קורדייקוס בשעת הנתינה הגט כשר.
פרק השולח ז' סק"ד (קטע "ושוב ביאר").

ע"א ע"א, פרט לאילם וכו' מפיהם ולא מפי כתבם.

פרק המביא גט ח' סק"ב (קטע "ועיין בש"ד"), פרק השולח - פרוזבול ז' (קטע "והנה הראשונים").

ע"ג ע"א, כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקידושין מיני'.
פרק השולח פ', פ"א, פ"ה - פ"ח.

ע"ד ע"א, לי ולא ליורשי.
פרק המביא גט תס"ג סק"ב (קטע "והקשה").

ע"ה ע"א, הרי זה גיטך והנייר שלי.
פרק המביא גט ר"מ (קטע "ועי"ש"), רנ"א (קטע "הי"),
פרק השולח - עבדים נ"ח (קטע "מיהו הא ליתא").

ע"ה ע"א, רשב"א ד"ה מכלל.
פרק המביא גט ט"ו (קטע "והנה הרשב"א").

ע"ו ע"א, רשב"א ד"ה תנו רבנן (בשם בעל העיטור שכשאומר על מנת או מעכשיו הרי הוא יכול לבטל את הגירושין כל עוד שלא נתקיים התנאי).

פרק השולח פ"ח (קטע "ועוד יישב").

ע"ז ע"ב, כי הוה מפטרי רבנן מהדדי בעכו הוה מפטרי מהדדי.
פרק המביא גט י"א.

ע"ז ע"ב, ליקנייה ניהלה להווא דוכתא דיתבי בי' גיטה.

פרק המביא גט ת"ב (קטע "ועי' בדף ע"ז").

ע"ז ע"ב, רש"י ד"ה הרי זו חזקה.
פרק המביא גט ת"ב (קטע ראשון).

ע"ז ע"ב, רשב"א ד"ה ותיזיל ותיחוד (שגט קודם נתינה אינו ראוי לצור על פי צלוחיתו כי לגירושין קאי ועי"ז הרי הוא פסולו).
פרק השולח נ"ז.

ע"ח ע"א, שלפתו מאחוריו.
פרק המביא גט קס"ו סק"ג.

ע"ח ע"א, ארבע אמות שלה זהו קרוב לה.
פרק המביא גט ת"ב (קטע "ועי' בדף ע"ז").

ע"ח ע"א, רשב"א ד"ה ארבע אמות שלה זהו קרוב לה (שבגט מהני ד' אמות גם ברה"ר משום עיגונא).

פרק המביא גט שפ"ד סק"ב.

ע"ט ע"ב - פ' ע"א, תצא מזה ומזה וכו'.
קס"ב סק"ב (קטע "ברם").

פ"ד ע"ב, תוס' ד"ה אמר חזקי'.
פרק המביא גט קס"א סק"א.

פ"ו ע"א, הניחא למ"ד הכא תצא אלא למ"ד הכא לא תצא.

פרק המביא גט ס"א (קטע "מיהו אכתי"), ס"ד* (ביאור המחלוקת),
חלק ההערות דף ג' הערה מ"ב
והערה נ"ג.

פ"ו ע"א, רש"י ד"ה ואם ניסת הולד כשר.
פרק המביא גט ס"ב סק"ה, חלק ההערות דף ג' הערה ל"ב.

פ"ו, רמב"ן בענין למה בהג' גיטין פסולין בדף פ"ו לא תיקנו שהולד ממזר.
חלק ההערות דף ג' הערה נ"א.

פ"ו ע"ב, מחלוקת רב ושמואל אם כתב ידו ועד או כתב סופר ועד.

פרק המביא גט ס"ז, חלק ההערות דף ג' הערה מ'.

פ"ו ע"ב, כתב סופר ועד.
פרק המביא גט נ"ח, ס"ז, פ"א.

פ"ו ע"ב, שיטת הרי"ף שרבי אלעזר סובר אף עדי מסירה כרת.

פרק המביא גט, ס', ס"ב סק"ג (ור"ן שם), ס"ו (הדעות בביאור שיטתו באריכות), ס"ח סק"ג, ס"ט, ע', ע"ז, פ"א, קנ"ג סק"א, שט"ז.

פ"ו ע"ב, רי"ף בשם גאון.
פרק המביא גט ס"ז, ס"ח סק"א.

פ"ו ע"ב, רא"ש סי' ו' (שהביא תשובת
הרי"ף ורב האי גאון).
פרק המביא גט קמ"ט.

פ"ו ע"ב, רא"ש סי' ז' (שכל הטעם למה

לפי ר"א גובין שטר ראי' ממשעבדי ע"י
עדי חתימה הרי זה כי נקטינן שמסתמא
נמסר בפניהם אבל אם ידוע שהיו רק עדי
חתימה אין גובים ממשעבדי).
פרק המביא גט ס"ה**.

פ"ח ע"א, תד"ה ודלמא.
פרק השולח נ"ח.